

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

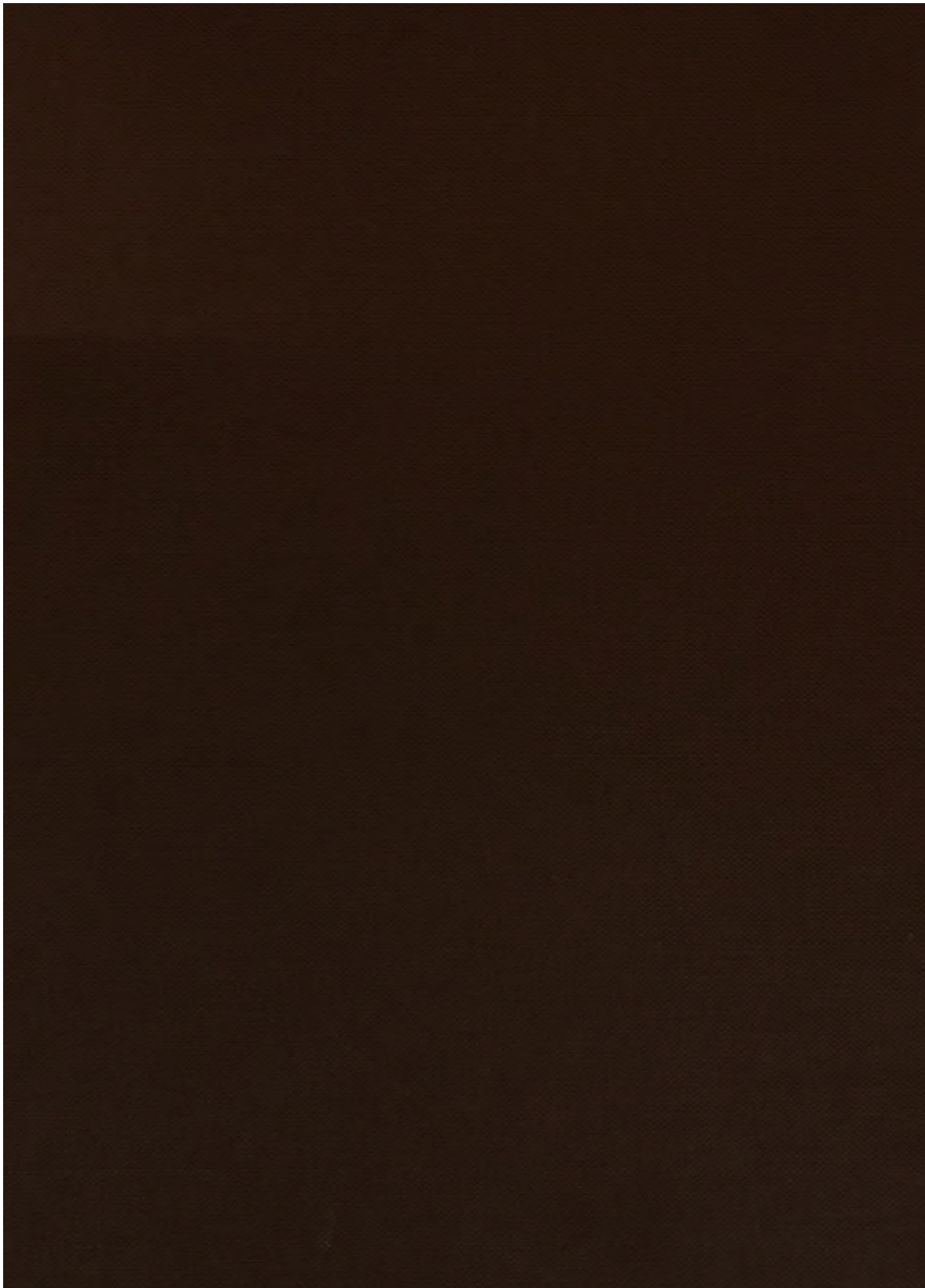
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

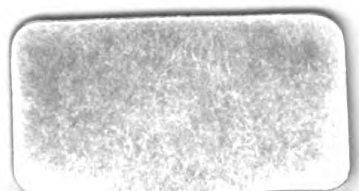

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Vet Scand III 546

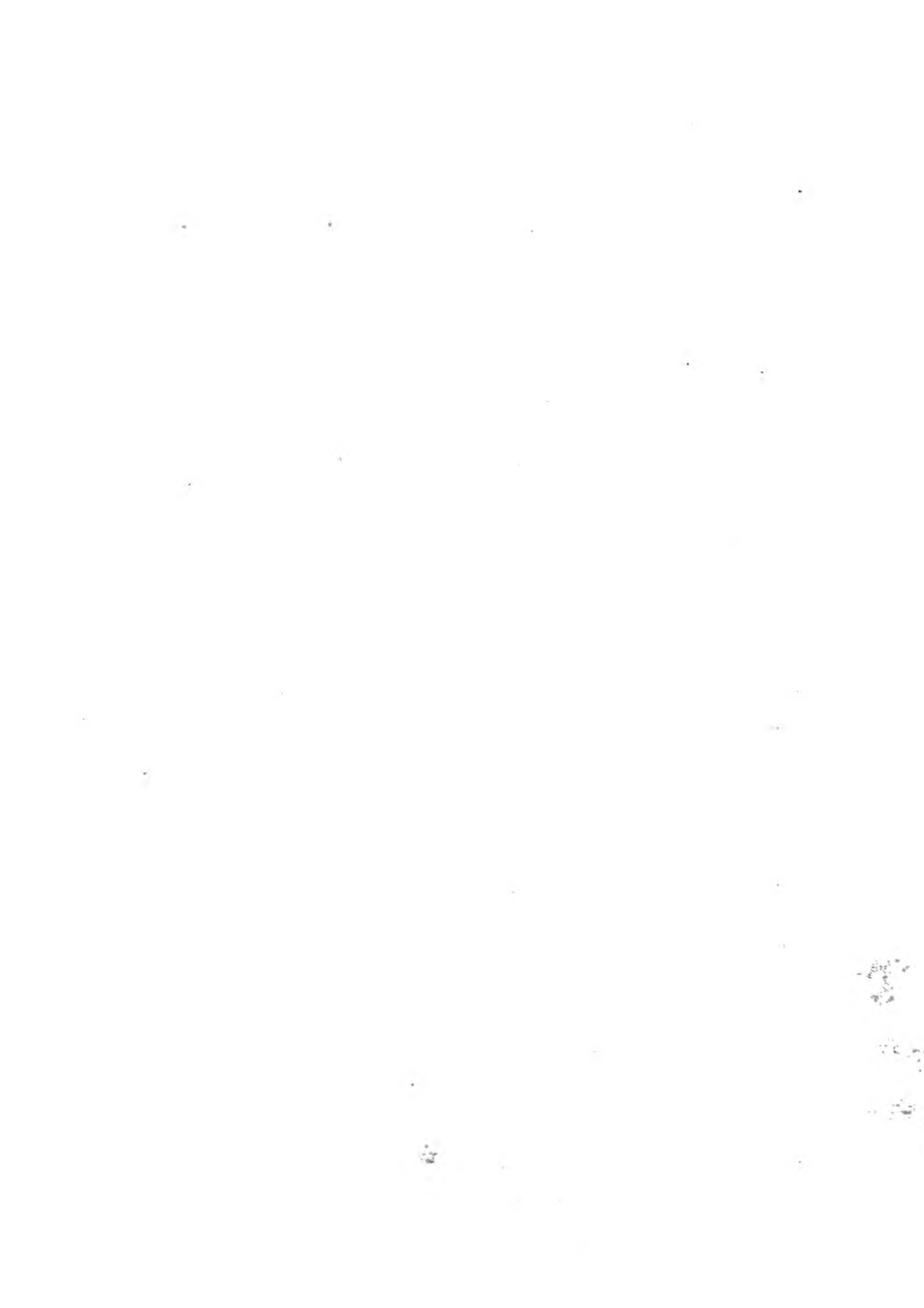

To

Robert Jamieson Esq

from his much obliged friend
the author

CRITISK UNDERSÖGELSE
AF
DANMARKS OG NORGES
S A G N H I S T O R I E
ELLER
OM TROVÆRDIGHEDEN AF SAXOS OG
SNORROS KILDER.

VED
PETER ERASMUS MÜLLER.

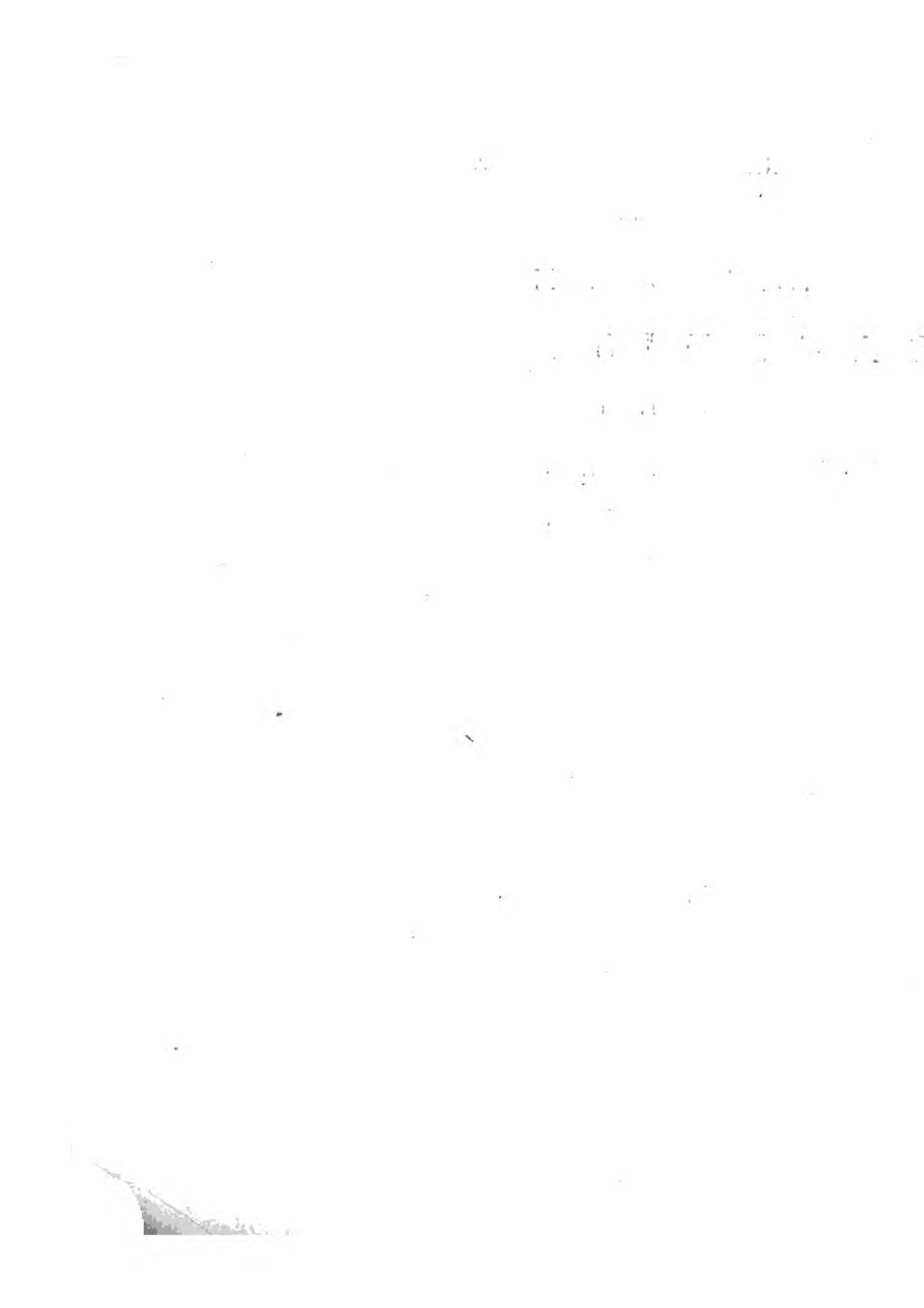
Særskilt aftrykt af det kongelige danske Videnskabers Selskabs Skrifter.

KIÖBENHAVN, 1823.

I COMMISSION I DEN GYLDENDALSKE BOGHANDLING.

TRYKT I H. F. POPPS BOGTRYKKERIE.

DE TRENDE HÆDERSMÆND:

DEN NORDISKE OLDTIDS LÆRDE KIENDERE,

I TYDSKLAND,

F. O. GRÄTER, W. C. GRIMM, F. H. VON DER HAGEN

TILEGNES DETTE SKRIFT

VENSKABELIGST

AF

FORFATTEREN.

OM

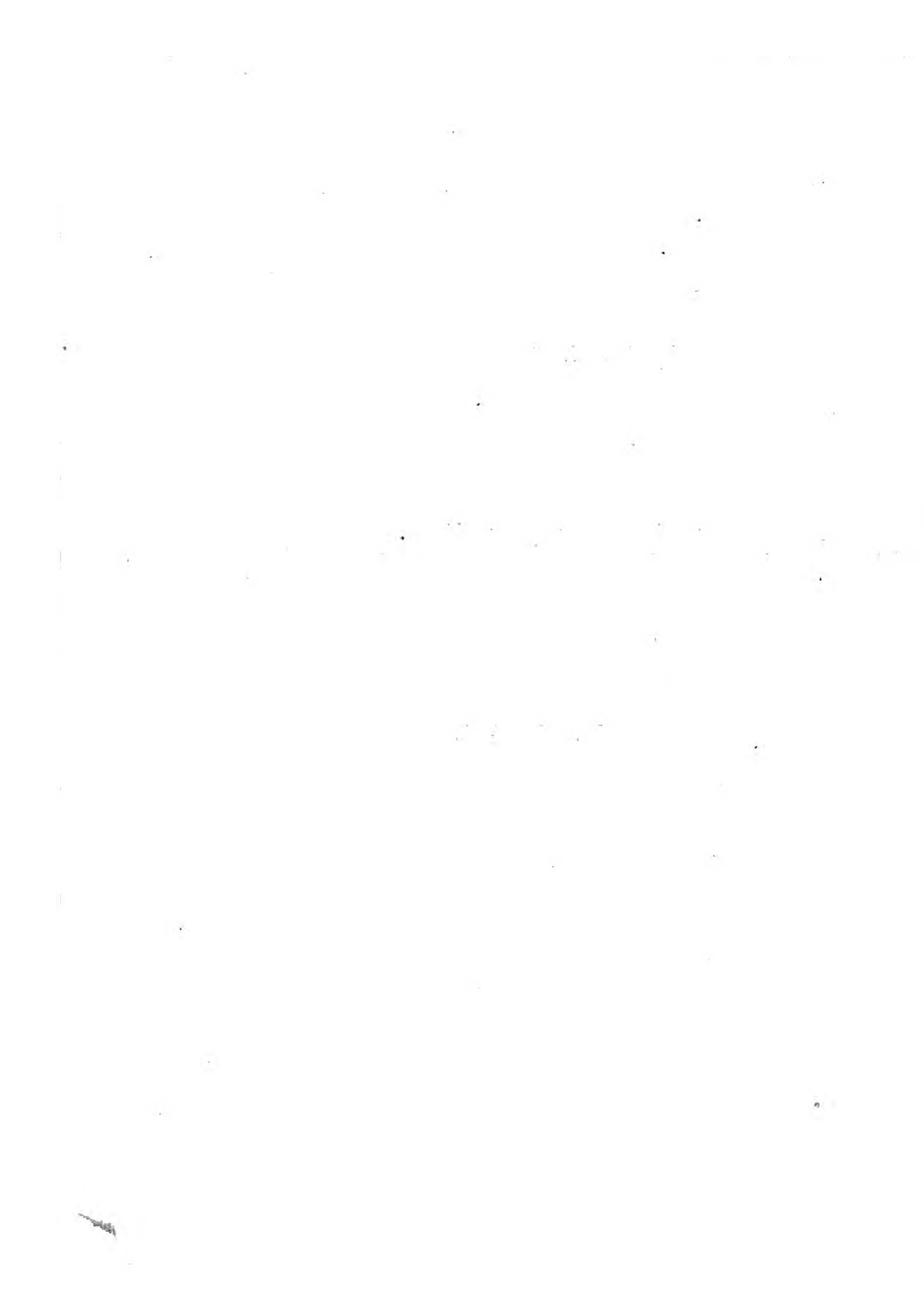
K I L D E R N E

TIL

SAXOS NI FÖRSTE BÖGER

OG

DERES TROVÆRDIGHED.

F o r e r i n d r i n g .

Foruden den Mængde af Forfattere, som leilighedsviis have drøftet enkelte af Saxos Efterretninger, ere der især fire, hvilke nøiere have undersøgt Troværdigheden af hans Oldhistorie: nemlig *Torfæus* i *Series regum Daniæ* 1702, *Gram* i hans Noter til *Meursii Historia Danica* 1746, *Suhm* i hans kritiske Historie af Danmark 3de D. 1776 og Professor *Dahlman* i *Einleitung in die Kritik der Geschichte von Alt - Dänemark*, som findes i hans *Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte* 1ster B. 1822. *Torfæus* brød Isen, i det han, ved Sammenligning med Islændernes forhen lidet kiendte Beretninger, gjorde opmærksom paa *Saxos* Vildfarelser; men det er ikke at negte, at denne Sammenligning stundom er eensidig, og at *Torfæus* til lægger nogle af de upaalidelige Sagaer for meget Værd. *Gram* har gientaget de vigtigste af *Torfæi* Anmærkninger, og forøget Listen paa *Saxos* Vildfarelser ved Jevnførelse af de fremmede Kröniker. Til *Torfæi* og *Grams* Udsættelsesposter ved *Saxos* Arbeide, har Professor *Dahlman* föiet nye, og ledes derved til det Resultat: at *Saxo*, som skrev efter Folkesagn, slet ikke fortjener nogen Tiltro i de første otte Böger. Imod disse Forfattere, som have det tilfælles, at de især udhæve *Saxos* Upaalidelighed, staaer *Suhm*, som ved at sammenligne *Saxos* Ef-

terretninger med hvilket som helst andet Minde om Oldtiden, have tilbage, søgte at vise, hvad *Saxos* Yttringer mulig kunne betegne. Men da disse Muligheder ofte ophæve hinanden, og *Suhm* ilede giennem den kritiske *Histories* Labyrinth til det store Værk, han havde gjort til sit Livs Opmærksomhed; opregner han ofte Grundene uden at veie dem, og hans vidtløftige Undersøgelser give stundom intet Resultat. Hertil kommer, at uagtet denne store Lærde selv kiendte alle de Islændernes Beretninger, havde han dog ikke tilstrekkeligen tydeliggjort sig Grundene for deres Troværdighed, og tillægger derfor stundom adskillige Sagaer mere Værd end de fortjene.

Det synes derfor, at en ny og fuldstændigere Drøftelse af *Saxos* Oldhistorte endnu kunne behöves, for at fremstille de Grundsaetninger, *Saxo* har fulgt, de Kilder, han har benyttet, og den forskiellige Grad af Troværdighed disse fortjene. Da mine Undersøgelser over den islandske Literatur have gjort mig fortrolig med de Mindesmærker, her komme i Betragtning; jeg bleven foranlediget til at foretage dette Arbeide, som Sidestykke til min Afhandling om *Snorros* Kilder samt disse Troværdighed *) og det sidste Led i Kieden af mine Undersøgelser om de nordiske Oldsagns Beskaffenhed. Jeg ansaae det saa meget mere passende, at forelægge mit Arbeide for det kongelige danske Videnskabernes Selskab, som dette Samfund havde gientagne Gange gjort Undersøgelsen af *Saxo Grammaticus's* Værd som *Historieskriver* til Prisopgave, uden at nogen Besvarelse derpaa var indkommen.

Kiöbenhavn den 1 November 1822.

---

*) Denne Afhandling var allerede 1819 bleven forelagt Selskabet.

Almindelige Bemærkninger om Saxos Kilder.

Uagtet *Saxo* melder saa saare lidet om sig selv, lærer dog baade Indholdet og Formen af hans Krönike os at kjende meget af hans Eiendommelighed. Hans latinske Stil hævder ham en höi Plads blandt Middelalderens Forfattere. Vel mærker man, at han især er bleven dannet ved Læsning af Iernalderens Skribentere; men der hörte megen Flid og megen Aand til, i det trettende Aarhundrede saa frit og kraftfuldt at kunne udtrykke sig i Latiens Tungemaal. Han var Klerk, men i det mindste i Oldhistoriens Behandling finder man ikke mærkelige Spor af den for hans Stand da særegne Anskuelsesmaade. Vel tilföier han ofte sine Betragtninger, men ligesom hans Stil synes at vidne om, at han læste mere i *Martianus Capella* end i *Vulgata*, saaledes ere ogsaa hans Betragtninger mere Rhetorens end Homiletens; han dvæler helst der, hvor han kan anbringe sine velklingende Phraser. At han havde Sands for Digtekunst vise de mange Vers; hvormed han smykkede sin Oldhistorie. Thi om end Færdigheden i at gjöre latinske Vers kunde være bleven ham paatvungen under hans Skole-

gang; havde han dog ikke anvendt denne i Kröniken imod de gamle slige Skrifers Sædvane, dersom han ei deri havde fundet Behag, og desuden med Lyst havde hört de fædrelandske Sange, hvilke han oversatte. Men denne *Saxos* digteriske Sands viser sig ikke blot i Versene selv, men i det ligelige og malende i hans Foredrag, eller rettere i den Lyst, at opfatte Begivenhedernes poetiske Side, hvorved han saameget udmærker sig, ikke blot fra Krönikeskriverne, men ogsaa fra dem, der som *Geoffrey* af Mommouth med Æventyr udsmykkede deres Historie. Det var uden Tvivl ogsaa denne Sands, som havde vakt hans Opmærksomhed, ikke blot for de gamle Sange, men tillige for de gamle Folkesagn. Thi deri maae vistnok Grunden söges til den store Forskjel mellem Omfanget af den historiske Stof hos ham og hans Samtidige, *Svend Aagesen*; langt færre Folkesagn vare bekjendte for denne end for ham. En saadan Lyst til at opsamle Sagnet af Folkets Mund, som hos *Saxo* maa have været stor, efterdi dens Udbytte blev saa rigeligt, pleier ikke at opstaae blot ifölge en Stormands Anmodning, heller ikke sildigen i et Menneskes Levetid at træde frem, vi ere derfor beföiede til at antage, at *Saxo* tidligen i sit Land havde yndet og samlet de gamle Sagn, og at det juft var hans Forkjærlighed for disse, som bestemte den vise Absalon, til at overdrage ham det hæderfulde Hverv, at skrive Danmarks Historie.

Vel anförer *Saxo* ikke udtrykkeligen Folkesagnet, de gamle Sange blandt de Kilder, han havde benyttet. Men dertil kunde han have den Grund: at Sagnet var bygget paa Sange og oprundet af disse. Det fölger af Oldtidens Væsen,

Sange maatte være Midlet, [hvorefter det mærkelige Minde gik fra Slægt til Slægt; men da Sangen var Begeistringens uvilkaarlige Udbrud, vilde det kun blive enkelte Træk, der i fæmme bleve skildrede, og disse maatte ledsages, for at vorde forstaaelige. af en fortællende Indledning. Ligesom Digtekunsten uddannedes, lærte man ogsaa at foredrage det metrisk, som ikke i sig selv havde begeistret, og saaledes kunde længere Digte opstaae. Naar det poetiske Liv hos et Folk begyndte af hvilken som helst Aarsag igien at forsvinde, maatte Sangene omsider igien blive glemte; men dette vilde, naar Folkets indre Liv ikke voldsomt blev forstyrret, skee langsomt og gradevis; først vilde de Sange glemmes, som havde gjort mindst Indtryk, af de længere Digte vilde kun Indholdet og enkelte kraftige Steder blive erindrede, og af nogle vilde kun Hovedindholdet med et Par af de meest fremtrædende Træk i et prosaisk Udtag blive tilbage.

At *Saxo* saaledes maae have forefundet meget af hvad han optog i sin Oldhistorie, derom vidner dens hele Beskaffenhed. Kun ifølge dette kunne vi forklare Afvexlingen mellem Prosa og Vers. Stundom findes Vers ved ubetydelige Leiligheder, og hvor man snarest maatte have ventet dem, læses ingen. Ved Skildringen af visse Begivenheder følger det ene Vers kort efter det andet, ved andre ligesaa mærkelige findes slet ingen Vers, men vel stundom et og andet digterisk Billede. Dette tiener til at bekræfte, hvad han selv siger i Fortalen, at det var danske Vers, han havde giengivet ved Latinske.

De andre af Oldhistoriens Kilder, *Saxo* anfører, ere: Runeindskrifter, indhugne i Klipper og Islændernes Skrifter;

begge nævnes kun, der siges ei, hvilke de vare. Neppe kan *Saxo* selv kjendt andre vigtige Runestene, end de over *Go* og *Thyra Dannebod* samt Klipperne i Bleking, og di kunde ei give ham andet end et Par til Indskrifterne knyttede til Localsagn. Hvor meget *Saxo* har hentet fra Islænderne, kunde vi nu ikke med Bestemthed afgjøre *). Det vil i det Fremtidende blive viist, at det er rimeligt, at *Saxo* har medtaget Udtog af islandske Sagaer om *Amleth* og *Frode den Fredegode* og at han har kjendt *Ragnar Lodbrogs* Saga. Men ikke kan *Saxo* i sin Oldhistorie fornemmeligen have bygget sig paa Islændernes Beretninger, dertil ere hans Afvigelser fra dem alt for mange.

Foruden disse navngivne Kilder har *Saxo* uden Tvivl endnu benyttet tvende andre.

1) Mundtlige Beretninger af Islænderen Arnold, (der som i Absalons Tjeneste, var vel bevandret i de gamle Sagn, og forstod at fortælle godt **). Ham skyldes venteligen ogsaa uden de forhen nævnte, uden Tvivl skrevne Sagaer, adskillige af de kortere Fortællinger, *Saxo* har tilfældes med Islænderne, men især Henviisninger til Sagn, forskjellige fra dem.

---

*) *Saxos* Ord i Fortalen ere S. 2 *Cunctorum quippe-nationum res gestas nosse, memoriaque mandare, voluptatis loco repuzant (Thyle Quorum Thesauros historicarum rerum pignoribus refertos curat consulens haud parvam presentis operis partem ex eorum relationis ratione contexui* "vise, at han har havt skrevne Sagaer for sig. desuden til *Saxos* Tid ikke faae islandske Sagaer vare nedskrevne kan sees af mit Sagabibliothek og mine Undersøgelser om Snorros K.

***) *Saxo* edit. Steph. p. 316.

Saxo fulgte *), og de Steder hvor han ligesom beraaber sig paa Nogens Vidnesbyrd.

2) Skrevne danske Kongelister. At man i det hedenke Norden har lagt Vind paa at erindre Kongernes Ætled, vise *Ynglingatal* og *Haleigiatal*, paa hvilke *Snorro* beraaber sig; at slige Lister vare til *Saxos* Tid nedskrevne i Island, kunne vi see af *Langfedgatal*, om hvilken vil blive talt i det Følgende. Da vi nu have adskillige Kongelister tilbage, skrevne paa forskjellige Steder i Danmark, enten til *Saxos* Tid eller kort efter **) hvoraf nogle ere mere, andre mindre afvigende fra *Saxo*; er det ikke rimeligt, at alle disse skulle blot have

*) F. Ex. lib. 2 pag. 29. Efter at have sagt, at Helge døde i Österlandet, föier *Saxo* til, *Opinantur quidam, quod exprobrata sibi turpitudinis anxius, super districtum gladium incumbendo, voluntaria se morte consumserit.* Lib. 3 p 45. Om hvorledes Odin kom igjen i sin Værdighed, *Sunt quidam, qui asserant, eum quosdam deorum adulando, quosdam premiis permulcendo, amissa majestatis fortunam emercatum fuisse o. s. v.* Adskillige eddiske Myther kunde have givet Anledning hertil f. Ex. om Guldet som Asernes Lösepenge. Lib. 6 p. 97. *Hæc. quidem bellua (Björns Hund), ut accepi, deliciarum quondam loco habita Offori gigantis inter pascua tuebatur armenta.* Jettten Ofote forekommer i *Snorros* Edda. Lib. 6 p. 104 Om Vikars Dödsmaade. *Neque enim illa mihi recensenda videtur opinio, quæ viminum mollitiem subitis solidatam complexibus, ferrei morem laquei peregisse commemorat.* Omtrent det Samme fortælles i *Göthreks Saga* p. 38.

**) I de første af Tabellerne til *Suhms* kritiske Historie ere disse Kongelister aftrykte jevnside.

fulgt ham. Men paa den anden Side maae vi tilstaae, at alle, blot med Undtagelse af No. 19 og 20 hos Suhm, og hinanden saa lige, just i at opregne de ældste Konger, hvortil alt maatte synes meest vilkaarligt; at de maae antages for sig vidt at have öst af en fælleds Kilde. Et Par Gange synes *Saxo* at tage udtrykkelig Hensyn til disse Kongelister *).

Af fremmede Skribentere nævner *Saxo* i Begyndelsen sit Værk *Dudo* og *Beda*, længere henne (lib. 8 p. 159) *Paulus Diaconus*, desforuden har han sandsynligviis kjendt *Eginhard's* Skrift om *Carl den Store* og *Adam* af Bremens Kirkehistorie. Men har han end maalkke hentet fra de tvende sidst nævnte Skrifter nogle Efterretninger om *Gottfred* og hans Söner; har han ganske læmpet disse, efter hvad han andensteds fra troede at vide. *Paulus Diaconus* citeres i Anledning af Longobardernes Udvandring, om hvilken *Saxo's* Beretning dog ikke synes at være hentet umiddelbar fra hin Forfatter. De tvende førstnævnte Skribentere tager *Saxo* slet ikke Hensyn.

*) Lib. 6 p. 107. *Ex qua filios susceptos Frothonem, Fridlevum, Ingellum atque Olavum, quem quidem ipsius sorore editum asseverant antiquitas perhibet.* Lib. 7 p. 120 *Ingello quatuor filios fuisset ex iisdemque tribus bello consumtis, Olavum solum post patrem regnavisse perita rerum prodidit antiquitas: quem quidam Ingelli sorore editum incerto opinionis arbitrio perhibent.* Lib. 9 p. 178 *Unde et (Ennignupo) quidam parum annalium periti medium in fastis locum tribuunt.* Blandt de Kongelister, Suhm anförer som Tabeller til den kritiske Historie nævne just No. 16, 17, 18 en Kong Ganupi ved den Tid.

II

Man har derfor vist nok med Uret gjort *Saxo* den Bebreidelse, at han havde hentet allehaande Træk fra fremmede Kröniker, for dermed at udsmykke sit Folks Bedrifter. Havde hans Hu staaet derhen, vilde han ikke have forsömt at lade Cimbrer og Teutoner udtrage fra Norden, eller at nævne Angelsaxernes Landing i Enggelland, hvilke Begivenheder maatte være ham vel bekendte. Vi skulle endog i det Fölgende faae Exempler paa, hvorledes *Saxo* afholder sig fra at optage visse oldnordiske Sagn, fordi han ikkun kjendte dem i en tydsk Dragt, og derfor anfaae dem for at være fremmede.

Paa den anden Side fortjener *Saxo* ikke at sættes i Rette, fordi han ikke flittigen havde benyttet de skrevne Kröniker. Det trettende Aarhundredes Klerk kunde ikke, som vi, gaae ind i Bogsalen, hvor det historiske Apparat omringede ham paa alle Sider. Naar da en enkelt Krönike faldt i hans Haand, maatte dennes sparsomme Vink om nordiske Tildragelser synes ham lidet vigtige i Sammenligning med den Fylde, som det i Folkets Erindring levende Sagn maatte tilbyde ham. Af denne Kilde ere de Efterretninger öste, han meddeler i de förste ni Böger af sit Værk, hvis Indhold vi altsaa med Föie kunde kalde Sagnhistorie.

Sagnet havde, som allerede för blev bemærket, til *Saxos* Tid forplantet sig deels i bunden deels i ubunden Form. Til Begges Beskaffenhed kunne vi slutte af den islandske Litteraturs Mindesmærker *). De gamle danske Sange maae altfaa

---

*) At vi ere beföiede til denne Slutning vises i Indledningen til Sagabibliotheket I D.

have havt Lighed med de Vers fra *Harald Haarfaegers Sk* de, vi have tilbage; de have da ogsaa havt en poetisk Terminologi, men langt fra ikke saa uddannet eller kunstlet, som de sildigere Islænderes, især fra *Harald Haardraades Tid* alder og derefter.

Ved de gamle danske Sagn maae vi ingenlunde tænke paa Folkesagnet, som det nu kan opsamles af *Almuens Tale*, der at Skrivekunst og Bogtrykkerkunst i faa mange Aarhundreder have været i Brug, og man paa mangfoldige kunstige Maader har virket til Mængdens Dannelse. Den islandske Sagnet viser os, hvorledes Sagnet knytter sig til Sangen, udvikler sig af den og faaer sin Runding. Vi ville her ikke gjentage, hvad andensteds herom er sagt*), men tilføie, hvad der nærmere vedkommer den danske Sagnhistorie, og hvori den adskiller sig fra den islandske.

Af forskellige Grunde vare Islænderne til *Saxos* Tid omhyggelige, for at erindre sig de henfarne Tiders Begivenheder. De mythiske og heroiske Minder vare nøie knyttede til den poetiske Phraseologi, og maatte kiendes af enhver, som vilde forstaae og anvende denne. Mærkelige Tildragelser ved de danske og norske Kongehoffer, stundom og ved de svenske bleve bevarede i Hukommelsen af den reisende Islænder, der for igien at kunne ved Hiemkomsten fortælle det til sine nygierrige Landsmænd, deels fordi det kunde bekvemt anbringes i de Hæderssange til de nordiske Fyrster, som gave flere Islændere deres Levebröd. Hvad der tildrog sig paa Öen se

---

*) I de indledende Afhandlinger til *Sagabibliothekets* tredje Bind.

erindredes af en dobbelt Grund; enten naar det angik Familien selv, og det var den hyppigste Grund, eller naar det vedkom en, enten i sig selv, eller for hele Öen mærkelig Begivenhed.

De tvende første subjektive Bevæggrunde til at mindes de henfarne Tider, vare aldeles særegne for Islændere; ogsaa den tredie, hentet fra Slægtskabets Interesse, maatte virke langt mere paa hin Öe, hvor de anseligste Slægter vare de samme, der fra Öens Bebyggelsestid havde taget de største Landeiendomme i Besiddelse, og hvor Slægternes Historie udgjorde tillige Öens. Anderledes var det i det övrige Norden, hvor de fleste gamle Slægter ved Udvandringer og Krige vare blevne oprevne, og hvor blot Kongeslægternes Skjebne udgjorde Rigernes Historie. Her kunde blot den sidste og objective Grund, hentet fra Sagnenes egen Mærkelighed, virke, til at forplante deres Erindring.

Sagnenes Mærkelighed beroede, enten paa deres Form eller deres Indhold. Formen virkede til at de meest yndede Skjaldes bedste Sange erindredes længst. Indholdets Kraft viste sig, dels med Hensyn til hvad der dybt rørte Sindet, og gav Indbildningskraften et stort og livfuldt Billede, dels med Hensyn til Personernes Mærkelighed og Tildragelsens iöinefaldende Følger. Af disse almindelige Bemærkninger om Aarsagerne til at Sagn forplantedes i Nordens Oldtid, følger tillige, hvorledes de i Tidernes Løb kunde forandres. Thi vi mene, at det meste her skete ifølge en indvortes Nödvendighed.

Tidens Ström, der ruller Sagnet med sig, maac tillige give det en vis Runding. Hvad der ei indbyrdes er nöie sam-

menknyttet, vil løses op i Strømmen, og hvad der ei er blødt dybt indpræget, vil gaae under. Af enhver Skildring vilde meest paafaldende Træk længst blive erindrede. Ethvert Sagn maae have sin indre Livskraft; et vist mærkeligt Punkt maae være ligesom den indre Kjerne, hvortil det Övrige knytter sig, deraf opstaaer episk Enhed i ethvert Oldsagn. Det er Mands store Bedrift, et Par Træk af hans vidunderlige Skikkelser der mindes; hvortil endnu stundom er föiet noget om hans Herkomst, hans Börn, eller maaskee hans Fjenders Skjæbne. Men hvad der saaledes ei staaer i nær Forbindelse med den indre vedæmnet, vil letteligen igien tabes. Ligesom heri ligger Grund til at meget falder bort af en Fortælling, naar den gaaer igiennem mange Munde, er der og en anden Grund til at det foröges. Det gaaer med Tidens Ström som med Livets, Store i samme fortæres de Smaa. Saaledes ikke blot fortrænges det større Minde det mindre, men opsluger det. Det mindre bekjendte Stednavn maae gjøre Plads for det berömt, mange smaae Navne maae gaae under, for at bidrage til at gøre et stort Navn endnu større i Folkets Minde.

Til disse udvortes Aarsager til at Sagn med Tiden forandres, komme tvende indvortes, der reise sig af den Fortællendes Stræben efter at ville tydeliggjøre Begivenhederne, eller at ville pragmatisere. Den fjerneste Oldtid gjorde det enten en historisk, eller for at tale bestemtere, en mythisk Maalet i det den forklarede sig Begivenhederne, ved at indblæse Guder, Trolde og Varsler. Den sildigere Slægt gik mere psykologisk frem, gjorde nemlig Fortællingen bredere, ved at forlænge Samtalerne, og lægge Heltene slige Yttringer i Munden.

den, som syntes at være naturlige; man mente ikke derved at være kommen Sandheden for nær.

Forskiellige fra disse uvilkaarlige Forandringer ere de, som foretoges i en sildigere romantisk Tidsalder, hvor mange Sagn vare i Omløb, hvor Indsigt manglede til at adskille Sandt fra Falskt, og Lyst til det Æventyrlige var opvakt. Da kunde man nemlig finde paa allehaande Overdrivelser og Tilsætninger, for at giöre det muntre Sagn end moersommere, den sieldne Bedrift end mere vidunderlig. Sagnemanden kunde ville forlænge en Historie ved Træk andensteds fra laante, og naar Skribenten samlede disse Sagn, og jevnførte dem, kunde han let bringes til at ville læmpe det ene efter det andet ifølge et vist Öiemeed.

Vi kalde et Sagn *ægte*, for saavidt at det i alt det Væsentlige kun har modtaget uvilkaarlige Forandringer, *paalideligt*, om vi kunne med Rimelighed udfinde det for samme til Grund liggende Factum. Den fölgende Undersögelse vil vise, at *Saxos* 9 förste Böger indeholde endeel Upaalideligt og allehaande senere Udsmykkelser af gamle Minder; men at vi derimod ogsaa finde i samme ikke faae ægte og adskillige paalidelige Oldsagn.

F ö r s t e   B o g.

Saxo forefandt intet Sagn om det danske Riges Oprindelse; han kunde ikke, som Angelsaxerne og Islænderne, sætte *Odin* i Spidsen for Kongeslægterne, da han i ham blot erkjendte den

snedige Kogler; han maatte derfor begynde med den Kong som han troede havde givet Folket Navn; thi man pleiede Middelalderen ifølge Exemplerne i første Mosebog, saaledes udlede Folkenavnenes Oprindelse. Passende begynder han alts Danmarks Kongerække med Kong *Dan*, og lader de beslægtede Angler nedstamme fra *Angul*, *Dans* Broder. Kong *Dan* den første, om hvem intet fortælles, uden at han tog sig en Hustru og avlede et Par Börn, synes derfor blot at skylde Etymologien sin Existens.

Til at kalde *Dans* Fader *Humle*, kan *Saxo* være blivende foranlediget ved *Iornandes* *) der flere Steder nævner *Amalerne*, som den ældste og fornemste Slægt blandt *Gottherne*. *Amalerne* kaldes i *Vilkinasaga* **) *Aumlunger*, til den dermed beslægtede Form., *Humle*, kunne adskillige ældre gamle Stedsnavne ***) have givet den nærmeste Anledning, ligesom og dette Navn forekommer i adskillige af de gamle efter det Tydske efterlignede Kæmpeviser ****).

---

*) *De rebus geticis cap. 14. Horum (Semideorum eller Anсарum) ergo, ipsi suis fabulis ferunt, primus fuit Gapt, qui genuit Halmal, Halmal vero genuit Augis, Augis genuit eum, qui dictus est Amala, a quo et origo Amalorum decurrit. Cap. 23. Ermanaricus nobilissimus Amalorum in regno successit. Cap. 38 Amalorum generis eos potentia lustrabat.*

**) *Sagabibliothek 2 D., S. 223, 237, 269.*

***) *Humble-Öre, Humble-Bæk, Humble-Sogn, Humble-Havn. Suhms kritiske Historie, S. 15, 52, 58.*

****) *Udvalgte danske Viser fra Middelalderen, I D. S. 9. Den samme som der kaldes Humble, hedder Aumlung i Vilkinasaga.*

Ogsaa *Dans* tvende Börn ere tvetydige Væsner; thi der fortælles intet andet om dem, end det en dansk Klerk kunde falde paa ved at höre deres Navne; at nemlig *Humble* (*humilis*) lod sig ydmyge af sin Broder, og denne der hedte *Lothar* (*Liotr* den lede) viste sig leed og slem imod ham; saaledes var ogsaa i den danske Historie et Sidestykke til *Kain* og *Abel*, til *Romulus* og *Remus*. For *Saxo* kunde der være en særegen Anledning til her at indskyde disse Par Konger, om hvilke han maaskee engang havde hört noget; thi han kunde ei gjøre *Dan* til *Skiolds* Fader, da Sagnet taug om dennes Fader, og lod ham faderlös opvoxe.

Efter disse maatte *Saxo* nævne *Skiold*; thi ligesom *Dan* havde givet Riget Navn, var Kongestammen opkaldt efter *Skiold*. Men dette sidste er ikke nogen vilkaarlig Hypothese. Vilde man end ikke tage Hensyn til at norske Digtere fra 9de Aarhundrede brugte Skioldunger som Hædersnavn; vilde man ansee det for utilstrækkeligt, at *Langfedgatol* gör *Skiold Odins* Sön til Danmarks förste Konge *) og at *Snorro* lader ham ægte den Gefion, der efter *Brage* den Gamles Qvad plöiede Siölund ud af Mælarsöen **), og at Angelsaxernes Genealogier gjøre *Skiold Skefinger* til en af deres Forfædres ældste Regenter; er dog Begyndelsen af *Biovulfs* Drapa***) et klart Beviis paa, at Anglerne havde medbragt flere digteriske Minder

*) *Langebeck* Scriptorum vol. I. p. 5.

***) *Heimskringla* Ynglingatal Kap. 5.

***) *Biovulfs* Drapa ved *Grundtvig*, I Sang.

om denne ældgamle Konge. Neppe var der dog til *Saxos* noget selvstændigt Sagn om *Skiold* tilbage, dertil er det fortæller for kort og for lidet eiendommeligt.

Han roses for alt, hvad der kunde udmærke en Old Konge, Tapperhed i Kamp mod vilde Dyr og kække Fiender, Retfærd og Gævmildhed. Det röber Præg af Ælde, at man tillagde ham Lægekunst, og som fortrinlig Roes den Lov, Herrerne kunde kalde deres Frigivelser igien tilbage. De passede ei med den Synspunkt, fra hvilken man efter Kristendommens Indflydelse betragtede Slaveriet; det synes beslægtet med den orientalske Anskuelsesmaade af et nedarvet Kasteværksen som sömmeligt og grundet i Naturen. Anledningen til den gamle Lov har man uden Tvivl senere digtet til.

Ligesom de danske Konger fik deres Slægtnavn fra *Skiold* erholdte de, saavel som Nordens övrige Konger et Hædersnavn fra *Gram**). Dette er maaskee Aarsagen, hvorfor han er bleven giort til *Skiolds* Sön af *Saxo*, eller snarere den Saga, *Saxo* fulgte; thi at der var en egen om end ikke vidtlöftig Saga om denne Konge, kan sluttet af Fleerheden af de Bedrifter, som blive fortalte, Udmalingen af de enkelte Træk og de indströede Vers. Vidtlöftigere end Krigsbedrifterne fortæller

---

*) *Snorro Heimskringla* Ynglingatal Kap. 21 beretter: at til Kong *Dagobert* Tid kaldtes hver krigerisk Hövding *Gram*. *Saxo* siger lib. I. p. 10 at i de ældste danske Sange blev *regia nobilitas* saaledes benævnt. *Snorros* Edda anförer dette Navn blandt Kongernes digteriske nævnelser, hvilket desuden bestyrkes ved *Thiodolfs* Vers hos *Snorro* ovenanförte Sted.

Grams Frierie. Sin første Kone overlod han til sin Fostbroder, den anden beilede han til, forklædt som en Jotun, og ægtede hende efter at have slaaet Faderen, den svenske Kong *Sigtryg*, ihjel med en guldbeslaaet Külle, fordi en Völe havde spaaet, at denne ikkun ved Guld kunde overvindes. Hans tredie Kone var *Signe*, en Finnekonges Datter. Han var bleven indtaget i hendes Skiönhed, da han vilde paaföre Faderen Krig, og erholdt Löfte om hendes Haand; men da hun siden blev trolovet med Saxerkongen *Henrik*, besöger Gram, forklædt som fattig Læge, Faderens Borg, dræber den Gamle, og förer Datteren bort.

Disse Bedrifter ere rigtig nok af den Beskaffenhed, at de engang udförte, længe maatte leve i Erindringen; men de ere tillige saadanne, at de neppe nogensinde kunne være bleven udförte. Nord paa Norge havde man Handelssamkvem med de omvandrende Finner, men indlod sig ikke i Ægteskab med fremmede Stammer. Det var lidet rimeligt, at en Oldtidskonge i Siæland skulde falde paa at före Krig i Finmarken, og end urimeligere, at Saxerkongen derfra skulde hente sig en Brud. Finnekonger fremtræde desuden kun i de upaalidelige af de islandske Sagaer, og meest som Troldmænd. Hele Fortællingens Tone har Lighed med de Sagaer, som i Sagabibliotheket (2 D. S. 28) karakteriseres som den anden Klasse af den islandske Middelalders romantiske Digtninger, nemlig *Hervarasaga*, *Hedins* og *Hognes*, *Hrolfs* og *Göthreks* og *Thorstein Vikingsens* Sagaer; vel findes der i disse maaskee flere paa-faldende Urimeligheder end i *Grams*, men man maae be-

tænke, at *Saxo* giver kun et Udtog, i Særdeleshed af Fin-
krigen, der uden Tvivl har indeholdt mange Æventyr.

Perioden, da slige Fortællinger sammensattes i Island var den sidste Halvdeel af det trettende og første Halvdeel af det fiortende Aarhundrede. Men i Danmark maatte en tilsvarende Tidsalder, hvor fremmede Æventyr vel vare bleven kiendte, men endnu ikke egentligen efterlignede, heller ikke havde fortrængt de gamle Sagn, indtræde meget tidligere, kunde allerede ved Enden af det ellefte Aarhundrede have fundet det Sted. Senere kan denne Fortælling neppe være sammensat, paa Grund af Versene, hvormed den er giennemvævet, og at de romantiske Træk ikke ere tydske men oldnordiske. Betænke vi nu, at hverken Islændere eller Angelsaxere kiendte til denne Kong *Gram*, maae vi bringes til den Formodning, at et digterisk Appellativ er her bleven ophöiet paa *Leires* Thron.

Vi forbigaae Kongerne *Svibdager* og *Guttorm*, om hvilke *Saxo* næsten intet veed at sige, for at komme til Kong *Hadding*, hvis Saga optager den største Deel af *Saxos* første Bogen. Om denne *Haddings* Krigsbedrifter fortaltes meget; han har først været paa Vikingstog i Östersöen, siden kriget paa Sverige i mange Aar med afvexlende Held; ogsaa en Hær koglede Biarmer havde mödt ham; han overvandt disse saavel som Sæverne, der hialp Jyden *Toste* imod ham, men ved sin egen Datters *Uvildes* Forræderi mistede han Livet. Uagtet disse Bedrifter kunde være store nok, er det dog neppe disse der forplantede hans Minde, thi lignende blev fortalt om mange faae Andre; men Trolde og Guder gribe virksomt ind i *Haddings* Liv.

Först elskede en Jotunkvinde ham, og hialp ham med sit Koglerie, siden blev den gamle *Odin* hans Beskytter. En Gang viste en Vagnhoft sig som hans Skytsaand. I et Slag med de Svenske hörte man, ligesom der fortælles i *Styrbiörns* Saga, hvorledes natlige Stemmer först forkyndte hans Uheld, siden de Svenskes; begge Krigshærernes Skytsaander (Fylgier) saaes i Luften at kæmpe med hinanden i Skikkelse af to gamle skaldede Mænd. I Helsingaland dræbte han et siældent Södyr, i hvis Ham en Slægtning af Guden Frö havde skiult sig, og forfulgtes nu af denne, indtil han maatte giöre den höitidelige Offring, som de Svenske siden hvert niende Aar gientog. I Norge blev han af en Troldkvinde fört ned i Underverdenen, hvor han saae de faldne Krigere, som tvende fiendtlige Hære, igien fornye Livets Spil.

Alle disse Træk, saavidt vi giennem den latinske Dragt, kunne gienkiende Omridsene, bære Præg af Ælde. Selv Jotunpigen, der har opfostret *Hadding* og beskytter ham paa en Vandring mod sine Slægtningers Anfald, fremtræder her paa en Maade, der tiener til at antyde, hvorledes Sagnet om Jotuner er oprundet af Mindet om en ældre höi Folkestamme, Asadyrkerne forefandt i Norden. Hvad *Saxo* her S. 12-13 indfletter i *Haddings* Historie om *Odin*, *Frigga* og *Mitothin*, er öiensynligen noget, der ikke hörte til Sagaen, som strider imod det, den fortæller om de gamle Guder, og skulde blot tiene til, efter *Saxos* Anskuelsesmaade, at forklare de gamle Gunders Væsen. Det bidrager altsaa til at godtgiöre Sagaens egen höiere Ælde. Beskrivelsen over Underverdenen er dunkel, den passer hverken paa Forestillingerne om Helvede eller Valhal.

Bedre stemmer den med *Homers* Underverden, og saa man gamle og nye Folkeslags Begreber om en Skyggeverden, hv de Afdöde gientog, hvad de her i Verden havde bedrevet. Da slige Begreber pleie at være de Punkter, hvorfra Foreställingerne om Tartarus og Elysium, Hel og Valhalla udvikle sig, kunde maaskee her meget gamle Meninger ligge til Grund. Hermed kunde da forbindes, hvad der fortælles om Reisen til Ende. *Hadding* standsede tilsidst ved en Muur, som Troldkvinden selv ei kunde overstige, hun skar derpaa Hovedet af en Hane, kastede den over Muren, og strax galede den i Tegn paa, at være atter kommen til Liv; dette kunde sigte til Meningen om Siælevandring, eller at de Afdöde i nye Skikkelser vendte tilbage til Livet, hvilket antydes flere Steder i *Sæmunds Edda*. Dog bliver dette blot Gisning, thi *Saxo*, der vist nok ved denne Reise tænkte paa siette Bog af *Virgil*, har vel og i sit Udtog just udhævet de lignende Træk, og forlæst gaaet det Övrige.

Til denne Grund for Sagaens Ælde, hentet fra det Mægtige, komme endnu de mange Vers, den indeholder. Den har den neppe udgiort nogen Række af sammenhængende Digte, thi Versene ere alle Sange, der ikke bringe Fortællingen videre, men ere motiverte ved samme. Uden Tvivl har *Saxo* ikke oversat dem alle, men dem, som bedst behagede ham, og bekvemtest lode sig give paa Latin. S. 15-16 læses uden Tvivl en gammel Forbandelsesformular. Vexelsangen mellem *Hadding* og hans Gemalinde S. 17-18 er, som allerede *Tollæus* har bemærket, den samme Sang, hvoraf *Snorros Edda*

anföörer Begyndelsen, og tillæger den Guderne *Njord* og *Skade* *). Dette viser, hvor gamle Vers her ere optagne.

Men om den mythiske Deel af Sagaen tidligere havde erholdt sin Form, følger ei at Krigsbedrifterne, om hvilke især Historikerne maatte spørge, vare paalidelige. De fleste af disse staae kun i fiernere Forbindelse med det Mythiske, de mistænkelige Biarmer vise sig ogsaa her, skjönt spillende en mindre Rolle; Krigslisten, hvorved *Hadding* betiente sig af Smaafugle til at stikke en By i Brand, fortælles om Flere. *Torfæus* og *Schönning* mene endog, at hvad *Saxo* beretter om *Hadding*, gielder en norsk Fyrste. Men hvad vi vide om norske Haddinger, grunder sig blot paa de, for en stor Deel opdigtede Slægtregistre i Fundin Noreg, hvis Forfatter maatte antage en Hadding, fordi en Konge skulde have givet Haddingsdalen sit Navn. Ikke engang Sagnët veed at fortælle noget synderligt om en norsk *Hadding*. Islænderne kiende intet til en Oltidskonge af dette Navn. Da nu *Saxo* forefandt mange og gamle Sagn om en *Hadding*, da disse ikke vare islandske, og altsaa maae have været danske, slutte vi, at der har regieret et Sted i Danmark en Konge af dette Navn. Det Mythiske, der gaaer igiennem hans hele Historie, viser, han maa have regieret i den fierne Oldtid; Varigheden af hans Minde, at han maae have udfört mærkelige Bedrifter; Krigene med Sverrig, der meest ere knyttede til Mytherne, og i sig selv de rimeligste, at han regierede enten i Skaane eller i Siælland.

---

*) *Torfæi series* S. 253. *Edda* ed. Rask p. 27. 28.

Den nærmeste Aarsag til at *Saxo* sætter *Hadding* imellem de ældste danske Konger, maae uden Tvivl søg den Theori, han havde udkastet sig om de nordiske Landes ældste Beboere. Först, siger han, levede Jetter (Jotuner), si Koglere (Aser), der bekrigede Jetterne, og skilte dem ved d Anseelse, omsider Börn af begge Slægters Sammenblan (Heroer); ogsaa af disse bleve nogle ansete for Guder (lib. 9). Overeenstemmende med denne Hypothes var det, at tage næst efter *Dan* og *Skiold* Sagaen om *Gram*, hvori Jotuner forekom, derpaa den om *Hadding*, der havde saa get at skaffe baade med Jotuner og Aser, endelig ogsaa om *Frode den förste*, der begynder *Saxos* anden Bog.

A n d e n B o g.

Flere danske Oldtids Konger have fört Navnet *Frode*, der skiltes kun ved Tilnavn, og mangt et Sagn angik vel blot *Frode*, uden nærmere Bestemmelse af Tid og Sted. Alle af den Grund blive de Krigsbedrifter uvisse, der lige kunde passe paa flere Froder. *Saxo* lader den förste af d Navn ikke blot göre Vikingstog til den finske Bugt, hv kunde være rimeligt, men trænge saa dybt ind i Landet, hans Krigshær ikke kunde finde Næring i det ödelagte Land, han lader ham beleire Byer, anlægge Miner, aflede Flo, hvilket alt Vikingerne saare sielden pleiede at göre; lig store Krigstog skete mod Vesten, ikke blot til Frisernes L

men og til Britannien, hvor *Frode* drog seirende fra Skotlands Grændse lige til London. Disse Begivenheder ere utrolige, enten vi saa sætte dem et Par Aarhundreder før eller efter Kristi Födsel; Fortællingen om dem er ikke grundet paa Sange, har intet mythiskt Præg, og er venteligen opdigtet i det ellefte Aarhundrede. Ældre er derimod det Sagn om *Frode*, der dræbte en Lindorm, som rugede over Guld og tog dens Skat. Her havde *Saxo* et Vers for sig, og at slige Sagn vare gamle i Norden, vise baade Sangen om *Sigurd Fofnersbane* og det angelsaxiske *Biovolfs* Drape. Et andet ældgammelt Sagn om *Frode* var, at han brugte Guld som Meel S. 27, thi det var et ældgammelt islandsk Digterudtryk, at Guldet var *Frodes* Meel og Grottesangen i *Snorros* Edda beskriver, hvorledes det blev malt. Saaledes finde vi her som oftere det Fabelagtige at være ældre og mere begrundet end det Historiske. *Svend Aagesen* nævner vel en *Frode* som Søn af Skiold, man veed intet videre om ham, end at han dræbtes af sin Broder. Med *Frodes* Historie er forbundet en lille Saga om *Svanhvide* og hendes Kierlighed til *Ragner*; de Jotuner og det Koglerie her omtales, have uden Tvivl forskaffet det hele Stykke her sin Plads; det har i adskillige Vers en oldnordisk Tone og kan sammenlignes med de islandske romantiske Digtninger af første Klasse. Af det Anførte følger, at denne *Frode* ikke for Historikeren har nogen bestemt Existens, men at han og hans Guld sammensmelte med de følgende *Froders* Minder.

Bestemtere fremtræder derimod Sønnesønnen *Helge*. Erindringen om hans Seire kunde forvirres, men ikke om hans

Ulykke, i det han uafvidende bedrev Blodskam med sin Datter. Dette er Punktet, hvori de forskellige Sagn stemme overens *). Hvad Islænderne i *Hrolf Krages* Saga fortælle om *Helges* Ungdom, henfører *Saxo* i Begyndelsen af syvende Bogen til senere Tider; derimod kiender han noget til de ældgamle Sagn om *Helge*, som *Hundings* og *Hothbrods* Bane, hvis Begivenheder besynges i tvende eddiske Qvæder, hvis hele Indhold *Saxo* dog ikke har benyttet. *Helges* Sötoge til Holsteens og Sverrigs Kyst, samt den finske Bugt, ere i sig selv rimelige, ligesom det er naturligt at han kan have frataget Saxerne Holsteen og et Stykke af Jylland. Hans Tog i Sverrig bekræftes ved *Snorros* Vidnesbyrd om De Love, der tillægges ham med Hensyn til Svenske og Saxer, og som ere i den gamle Tids Aand, der bestemte Mandebod efter den Dræbtes Anseelse. Han skal have vedtaget, at naar mellem to Overvundne en fri Mand dræbtes, skulde han ikke böde höiere end om det havde været en Træl. Oftere har Sagnet tillagt en overmodig Seierherre dette.

Ifølge *Saxo* havde *Helge* avlet *Yrsa* med *Thora*, en Pige fra den lille Öe *Thorö*, som af Hevn over at være bleven voldtaget af *Helge*, siden magede det saa, at Kongen blev forelsket i sin egen Datter og ægtede hende. Efter *Helge*, da han havde erfaret, hvo *Yrsa* var, enten han havde dræbt sig selv, eller var omkommen paa et fiernt Vikingetog, havde den svenske Kong *Adils*, for at beløne sin

---

*) *Saxo* lib. 2 p. 28 *Snorro* *Yuglingasaga* Kap. 33 *Hrolf Krages* Saga Kap. I — 17 *Erik* af Pommerns Krönike hos Langebek vol. I p. 151 *Sve* *Ågesen* Kap. I taler blot om *Helge* som en mægtig Sökonge, Langfærgatal nævner *Halfdan Helge* og *Hrolf*.

fra den Skatskyldighed, hvori han var kommen til Danmark, ægtet *Yrsa*. *Snorro* derimod lader *Yrsa* være Datter af *Helge* og den saxiske Dronning *Olufa*. *Adils* havde paa et Vikingetog faaet hende til Fange, og ægtet hende. Kort Tid efter havde han maattet flygte for *Helge*, der förte hans Dronning bort med sig; men da *Yrsa* siden opdagede sit Forhold til *Helge*, forlod hun ham, og vendte tilbage til *Adils*. Denne Fremstilling har mere indvortes Rimelighed end *Saxos*. Allerede dette, at *Thora* levede paa Thorö, synes at være sagt blot for Navnelighedens Skyld eller af Etymologiserelyst. Havde end *Thoras* Fader eiet den hele lille Öe, havde hun dog ei været nogen mægtig Mands Datter, og vilde ei letteligen efter Oldtidens Tænkemaade kunne have faldet paa at hevne sig paa *Helge* for hans Utroskab, især paa en Maade der er saa unaturlig. Maaden hvorpaa *Adils* skal ifölge *Saxos* Beretning have faaet *Yrsa* er heller ikke rimelig; thi *Adils*, der stedse i Sagnene skildres som en mægtig Drot, kunde vel engang blive slagen af *Helge*, og nödt til at flygte, men neppe har han i længere Tid været ham skatskyldig, og hvis han havde været det, var det ei efter Oldtidens Skik, at han, da *Helge* var död, ei strax bröd Freden, og med Magt rövede *Yrsa* fra Leire, men i dets Sted indledede Underhandlinger og först ved Giftermaal erhvervede sig Uafhængighed. Disse Vanskeligheder bortfalde efter Fremstillingen hos *Snorro* og i *Hrolf Krages*

---

*) I Sagabibliotheket 2 D. S. 502 har jeg yttret den Gisning, at Navnet *Yrsa*, der siden blev et Tævenavn, kan have ledet til Forestillingen om at Moderen havde af Had givet Barnet dette Navn, og at dette Had ogsaa siden havde yttret sig.

Saga *). Hertil kommer at *Snorro*, som strax i det Fölge beraaber sig paa en vidtløftig Fortælling i Skjoldungasaga *Hrolf*, vist nok har hentet Faderens Historie fra samme Ki Men kunde *Snorro* beraabe sig paa Skioldungasagas Hiem maae denne i det seneste have været nedskrevet ved Ender det tolvte Aarhundrede efter danske Sagn, der altsaa bleve Deel ældre end dem *Saxo* fandt hos sine Samtidige.

At *Roe* havde anlagt Roeskilde, fulgte allerede af Navn i övrigt fortæller *Saxo* intet om ham, uden at han blev dr af *Hothbroth*.

Hrolf, *Helges* Sön, var den navnkundigste af alle gamle Leirekonger. Foruden hans Navn paa Kongelisten i La fedgatal, og det lidet *Svend Aagesen* og *Erik* af Pommer Krönike sige om ham, have vi fire vigtige Bidrag til hans storie: hvad *Snorro* i *Ynglingasaga* anförer, hentet fra Sagn om Skioldungerne, Forklaringen i den yngre Edda over de gamle Digterudtryk; den islandske *Hrolf Krages* Saga og *Saxo*. At *Hrolf*, der var saa berömt for sine Heltegierninger og Tapperhed, maae have fört mange og lykkelige Krige, lig i Sagens Natur. Alligevel findes saare lidet derom enten hans Saga eller hos *Saxo*, thi disse opholdte sig meest det, som Folkesagnet vidtløftigst behandlede, og som for var vigtigst. *Hialte* nævner hos *Saxo* S. 54, hvorledes *Hrolf* fældede *Rörik*, den gierrige *Bökes* Sön, *Snorros* Edda nævner et Tog mod Saxerne (*Rasks* Udg. S. 152), og i *Skioldungesaga* var *Hrolfs* Bersærkers Tog til Hielp for *Adils* i den uplandske Kong *Ale* beskrevet. *Saxo* beraaber sig om gamle danske Sange, hvilke man til hans Tid endnu erind sig, og oversætter en Deel deraf; men neppe have disse S

omfattet mere end *Hrolfs* Död, da der til alt det foregaaende ikke citeres en eneste Strophe. Den störste Deel af *Hrolfs* Levnet hos *Saxo* beroede da paa det Folkesagnet bevarede, der vist nok har udgiort en sammenhængende Saga. Denne viser sig med Hensyn til Affattelsen at staae i Midten mellem *Ynglingasaga* samt *Edda* paa den ene Side, og *Hrolf Krages* Saga samt *Bodvar Biarkes* paa den anden Side. *Saxo* har næsten intet af *Hrolfs* Krigsbedrifter, om Toget til *Atisle* meddeler han vel adskillige Smaatæk, men fortæller det Hele forvirret. Han eller hans Hiemmelmand synes ei rigtigheden at have forstaaet, hvorledes *Hrolf* hialp sig ved sit Skiold udaf det Baal, der var antændt om ham; thi at kun brugte Skioldet som Kakkelovnsskierm mod Heden, indtil en Tienestepige slukkede Ilden med Öl, vilde ei have været noget meget mærkeligt. Efter *Edda*, der kiender Slaget paa *Vænersöen*, for hvis Fremstilling altsaa Skioldungesage uden Tvivl ligger til Grund, havde *Adilses* Kæmper giort Ilden saa stærk, at Klæderne svedes paa *Hrolf* og hans Følge, sigende, at det hedte sig *Hrolf* og hans Bersærker flyede hverken Sværd eller Ild. *Hrolf* kastede nu sit Skiold midt i Ilden og sprang over, i det han sagde paa *Vers*, lader os foröge Ilden i *Adils* Huus, den flyer ei Ilden som löber over den, og efter dette Ordspil dræbte han dem, der havde giort Baalet saa stort. Her finde vi noget, der kunde fæste sig i Opmærksomheden. *Saxo* lader *Yrsa* læsse *Adilses* Skat paa Vogne, at hendes Sön kunde före den bort; efter *Sagaen* Kap. 44 giver hun ham et Sölvhorn fuldt med Guldringe, og mere kunde neppe heller en Oldtidskonge besidde. At den tappre og höimodige Konge saa skændigen blev overrumplet maatte man ansee som et Tegn paa Gudernes

Vrede og Straf for *Hrolfs* Overmod og at han ei havde offret. Deraf kunde let et Sagn opstaae, hvorledes han ved en vis Leilighed havde ringeagtet *Odins* Hielp. Noget didhörende fortæller Sagaen K. 46. *Saxo* tier derom. Derimod har ogsaa den islandske Saga allehaande Ammestueæventyr om *Bodvar Biarnson* og *Elgfrode*, der vise det fiortende Aarhundredes Smag i Island. Saaledes bestaaer den af Sagn baade ældre og yngre end dem *Saxo* benyttede. Da saaledes det gamle Sagn har taget sit Löb i tvende forskiellige Retninger, kunne vi ansee *Saxo* den islandske Saga som tvende Vidner; det hvori begge kommer overens, maa ansees at höre til Sagnets ældgamle Indhold: nemlig *Hrolfs* Tog til *Yrsa*, at han blev efterstræbt af *Adils* ströede Guld paa Fyrisvold; at *Biarke* dannede Drenge, *Hjalte*, paa hvem man ved *Hrolfs* Bord kastede de aspillerede Been, til at blive en drabelig Kæmpe; at *Viggo* gav *Hrolf* sit Tilnavn; at han taknemmelig over *Hrolfs* Gavmildhed gjorde Löfte at hævne Kongens Död og holdt det. Af disse Træk er atter det om Guldets, der ströedes paa Jorden, og kræftet ved de ældste Vidnesbyrd, nemlig Digterstropher fra det tiende Aarhundrede, som vise at Fyresvolds Sæd da var hævdet Benævnelse paa Guldet (Edda p. 155 — 154).

Ligesom ethvert af de ovenanførte Træk vare af et Slags, der vække almindelig Interesse og ikke let forglemmes, maatte dog fornemmeligen *Hrolfs* Död med alle sine Omstændigheder giöre det dybeste og varigste Indtryk. Naar en sverd Prindsesse flere Menneskealdre efter *Hrolfs* Tid tömte Bægeret til hans Erindring, er vist nok den venuesalige Konges Minde ofte bleven drukket paa de danske Öer, og at Skialdene til

ligen have qvædet om hans Minde, vise jo de fra hans Skiebne hentede Digterord *).

Vi kunne desuden følge Historien af de Sange over *Hrolfs* Død, *Saxo* har paraphraseret, høit op i Tiden. I *Snorres* Edda (S. 154) findes et Fragment af det gamle Biarkemaal, hvor der tales om hvorlunde den gavmilde Konge havde glædet sine Hofmæud med gyldne Smykker, hvilket svarer til Versene hos *Saxo*, *Hjalte* fremfører:

*Dulce est nos Domino percepta rependere dona,
Acceptare enses, famæqve impendere ferrum*

— — — — —
Enses Theutouici, galeæ armillæqve nitentes,

Loricæ talo immissæ, quas contulit olim

Rolvo suis, memores acuant in prælia mentes.

Ligeledes svarer et andet Citat af det gamle Biarkemaal, hvor *Biarke* synes at true *Odin* selv **), til de Ord, *Biarke* siger til *Ruta*:

*Si potero horrendum Friggæ spectare maritum,
Quantuncunqve albo clypeo sit tectus, et altum
Flectat eqvum, Lethro neqvaqvam sospes abibit.*

*) *Snorro Ynglingasaga* K. 41.

**) Stedet findes ei i *Rasks* Udgave af *Snorres* Edda, men derimod i *Olavii* haandskrevne Bearbejdelse i den ærnæmagnæanske Samling S. 1523 24. *Sandvig* har oversat det saaledes:

Saa skal jeg ham qvæle
Som tykansigted
Hvidhiörns Bedrager (Katten)
Qvæler. Vaggens Afkom (Musen).

Snorro beretter (*Oluf den Helliges Saga* p. 220), at Morgenen, som Slaget ved Stiklestad skulde holdes Aar 1042, vakte *Thormod* Kolbrunesskald Kong *Olufs* Hær ved at synges det gamle Biarkemaal. Begyndelsen deraf svarer til de første Linier af *Hialtes* Vers, ikkun at *Saxo* udelader de fire første Linier, som ere en digterisk Beskrivelse paa Morgenen. De fire følgende:

Vaagner dog op vaagner
Hjertens Venner,
Alle I Ypperste
Adilses Svende.

svare til de første Stropher hos *Saxo*:

*Ocyus evigilet, quisquis se regis amicus,
Aut meritis probat, aut sola pietate fatetur,
Discussant somnum proceres, stupor improbus absit
Incaleant animi vigiles, sua dextera quemque
Aut famæ dabit, aut probro profundet inertum.
Nox hæc aut finis erit, aut vindicta malorum.*

De fire følgende Stropher har *Saxo* ei udtrykt, men om dem imod de følgende:

Ei jeg vækker Jer til Vin,
Ei til Qvinders Tale,
Snarere jeg vækker Jer
Til haarden *Hildurs* Leeg.

De lyde saaledes:

*Non ego virgineos jubeo cognoscere ludos,
Nec teneras tractare genas aut dalcia nuptis
Oscula conferre, et tenuas astringere mammas.*

*Nōn liquidum captare merum, tenerumve fricare
Femen, et in niveos oculum jactare lacertos,
Evoco vos ad amara magis certamina Martis.*

Man seer tillige her en Prøve paa, hvorledes *Saxo* udtværer Tanken og bortvisker de oldnordiske Udtryk.

Snorro siger, at det var blot Begyndelsen af Sangen, han anfører. Uden Tvivl har *Thormod* siunget *Hialtes* hele Opfordring til *Biarke*, hvori blandt andet ogsaa forekommer det først anførte Sted om *Hrolfs* Gæmildhed. Da Sangen var udfandt Krigshæren at den var vel anvendt, og at den fortjente at kaldes en Vækkesang for Kongens Mænd (*huskarlahvot*). Hæren har da ogsaa vidst det, som *Snorro* bemærker, og som desuden Sangens Indhold og Tone viste, at det ikke var en Sang, *Thormod* havde digtet, men en gammel Sang, han ved denne høitidelige Leilighed vilde anvende, for at sætte Kongens Mænd i en passende Stemning.

Det Anførte tjener til at vise, at det var een og samme Sang om *Hrolfs* Død, der under Navn af det gamle Biarkemaal var bekjendt i Danmark, Norge og Island. Den danske Sang, der i Norge kunde i Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede ansees for en Oldtidssang, maae i det mindste have været fra det niende Aarhundrede, og kan gierne have været fra det syvende; da Sprogene under en saadan Kulturtilstand, som vi maae antage at have fundet Sted i det hedenske Norden, kun langsomt forandre sig; og saaledes nærme vi os den Tidsalder, hvori *Hrolf* rimeligvis har levet, dog ikke efter *Saxos* men *Snorros* Tidsregning.

Til disse vigtige udvortes Grunde for Versenes høie Æ komme adskillige indvortes. De latinske Vers indeholde nemlig Dunkelheder, som først blive tydelige, naar vi tænke os gamle til Grund liggende Sange i Analogi med de eddiske. ældste af disse, f. Ex. de om Helgerne, indeholde Dialoge Vers, indledede ved en prosaisk Fortælling, og ved pludselige Overgange, eller ved nogle Linier i Prosa, forbundne med hinanden. Saaledes maae vi her adskille tvende forskellige dialogiserte Sange, som *Saxo* urigtigen har sammenblandet. I *Biarkes* andet Svar til *Hialte* S. 36 møde de Modsigelser, at han først taler om, at han skal have Tid til at væbne sig helt, og strax efter opfordrer til at fegte uden Harnisk, og endelig, der rede til at dö, kun tænke paa Angreb ei paa Forsvar. dernæst at han i den Tale, han forestilles at føre, med sig han væbner sig, tillige nævner de Skarer, han fældede i denne *Hrolfs* sidste Kamp, i hvilken saa mange Hövdinger omkom.

Disse Modsigelser undgaaes, naar vi adskille Versene i tvende Sange, hvoraf den første indeholder Dialogen før Slaget mellem *Hialte* og *Biärke*, hvilken var den *Thormod* sang mellem Slaget ved Stiklestad. Den anden indeholder Dialogen mellem Slagets Ende mellem *Biärke*, *Hialte* og *Ruta*. *Saxo* har i S. 36 i *Biarkes* andet Svar til *Hialte* blandet Enden af første Sang og Begyndelsen af anden mellem hinanden; thi de første ten første Vers af *Biarkes* andet Svar og Skildringen af hans ældre Heltegierninger hørte til den første Sang; derimod hader læses S. 36 Lin. 9 - 21 og Lin. 47 til Enden høre til anden Sang. Dette bestyrkes ved *Hrolfs* Saga Kap. 50 og

som anfører hele Linier i Rad af *Biarkes* Ord, der i Meningen stemme overens med *Saxos* Vers; men just paa denne Maade adskiller *Biarkes* første og sidste Tale.

Samme Saga giver og et andet Vink til noget i den første Sang, hvilket *Saxo* uden Tvivl forsætligen har forbigaaet. At man i den fjerne Oldtid kunde fortælle en saa vigtig og rædsom Begivenhed, uden at indblande noget mythiskt, er ikke rimeligt. *Biarkes* senere Ankomst paa Kamppladsen maatte synes at have en hemmelig Aarsag, og man kunde let falde paa den, Sagaen angiver, at nemlig *Biarke* var, hvad man kaldte *hamramr*, eller kunde paatage sig andre Skikkelser, og i dem virke med forøget Kraft; men imedens saaledes hans Siel vandrede omkring, maatte hans Legeme ligge stille, og ingen forstyrre ham *). Sagaen lader *Biarke* af den Aarsag bebreide *Hjalte* sin utidige Ivrighed; det er rimeligt, at noget didhørende har staaet i den gamle Sang.

At den anden Sang oprindeligen har indeholdt en Yttring af *Biarke*, hvori han i sin Harme ønskede at kunne i Kampen maale sig med den *Odin*, der havde viist sig saa fiendsk imod *Hrolf*; kan udledes baade af *Hrolfs* Saga p. 51, hvor noget lignende forekommer, og af det ovenanførte Sted i Edda. *Rutas* dunkle Svar til *Biarke* har *Stephanius* uden Tvivl bedst forklaret, som mener, at *Ruta* opfordrer *Biarke* til at giøre *Thors* Hammers Tegn, og derpaa see hende under Armen for at vorde fremsynet; thi dette sidste var et Middel hvorved Almuen paa flere Steder, ogsaa i Island lige indtil se-

---

*) See Sagabibliothek 2 D. 516.

nere Tider, har troet at kunne hjelpe til at faae Öie Aander.

Der er kun een samtidig Begivenhed, som kan lede til med nogen Sikkerhed at bestemme *Hrolfs* Levealder, de *Adilses* Regjering i Upsal. Denne indfalder efter *Ynglingas* som i de senere *Ætled* maae antages paalideligere end i de ligere, omtrent mod Enden af det siette Aarhundrede. Derimod *Saxo* sætter *Hrolf* saa høit oppe i Tiden, at han vi siden skulle see, lader *Christus* blive födt flere Aarhundreder efter *Hrolfs* Tid; dertil er uden Tvivl Grunden den: den *Hother*, der skulde have kæmpet med *Balder*, var e Sagnet, *Hothbroths* Sön; men en *Helge* havde, som de gamle Sange vidnede, været *Hothbroths* Bane. Da nu *Saxo* an denne *Helge* for *Hrolfs* Fader, fulgte deraf, at *Hother* lede samtidig med *Hrolf*; til *Hothers* Historie var den hele nordiske Fortælling knyttet om hans Strid med *Balder*; i de gamle spillede Aserne en virksom Rolle, disses Liv hörte altsaa en del af hvad *Saxo* engang havde antaget, til den næstældste Periode af Nordens Historie, eller snarere, da *Balder* havde Hovedrolle i den første gjorde Overgangen til den tredie Periode eller Heroernes.

Tredie og fierde Bog.

Saxo lader *Hother* blive *Hrolfs* Eftermand paa Leirethronen og fortæller derfor her sammenhængende alt, hvad han har fundet i Sagnet om ham; lige fra hans første Ungdom in

hans Död. Det meste deraf dreier sig om *Hothers* og *Balders* Kjerlighed til *Nanna* og den deraf opkomne Kamp imellem dem, hvori Guderne toge virksom Deel, om *Balders* Fald og *Odins* Beilen til *Rinda*, for med hende at kunne avle en Sön, der skulde hevne *Balder*. Guderne fremtræde ikke her som Maskineri, eller for at forklare Begivenhederne, men spille Hovedrollen. Hvad der i Sagnet med *Hother* ikke angaaer hans Forhold til *Balder*, er först, at han med Rensdyr for sin Slæde gjorde et Tog höit op Nord paa, for at erholde et Sværd af en Skovtroid, og at han paa Tilbageveien til sin Fosterfader *Gevar* i Norge, nær var bleven overrumplet af en saxisk Flaade; dernæst at han paa Begjæring af *Helge*, Halogalands Konge, friede for ham til en Datter af Finnekongen *Kuso*, og endelig at han i Danmark blev ihjelslaet af en russisk Hær under *Boes* Anförsel.

Om man end vilde oversee Russernes tidlige Fremtræden, som en Unöiagtighed i Benævnelsen; er det dog ligesaa urimeligt, at i hin fierne Tid et Folk fra det Inderste af den finske Bugt havde holdt Feldtslag i Jylland; som at en saxisk Flaade giestede de nordenfjeldske Kyster. Begge disse Træk tilligemed Frieriet i Biarmeland ligne derimod, hvad man pleiede at opspinde i de sildigere islandske Romaner.

Af langt ældre Oprindelse, skjönt ikke mindre urimeligt i sig selv, er hvad der fortælles om *Hothers* Strid med *Balder*. Disse Navne samt *Odins* og *Thors* vise, at Talen er om Nordens gamle Guder. Men det der berettes om dem, er ikke noget Optrin af deres Liv, der kunde have bidraget til at de bleve forgudede, thi det geraader dem meest til Skam; det

kan heller ikke være Myther, som i denne Form vare blev forplantede fra Hedenolden, thi Aserne forestilles som bl Mennesker, kun at de förstode sig lidt paa Troldom; her ikke kan det være historiske Efterretninger om gamle Fyrst, thi dertil er Fortællingens egen Urimelighed for stor. Vi man endog antage, at en Prinds *Balder* regierede i Norden og at en Kong *Odin* paa sine gamle Dage spille Kjerlighed intriguer ved det russiske Hof, saa kan man dog umuligen l den samme *Odin* regiere i Byzans, et hundrede Aar för Chr Födsel.

Men disse Efterretninger om *Odin*, *Balder* og *Hoth* der, betragtede i deres Sammenhæng, hos *Saxo* ere alde urimelige og betydningsløse, læses i Eddaerne i ganske an Forbindelser. Der fremtræder den gode *Balders* Drab ved d blinde *Hödur*, som en Hovedmythe af en dyb Betydning. nu Kilderne, hvøraf vi kunne hente Kundskab om denne M the, ere langt ældre end *Saxo*, ja end Christendommens Ind relse i Norden; da Mythen i sig selv bærer höi Præg af Æl og har en paafaldende Lighed med græske ægyptiske og orie talske Myther, hvilke vi ere beföiede til at ansee for at v physiske Philosophemer i en mythisk Dragt; have vi Grund at antage Hovedtrækket i *Hothers* Liv, nemlig *Balders* Fa at være en gammel fysisk Mythe, der siden er bleven anse som Historie, og sildigere i den christelige Tidsalder vilkaar gen forvansket.

Ogsaa af flere eddiske Myther finde vi her Remin censer skjönt mindre tydelige. At *Balder* ved pludsel gen at see *Nanna* bliver forelsket, minder om *Freirs* Kje lighed til *Gerda*, der besynges i den eddiske Sang om *Skirne*

Færd; at Drømme varsle *Balders* Död er ligesom i *Veglamsqvida*. *Odins* Fordrivelse fra Gudernes Forsamling har ikke noget tilsvarende i Eddaerne, men ogsaa *Snorro* fortæller i *Ynglingasaga* Kap. 3. at da *Odin* en Tid lang var borte, skiftede hans Brödre Riget mellem sig og toge *Frigga* til Kone; dette minder om det Lignende der fortælles om *Osiris*, *Typhon* og *Isis*. Derimod kjende Eddaerne til *Odins* Giftermaal med *Rinda* og til Sönnen, der skulde hævne *Balder*. Ogsaa denne Mythe har en fysisk Betydning, ligesom vi og i den af *Odin* fordrevne *Oller*, der kunde sætte over Havet paa det forhexede *Been*, gjenkjende Vinterens Gud *Oller*, den vældige *Löber* paa *Ski*er eller *Sköiter*, hvilke just i det gamle Norden forfærdigedes af *Been* *). Saaledes finde vi her Oldsagnet om *Odin* og *Balder* behandlet efter den samme historiske Anskuelsesmaade, som mange ældre og nyere Forfattere have fulgt ved de ægyptiske og græske Myther *). Følgen af denne Fremgangsmaade var her, som den oftest pleiede at være, at den Historie, man havde uddraget af Mytherne, bar saa mange Præg af sin første overjordiske Oprindelse, at den kun halvt passede paa Menneskelivet, og blev ikke fri for indvortes Modsigelser. Snart hedder det, at *Odin* ene kunde slaae en heel Krigshær, *Balder* fremkalde Kilder af Jorden for at lædske sine Folk; snart maa begge flygte i en Kamp mod *Hother*, fordi deres Staldbroder *Thor* havde faaet

*) Dette er efter Professor *Finn Magnussens* sindrige Forklaring *Edda* I D., 196.

**) Paa en lignende Maade har *Diodorus Siculus* behandlet Mythen om *Osiris* og *Isis* i første Bog af hans *Bibliothek*.

Skaftet hugget over paa sin Hammer. Vilkaarligheden i Mithens Behandlingsmaade forögedes, ved at den til *Saxos* længe havde været fortalt af Christne, der ikke blot ringede Aserne, men tildeels betragtede dem som onde Aander, og at *Saxo* med Almuens Anskuelsesmaade vilde forene med lærde Islænderes, der mente, som Fortalen til *Snorres Edda* viser, at det gamle Asgaard havde været Troia. Dette kunde vel *Saxo* ikke saa ligefrem antage, da han kiendte for meget til de classiske Skribentere, til at han kunde lade Troia være til i den Tidsalder, hvor han satte *Odin*. Derfor gjorde han Troia til Byzans, og lod de tolv store Guder der have deres Sæde. Denne Mening blev for *Saxo* mindre urimelig, da han uden Tvivl antog, at man kunde fra den finske Bugt seile til Floder og Søer giennem Gardarige til Grækenland, en Mening som adskillige endnu i det fiortende Aarhundrede havde (Island *).

Endeligen erholdt dette saaledes omdannede Oldsagn sin Localitet, ved at knytttes til Horsnes, som man gjorde Hothersnes **) og Boes Höi i Jylland, til *Balders* Havn, *Balders* Brönd og *Balders* Höi i Siælland. *Saxo* fortæller endvidere at nogle til hans Tid havde villet opgrave *Balders* Grav, men blev bortskrækkede af Spögelse ***). Muligen har det jyske Almuesagn om en Boehöi i Nærheden af en Ryssehöi, som

*) See *Inguar Vidforles* Saga.

**) *Suhms* critiske Historie 2 D. S. 301.

***) Sandsynligviis har man anseet en Höi helliget til *Balders* Dyrkelse, eller hvor et Gudehus fandtes, helliget til *Balder* ligesom det *Balders* Hage, der nævnes i *Fritthiofs* Saga K. 9, for at være *Balders* Grav.

vedligeholdt sig til senere Tider *) været den sande Anledning til at man bragte den russiske Hær til de jyske Kyster. - Vi mene altsaa, at være beföiede til at flytte *Hother* og *Balder* fra Leirethronen op til Valhall, og at antage, at det hele Stykke om dem vel giver noget mythiskt, men aldeles intet historiskt Udbytte.

Naar *Saxo* satte *Rörik* paa Leirethronen efter *Hother*, fulgte han det gamle Sagn, der gjorde *Rörik* til *Hrolfs* Eftermand, fra hvilket han ikkun var veget, for at indskyde Fortællingen om *Hother*, som han derfor gjorde til *Röriks* Fader. Om denne *Rörik* var en Historie i Omlöb, hvorledes han havde slynget en Ring eller et Armbaand **). *Saxo* udsmykker denne paa classisk Viis, ved Taler han lægger de Handlende i Munden. Handlingen selv er ganske i den gamle Tids Aand, og synes paalidelig, da den saa nöie er knyttet til Kongens Tilnavn. Men undtage vi denne Anecdote og *Röriks* Plads efter *Hrolf* i Kongerækken, vide vi intet om ham. Hvad *Sögubrot* fortæller om en *Hrærek*, *Ivar Vidfadmes* Svigersön, passer ei paa *Rörik* Slyngebaand, og det Lidet *Saxo* ellers siger om ham, er knyttet til *Amleths* Historie.

*) Danske Atlas 4 D, S. 208, 219.

***) *Langfedgatal* nævner *Hrærek Huanvabangi*; en kort Kongeliste fra Begyndelsen af trettende Aarhundrede *Rörek Slaganbogi* (*Langebek* I S. 15) og *Svend Aagesen*, *Rörek Slaghenback* som *Hrolfs* Eftermand. Navnet og Tilnavnet er öiensynligen det samme, og disse trende af hinanden uafhængige Vidnesbyrd tjene til at bestyrke Sagnets Ælde.

Denne udgjör en særegen Saga, der blot ved et uvæsentlige Træk er knyttet til Efterretningerne om *Rögnvald*. *Amleth* forekommer ei i nogen af de ældre Kongerækker. I de nordiske Lænderne kjende kun til *Amleth* fra *Saxo*. Deres Amloda Saga er en fri Oversættelse af *Saxos* Fortælling, deres Amba Saga, en endnu mere romantiseret Bearbejdelse af det samme Æmne. Fortællingens Ælde kan altsaa kun godtgjøres ved indvortes Grunde, og disse lede, om end ikke til at anse den for en fuldkommen Opdigtelse, saa dog en vilkaarlig Behandling og romantisk Udsmykkelse.

Her findes ingen Vers, der kunde vidne om, at gamle Sager havde lagt til Grund. *Amleths* Bedrifter i Engelland ere aldeles æventyrlige og urimelige, lige fra den fine Smag, hvorved han kunde mærke paa Brödet, hvormed den engelske Konge beværtede ham, til at det var bagt af Korn, fremvoxet paa en Valplads, indtil Frierbrevet, den engelske Konge medgav ham til Dronningen af Skotland. Vilde man end hensætte disse Begivenheder i den Periode, der medførte de mindste Vanskeligheder, nemlig da Angelsaxerne havde sat sig fast i Engelland, men ikke endnu vare kristnede; bliver dog det Hele ligere Roman end Historie. Skildringen af *Amleths* Opførsel i Danmark indeholder Exempler paa den Klygt, med hvilken han under sin forstillede Galskab dog søgte at sige Sandhed, hvilken er saa langt trukket, at den bærer Præg af at være opdigtet. Imidlertid er Hovedcatastrophen: at en Søn under forstilt Galskab udruger en Sværdkamp for at søge Hevn over sin Faders Morder, der var bleven hans Storfader, aldeles passende med oldnordiske Sæder. Den er i sig selv saa mærkværdig, og maatte paa en Tid, da Blodhævn

var ubetinget Pligt, vinde saa almindeligt Bifald; at det er lige rimeligt, haade at den engang har tildraget sig, og at den længe ved Mindet er bleven forplantet. Vi finde desuden et Spor til de sindrige Svar *), som tillægges *Amleth* i *Snorros Edda* (*Rasks* Udg. S. 126) hvor Havet kaldes *Amleths* Qværn i et Vers af *Skjalden Snæbiörn* **). Hertil kommer at baade *Saxo* fortæller, at *Amleths* Höi endnu saaes i Jylland, hvor en Hede bar Navn efter ham, og at man endnu i nyere Tider har en *Amleths* Hede ved Viborg ***) og paa Mors Fegge Sund samt Fegge Klint, der minde om Morbroderen *Fengo*. Men at vi ikke have Fortællingen herom saaledes, som en gammel Skjald har besunget den, heller ikke som det simple prosaiske Udtog var af de gamle Sange, eller den samme ledsagende prosaiske Indledning, men at den er bleven vilkaarligen udsmykket med allehaande Tilsætninger; dette følger baade af hvad i det Foregaaende er bleven erindret, og af den Udførlighed, hvormed *Amleths* Skjold og hans Tale til Folket bliver

*) *Amleths* Ledsagere, der ansaae ham for afsindig, sagde til ham, da de vandrede ved Strandbredden at Klitterne vare Meeldynger. *Amleth* svarer, at de vare malte af Havets Storme. *Saxo* 3 B. p. 50. Strandsandets Hvidhed kunde foranledige til at tænke paa Melet, men endnu lettere blev Sammenligningen i det Islandske, hvor Møl Strandsand og Melr Sandstrækning saa meget ligne Ordene Miol og Mel 3: Meel.

**) Pastor *Grundtvig* har først gjort opmærksom herpaa i *Kjöbenhavns Skilderie* 1819 No. 97.

***) *Suhms* kritiske Historie 2 D. S. 348.

fremstilt. En saadan Udförlighed findes ei i det gamle S, der ikkun lader höre hvad troligen i Mindet er bevaret, vel i en Sagnemands Snakkesalighed, der vil give Fortælling Runding og en vis Længde. *Amleths* Tale kunde vel selv have faaet Lyst til at udarbeide, som et rhetorisk Stykke der skulde oplive hans Fortælling; men den vidtlöftige Skildring af *Amleths* Skjold, der indeholdt en Gientagelse af alle Bedrifter, kunde *Saxo* vel neppe have faaet i Sinde at indføre med mindre han havde fundet den saaledes i Sagnet *). Vi faa maaskee et Vink til, hvo denne Sagnemand har været, i *Saxo* fortæller S. 59 om den skaanske Hövedsmand *Fia* *qvem ad locum, cui Undensacre nomen est, nostris ignota populis concessisse est fama.* Dette Navn, som *Saxo* ret veed at tyde, er vist *Odains* Ak, Udödelighedslandet, Fabelland, der ikke er oldnordiskt, men forekommer i de islandske romantiske Sagaer **). Denne Omstændighed og Sagnet hele Form tyder hen til, at *Saxo* kan have modtaget den Islænderen *Arnold*, der opholdt sig ved *Valdemars* Hof, endskjönt Stoffet til dette Sagn maa være hentet fra Danmark, og först langt senere blev bekjendt i Island *).

*) At de mange Billeder paa *Amleths* Skjold ikke vare nogen Urimehed lærer *Egils* Saga S. 598. Billedernes Mængde viser just ikke vare udförte i nogen god Smag. De kunne have lignet mexicanske Malerier.

***) See Begyndelsen af *Hervararsaga*, og om Begrebets Oprindelse. S. bibliothek 3 D. S. 249 - 250.

****) *Gram*, der i Noterne til *Meursius* anseer *Amleth*, for at være gammel islandsk Fabel, beraaber sig paa at Ordet *Amblodi* bet

Med *Amleth* staaer og falder *Röriks* Elftermand *Viglet*, hvis faae Bedrifter ere indflettede i *Amleths* Historie, med mindre han skulde være bleven ihukommet som *Vermunds* Fader. Hvad *Saxo* veed om *Viglets* Elftermand *Vermund* den Blinde, hörer til de tvende Sagaer, om *Frovins* Börn og om *Uffo* den Stærke. I den förste af disse fortæelles om den Hövding *Folke*, hvem Jarl *Frovins* Sönnere havde sendt til *Vermund* at forkynde *Atisles* Angreb og deres Faders Död, og hvem *Vermund* derpaa havde foræret det gyldne Bæger, hvoraf han drak; at han ved at modtage dette havde aflagt Löfte om, för at tömme Bægret fuldt af eget Blod, end vende Fienden Ryggen, og at han siden mandeligen holdt det. Jarlesönnerna reiste til Sverrig, för at hevne Faderens Drab paa *Atisle*, der roste sig af at have fældet ham. Brödrene fandt Kongen ene, de vilde dog först angribe ham hver för sig, men da den ene Broder var nær ved at segne, glemte den anden Ærens Love, sprang til og dræbte *Atisle*. Disse Kampscener omtales vel kun af *Saxo*, men de ere i dem selv sandsynlige; de bære ikke Præg af vilkaarlig Udsmykkelse, undtagen den Historien uvedkommende Skildring af fire Slags Krigsfolk, der lægges *Vermund* i Munden. Den mächtige svenske Konge *Atisle*, som nævnes her, har *Saxo* venteligen meent at skulle være en senere af dette Navn, men Sagaen selv har uden Tvivl

---

saavel i det gamle Digttersprog som i det nyere Tungemaal en Taabe. Men snarere betegner dette Ord, der er beslægtet med *ambla* og *ambl*, en Fusker, paa Angelsaxisk *æmelli*, og svarer altsaa ikke nöiagtigen til den Karakter, der gives *Amleth*.

derved forstaaet *Hrolfs* Samtidige, som den meest bekien svenske Konge, uagtet hans Död fortælles anderledes, blot i *Hothers* Saga hos *Saxo* S. 42, men ogsaa i *Thiodo* Ynglingatal (Ynglingasaga Kap. 44). Löftet og Kampen v for Sagnet det Vigtige, de svenske og danske Kongers Nav til hvis Historie den knyttedes, det mindre Vigtige.

Den gamle Kong *Vermund* havde en Sön, der he *Uffo*, kæmpestærk, men saa doven, at han laae i Steger den udslagne Dag, og talte ikke et Ord; indtil en haaner Udfordring af Saxerkongen bragte hans Sind i Oprör. H modtager den, og möder paa en Öe i Eideren. Den gar blinde Fader lader sig lede til Floden, for at lytte til Ka pen; da han i Begyndelsen ei ret kunde höre Sönnens H flytter han sig Vandet nærmere, rede til, hvis Sönnen fal at kaste sig i Floden, indtil et diærvt Hug af Sönnens Sva lod ham mærke, hvo der havde seiret. Denne Fortælling en sildigere, ved en udvortes Anledning sig udviklende, siel Aandskraft i et kæmpestærkt Legeme, passer til Hedenold Aand, og har flere Sidestykker i de islaändske Sagaer *). H Begivenheden er af den Beskaffenhed, at den vækker lever Deeltagelse hos Mængden, og engang hört ikke lettelligen glemmes. At man siden forklarøde sig *Uffos* Taushed af h Skamfuldhed over, at to Danske, *Provins* Söner, ha kæmpet med *Atisle* ene, er en uväsentlig Udsmykkelse,

---

*) F. E. Vatnsdælasaga S. 4-6. Begyndelsen af An Buesvingers Sa Biörners Kæmpedater. Svarfdælasaga i Sagabibl. I D. S. 300. ga om *Gunnar* Sagabibl. I D. S.352.

vist nok ikke har hørt til det oprindelige Sagn. Dets Troværdighed bestyrkes ved *Svend Agesens* Vidnesbyrd, som imod Sædvane udførligen fortæller *Uffos* Bedrift, og i det han i nogle enkelte Punkter, f. Ex. i at giøre Saxerkongen til tydsk Keiser, er uoverensstemmende med *Saxo*, dog har bevaret alle de karakteristiske Træk. Flere Kongerækker fra Valdemarernes Tid, som Langebek har ladet aftrykke, nævne baade *Vermund* og *Uffo*. Ogsaa Langfedgatal kiender *Vermund*. Den kalder vel hans Søn *Ole* hin Litillati (den Ydmyge); men da Tilnavnet godt kan passe paa *Uffos* tidligere Adfærd, har en Forvexling mellem Navnene *Uffo* og *Ole* her let kunnet finde Sted, hvilket bestyrkes ved *Saxos* egen Bemærkning S. 65, at *Vermunds* Eftermand er af Flere bleven kaldt *Ole* den Sagtmodige, men at man intet videre vidste at fortælle om ham. Uagtet saaledes baade indvortes og udvortes Grunde tale for, at Sagnet er troværdigt; have dog Nogle *) paastaet, at ingen *Uffo* nogensinde har levet i Danmark, men at han var en Konge i Mercia, hvis Bedrifter man efter *Knud* den Stores Tid lærte at kiende, og nu vilkaarligen optog i Kredsen af Danmarks Regentere. Tvende Grunde har man anført for denne Paa-stand; den første er, at Navnene *Vikleg* (*Viglet*) *Vermund* og *Offa* (*Uffo*) forekomme i gamle angelsaxiske Genealogier, og at disse Konger altsaa maa have været Angelsaxer. Men efterlæser man Genealogierne i deres Sammenhæng **), finder

---

*) Gram i Noterne til Meursius S. 31. *Dahlmanns* Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte, I B S. 233 - 235.

***) *Gibsoni chronicon Saxonium* S. 28, 59.

man, at en Kong *Penda*, der kom paa Thronen 626, have stammet fra *Offa* i ottende Led, og en *Offa*, der kom paa Thronen 755, regnedes at nedstamme fra sin Navnfarfæder i tolvte Led. Regnede man nu i denne Krönike fire Led paa 150 Aar, maae man have regnet 8 Led paa 260 Aar, og saaledes maae efter Krönikens eget Vidnesbyrd *Offas*, *Vermund* og *Viglets* Tidsalder hensættes til det fjerde Aarhundrede, og flere Menneskealdre förend Angelsaxerne landede i Brittannien. De maae altsaa have levet i disses gamle Fædreland, hvortil de end ydermere bestyrkes, ved at *Vikleg* göres til *Odins* Søn, men det er almindeligt for de angelsaxiske Genealogier at före nogle Ætled af deres Herkomst, som landede paa Östlandet, og derpaa, naar de ei vidste at opregne flere Stamfædre, sætte *Odin* i Spidsen. Den anden Grund, man anförer, er, at *Matthæus Parisiensis* har særskilt beskrevet *Offas*, en gammel Konges Levnet i Mercia. Denne *Offa*, en Sön af *Vermund*, var blind til sit syvende Aar, stum til sit tredie. En fornem Mand ved Navn *Riganus* vilde tvinge den gamle Konge til at erklære ham for sin Arving; da bad *Offa* indlydigen til Gud om sit Mæle, beholdt dette pludseligen, og overvandt Fienden i et stort Slag; den gamle *Vermund* döde kort efter og blev kristeligen begravet. Det Fölgende af *Offas* Historie, der ikke vedkommer os her, er ligesaa fabclagtigt som det Anförte. Denne Levnetsbeskrivelse bærer saaledes indvortes Præg af Munkedigt. I det *Matthæus Parisiensis* sætter *Vermund*, hvem han for Navnelighedens Skyld skrev Warviks Opbyggelse, samt Sönnen *Offa*, i En-

land ved at giöre dem til Kristne, i det mindste maatte have levet förend Kristendommen blev indfört; röber han derved tilstrækkeligen, at han ei har benyttet paalidelige Kilder, men opdigtede Legender. At *Saxo* ikke har hentet noget fra *Matthæus Parisiensis* fölger af sig selv, da han er ældre end denne. At heller ikke de engelske Sagn, denne *Matthæus* fulgte, ere för *Saxos* Tid blevne bragte til Danmark og der localiserede, er aldeles klart af disses egen Beskaffenhed. Hos *Saxo* og *Svend Aagesen* fortælles kun den ene og i sig selv troværdige Bedrift af *Uffo*; her findes intet Spor til Kristendom; alt stemmer med den nordiske Aand; er ledsaget af karakteristiske Træk og frit for det Fabelagtige, som findes hos den engelske Forfatter. At et gammelt hedensk Sagn bliver omdannet til en kristelig Legende; at det Simple bliver, ved at gaac giennem Folkemunde, Æventyrligt; at det Karakteristiske og Aandfulde bliver ved senere Udsmykkelse trivielt og aandlöst; er noget i Sagnenes Historie heelt Sædvanligt; men netop det Modsatte heraf maatte antages, naar *Saxos* Fortælling skulde være afledet af den engelske Legende. Vi mene derfor, at et gammelt Sagn, Angelsaxerne förte med sig, har hos den oftnævnte *Matthæus* erholdt en kristelig Dragt, og at netop de angelsaxiske Historieskrivere mærkeligen bestyrke Troværdigheden af det, *Saxo* fortæller om *Uffos* Kampe paa Öen i Eideren. Men ingenlunde fölger deraf, at *Vermund* og *Uffo* vare Leirekonger; nok at de have regieret enten over Angler eller Jyder i det fierde, i det mindste ikke senere end det femte Aarhundrede. Endnu en Bekræftelse paa Troværdigheden af den hele Sagnkreds er den Omstændighed, at og-

saa *Frovin* og hans Søn *Vig* omtales i angelsaxiske Genealogier paa en Maade, der sætter dem i Anglernes gamle Hiem samtidig med *Vermund* og *Uffo* *).

Enden af *Saxos* fjerde Bog indeholder korte Efterretninger om *Dan 2*, *Huglet 2*, *Frode 2*, *Dan 5* og *Fridolf*. Om *Huglet* anföres kun i to Linier, at han skal have overvundet to svenske Konger. En Efterretning, der er for kort og afbrudt, til i denne Form længe at være gaaet giennem Folkemunde. Den maa altsaa have udgiort en Deel af et stort Sagn, men da vi ikke kiende dette, kunne vi intet sige om Efterretningens Paalidelighed. De andre fire have Navne for sig selv leds for flere af de gamle Konger. Hvor dette er Tilfælde i Sagnhistorien, ere Forvirrelser uundgaaelige. Sagnet angik aldrig, hvilken i Ordenen den Konge var, hvis Bedrift fortæller; ofte tilföier det intet Tilnavn, og har siælden andre Tilbestemmelser; men de förste der ordnede Sagnene mangler gemenligen faste Regler, hvorefter de kunde gaae frem. Vi ville derfor ved at omtale disse Konger tillige tage Hensyn til deres Navnere, med hvilke de let kunde blandes.

Saxo kiender tre Daner; om den förste veed han næsten intet, uden hvad han kunde slutte af Navnet, at nemlig efter ham Danmark var bleven opkaldt. Om den anden anförer han intet uden Daddel i almindelige Udtryk over hans Hoffærdighed, altsaa vidste han heller ikke om ham andet, end hvad der ligger

---

*) *Chronicon Saxonicum* p. 15. *Cerdic* (som landede i Britannien 449) *fuit filius Elesæ, Elesæ Eslæ, Eslæ Givisi, Givisus Vigi, Vigi Freavini, Freavinus Freoshogari* o. s. v.

i Tilnavnet *Mykillati*. Om den tredie beretter han kun at denne i sit tolvte Aar maatte begynde en Krig med Saxerne, der forlangte Skat af Danmark, at han fyldte Elben med sine Skibe, slog Saxerne, og gjorde dem skatskyldige, og at han var Farfader til *Frode* den *Fredegode*. Her er atter et Brudstykke af et Sagn, alt for ufuldstændigt, til at man af indvortes Grunde kan bedømme enten dets Troværdighed, eller hvilken Dan det angaaer, og i hvad Tidsalder han levede.

Snorro kjender kun een Dan, nemlig *Mykillati*, og fortæller om denne, at han, den tredie, der bar Kongenavn i Danmark, havde givet Riget Navn *), at han var den første, der lod sig höilægge, og det med megen Pragt **), og at han var Fader til *Frode* den *Fredegode* ***). *Snorro* tillægger saaledes een, hvad *Saxo* har fordelt mellem trende Daner. Tilnavnet *Mykillati* eller den Storsindede kan betegne baade den Hovmodige, Stormodige og Pragtelskende, hvilke Begreber desuden letteligen i Oldtiden blandedes. Da der egentligen intet fortælles om hans lange Regiering, uden at han tilsidst anordnede sin prægtige Begravelse paa en forhen ei sædvanlig Maade, er det rimeligst, at han deraf har faaet sit Tilnavn, og dette er saaledes det sikreste Minde om ham. *Svend Aagesen* taler kun om *Dan* den Hovmodige, *Frode* den Gamles Fader, *Langfedgatal* og *Fundin Noreg* nævne ogsaa blot *Dan Mykillati*, en Søn af *Oluf Litillati*, og Fader til *Frode*

---

*) *Ynglingasaga* K. 20.

***) Fortalen til *Heimskringla* S. 2.

***) *Ynglingasaga* K. 29.

den Fredsomme. De esromske Annaler fortælle vel en del om *Dan*, Skaanes og Öernes Herre, hvem Jyderne kaldte Hjelp mod Keiser *Augustus*, og til hvis Ære Rigets Fyr gav Landet Navn af Danien; men denne Fortælling bærer for mange Præg paa heel at være opdigtet, til at den vi fortjener at dröftes. Egentligen vide vi saaledes intet om nogen anden *Dan* end *Mykillati*, og om ham kun saare lidet. I det Övrige, *Suhm* fortæller om Kongerne af dette N. hvoraf endog adskilligt er gaaet over i vore historiske Compendier, grunder sig enten paa langt senere Forfatteres u hjem Efterretninger, eller paa Gisninger, og maae forkastes uhistoriskt.

Saxo omtaler fem Konger af Navnet *Frode*. At det Tal ikke er vilkaarligt, sees af, at de fleste andre danske Kongerækker fra 13 og 14 Aarhundrede, hvilke ikke ere udskrivne af *Saxo*, nemlig No. 2, 7, 9, 10 anförer det samme Antal, hermed stemmer og i Grunden *Svend Aagesen* overeens, vel kun nævner 4 *Froder*, men öiensynligen sammenblander *Frode Fridleifs* Sön og *Frode Ingialds* Fader. Endnu vigtig er det, at *Langfedgatal* *) opregner det samme Antal.

---

*) Da *Langfedgatal* hos *Langebek scriptores* I p. 2 er taget af et Haandskrift fra Begyndelsen af det fjortende Aarhundrede, da flere tidige Haandskrifter, som i det Væsentlige dermed stemme overens ere tilbage; kunne vi med Grund antage, at denne Kongerække ikke kan være yngre end det trettende Aarhundrede. Men da videre dette Stykke baade i Overskrift og Indhold stemmer overens med det Skrift, *Snorro* nævner i Fortalen til *Heimskringla*, so

disse *Froder* sættes een høit op i Tiden mellem de første Lei-
rekonger, en anden sættes langt ned mod *Harald Hyldetands*

vigtigt Mindesmærke; er der stor Rimelighed for, at vor *Langfedgatal* er det samme, *Snorro* har kjendt, og sat Priis paa; altsaa den Kongerække, som de kyndigste Islændere i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede ansaae for den paalideligste. Islændernes Stemme har imidlertid kun Vægt i Henseende til det, hvorom de kunde have nøiere Efterretning, og hvori ikke visse os bekjendte Fordomme vildledede dem. Nu bestaaer *Langfedgatal* af tvende forskjellige Bestanddele, Ledderne før og efter *Odin*. Den sidstnævnte Række har det tilfældes med saa mange andre Folkeslægters Stamtavler, at den lader de gamle Kongeslægter nedstamme fra Guderne, og derved betegner Punktet, hvor ethvert Minde hørte op. Islænderne til *Snorros* Tid ansaae derimod *Odin* for en Konge, og havde Hypoteser, om hvad Tid han var kommen til Norden. De søgte nu altsaa at bringe hans Genealogi lige op til *Adam*, og fandt Materialier dertil hos Angelsaxerne, hos hvilke baade adskillige Genealogier havde denne Længde (*Gibsons chronicon Saxonicum* S. 77), og hvor desuden adskillige drömte om en trojansk Herkomst. Saaledes blev *Odins* Stamtavle sammensat af tre Bestanddele; først de troianske Helte, som ved *Jupiter* nedstammede fra *Noah*; disse bleve ved Tros, som man gjorde til *Thor*, forbundne med sex Led af mythiske Navne, der benævnedes efter *Thor* og hans Sønner, og paa dem fulgte elleve angelsaxiske. Men fordi saaledes den første Deel af *Langfedgatal* er uefterrettelig, følger ei, at den sidste Deel er det. I Henseende til den Uovereenstemmelse mellem de andre angelsaxiske Genealogier og *Langfedgatal*, ifølge hvilken hine have langt færre Ledder efter *Odin* end denne, hvoraf Professor *Dahlman* anf. St. S. 360 henter en Grund til at nedsætte *Langfedgatal*s Troværdighed, maae jeg bemærke, at de færre Led hos

Dage. De tre andre adskilles dels ved Tilnavnene, den Frede gode eller Gavmilde, hvilke Benævnelser gemenligen tillægges den samme, og den Frækne; dels ved deres Slægt; naar den ene kaldes *Fridlevs* Søn, den anden *Ingialds* Fader. Adskillige af disse *Froder* blandes med hinanden, som vi sidst vi skulle see; her maa det være nok at bemærke, at *Saxo* kaldes *Frode* den anden eller den Frækne er den samme, som *Sve* kaldes *Aagesens Frode* den Gamle, en Søn af *Dan Mykillati*. Hvor der fortælles om ham er en Tvekamp med en norsk Kong *Frogers* Odins Søn. Denne *Frogers* Herkomst og Kampens Beskaffenhed synes at antyde, at Sagnet var gammelt, men hvor det bestemmes, hvilken af flere *Froder*, der havde eller kunde fortjene Tilnavnet den Frækne, var *Frogers* Bane? For *Saxo* kunde *Frogers* Nedstammelse fra *Odin* være en Grund til at gjøre hans Banemand til een af de ældste *Froder*. *Fundin* i *Noreg* giver *Frode*, *Dans* Søn, Tilnavnet den Fredsomme.

Af *Fridlever* kiender *Saxo* to, den ene Sønnesøn af *Frode* den Frækne, den anden Søn af *Frode* den Fredegode. *Lands* *fedgatal*, hvem *Fundin* *Noreg* følger S. 12, opregner tre af dette Navn: den første Søn af *Skiold*, den anden af *Fredfrod* den tredie Søn af *Frode* den Fredsomme. *Rymbegla* fortæller om den første *Fridlev*, at han blev kaldet *Leif*, fordi *Fa*

Angelsaxerne neppe betyde andet, end at disse ikke erindrede flere Slægter fra deres gamle Fædreland, og altsaa deres Genealogier bleve kortere, derved syntes det som *Odin* blev rykket længere ned i Tiden. Efter min Mening har *Odin* ligesaa lidet levet efter som før Christi Födsel.

ren *Skiold* lod ham (*leifde honum*) Rige og Gods, *Fridleif*, fordi der var Fred under ham. Dette er ikke andet end en slet Etymologi af Navnet. *Svend Aagesen* nævner kun een *Fridlev*, som Fader til *Frode* den Fredegode, og *Snorro* omtaler leilighedviis (*Ynglingasaga* 29) en *Fridlev* som Søn af *Frode* den Fredsommelige. *Saxo* er den eneste, der fortæller noget om Fridlevernes Bedrifter; og som har givet *Frode* den Fredegodes Fader Tilnavn af den Hurtige, men hvad han beretter om ham, er hverken af Omfang eller Vigtighed tilstrækkeligt, til at have udgiort en egen Saga. Bedrifterne ere tre: den første er en Kamp med Hollands Fyrste *Hvirvil*, hvori *Fridleif* for det meste allene overvinder alle Fienderne, hvilken Forttælling bærer samme Præg, som de Sagn om den senere *Fridleif*, *Frodes* Søn, vi længere hen skulle undersøge. Den anden Bedrift er, at han stak Dublin i Brand, ved at binde Svamp paa Svalernes Haler, det samme som forhen var bleven fortalt om *Hadding*. Den tredje Bedrift var, at han paa et Streiftog i Brittanien skaffede sig et sikkert Tilbagetog, i det han ligesom *Amleth* forhen sammesteds, lod Ligene reise op igien, og sætte i Slagtorden for at skræmme Fienden. De tvende sidste Anecdoter ere altsaa blevne fortalte om flere Oldtids Konger, hvilket maaskee bragte *Saxo* til at gientage dem.

F e m t e B o g.

Saxos femte Bog der er saa stor, som de tvende foregaaende tilsammen, optages heel af *Frode* den Tredies Historie. For draget i denne har en særegen Udførlighed. Vel havde *Saxo* ogsaa i det Foregaaende, som Sagnhistorien stedse medfødt vidtløftigen udmalt enkelte Træk, i det han korteligen fortalte det Övrige; men her bliver han lige udførlig fra *Frodes* Barndom til hans Död. Ikkun Behandlingen af *Amleths* Historie har hermed Lighed. Desuden findes her den Særegenhed, flere Sagaer ere flettede ind i hinanden. Först ere *Frodes* *Erik* den Veltalendes nöie forbundne, siden indflettes ogsaa *Frodes* Historie *Hedins* og *Hognes* Saga, *Asmunds* og *Asmunds* *vits*, *Hjalmars* og *Orvarodds*. Om end de tvende sidste Sagaer kun ere fortalte som samtidige, og altsaa maaskee for den formentlige Synchronismes Skyld tilföiede af *Saxo*, dog *Eriks* Saga og *Hedins* og *Hognes* saaledes indflettede i *Frodes*, at de med denne udgjöre et sammenhængende Heelt, hvilket *Saxo* maa have forefundet. Men hvo som kjender, hvorefterledes Fortællingen gaaer fra Mund til Mund, og at en Korthed, forbundet med Livlighed og Simpelhed i Fremtællingen, ere Betingelser for at den kan opfattes og bevarer vil ikke finde det rimeligt, at denne i nærværende Form være gaaet igjennem mange Slægter. Begivenhederne ere af den Art, at de, som i *Volsungesaga*, medføre en dramatisk Interesse, der gjør, at det ene bindes i Hukommelsen til det andet. *Frodes* Ungdom er eet Heelt, hans Seiervindinger et

det. Fremdeles ere Sagaerne om *Frode*, om *Erik* og om *Hedin* og *Hogne* saaledes indflettede i hinanden, at de afbryde hinandens Gang; men dette skeer aldrig i nogen gammel islandsk Saga, og findes i den islandske Literatur kun i de senere og vilkaarligen opdigtede Stykker. Af Vers forekomme blot nogle enkelte, og disse hørende dels til *Eriks*, dels til *Asmunds* Saga, ikke til *Frodes*. Vi slutte heraf, at *Saxo* har nedskrevet, hvad han har om *Frode*. ikke efter gamle Sange, ikke efter Folkesagn, men efter en Sagnemands Foredrag. En saadan Mand, hvis Levebröd var at fortælle, maatte vist nok vide Beskeed om mange gamle Ting, men han maatte tillige forstaae at udsmykke Tildragelserne, at krydre Fortællingen ved Taler og Sentenser, og være i Stand til at forlænge sin Historie ved at indfatte andre Historier i dens Kreds, saalænge Tilhörerne skjöttede om at höre. Fra *Harald Haardraades* Tid havde slige Sagnemænd indfundet sig ved det norske Kongehof, og *Saxo* fortæller selv, at en saadan opholdt sig hos *Valdemar* den Første. Det er da ikke usandsynligt, at *Saxo* har af ham hört denne *Frodes* Saga, især da just i den forekomme saa mange islandske Ordsprog *).

---

*) F. E., S. 71. *Extremis se aquilæ scalpunt*, paa Islandsk *Andverdir skulo ernir kloaz* (findes i Hemmings Thattr og flere Steder). S. 73 *Ille sibi in lapsu faustum ominatur eventum*, paa Islandsk *Fall er farar heil* (*Harald Haardraades* Saga K. 93). S. 74 *Augurem esse sapientis animum*; paa Islensk *Spà er spaks geta* (*Oluf Tryggvesens* Saga isl. Udg. K. 162 S. 193. S. 75 *Nudum habere tergum fraternitatis inopem*, paa Islandk *Berr er hvor à bakinu nema brodur egi* (*Gretter*

Efter disse foreløbige Bemærkninger ville vi først betale Fortællingen om *Frodes* Ungdom eller *Erik* den Veltalede Saga. Hovedindholdet er dette: *Frode*, *Fridleifs* Søn, gik paa Thronen i sit syvende Aar; Riget bestyredes af Forfædrenes Sønner, blandt hvilke *Vestmar* og *Kol* vare Kongens Opdragte. *Vestmar* havde 12 Sønner, hvis Overmod gik saa vidt, at de røvede Koner og Piger, og da de endog vovede at angribe Kongens Søster, maatte hun i sit Jomfrubuur lade sig beskynde af 50 Huuskarle. Men da hun og hendes Turner havde forladt Kongsgaarden, kunde Hofsjinderne ei faae deres Klæder syede, ei heller lappede; de foreslaae derfor den unge Kong at beile til Hunnerkongens Datter *Hanunda*. *Vestmar* og sine Sønner, *Kol* med sin Kone, den troldkyndige *Gotvare* der aldrig manglede Svar, paatog sig at frie. *Hanunda* havde haant om en Beiler, der ei endnu havde udført nogen Beilelse. *Gotvare* fortalte vel en Deel, om hvor godt *Frode* kunde svømme, og at han forstod ligesaa godt at bruge venstre Hånd som höire; men mere virkede dog hendes Elskovsdrik. *Hanunda* samtykkede, og reiste med dem. Men efter at hun var kommet til Kongsgaarden, blev Ryggelösheden under tre

---

Saga Kap. 88). S. 77 *Ferienti interdum breve percussione gaugere fore* : à skamma stund verdir hond höggi fegin. Nial Saga Kap. 88. S. 78 *arduun contra fortem fune contendere* : illt er vid raman nial draga. S. 79 *rebus integris incolumi redire curru*, paa Islandsk *lun vagni heim ad aka*. Begge de sidstnævnte Ordsprog forekomme oftere. Om end nogle af disse Ordsprog f. Ex. bar er broderløse ere danske, gielder dette dog ikke om de Fleeste.

uafbrudte Fred endnu større end för. *Grep*, en af *Vestmars* Sønner blev Dronningens Boler, og de Danske murrede lydeligen over Kongens Sorglöshed.

Af det hidtil fortalte er vel Frieriet til den hunniske Prindsesse kun lidet rimeligt, men det Övrige er i sig selv ikke usandsynligt. Kongedatteren, der pleiede at sye om Hofsinderne, er et Træk af den ældgamle Tids Simpelhed. *Frodes* paafølgende Bedrifter kunde formedelst Modsætningen have bragt Mindet om hans lidet lovende Ungdom til Efterkommerne.

Nu fremføres paa Skuepladsen Nordmanden *Erik*, *Ragners* Sön, som havde Tilnavnet den Veltalende, og ved at nyde en af Slangesaft farvet Gröd, var bleven saa klog, at han kunde forstaae Fuglenes Tale. Ved en Række af snilde Gierninger lykkes det ham at vække Kong *Frode* af sin Dvale, komme i hans Tieneste, erholde hans Söster til Ægte, og tilsidst blive Konge i Sverrig, hvor han var den förste Regent af Navnet *Erik*. Hans hele Historie er en Række af Usandsynligheder og Urimeligheder, der bære Præg af at være opdigtede for Moro. Det maae være nok, her at henvise til Skænderiet i Vexelsange med *Grep* og med *Gotvara*; til de Gaader, hvori han tilkjendegiver Kong *Frode*, at han havde dræbt hans Landværnsmand, hvilke ere i samme Smag som de der tillægges *Kroka Ref* i Sagaen, der bærer dennes Navn*); og til den Gave han om Vinteren bragte samme *Frode*, nemlig et Stykke Iis, hvilket han lod falde i Ilden, da han rakte det over til en af Hofsinderne, hvorpaa alle troede det var Metal,

---

*) See denne Saga K. 12 i *Markussens Samling*, 8.

der smeltede, (ligesom de aldrig havde før seet Iis, eller vi ste hvorledes Metal blev smeltet) og Hofsinden, der skulde ha modtaget det, blev dræbt. Alt hvad der fortælles om *Eri* löber ud paa slige Paafund, det ene æventyrligere end det andet. Imidlertid beroer denne *Eriks* historiske Tilværelse blot paa hvad *Saxo* fortæller, thi han nævnes intet andet Sted undtagen i *Snorros* Edda, hvor det anføres i Anledning af Kongernes Tilnavn, at *Eiríkr inn málspaki* var af Ylfingernes Slægt, men intet meldes om hans Bedrifter. I Rækken af Upsalakerne var der ifølge *Thiodolfs* Ynglingetal ingen Plads for ham.

Vi vende nu med *Saxo* tilbage til *Frodes* egne Bedrifter. Efter at han nemlig var bleven skilt ved den hunniske Prindses Død, og *Erik* havde skaffet ham den norske Kong *Göthers* Datter, begyndte hans Toge. Det første var mod Slaverne, der havde angrebet Kysterne. Störrelsen af *Frodes* Krigshær og af hans Flaade beskrives i de meest hyperbolske Udtryk. Den næste Seier var over Kong *Göther*, der vilde hævne sin Datters Bortførelse. Disse Bedrifter vare dog endnu kun smaae i Angrebet, til hvilket Hunnernes Konge *Hun* i to Aar havde rustet sig. Hans Söemagt bestod af 6 Flaader under 6 Konger, hver Flaade paa 5000 Skibe, hvert Skib paa trehundrede Mand. Overanförselen havde *Olimar*, Russernes Konge. *Frode* mödte deene Magt, efter at have undertvunget alle Öer mellem Danmark og Östlandet. Hans Skibe vare baade faa og mindre, dog seirede de Danskes Tapperhed; men den hær nær bleven deres egen Undergang, thi Ligene havde saaledes tilligemed de sönderbrudte Vaaben sammenhobet sig i Havbunden omkring Skibene, at de ei kunde bane sig Vei med Aar

Endnu var den hunniske Krigshær tilbage, der i Tal langt overgik Flaadens Styrke. Men denne uhyre Hær blev fortæret af Hunger. Næste Aar samler Kong *Hun* friske Folk, *Frode* møder ham. Strax den første Dag de sloges, faldt saa mange Mennesker, at Ligene gjorde Broer over tre af Ruslands største Floder; i syv Dage varede Sløget, paa den syvende Dag faldt Kong *Hun*, og 170 Konger hyldede *Frode*, som derpaa regjerede fra Rusland af, og indtil Rhinen. Imidlertid vare dog endnu adskillige nordiske Lande tilbage, der ikke adlöde *Frodes* Scepter. *Erik* erobrede det egentlige Sverrig fra *Gestiblinde*. *Frode* gjorde et Tog til Haloga Land, *Arngrim* erobrede Finland trods alle Finnernes Koglerier. Derpaa seilede *Frode* til Brittannien, hvor han sniddeligen undgik Britterkongens Forræderi, undertvang Engelland og plyndrede i Irland. Efter disse Bedrifter havde *Frode* Fred i 50 Aar, og ligesom han allerede forhen havde givet mange Love, kunde han nu vaage over den indvortes Sikkerhed med saadant Held, at han i Jylland lod ophænge en tyk Guldarmring ved en Landevei, til Beviis paa Eiendommens Sikkerhed, ligesom han forhen havde ladet tvende saadanne ophænge i Norge. Under denne Fred var det Christus blev født. En gammel Hex fik Lyst til Ringen, og lod sin Søn stæle den. *Frode* drog til hendes Gaard for at gribe hende, men hun omskabte sig til en Söko og sine Börn til Kalve. Som den gamle Konge studsede ved Synet af disse Dyr, löber Sökoen hen imod ham, og stanger ham til Döde. I trende Aar förte Rigets Hövdinge Liget omkring, indtil de begrove det ved Værebro i Sieland.

Saxo er ikke blot meget omstændelig i at fortælle disse utrolige Begivenheder, men han veed og hvad Tid de er skete; thi vi træffe her for første Gang en synchroonistisk Bestemmelse, at nemlig *Frode* regierede ved Christi Födsel. Vi kunne ikke være uvisse om, hvorfra denne Tidsregning er hentet, og hvorpaa den grunder sig. I flere gamle islandske Skrifter *) er det samme fortalt, og sat i Forbindelse med den *Fred*, *Frode* hævdede i Norden. Fordi det nemlig hedte sig, at der under Keiser *Augustus* havde været *Fred* over den ganske Verden, da Kristus blev födt, hensatte man *Frode* den til samme Tidspunkt, og meente herved at have fundet en fast Tidsbestemmelse.

Denne Mening har havt den største Indflydelse paa *Saxo*'s hele Kongerække. Han maatte, som vi forhen have bemærket, begynde med de tre Konger *Dan*, *Skiold* og *Gram*, der gavede følgende deres Tilnavne, derefter omtale *Hadding* og *Frode* 1), hvis Sagaer der forekom Jotuner. Derpaa kom *Helge* og hans Sön *Hrolf Krage*, fordi dennes Eftermand *Hother* krigede med Aserne; og da i de gamle Slægtregistre *Rörik*, *Viglet*, *Uffo* og *Vermund* anförtes strax efter *Hother*, erholdte ogsaa disse her deres Plads. Da *Saxo* havde antaget en *Dan*, som den første Konge i Danmark, og de övrige Sagn om en Kong *Dan* i Særdeleshed *Dan Mykillati* ikke passede paa *Dan* den Første, med Kongerne af dette Navn dog maatte antages at være ældgamle, har dette vel bestemt ham til efter *Uffo* at anföre *Dan My*

*) *Snorres Edda Skaldskaparmal* S. 146. *Rymbegla* S. 318.

killati, og fordi han forklarede Tilnavnet til hans Vanære (*superbia inflatus*) mere paa theologisk end paa oldnordisk Viis, bragtes han til at adskille en tapper *Dan* fra den hovmodige. *Frode* den anden fik Plads imellem de tvende Daner for at adskille dem, da sielden Sön bar Faders Navn, og fordi han selv, som kæmpende med en *Odins* Sön, hörde til de ældste Konger. *Fridlef* maatte nævnes som *Frode* den Fredgodes Fader. Saaledes blev Kongerækken ordnet med al den Skiön-somhed, som man af en Datids *Klerk* kunde vente, og den ifölge theologiske Grunde antagne Tidsbestemmelse af *Fredfrod*es Regiering bevirkede, at alle de foregaaende Konger bleve skudte en Deel hundrede Aar længere tilbage, end de rimeligviis havde levet. Men ogsaa paa den fölgende Kongerække havde denne Tidsbestemmelse mærkelig Indflydelse, thi naar *Frode* den Fredgode skulde have levet ved Christi Tid, og adskillige af de senere Konger allerede efter *Saxos* Hypotheser vare anförte som *Frod*es Formænd; maatte det blive saare vanskeligt for *Saxo* at udfylde 800 Aar med en nogenlunde sammenhængende Kongerække. Han maatte derfor blive tilböielig til, naar de Sagn han forefandt, nogenlunde tillod det, baade at giöre flere Konger af een, og at lade samtidige Fylkekonger följe efter hinanden, som Stolkonger i Leire.

Er da Tidsbestemmelsen for *Saxos* *Frode* den Fredgode ligesaa usikker, som det der fortælles om hans Bedrifter, er i sig selv upaalideligt; maae vi undersöge, om ikke noget deraf ved andre Vidnesbyrd kunde bestyrkes.

Vi finde da, at de danske Kongerækker No. 2, 7, 9, 10 hos *Suhm* og de esromske Annaler anføre *Frode* den Fredgode

Fridleifs Sön; ikkun at Annalerne og No. 7 kalde ham d gavmilde. *Svend Aagesen* giver ham begge Tilnavne, og sig hans Gavmildhed var saa stor, at han agtede Guld og Sø som Skarn, men derhos forvexler han ham med en senere *Frode*, ved at giöre ham til *Ingialds* Fader. *Langfedgata* hvem *Fundin Noreg* følger S. 12, angiver *Fredfrode* for Sön af *Fridleif*, Sönnesön af *Skiold*. *Snorros Edda* beretter det samme om *Fridfroles* Herkomst (*Rasks* Udg. S. 146). Anledning af at Guldet hos Digteren kaldtes *Froles* Meel, föier til som Indledning til det gamle Digterqvad *Grottesangen* at da *Frode* regierede paa den Tid, Keiser *Augustus* indföer en almindelig Fred ved Christi Födsel, og *Frode* var den mächtigste Konge i Norden; blev Freden i det hele dansk Tungemaal kaldt efter ham, og erholdt af Nordmændene Benævnelsen *Frodefred*. "Ingen Mand, hedder det, gjorde da den anden Meen, om end han fandt sin Faders eller Broders Bånd bunden hos sig. Da var hverken Tyv eller Ransmand, saa en Guldring kunde ligge længe paa Jalangs Hede." Hos *Konung Sögn* *Fiolner* i Sverrig kiöbte denne *Frode* tvende Jetter, *Fenja* og *Menia*, der tilmalede ham Guld og Fred og gode Tider, men da han blev overmodig i sine Fordringer, malede de ham ogsaa Ufred og Fiender paa. Qvadet, *Grottesangen* kaldet, *Möernes Sang* ved *Qvernen*, den indeholder först Skildring af *Froles* Fred og Held, siden Trudsler imod ham; hans Fiender nævnes ei, Indledningen angiver Sökongen *Mysing* at være meent. Sangen ender med Spaadom om, at *Frode* skulde blive hevnnet af *Hrolf Yrsas* Sön. Den sidste Hentydning er meget dunkel, men viser i det mindste, at Skialden har blandet

ældre *Frode* med en yngre, hvis Fiendes Banemand *Hrólf Krage* kunde blive. *Rymbegla* gjentager ikke blot Eddas Beskrivelse over *Frodes* Fred (S. 318), men tilføier endog, at den Gang da Christus kom til Verden, vare Tiderne saa gode, at Agrene bare Grøde af sig selv, og i Jordan fandtes alskens Malm. Den bemærker derfor, at fordi *Frode* var saa viis, bleve de Vise efter ham kaldte *Froder*. Endeligen fortæller *Snorro* i *Ynglingasaga* efter et Vers af *Thiodolf* (Kap. 14), at Kong *Fjölner* fra Upsal druknede i et Miödkar under et Besög *) hos Kong *Fredfrode* i Leire, og sætter denne 12 Menneskealdre tidligere end *Frode Mykillati* eller den Fredegode, der var en Sön af *Dan Mykillati* (Kap. 29).

Det, hvori alle disse Sagn stemme overeens, er, at der blandt Oltidskongerne i Leire har været en *Frode*, *Fridleifs* Sön, som i det han ved Viisdom og Magt hævdede Landefreden, efterlod et varigt Minde om sin lykkelige Regjering. Taknemmelighed havde givet ham hans Tilnavn; dette indeholdt i Forbindelse med hans eget Navn**) den meest sammentrængte Fremstilling af hans Regjering, og blev tillige Kjernen, hvoraf Sagnet kunde udvikle hans Historie. Ingen kunde nemlig i sin Tid sikre Fredens Goder, uden den som havde fört

*) *Are Frode* har kjendt og antaget dette Sagn, thi han nævner i sine Schedæ S. 76. *Fjölner*, som döde hos *Fridfrode*.

**) *Frodr* Viis, angelsaxisk *frod*; *frædi* Kundskab, *fridan sapere*, moe-sogothisk *froda*, *frathi ingenium*, See Glossaret til *Sæmunds Edda* 2 D.

lykkelige Krige, og nu ved Viisdom og Magt hævdede Fred. Deraf opstod Begrebet om *Frode* som Lovgiver, og de forældede Lovbestemmelser bleve ham tillagte. Den Fred maatte have været en vældig Hersker, derfor skildrede ham som Erobrer, og lod ham overvinde Norske, Sve Slaver, Russer, Saxer, Britter og Irer, altsaa alle de keslag, med hvilke Leirekongerne havde nogensinde f. End lagde man Hunnerne til, som de mægtigste og far Fiender, om hvilke Menneskene fra Folkevandringens vidste at tale. Deres Nederlag beskrives hos *Saxo* om med samme Udtryk, som i *Hervararsaga* f. Ex. S. 218, Steder lige overdrevet og lige fabelagtigt. Virkningen største Seire blev den dybeste Fred. Denne skildres i men de allerkraftigste Træk. At Blodhevn blev under saa aldeles afskaffet, at ingen turde forgribe sig end ikke sin Faders Banemand, var for Nordboen noget ligesaa ordentligt, som at Guld kunde ligge længe urørt paa Vei. Der er ingen tilstrækkelig Grund til at antage, at sidste Træk skulde være laante af *Alfreds* Historie, om hv *Matthæus* af *Vestmynster* fortæller noget lignende; thi den saa naturlig Udmaling af den største Sikkerhed; at letteligen kunde være faldne paa at bruge det samme Bi *Alfred* har vist nok ikke lagt sit Guld paa Veiene. De fortælles om ham; er desuden i sig selv urimeligere, hvad der siges om *Frode*; thi denne lod dog kun een eller Guldringe lægge offentlig hen, enten som en Pröve, eller Forsög; men *Alfred* skal have ladet sætte en Guldring paa hv Korsvei. Dette röber en senere Overdrivelse. Da nu *Alfreds*

alder ligger saa meget nærmere den historiske, er det, naar man ei vil antage, at flere ere faldne paa den samme rhetoriske Udmaling af Begrebet om den störste Sikkerhed, langt mere rimeligt, at et ældgammelt Sagn, som maaskee endog Jyderne havde bragt med sig til Engelland, blev overført paa *Alfred* og udsmykket, end at man efter *Alfreds* Tid skulde have opdigtet dette i Engelland, og siden localiseret det i Danmark.

I *Frodes* Saga ere foruden *Eriks* Saga endnu fire andre Sagaer blevne indflettede. Den förste af disse er den om *Hedin* og *Hogne*. Blandt de skatskyldige Konger, der hjalp *Frode* mod Hunnerne, var *Hithin* en norsk Fylkekonge, der kom med 150 Skibe. Da *Frode* udsendte sine Feldtherrer for at bringe Tillörsel til sin store Hær, drog *Hithin* paa Vikings-tog med *Hogne*, en Underkonge i Jylland, og erobrede Örkenöerne i Forening med ham. *Hogne* blev hans Fostbroder, og fæstede ham sin Datter; men da *Hithin* siden blev befört for at have havt Omgang med hende för Bryllupet, angreb han ham men blev slaget. *Frode*, der forgjæves vilde mægle dem imellem, anordnede tilsidst en Tvekamp, hvori *Hogne* skiænkede *Hithin* Livet. Men da de syv Aar efter fandtes ved *Hithinsö*, fornyede de Kampen, indtil de begge faldt. Sagnet gik, at *Hilde* hver Nat med sine Sange vakte de Döde til atter at kæmpe med hinanden.

Denne Fortælling hörer til et af de ældste nordiske Minder. Krigen kaldes i Biarkemaalet *Hildes* Leeg; Skioldet hedder hos den gamle Skiald *Brage*, der levede för *Harald Haarfager*, *Hognes* *Moes* Ring, og denne har ogsaa i fem Stropher af *Ragnar Lodbrogs* Drape siunget om: hvorledes

Hedin og *Hogne* ved en Qvinde bragtes til at kæmpe hinanden. *Snorros* Edda fortæller Tildragelsen simplere (165). *Hiedin Hiarands* Sön rövede den norske Kong *Hogne* Datter; Faderen forfulgte dem til Örkenöerne. For silde böd *Hedin* Forlig; de sloges indtil Aften, men om Natten vakte *Hilde* ved Troldom de Döde, saa de om Morgenen kunde begynde Kampen. Det hedte i Qvæderne, at *Hiedin* og *Hogne* saaledes skulde kæmpe til *Ragnarok*, hvoraf Kampen blev kaldet *Hiedin* og *Hogne* Storm, og Vaaben *Hiedin* og *Hogne* Ild eller Stav *). Her er Forholdet mellem *Hedin* og *Hogne* bleven fremstillet mere efter Oldtidens Sæder. *Hof* hos *Saxo* er bleven til Giengangeres Spögen om Natten, fremtræder i Edda som en hver Morgen fornyet Kamp, hvilket det den saaledes varede Dag ud og Dag ind, blev et levende Billede paa det uforsonligste Fiendskab. I en Indklædning senere end *Saxos* fremtræder Sagnet i den islandske Saga, som bære *Hedins* og *Hognes* Navn. Vel er der noget tilføjet i Aserne, men aldeles efter den kristelige Tidsalders Anskuelse. *Hedin* og *Hogne* ere bleven til sande Giengangere, hvilket de ikke kunne faae Ro i deres Grav, förend en af *Oluf Tryggve* Hofsinder dræber dem anden Gang. Denne Sagas Forfatter lader sine Helte leve 27 Aar efter *Fredfrodes* Död, uden at blot et vilkaarligt Forsög paa nogenledes at bestemme Tidsalder.

---

*) See Sagabibliothek 2 D. S. 513 f. Til de der af Skialdene anførte Steder kan endnu föies et af *Hagen Hagensens* Saga, hvor Skialden kalder Valkyrierne *Hognes* Datters luftige Diser Kap. 236.

Ligesom dette Oldtidssagn fremstiller det bittreste Fiendskab, angaaer det følgende det trofasteste Venskab.

Alf fra Hedemarken og *Asvit* fra Vigen havde svoret hinanden Fostbroderskab; derpaa døde *Asvit* paa Sotteseng, og blev höilagt med Hund og Hest. *Asmund* lod sig levende indslutte i Grayhöien med noget Proviant, for at opfylde Löftet ei at overleve sin Ven. Kort efter landede *Frode* der i Egnen. De Svenske paa hans Flaade vilde opbryde Höien, og fandt *Asmund* endnu i Live men ganske blodig; thi han havde maattet kæmpe med den Døde. Ogsaa denne Fortælling kan betragtes som en Udsmykkelse af oldnordiske Forestillinger. Det var almindeligt, at Fostbrödre svore, at ville heyne hinandens Död; deraf skete det undertiden *), at den Ene, naar han ei var i Stand til at heyne den anden, dræbte sig selv ved Budskabet om hans Död; muligen kunde da og en Enkelt have villet følge sin Fostbroder i Grayhöien, men andre Exempler derpaa end *Asmunds* findes ei. At de Afdøde kunde gaae igien, var en almindelig Mening, ligesom og at visse Giengangere vare meget onskabsfulde, og holdte ikke op at skade Mennesker og Qvæg, för de bleve dræbte anden Gang, ved at brændes til Aske, eller at Liget fik Hovedet hugget af eller en Pæl giennem Brystet **). Denne Folkemening blev nu anvendt for at udmale Skildringen af Fostbroderens Heltemod. En gammel Sang maae have forplantet Min-

*) Landnama S. 202 - 72. Vatnsdælasaga S. 83. Saxo lib. I. S. 12.

**) Eyrbyggja Saga S. 173, 270, 315. Grettis Saga Kap. 34 - 37.

det herom; thi *Saxo* anfører deraf Omqvædet, som var *Asmunds* Tiltale til dem, der fandt ham:

*Qvid stupetis, qvi relictum me colore cernitis,
Obsolescit nempe vivus omnis inter mortuos.*

Fortællingens Helt synes at have været den samme, som ellers kaldes *Gnodar Asmund*, en Oldtidskonge, om hvilken adskillige men dunkle Sagn vare tilbage *). Ligesom nu Sagnerne baade om *Hedin* og *Asmund*, begge angaae dunkle Oldtidsminder, have de og det tilfældes, at de begge ere blevne behandlede i senere islandske Fortællinger; thi i *Egils* og *Asmunds* Saga findes ogsaa Fostbrödrenes Heltedaaed fortalt.

Kun et svagt Baand knyttede *Asmunds* Historie til *Frodes* den Tredies; endnu svagere er Baandet, som dermed forbinder *Hialmars* og *Orvarods* Bedrifter.

Arngrim, en svensk Kæmper, beilede til *Frodes* Datter *Osura* og da Kongen lod haant om denne Beiler, gav *Er* den Veltalende ham det Raad at erhverve sig *Frodes* Gunst ved et Tog mod Finner og Biarmer. *Arngrim* gjør det, seer trods Finnernes Trylleri, og erholder *Osura* til Ægte. Med hende avlede han tolv Sønner, hvilke paa Samsö kom i Kamp med *Hialmar* og *Orvarod*, nedlægge den Første, med dræbes alle af den Sidstes Kølge.

Her ere tvende Fortællinger, den ene om Faderens, den anden om Sønnernes Bedrifter. *Arngrim* nævnes allerede i den eddiske Sang *Hyndluliod* (Strophe 21 - 23), som den, da med *Eifura* havde avlet en Deel Sønner, hvilke bleve farli-

*) De ere samlede i Sögabibliotheket 2 D. S. 616.

Bersærker. I *Hervararsaga* S. 12 berettes om ham, at han var en Bersærk, der nedlagde Kong *Svafurlami* i Tvekamp, tog hans gode Sværd *Tyrving*, og ægtede hans Datter *Eivora*. I *Orvarodds Saga* nævnes han blot for sine Sønners Skyld. Det er da allene hos *Saxo*, at vi finde *Arngrim* sat i Forbindelse med *Frode*, hvis Datter *Osura* er öiensynligen den samme, som *Eifura* eller *Eivora*. Men alt hvad *Saxo* fortæller om denne *Arngrim* er blot Toget, hvorved han gjorde Finner og Biarmer skatskyldige til *Frode*, hvilket baade i sig selv er urimeligt, og i de enkelte Omstændigheder fabelagtigt.

At Sagnet om *Arngrims* Sønner har været hentet fra et Qvad, kan allerede skönnes af deres Navne, der ere ordnede efter Rimbogstaverne. Dette Qvad maae have været gammelt thi 6 af disse Navne opregnes i den eddiske Sang *Hyndluliod* S. 21; otte af dem findes i *Hervararsaga* S. 11, og 6 forekomme i *Orvarodds Saga*. Tvekampen paa *Samsö* fortælles ens i sine væsentlige Omstændigheder baade hos *Saxo* i *Hervarar* og *Orvarodds Sagaer*, men paa de tvende sidste Steder udförli- gen og i Sammenhæng med *Hialmars* og *Ingeborgs* Kierlighed, hvilken uden Tvivl har været den vigtigste Grund, til at Mindet om denne Kamp var saa udbredt. Sagnet om *Arngrims* Sønner er langt paalideligere, end det om *Arngrim* selv, og begge have det tilfældes med de nærmest foregaaende, at de ere Oldtidsminder, der vilkaarligen ere blevne knyttede til *Frodes* Historie. Dette tiener saaledes til at bestyrke vor forhen yttrede Mening, at *Frodes* Levnet udgiör et planmæssigen anlagt Heelt. Men da dette i sin Behandling adskiller sig fra det Foregaaende og Elterfølgende, er det rimeligere

Saxo har modtaget det i denne Form af en anden Haand, end at han selv skulde saaledes have udsmykket samme *).

S i e t t e B o g.

Beretningen om Skialden *Hiarne*, der paa Grund af sit Ligetters overs over *Frode* blev Konge efter ham, og siden dræbtes *Frodes* Søn, synes at have været Gienstand for en særegen Saga eller ogsaa et Qvad; thi den har det Omfang og den Runding dertil udfordres. Hos islandske Forfattere finde vi intet om *Hiarne*; i *Langfedgatal* nævnes han ei; dog muligvis blot fordi denne Liste ikke egentlig var en Kongerække, men en Slægtrække, hvorhen ikkun Ætledene hørte. *Svend Aagesen* forbigaaer *Hiarne* med saa meget andet. Fortællingens Troværdighed beroer altsaa blot paa indvortes Grunde, og disse kunde synes at vidne mod samme. Det forekommer umuligt, at de Danske skulde have ført *Frodes* balsamerede Lig omkring i tre Aar i en lukt Bærestol, for at indbilde de uopdeltvungne Provindser, at han endnu levede. Thi viiste man Kongen for Folket, kunde jo det balsamerede Lig ingen skuffelse viiste man det ei, var det overflødigt at føre Liget med sig. Desuden pleiede Nordens Oldtidskonger ikke som Orientens

---

*) Dette er og Professor *Dahlmans* Mening i hans *Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte* I B. S. 237.

unddrage sig Folkets Blik, de sadde stedse selv paa Thinge og dömte. Dette kunde dog Liget ikke gjøre. At Leirethronen skulde være bleven udsat som Præmie for en Veddekamp mellem Skialde, klinger heel besynderligt, og endnu mere stridende mod det, vi kiende til det gamle Norden, er, at Hiarne skulde have vundet Prisen ved et Vers, der mere ligner et græsk Epigram end et oldnordiskt Drape.

Dog naar vi afsondre Hovedtrækkene fra *Saxos* Forklaring, ville vi maaskee finde dem mere troværdige. Det var en almindelig Skik i det gamle Norden, at hædre en Afdöd ved at holde hans Gravöl, og jo rigere og mægtigere den Afdöde havde været, desto prægtigere blev Gravöllet, og desto længere Tid udfordredes, saavel til at giöre Foranstaltningerne, som til at indbyde Giesterne. Islænderen *Oluf Paa* indböd saaledes ifölge *Laxdælasaga* alle Hövdingerne til et Gravöl efter sin Fader, som skulde holdes efter et Aars Forløb. I *Oluf Tryggvesens Saga* siges (Isl. Udg. Kap. 130 S. 149) at efter de Danskes og flere Folkes Love kunde ingen ansees for lovlig Konge, som ei vilde drikke Gravöl efter sin Fader, i det seneste tre Aar efter hans Död. Der var altsaa gyldig Grund til, baade da *Frode* havde været saa mægtig en Konge, og da hans Sön ikke var i Riget, at udsætte Gravöllet i tre Aar. Aarsagen til, at man imens förte Liget omkring, kan have lagt deri, at man saaledes indbildte sig at faae hans gode Skytsaand (*fylgia*) eller hans Held (*hamingia*) til at hvile over Landet, og skaffe det gode Aar. Thi ligesom man antog at visse Afdöde kunde blive til slemme Giengangere, dræbe Mennesker og Qvæg i Nabolauget, ja endog udbrede smitsomme Syger over Eg-

nen *) mente man og, at andre Afdöde kunde blive velgiöret for hele Landet **). Saaledes fortæller *Snorro*, at da *Halfröde Svarte* døde, under hvem der havde været gode Tider, fik han langte Hövdingerne for ethvert af Rigets Fylker, at han maatte begraves hos dem, hvorpaa Enden blev, at Liget deltes i Parter, at et Stykke deraf kunde komme hver Provinds til gode ***)).

Ved et Gravöl bleve Lege holdte, og Draper siungne til den Afdödes Ære; naar ingen af Kongeætten indfandt sig, maatte man kaare en af Kongens Mænd, og naar en af dem ved sit Drape havde vundet Mængdens Bifald, kunde dette ham givet ham Fortrin for sine Medbeilere. Det Distichon, *Snorro* anförer, passer sig ret godt som Oversættelse af tvende Linier, der have udgjort Omqvædet (*Stef*) til Drapen. Stundom bliver alene Omqvædet af en berömt Sang erindret. Saaledes fortæller *Snorro* (*Oluf Hell.* S. Kap. 182) at *Thorarin Loftur* havde forfattet et Drape til *Knud* den Stores Ære, hvis Omqvæde var: *Knud* regjerer Jorden som Grækenlands Vogter, Himlen, og at Kongen havde foræret ham 50 Mark Sölv og Digtet. Ligesom nu denne Fortælling ved at gaae igjennem Folkemunde, let kunde forandres til at det var blot de to Linier, der havde forskaffet *Thorarin* sin Belønning; saaledes er det og begribeligt, hvorledes hiint Sagn om *Hiarnes* Vædder kan være bleven misforstaaet. Men naar saaledes Sagnene

*) See f. Ex. *Eyrbyggiasaga* S. 172 f. 268 f.

***) *Thattr om Oluf Gierstadaalf* Sagabib. 3 D. S. 287 f.

***) *Heimskringla* I D. S. 74.

Hiarne vise sig at være Misforstaaelser af Oldtidens Sædvaner, bliver det, som ligger til Grund derfor, desmere paalideligt. Selve Begivenheden: at et Skaldedigt banede Vei til Leirethronen, var af det Slags, som maatte længst blive erindret, især da enhver Skiald, maatte mindes det med Stolthed. Det Övrige, der fortællles om *Hiarne*: at han ei kunde modstaae *Frodes* hjemkomne Søn *Fridleif*, at han, slagen i Feldten vilde, forklædt som Salkaager, snigmyrde ham, men blev opdaget og dræbt, er ikke usandsynligt.

Fridleifs Bedrifter bære et andet Præg end Faderens. Denne udrettede meget ved sin Magt og sin Klogskab, Sönnen ved sin Tapperhed. Faderen satte store Hære i Bevægelse, Sönnen nedlagde Fienderne med sin egen Arm. Saa mange Ledsagere, den förste havde, saa faa havde oftest den Sidste. Vidtlöftigen fortællles det, hvorledes *Fridlev* ene overvinder 12 Röverer i en Fieldborg; siden dræber han *Hiarne* i Tvekamp, befrier om Natten en Kongesön fra en Jotuns Vold, og fælder en Drage, der rugede over Guld. Derfor er det ogsaa rimeligt, at Fortællingen om, hvorlunde den ældre *Fridlev* (hos *Saxo* S. 67) ene overvandt Levningerne af *Hvirvils* Hær, hörer til denne, paa hvem Sagnet synes at have sammendynget alle slige Bedrifter. I *Frodes* egen Historie fandtes ingen Vers; det var kun i Anledning af *Erik* den Veltalende, og af *Asmund*, at nogle vare blevne anförte. I den langt kortere Fortælling om *Fridlev* findes en Deel Vers. Det Utrolige i *Frodes* Saga angaaer hans store Magt, talrige Hære og mange Erobring, er altsaa af politisk Art. Det Utrolige i *Fridlevs* Saga er mythiskt: Syaner, der synge i Skyerne, en Jotun,

en guldølskende Drage og tre Skiæbne styrende Norner. Det er heraf klart, at Fortællingen om *Fridlev* bærer et langt andre Præg, end den om *Frode*. Hvad virkeligen den kiære *Fridlev* udførte paa sine eenlige Tog, kunde knap hans Samtid faae med Vished at vide, mindre Efterslægten. For os maa det være nok, at Sagnene om ham, der alle have et bestemt Præg, udpege ham som en af de modigste Oltidskonger, hvem flere Qvæder havde længe været siungne. Jotunen *Ofot* som nævnes 97, er venteligen den samme, der forekommer i adskillige senere islandske Sagaer f. Ex. *Orm Storolfsens* i Appendix til *Oluf Tryggvesens* Saga S. 16 og i *Snorros* Edda S. 211.

Nordmanden *An* Bueskytter, der bestod en Tvekaempe med en ved Navn *Biörn*, minder om *An* Buesvinger, hvem haves en islandsk æventyrlig Saga. Denne *An* bestod en Kamp med en vis *Biörn*, men iøvrigt er, hvad der fortælles om dem, forskielligt.

Om *Fridleifs* Søn *Frode* den Fierde, hvem *Svend Ages* kalder den Fredegode, nogle gamle danske Kongelieder (hos *Suhm* N. 10 og 11) den Gaymilde, *Langfedgatal* og *Fredin Noreg* den Frækne, og som tydeligst adskilles fra de andre *Froder*, paa hvilke ogsaa hans Tilnavn bleve anvendt, ved at være Fader til *Ingild*, veed *Saxo* intet andet at fortælle end at han i sit tolvte Aar overvandt tvende saxiske Smaakonger, *Svarting* og *Hanef*, og siden, da disse fornyede Krig dræbte *Hanef*, men overrumpledes svigagtigen af *Sverti*, hvem han dog, selv dødeligen saaret, endnu fældede. *Hanef* af *Saxland* foranledigede *Saxo* til at anbringe en af Datidens sa

vanlige Etymologier, i det han udleder Navnet Hannover af Han-
 öfre. Det Övrige, der skete under denne Konges Regjering,
 hörer til *Stærkoddens* Bedrifter, hvilke og udfylde hele Histo-
 rien om Sönnen og Eftermanden *Ingild*, der havde Tilnavnet
Stærkoddens Fostersön, og om hvem intet andet vides, end
 hans Forhold til denne Helt. Det sees heraf, at hvad Sagnet
 bevarede om *Frode* og *Ingild*, kun udgjorde en Deel af *Stærk-*
oddens Saga, eller var noget, som leilighedsviis blev berört i
 Sangene, som vare dennes Grundvold. Denne Sagnkreds, der
 udgjör det meste af *Saxos* siette Bog, og hvortil endnu hörer
 adskilligt i 7de og 8de, maae vi her omhyggeligere dröfte
 Ifölge det Sagn, *Saxo* kjendte, var *Stærkodder* födt
 Östen för Sverrig, i de Egne, hvor til hans Tid *Esther* og
 andre talrige barbariske Folkeslag beboede store Lande *). *Saxo*
 gör altsaa ingenlunde *Stærkodder* til Estlænder, han lader
 ham heller ikke födes i det Land, hvor esthiske Stammer siden
 toge Sæde, thi ellers havde han jo blot nævnet Estland selv;
 men han antyder, ved at nævne det for hans Læsere meest
 bekjendte Land, den Verdens Kant, hvor Sagnet havde sat
Stærkoddens Födeegn; andre Efterretninger lære os at
 kiende denne Egn's gamle Navn. *Storværk*, det mythiske
 Navn paa *Stærkoddens* Fader, findes i *Skalda* **) blandt *Jotu-*
nernes Navne. I *Hervararsaga* siges en *Stærkodder* at ned-

*) S. 105 *Hunc in ea regione, quæ Suetiam ab Oriente complectitur, quam-
 que nunc Estorum, aliarumque gentium numerosa barbaries latissimis
 tenet, originem duxisse memoriae proditum constat.*

**) *Snorros Edda*, Rasks Udg. S. 209.

stamme fra *Thusserne* *). I *Göthreks* og *Hrolfs* Saga fremstilles det som den første Anledning til *Thors* Fiendskab at *Stærkoddens* Moder havde foretrukket en frul *Jotun Asathor*. Altsaa var efter et gammelt Sagn *Stærkoddens* Fædreland *Jotunheim* **), et Fabelland, som efter de gamle Nordboers Mening laae tillige med *Risaland* og *Glæsisvold* östentil *Biarmeland*; og da det tænkte meget stort ogsaa for Sverrig. Dette mythiske Lands Beliggenhed søgte *Saxo* geographisk bestemme. Hermed staaer det Almuesagn i Forbindelse, som *Saxo* anfører med et Slags Undseelse: at *Stærkodder* har ifølge sin Herkomst i Begyndelsen havt Jettestørrelse, og trængte de Par Arme, men *Thor* havde klemt Figuren sammen, og den var bleven menneskelig, og rykket de to Par Arme sammen. Da *Saxo* anfører dette, som en *opinio vulgaris*, maa det have været et dansk Sagn; at det ogsaa har været et islandsk Sagn, og altsaa uden Tvivl et oldnordiskt, sees af det anførte Sted i *Hervararsaga*, hvor der tales om en *Stærkodder*, som havde otte Hænder, og blev dræbt af *Thor*. Ved denne Leilighed omtaler *Saxo* atter de Guder, de gamle Nordboer kaldte, i Særdeleshed *Thor* og *Odin* som Troldmænd,

---

*) *Hervararsaga* S. 4.

**) S. 35.

***) *Hervararsaga* og *Göthreks* Saga antog begge to *Stærkoddere*. Den yngre af disse er efter *Hervararsaga* S. 4 født ved *Alefos*, den ældre i *Göthreks* Saga S. 19 paa *Thrumö*, begge ved Norge. *Sögubrot* S. 24 omtaler ogsaa *Stærkodder*. *Nornagests* Saga K. 6 taler om *Stærkodder*. *Storværks* Søn blev født med Fenhring i Hordeland.

eneste Synspunkt, fra hvilken en Datidens Klerk kunde be-
 tragte dem. Allerede en Deel Aarhundreder i Forveien, havde
 han ladet dem spille Roller i *Haddings* og *Hothers* Tider,
 Men han maatte jo føre dem frem, naar de forekom i de
 gamle Sagn han fulgte, og han har maaskee meent, at Dæ-
 velens Magt vel kunde formaae at lade een *Odin* fremstaae ef-
 ter den anden, for at bedaare de Vantroende. Naar han af
 Ugedagenes Navne beviser, at de nordiske Guder ikke ere de
 selv samme som de nordiske, fordi *Dies Mercurii* kaldes
 Odinsdag, og *Dies Jovis* Thorsdag, uagtet *Odin* *Thors* Fa-
 der ei kunde være den samme som *Mercurius Jupiters* Søn;
 er denne Bemærkning rigtig fra hans Standpunkt, og gielder
 som et Bibeviis mod dem, der aldeles uhistorisk mene, at
 Ugedagene havde af de kristelige Præster faaet deres nordiske
 Navne.

Det første *Saxo* beretter om *Stærkodders* Bedrifter, er
 Kong *Vikars* Mord. *Odin*, der vilde have denne Konge af-
 livet, men ei skiöttede om at giøre det selv; havde skiænket
Stærkodder tre Menneskers Levealdre, at han i ethvert skulde
 giøre et Nidingsværk, og förundet ham foruden Legemsstyrke
 Mod og Digterevne, at han kunde erhverve sig Kon-
 gernes Yndest. *Vikar* tog ham ogsaa med paa sine Vikings-
 tog. En Gang, de havde længe Modvind, skulde Guder-
 ne sønes med Mandeblood; man kastede Lod, og Lodden
 traf *Vikar*. Denne skulde lade sig hænge, for et Syns-
 Skyld, og *Stærkodder* berøre ham med en Qvist; men
 Qvisten blev i *Stærkodders* Haand forvandlet til et Spyd, og
Vikar gjennemboet. Den mythiske Indklædning af det gamle

Sagn er umiskjendeligt; om det end er bleven noget omdannet ved den kristelige Anskuelse af *Odin* som en ond Aand. I langt ældre skiönt neppe endnu den oprindelige Form, og vi finde vi denne Mythe i *Göthreks* og *Hrolfs Saga* S. 33 — *Odin*, fortælles der, havde under Navn af *Hrosharsgrane* fostret *Stærkodder*. Da paa Vikingstoget det uheldige var faldet paa *Vikar*, tog *Hrosharsgrane Stærkodder* med til et afsides Sted i Skoven, hvor elleve Aser sadde, og hvilede *Hrosharsgrane* som *Odin*. Disse skulde afgjøre *Stærkodders* Skjebne. *Thor*, der var ham ugunstig, fordi han var af Jetteslægt, negtede ham Börn, *Odin* gav ham tre Mættige Alder. *Thor* sagde, han skulde bedrive et Nidingsværk i hvide, *Odin* vilde at han skulde eie de bedste Vaaben, *Thor* at han ei skulde besidde noget Land; *Odin* skienkede ham megen Lössöre, *Thor* lagde til at han skulde aldrig tykkes at have nok; *Odin* gav ham Seier og Klygt til hver en Kamp; *Thor* bestemte ham et dybt Saar i hver; *Odin* gav ham udmærkede Digterevne; *Thor* vilde at han skulde glemme, hvad han havde digtet; *Odin* gjorde ham yndet af de Mægtige, *Thor* forhadte af Folket. Aserne stadfæstede begges Bestemmelser. De gik bort forlangte *Odin* af *Stærkodder*, at denne skulde sende ham Kong *Vikar*, og gav ham et Spyd, der syntes at være en Rörstengel; med dette blev *Vikar* gjennemstung. Denne Scene, som det oprindelige Sagn uden Tvivl henseer ved *Stærkodders* Födsel, fremstiller baade de Contraster, hvide Liv fremböd, og Maaden, paa hvilken man søgte at forklare disse, ved gunstige og ugunstige Guders Indvirkning. Det er uvist, om denne Mythe, der nærmest angik en norsk Kong

Drab, har hört til den danske Sagnkreds; eller om *Saxo* ikke snarere har föiet den til af det han hörde af Islænderen *Arnold*; thi han beraaber sig ikke her, som ovenfor paa *vulgaris opinio*, men siger *veteres tradunt*, og i det Stykke af *Stærkodders* Sang om sine egne Bedrifter, som siden forekommer, nævnes ei denne Gierning. Dog skulle vi siden see af det Fölgende, at *Stærkodders* Liv stemmer overeens med Forudsigelsen.

Med *Vikars* Skib begiver han sig til *Bemo*, den vældigste danske Viking; begge udmærkede sig ved deres Ædruelighed. De hærgede vidt og bredt, blandt andet i Rusland, hvor de, ved at lade Folkene tage Træsko paa, undgik de lagte Fodangler, og hver Mand kom belæst med Guld og Sölv tilbage til Skibene. Efter *Bemos* Död blev *Stærkodder* optaget blandt de Biarmiske Kæmpers 'Tal, hvor han udförte store Bedrifter. Derpaa drog han til Upsal, hvor han levede roligen i syv Aar, indtil han, kied af Göglernerne og Bieldeklangen ved Offringerne, drog bort til den danske Fyrste *Hako*. Med denne gjorde han et Tog til Irland, hvis Konge, den gnidske *Hugleik*, kun lönnede Göglere og Taskenspillere. Disse Folk gjorde liden Modstand, dog havde Ierkongen tvende giæve Kæmpere, *Gegath* og *Svibdag*, af hvilke den ene hibragte *Stærkodder* et farligt Saar. De Danske gjorde saa stort et Bytte, at de ei bekymrede sig om nöiagtigen at dele det.

Derefter sværmede *Stærkodder* en Tidlang paa Vikingetog i Österlide, sloges med Curer, Sember, Sengaller, Russeren *Visin*, der forstod at döve Sværde, Byzantineren *Tan-*

nas og Polakkeren *Vasce*, som Tydskerne halde *Vilze*. som han kom tilbage til Danmark, hørte han, at en sa Kæmper havde udæsket *Frode* til Tvekamp. *Stærkodder* stod at ville möde i Kongens Sted, og endskiönt Olding lagde han den kraftfulde Saxer.

Efter *Frodes* Drab jog *Ingilds* yppige Levemaade *Stærkodder* bort. Han opholdt sig hos den svenske Konge *Haldan*, indtil han hørte, at *Frodes* Datter *Helge* havde lagt sin Haand til en Guldsmed; da drog han igien til Leire og bortjog den uværdige Beiler. Atter reiser han did for at hente en Værdigere til *Helges* Haand, ved at kæmpe for ham med sine ni Brödre. Den gamle Mand seirede ene mod dem alle, og fik sytten dybe Saar. Næsten vansmægtet af Törst vilde han ikke drikke af den forbi flydende Kilde, fordi dens Vand var blandet med de Dræbtes Blod. Han fatte sig paa en Steenbænk, og Sagnet gik, at den haarde Steen havde givet sig og at en Fordybning, som faaes deri til *Saxos* Tid, men som denne dog mente var giort med Menneskehænder, viste sig hvor Helten havde siddet. Adskillige Reisende kom forbi, men han vilde ei lade sig forbinde hverken af en Foged, eller en ammende Trælkvinde, eller et saadant Fruentimmers Mand, men vel af en driftig Bonde.

Tredie Gang vendte *Stærkodder* tilbage til Danmark, for at opvække *Ingild* af sin slöve Yppighed til at hevne *Frodes* Drab paa *Svertings* Söner; da dette var skeet lykösker *Ingild*, og forsvinder for en Tid af Historien. Omtrent tre Menneskealdre derefter omtales han i Sagaen om *Ottar* (*Saga* 7de Bog S. 126) som den der med flere svenske Krigere

tede af Skræk for denne Helt. Han nævnes og lidt senere i Sagnet om *Signe* og *Habor* som den, der ei vilde stride med *Habors* Broder imod den danske Kong *Sigar*, hvis Giestven han havde været S. 132. Atter forsvinder han en lang Tid, indtil han i *Saxos* ottende Bog fremtræder som den, der kraftigen havde deeltaget i Bravallaslaget, og siden besiuget det. Nogen Tid efter lod han sig af misfornöiede Hövdinge ved Guld formaae til at dræbe Kong *Ole* den Frækne S. 147 - 148, hvilket han siden bitterligen angrede; hvorpaa han, svækket af Alder, ved Penge lokkede en vis *Hather* til at dræbe sig, efter at han først havde i et Qvad besiuget sine Bedrifter.

Vi finde mellem disse Efterretninger om *Stærkodder* de trede Niddingsværker, denne ifølge ovenanførte Forudsigelse, skulde udöve, nemlig *Vikars* og *Oles* Mord, samt Flugten af Frygt for *Ottar* *). Han maatte, for at kunne udföre sine mange Bedrifter, antages at have levet henved 500 Aar. Desuden opfyldtes alt det

*) Man pleier ellers at regne til *Stærkodders* tredie Niddingsværk Mordet paa Kong *Armod*, men dette fortælles blot i den unöiagtige *Nornagests* Saga Kap. 6, og i Enden af den endnu mere uefterrettelige Saga om *Egil* og *Asmund*. Da det hedder Kongen blev ihjelslaget i Badet aldeles som Kong *Oluf*, er det rimeligere her at antage en Navneforvexling, end at Sagnet skulde have ladet *Stærkodder* gientage en Daad, han angrede, to Gange paa selvsamme Maade. At flygte af Skræk uden en Gang at skifte Hug med Fienden, blev ogsaa anseet for Niddingsværk i Hedenolden. "Flyer du", hedder det undertiden, "skal du ansees for hver Mands Nidding."

Övrige, som efter den islandske Mythe var bleven ham spa at han skulde erholde Seier men tillige dybe Saar i sine Karer, eie Guld men ikke Land. Skiönt stedse seierrig Viking and han aldrig nogen stor Flaade, altsaa vilde Folket ei følge ham; derimod var han stedse godt anseet i Kongernes Gaarde. Lederen ledes stemmer Sagnkredsen hos *Saxo* i det Mindste overeens sig selv, og har en episk Runding. *Stærkodders* Karakter er stedse den samme. Han skildres som Tapperhedens Ædruelighedens Ideal, og tillige som den knarvurne Oldder der roser de forbigangne Tider, der saavel i Dublin og Uppsala som i Leire, roser sig at være en Hader af al Yppighed og fremmed Blödhed.

Derimod fremtræder en forskiellig Tone i de enkelte Sagn; de der angaae *Stærkodders* Ungdom og Toget til *Vikar*, have en mythisk Form; de som beskrive hans Besøgt i Udlandet, ere korte, og angaae meest almindelige Karakter-scener; de derimod, som vedkomme hans Ophold i Leire og hans Död, ere udmalte i det Enkelte. Stundom ere Trækene noget plumpe, efter Almuens Smag; men de ere fulde af historisk Liv, og fremstille Scener, som for enhver have meget Interesse, med Sandhed og Kraft.

Ligesom dette leder os til at formode, at *Saxo* har samlet enet adspredte Skildringer af enkelte Scener i *Stærkodders* Levnet til et Heelt; saaledes kunne vi endog paastaae, at *Saxo* forefandt om *Stærkodders*, ikke kan have været en sammenhængende Saga; thi en saadan vilde have omfattet alle *Stærkodders* Levnet, og *Saxo* kunde da ei have tabt Hovedet af Syne giennem flere Menneskealdre. Desuden, naar vi

tage Indledningsscenen med *Vikars* Drab og de Vikingstog dermed sættes i Forbindelse; fremstille de övrige Træk os Helten, blot som Olding. Sagnene fremböde altsaa intet fremskridende Heelt; *Saxo* maatte först ordne dem, at de nogenlunde kunde blive det. Dette har vel og bragt ham til stundom at adskille det, der hörte sammen, for desdedre at udfylde den lange Periode, og saaledes at lade *Stærkodder* reise tre Gange til *Ingild*, uagtet denne rimeligviis paa eengang har rygtet de Ærinder, han der havde. Undersöge vi nu, hvilke Kilder *Saxo* har benyttet til sin Fortælling, kunne vi adskille dem, hvor *Stærkodder* spiller Hovedrollen, fra dem, hvori han fremtræder som Biperson. Iblandt de förste kunne vi gienkiende islandske, maaskee ógsaa tydske, og især danske Kilder. Til de islandske eller norske Sagn hörer Fortællingen om *Vikars* Mord, rimeligviis ógsaa *Stærkodders* Ophold hos Biarmerne, hvor *Stærkodder* skal være bleven godt modtaget og have udfört store Bedrifter. *Saxo* taler ikke mere derom; uden Tvivl fordi det forekom ham alt for fabelagtigt. Efter de paalideligere Sagaer vare Biarmerne en finnisk Stamme, med hvilken Scandinaverne aldrig indgik Staldbroderskab, men ikkun besögte Kysterne, enten for at handle eller at plyndre. Derimod vide fabelagtige Sagaer, som den om *Herraud* og *Bose* meget at fortælle om Biarmeland, der grændsede til Fabellandene Glæsisvold og Jotunheim, i hvilke Egne man lod enkelte Fabelhelte som *Helge Thorers* Sön og *Thorstein Bæarmagn* udføre Heltegierninger; saadanne har man venteligen ógsaa tilskrevet *Stærkodder*. Dog maa dette naturligviis blive Gising, da intet videre fortælles os om *Stærkodders* Biarmelandsfærd.

Til *Stærkoddens* Bedrifter i Sverrig hörer ikke blot hans Ophold hos Ynglingerne i Upsal *) men tillige Toget med Irerkongen *Hugleik*; thi naar man læser hos *Snorro* **) hvorledes den rige men karrige Kong *Hugleik* i Sverrig, der havde alskens Spillemænd og Troldkarle, blev angrebet af Sökongererne *Hake* og *Hagbard*, i hvis Følge fandtes 12 Kæmper, blandt hvilke *Stærkodder*, som fangede *Hugleiks* tvende Stridsmænd *Svipdag* og *Geigad*, og dræbte Kongen selv; kan man ikke tvivle om, at det er den samme Begivenhed, der hos *Snorro* læses i en sandere Fremstilling, hos *Saxo* derimod med nogen Navneforvexling.

Da *Saxo* i Begyndelsen af *Stærkoddens* Historie har sagt, at denne Helt havde efterladt Minder ogsaa i alle Sverrigs og *Saxlands* Egne ***) kunde man vente, at han derved sigtede til tydske Sagn om ham. At til disse korte Efterretninger kunne henregnes det, som findes hos *Saxo* S. 103 om *Stærkoddens* Heltegjerninger mod flere slaviske Folkeslag

*) *Ubi cum filiis Frö septennio feriatu siget Saxo S. 104.* Da han kaldte den Freir, som de Svenske dyrkede, Frö, og da Upsalakøngerne efter *Snorro* regnede dens Herkomst fra Freir, er Udtrykket *filiis Frö* neppe andet end en Betegnelse af Ynglingerne.

**) *Ynglingasaga* Kap. 25.

***) S. 103. *Neque enim solum apud nostros egregiis operum titulis decorat, verum etiam apud omnes Sveonum, Saxonumque provincias speciosissima sibi monumenta pepererat.* Da *Saxo* strax efter nævner en af *Stærkoddens* Bedrifter i Norge, maae han paa dette Sted vistnok *Nostros* have tænkt paa Danmark og Norge, og begynde at tale om Landets Oldsagn kunde han vist nok med Rette kalde vore.

Samfund med den slaviske Fyrste *Vin*, eller som han hedder i *Stærkoddens Svanesang Rin*, *Flebaks Sön*, bestyrkes ved, at her nævnes Polakker, som ellers aldrig forekomme i vore Oldsagn, og at *Saxo* udtrykkeligen bemærker, at den Kriger, det danske Sagn nævner *Vasce*, kalde de Tydske *Vilze*. Dog alt dette bliver kun Gisning, da ethvert andet Spor til disse tydske Sagn er for længe siden forsvundet. Den af det Tydske oversatte *Vilkinasaga* viser vel, at allehaande Sagn om det östlige Europas Folkeslag vare optagne i Kredsen af de gamle tydske Helteminder; men uagtet vi i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede i *Knud Lavards Historie* have Exempel paa, at saxiske Sangere reiste omkring i Danmark, er det Spørgsmaal, om allerede i det ellefte Aarhundrede tydske Sange der vare bekiendte; og saa gamle i det mindste maatte disse Sange om *Stærkoddens* Bedrifter mod Slaverne være, da vi finde dem nævnte i hans Svanesang.

Danske ere Sagnene, der angaae *Stærkoddens* Kamp med Saxeren *Hama*, hans Bedrifter i Leire og hans Död. Det var egentlig Bedrifterne i Leire, der med Forkierlighed vare blevne udmalede, og som gjorde ham til Folkets Helt. Disse forene i fortrinlig Grad alle de Egenskaber, der kunde bringe en Bedrift i Folkets Mund, og gjøre dens Minde varigt. De tildroge sig i Leirekongens Gaard, vare mærkelige baade i sig selv og i deres Følger. Dog beroede denne Mærkelighed ei paa deres politiske Virkninger, thi langt større Statsomveltninger bleve forglemte; men paa den dels reen menneskelige dels nationale Interesse, de vakte; paa Liveligheden i enhver af disse Scener, og vi kunne vel föie til, paa den poetiske

Kraft, hvormed de fra Begyndelsen af vare blevne fremstilte, hvilket dog ei maae söges i det lyriske Svine, hvormed Begivenhederne bleve skildrede, men i det dramatiske Liv, der indaandedes hvert enkelt Træk. At Saxo nemlig har havt Vers for sig, er öiensynligt af de mange Vers, han just i denne Deel af Historien selv anfører. Vi ville ikke paastaae, at netop de samme Vers, *Stærkodder* havde digtet, gientoges til *Saxos* Tid. Men det er ikke blot *Saxo*, der gör *Stærkodder* til Digter, han nævnes blandt Skialdene i det gamle Skialdatal, og hvad der er vigtigere, Ved under hans Navn citeres i *Snorros* Edda (*Rasks* Udg. S. 31) og fornemmeligen i *Göthreks* og *Hrolfs* Saga, hvis Haandskrifter endnu have flere af disse end den trykte Udgave. Disse Vers hörte til Sangen kaldet *Vikarsbalkur*. *Saxo* fortæller længere hen, i Begyndelsen af ottende Bog, at gamle danske Sange om Bravallaslaget, der tillagdes *Stærkodder* endnu til hans Tid erindredes.

Alt dette lærer os, at *Stærkodder* var berömt baade som Skiald og Helt. Naar saaledes den i sig selv mærkelige, høi Grad af Deeltagelse vækkende Bedrift, blev besunget den bedste Skiald; samvirkede baade Indhold og Form, og have flere Exempler paa, hvorledes slige Sange giennem Rækker af Aarhundreder ere forplantede, i det de Tid efter anden foryngedes, ligesom Sproget modtog en ny Farve. Nye Træk kunne da maaske og være bleven lagte til, men Æmne og Grundtone maatte blive det samme. Sæderne, her skildrede ere hverken Valdemarernes eller de nærmest forløbne Aarhundreders. Stavkarles og Kulsvieres frie Indtræden i Konge

Hal, Kongedatterens Behandling, det Plumpe i adskillige Træk vise den fierne Oldtids Sæder. Desværre have vi kun Versene tilbage i den paraphraserende Oversættelse, hvor *Saxo* rimeligvis har udmalt alt vidtløftigere, og derfor let endog uvilkaarligen kunde hente et og andet i Skildringen af *Ingilds* Luxus fra sin egen Tidsalders. Naar vi imidlertid læse, at *Stærkodder* bebreider *Ingild* som en skiændig Yppighed, at han ikke spiste det spegede Kjød, men det kogte, ja endog det som stegtes efter at have været kogt, at der kom Grönt paa hans Bord, at han tömmede hele Kommer Melk, havde Kander og Bæggere, samt malte Bakker paa sit Taffel; kunde dog dette ingenlunde ansees som Luxus i *Valdemarernes* Tid, men kun i Sammenliguing med hin Tid, *Stærkodder* priste, hvor Kongen havde harsk Vædderkiöd og Svinekiöd paa sin Bakke, stillede Hungeren paa Spegeskinke samt tørre Skorper, og holdte sig til Öllet, som han öste af et Kar. Et mythiskt Træk, *Saxo* maaskee uforvarende har optaget af den gamle Sang, findes S. 119:

*Dic Rotho perpetue timidorum irrisor, an ultos (ultum).
Frathonem satis esse putas?*

Er Læsemaaden *Rotho* ikke en Skrivfeil eller Trykfeil for *Rota*, har *Saxo* misforstaaet den gamle Skiald, som upaatvivleligen her digterisk tiltaler Valkyrien *Rota*, der i Slaget haaner de Feige.

Disse Efterretninger om *Stærkodder*, hvilke heller have været Islænderne ubekjendte *), kunne ei vel bringe Forening med det, *Saxo* beretter om de Bedrifter, den saa *Stærkodder* i en langt senere Tid skulde have udført. I naar det hedder i Fortællingen om *Othar* 7 B. S. 126, *Stærkodder*, slagen af pludselig Skræk, flygtede for denne, tyder vel dette ikke mere, end naar *Nornagests Saga* 1 6. S. 16 lader ham flygte for *Sigurd Fofnersbane*. De rhetorisk Udmaling af hine Heltes Tapperhed, at man selv en *Stærkodder* flygte for dem. Leilighedsviis omtales saa *Stærkodder* i Sagnet om *Signe* og *Hagbarth* S. 152, den der tilligemed Siælandsfaren *Hako*, *Vigers Sön*, ei v angribe Kong *Sigar*. Her kunde Navneligheden, da *Stærkodder* engang havde været i Ledtog med en *Hako*, foran dige, at han blev nævnet. Desuden er Tidsbestemmelsen disse Begivenheder saa vaklende, at de gierne kunne ry nærmere *Ingilds* Levetid, end skeet er hos *Saxo*. Dette g der især om *Stærkodders* Mord paa *Ole* den Frækne; hvor vi skulle tale ved *Saxos* ottende Bog (S. 147), hvilken *Snorro* sætter langt tidligere (*Ynglingasaga* K. 29).

Större Vanskeligheder foraarsager det store efter Righed i Begyndelsen af ottende Aarhundrede holdte Brav slag, hvori *Stærkodder* skal have taget saa virksom De selv have besunget. Til Forklaring heraf frembyde sig tre

---

*) *Landnamabog* S. 226 nævner *Stærkodder* den Gamle, som Skiald Kong *Frode* og hans Sön *Ingild*. I *Langfedgatal* forekomme gild under Navn af *Stærkodders* Fostersön.

Hypotheser. Enten ligge *Ingilds* og Bravallaslagets Tidsaldre langt nærmere ved hinanden, end man hidindtil har antaget; eller tvende Oldtidshelte have havt samme Navn, og ere derfor i Sagnet blevne sammenblandede; eller ogsaa Sangene om Bravallaslaget ere blevne digtede et hundrede Aar eller to efter Tildragelsen i *Stærkodders* Navn, og man har da vilkaarligen tillagt den berømte Oldtidshelt Deel i hiint store Slag, der forefaldt senere end hans Levetid.

Imod den første Hypothese kan med Föie indvendes: at om end Tidsbestemmelsen ikke er sikker for de Begivenheder, *Saxo* beretter imellem *Ingilds* Levetid og *Harald Hyldetands* Regjering; var dog allerede denne saa lang, at det ikke var muligt, at ved Sammes Ende en Olding fra *Ingilds* Dage kunde fremtræde som Kæmper i et Slag. Desuden maae flere Konger antages at have regieret mellem *Ingild* og *Harald*.

Den anden Hypothese synes ved første Öiekast den letteste, den har og været den sædvanlige Nödhielp, hvoraf Oldforskerne have betient sig, for at forene modsigende Sagn. Man kan heller ikke negte, at jo to eller flere Navneres Bedrifter kunde sammenblandes, ja ogsaa virkeligen ere blevne forvexlede; hvorfor ogsaa de nyere Forfattere, især *Suhm* og *Schiønning*, der omhyggeligst have undersøgt disse Sagn, antage tre *Stærkoddere*. Adspørge vi imidlertid de ældre Mindesmærker, er der intet af disse, der omtaler mere end een *Stærkodder*, undtagen *Hervararsaga* S. 4 — 6 og *Göthreks* og *Hrolfs* Saga S. 18, hvilke tale om to af dette Navn, en Ældre med Tilnavn *Aledreng*, og hans Sønnesön, *Stærkodder*, *Storværks* Sön. Den Ældre fremstilles som en Thusse med

otte Hænder, der blev dræbt af *Thor*. Uden Tvivl have Fatterne af disse Sagaer, som vel indeholde gamle Sagn, for en Deel forqvaklede, villet forklare sig det dobbelte Sagn om *Stærkodders* Födsel ved at antage tvende. Men fulgte endog gamle Minder, komme disse dog ei i Betragtning til at løse Gaaden om *Stærkodders* Fremtræden i Bravallaslaget, maatte angaae en langt sildigere Helt*). Naar *Snorro* taler om *Stærkodder* den gamle, (*Ynglingasaga* 25, 29) da er det netop i Modsætning til en *Stærkodder* den Unge, men efter *Snorro*'s Brugen snarere med Hensyn til den høie Alder, han opnaar. De övrige Efterretninger omtale ikke alleneste blot een *Stærkodder*, men hvor der fortælles om hans Deeltagelse i Bravallaslaget, baade hos *Saxo* og i *Sögubrot*, der bemærkes tilføjet at det var just den gamle *Stærkodder*, *Storværks* Sön, der fremtraadte. Endvidere ikke blot de, som meddele disse Efterretninger, ere af denne Mening; men Sagnenes Beskaffenhed viser, at de angaaer samme Person; thi de fremstille ikke blot en Helt af samme Navn, men med de samme Særegenheder. *Stærkodder* i Bravallaslaget er ikke blot tapfer, men ogsaa Skiald, ja han har det samme Vanheld, som *Snorro* Navner, i det han seirede, at faae slemme Saar; og ligeledes. Efterligningerne af slige Sagn altid pleie at indeholde Overbevisninger, saaledes vare ogsaa de Saar, *Stærkodder* skulde have modtaget i dette Slag, de allerdybeste. At en saadan Lignelse skulde have fundet Sted ikke blot i Navn men ogsaa i Afsigt.

---

*) I mit Sagabibliothek 2 D. S. 586 har jeg paa Grund af Sangen om Bravallaslaget yttret mig tilbøielig til at antage to *Stærkoddere*.

og i Skjebne, maae vist nok forekomme meget mistænkeligt, og være en vigtig Anke mod en Hypothese, der slet ikke understøttes af ældre Vidnesbyrd.

Saaledes er da blot den tredie Hypothese tilbage. Imod denne kan vel indvendes, at Skildringen af Slaget synes saa nøiagtig, Opregnelsen af Kæmperne saa omhyggelig, og det Hele at bære et saa umiskiendeligt Præg af Ælde, at det hverken er rimeligt, at de Sange, hvorpaa *Saxo* beraaber sig, skulde være blevne digtede i sildigere Tider, eller at den, der saaledes besang hint Slag, skulde have villet tildigte en saa væsentlig Omstændighed. Vi svare hertil: at vi vist nok antage, som siden udførligere skal vises, at Sangene om Bravallaslaget maae have været digtede för Christendommens Indførelse i Danmark, altsaa i det seneste i det niende Aarhundrede. Men da Bravallaslaget holdtes i Begyndelsen af det ottende Aarhundrede, kan i dette Mellemrum Sagnet til de mange andre Kæmper, der udmærkede sig i det store Slag, have föiet den berönte Oltidskæmpe *Stærkodder*; især da man vidste, at han havde levet saare længe, og som Olding udfört store Bedrifter. Hertil kommer, at det kun er en underordnet Deel ham tillægges i Slaget, ikke hans Tapperhed men Thröndernes Pile afgjorde dets Udfald. Hvad der fortælles om ham, ere blot almindelige Kampscener, der let kunde digtes, eller overføres fra den Ene paa den Anden. Saa meget des lettere kunde Sagnet tage denne Vending, naar den gamle Sang om Slaget var forfattet i samme Versart, som *Stærkodders* egne Digte, og altsaa kunde af den Grund synes at være fra hans Haand.

Vi have desuden et endnu noget sildigere Exempel paa at Vers ere blevne digtede i *Stærkoddens* Navn, i hvad der fortællendes om *Stærkoddens* Död; hvilket, skiönt forekomment i *Saxos* ottende Bog, vi ogsaa her maae omhandle; for at have samlet paa eet Sted alt, hvad der angaaer denne Helt. Fortællingen er i sig selv meget rimelig og efter Oldtidens Sædvaner: at nemlig den gamle Kæmpe, som havde seiret i mange Slag, tilsidst nedtryktes ved Ælde, og, harmfuld om at skulle dö af Helsot, æggede en ung Krieger til at dræbe sig dog saaledes, at han endnu nærede det hemmelige Önske at kunne fælde sin Banemand. Enten har *Saxo* behandlet det i Sang, han her havde for sig, som han ofte gjorde, i det han undgik det Hedenske, som man kunde vente i en Svanesang om at komme til Valhal; eller og Sangeren selv har forsættigen afholdt sig fra det Mythiske, men derimod udmalet Alderdommens Besværligheder. *Stærkodder* opregner for sin Døds en Række af sine Bedrifter, baade Vikingstogene mod Kur Esther, Sengaller og Russer, Toget til Dublin, Bedrifter ved *Frodes* Hof og i Bravallaslaget. Her gives altsaa en Udsigt over den hele Sagnkreds, og da denne, alt for omfatter for eet Menneskes Levetid, först gradvis kan have dannet sig er det klart, at Sangen om *Stærkoddens* Död först maae være digtet en Tidlang efter hans Levetid, da allerede Sagnet om ham havde erholdt sin hele Runding. Men da paa den anden Side *Stærkoddens* sidste Sang indeholder Hentydninger til Bedrifter, *Saxo* ei har omtalt, baade i Tellemarken og mod Sökonge, der hedte *Kerre*; maae den være forfattet i en ældre Periode, hvor langt flere Minder om de gamle Tildragelser v

i Omløb, ligesom og dens Tone maae til *Saxos* Tid have baa-
ret et Præg af Ælde, for at kunne af ham sættes ved Siden
af *Stærkodders* egne Digte. Vi kunne da med Sandsynlighed
antage den at være forfattet i det tiende Aarhundrede, eller
tidligen i det ellefte hvor den indførte Christendom havde af-
holdt Forfatteren fra at indblande noget Hedenskt.

S y v e n d e B o g.

Saxo begynder denne Bog med Klage over, at man veed saa
lidet om *Ingilds* Eftermænd, og taler længere hen om et In-
terregnum, da Kongeslægten henimod *Harald Hyldetands*
Regiering næsten var uddöd. Det er mærkeligt, at *Svend Aa-
gesen* ligeledes anfører, hvorledes den ordentlige Kongefølge
blev afbrudt ved *Ingilds* Död, og at meget Mörke herskede i
denne Periode af den danske Historie. Dette lader os formode,
at baade *Saxo* og *Svend Aagesen* have i dette Tidsrum endnu
mere end i det foregaaende været utilfredsstillede ved de Kon-
gelister, de forefandt. Aarsagen dertil kan have været dob-
belt: dels at Tiderne virkeligen vare forvirrede, dels at de
Efterretninger, de forefandt, ei vare tilstrækkelige for dem,
eller de historiske Hypotheser, de havde dannet sig. De es-
romske Annaler lade *Harald Hyldetand* følge i Regieringen
efter *Ingilds* Sönnedatter *Asa*. *Langfedgatal* sætter *Hrolf*
Krages og de med ham nærmest forbundne Ætled mellem In-

gild og *Harald Hyldetand*. Da *Saxo* havde sat *Frode* de Fredegode til *Christi Tid*, altsaa virkeligen flere Aarhundreder, for hans virkelige Leyealder; blev det ham vanskeligt at udfylde det lange Tidsrum, som han derved havde aabnet sig og det saa meget mere, som han af de ovenfor anførte Grunde, havde ladet *Hrolf Krage* med nærmeste Formænd og Etermænd regiere for *Frodes* Dage, uagtet *Langfedgatal's* Tidsbestemmelse uden Tvivl er den rigtige *). Vi skulle nu see hvorledes *Saxo* bærer sig ad for at udfylde dette Tidsrum.

Den første han fremfører efter *Ingilds* Søn *Ole*, er hans Søn *Frode* den Femte, der skulde regiere vexelviis med sin Broder *Harald*, men dræber denne, forfølger hans Børn *Harald* og *Haldan*, og dræbes tilsidst af disse. Hvad her fortællendes om de forfulgte Kongebörn, er indtil de mindste Omstændigheder det samme, som Begyndelsen af *Hrolf Krage's* Saga beretter om *Helge* og *Hroar*, der bleve forfulgte af Farbroderen *Frode*, og da dette stemmer overens med *Svenske Aagesens* korte Beretning, og altsaa tillige viser sig som et gammelt dansk Sagn, maae Sagaens Angivelse ansees for den rigtigere.

Om denne i sin Barndom forfulgte *Haldan* veed imidlertid *Saxo* meget at fortælle. Sagnene om ham, der alle angaae krigerske Bedrifter, ligne dem om *Fridleif*; *Frode* de

---

*) Dette følger baade af indvortes Grunde, da Sagnene om *Hrolf* ere fuldstændige og bestemte, til at være fra en saa fiern Tidsalder; og af udvortes Grunde, hentede ikke blot fra denne gamle Kongeliste, men ogsaa af egen Anseelse, men og fra det *Ynglingasaga* fortæller Kap. 33, 3

Fredgodes Sön. Ligesom denne udretter *Haldan* det Meste med egne Hænder, han velter Stene ned paa en fiendtlig Hær, og bringer den derved til at flygte, hvoraf han erholder Navnet *Bierggram*; han gaaer ene i Kamp mod en Fader og hans syv Sønner, og ihjelslaaer dem alle med en Egekölle; han overvinder siden adskillige Bersærker, en vis *Grim*, der kunde döve Sværde og Vikingen *Ebbe*. Foruden disse ikke usædvanlige Kampscener, og at han efter et uheldigt Forsög havde tilsidst undertvunget de Svenske, fortæller *Saxo* endnu om ham: at han var en god Skiald, blev dyrket af de Svenske som en Sön af *Thor*, og at de norske Konger ansee det for en Ære at nedstamme fra ham. Dette sidste sigter vist nok til, at *Saxo* havde hört, at de norske Konger nedstammede fra en *Haldan*, der havde været en stor Kriger*), og da der nu tillige var et andet Sagn om en dansk Kong *Haldan* der havde seiret i Sverrig**) over Kong *An*; henførte han alt dette til *Haldan Bierggram*. Den Modsigelse, hvori *Saxo* indvikler sig, ved at lade de norske Konger nedstamme fra *Haldan*, og denne siden dö i sit Fædreland uden Börn; kan maaskee forklares saaledes: at *Saxo* mente, at *Haldan* havde forladt sin norske Hustru *Thorilde* med hendes Barn i Norge, og at han med sin danske Hustru ei havde havt Börn; thi om end *Saxo* her gierne kan have fulgt modsigende Sagn, maae han dog have tænkt sig noget ved at forbinde dem. Islænderne kiende intet til denne *Haldan Bierggram*, det bliver derfor

*) Disse Stamtavler anføres i *Fundin Noreg*.

**) *Ynglingasaga* K. 29.

rimeligst at antage med *Torfæus* *), at *Saxo* har samlet denne Konges Bedrifter af forskjellige Sagn om gamle *Haldaner*, som han henførte til een, og hensatte til en Tid der, om hvis Konger han intet havde at fortælle.

Om *Haldans* Eftermand, den Gothiske Kong *Ungvin*, berettes intet andet, end det lidet Rimelige, at han ifølge Testamentet blev Konge; siden skulde han være bleven dræbt af en vis *Regnald* og have efterladt en Søn, som hedte *Syvvald*. Disse faa Efterretninger vise, at der ei har været nogen anden egen Saga om denne Konge. *Suhm* mener **), at han er den danske Konge *Ungendus*, om hvem *Alcuin* taler i den hellige *Villibrods* Levnet ***), som en forhærdet Hedning, hvem ingen hellige Mand ei kunde omvende. Men da *Villibrod* var Biskop i Utrecht 710, kunde hans Samtidige ei være *Ungvin*, som efter *Saxos* Tidsregning maatte have levet henved et Aarhundrede før, og desuden rimeligviis har været en Konge i Jylland. Imidlertid kan gierne et Minde om denne *Ungendus* der dog hørte omtrent til den Tid, have bidraget til at *Ungvin* her blev indført.

Om *Ungvins* Søn *Syvvald* fortælles egentlig slet intet, thi hvad der hører til hans Regieringstid, optages af *Otho*'s Bedrifter og Kierlighedshandel med *Syrithe*, Kongens Datter. Denne underskiønne Prindsesse var saa ærbar, at hun ei vilde

---

*) *Series regum Daniæ* S. 306.

***) *Critiske Historie* 3 D. S. 217.

***) *Alcuini Opera* C. 9 p. 1437.

see paa nogen Mandsperson, og kun give den Beiler sit Ja, der kunde bringe hende til at fæste Öinene paa ham. Den kiekke *Othar* forsögte det men længe forgiæves. Det hialp ei, at han först befriede hende fra en Jette, der i Qvindeskikkelse havde bortfört hende, siden fra en arrig Madmoder; ligesaa lidet hialp det ham, at hans Elskede i sin Nöd maatte tage sin Tilflugt til hans egen Moders Huus. Men da han tilsidst lod, som han vilde holde Bryllup med en Anden, og *Syrithe* skulde som Brudepige holde Lyset, gik det hende dog saa nær, at hun ikke agtede at Lyset brændte hendes Fingre, og da *Othar* tiltalte hende, kastede hun et ömt Blik paa ham, hvorpaa hendes eget Bilager strax blev holdt. Den vakkre Fortælling ender med, at *Othar* blev en drabelig Helt, for hvem endog *Stærkodder* selv en Gang maatte tage Flugten.

Dette Sagn har megen poetisk Holdning, men kun liden historisk. Een Idee ligger til Grund for den hele romantiske Indklædning; den qvindelige Blufærdighed symboliseres paa en saare simpel Maade, og Knuden bliver löst med Finhed, i det Pigehiertet, som havde modstaet Taknemlighed, Frygt og Tvang, tilsidst lader sig henrive af den kvindelige Iversyge. Derimod antydes de historiske Momenter mere end de udvikles. Heltinden bliver pludseligen ligesom ved lyriske Overgange forflyttet fra een farlig Stilling til en anden, og efter at Helten har vundet Elskerinden, og beviist sin Tapperhed, forsvinder han af Historien. Da nu til alt dette kommer, at ogsaa Vers blive anförte, slutte vi, at Kilden, hvoraf *Saxo* öste, ikke var nogen Saga, men en Elskovssang.

Mærkeligt nok træffer det sig, at ligesom alt, hvad vi vide om Kong *Syvald*, synes at have udgiort en gammel Ballade, saaledes udgiøre ligeledes Ballader Grundvolden for Kong *Söns* og Eftermands *Sigars* Historie.

Den første handler om den sølvlokkede *Alger* og den mandfolkesky *Alvilde*. Denne gothiske Kongedatter vilde aldrig lade sig see uden Slør af nogen Ungersvend, og omend den skiöndt *Sigars* Sön *Alger* havde dræbt de Uhyrer, der bevogtede hendes Jomfrubuur, lod *Alvilde* dog efter Moderens skyndelse haant om ham, fordi han foretrak Fæstensöl over Vaabengny; og hun gav sig selv til at være Skioldmö. *Alger* drog i Viking, hvor han sloges med Blokumændene (Blokumænd?) paa den frosne Östersö, og mödte *Alvildes* Skib paa de finske Kyster. Som han sprang over paa de ukiendte Fjæders Skib, for at rydde det, hug hans Staldbroder Hielm af *Alvilde*; man gienkiendte Möen og nu var Kampen mellem Vaabnene forbi.

Vel ere de historiske Momenter her noget mere udviklede end i Sagnet om *Syrithe*; men det Hele har dog netop den for en Ballade passende Runding, og ender med Gifternes. At det er Moderen, som raader sin Datter til hellere at blive Skioldmö end Brud, er unaturligt. *Algers* Angreb paa de bevogtede, der bevogtede *Alvilde*, ligner, hvad *Saxo* siden fortæller om *Regnar* og *Lathgertha*, Hans Kamp paa den frosne Östersö klinger fabelagtigt, og det er desuden synderligt at i samme Tidsalder skulde have frembragt to slige Vidunderligheder. Uagtet det altsaa vel er muligt, at en Prinds *Alvilde* kan engang i Hedenolden have ægtet en Prinds *Alger*.

efter først at have givet ham en Kurv, er det dog rimeligere, at *Saxo* her for Æmnets Ligheds Skyld har benyttet to Ballader lige efter hinanden, hvoraf den Ene var en sildigere og slettere Variation paa det Æmne, den Første havde besjunget; men desuagtet kan gierne den sidstnævnte Ballade have været en Deel ældre end *Saxos* Dage.

Det var ikke blot om de knipske Piger, men ogsaa om de Ömme, at der gaves Oldtidssange, thi nu følger den skjønne noksom bekjendte Fortælling om *Signes* og *Hagbarths* eller *Habors* ulykkelige Kierlighed. Den er et talende Beviis for, hvorledes det Hjertet gribende Sagn kan, fremsat i passende Indklædning, forplante sig giennem Folkets Mund; thi indtil de nyere Tider ere *Signe* og *Habor* i danske og svenske Folkeviser blevne besjungne*), og ikke blot i Sigersted i Siælland, men tre Steder i Jylland, fire i Sverrig og fem i Norge, findes Egne opkaldte efter disse Begivenheder, hvilke saaledes alle gjøre Fordring paa at ansees for deres rette Hiem. Nogle have deraf villet slutte, at Begivenheden ingensteds havde hiemme; men dette er ligesom man vilde sige, at et Træ maatte kun have liden Rod, fordi det bar den störste og skiönneste Krone. Finder man endog i vore Tider, at det Æmne, den udmærkede Digter selv opfinder, sielden lykkes ham saa godt, som det, Historien giver ham; vil dette endnu langt mere gielde om den gamle Skiald, for hvem desuden den egentlige Opdigtelse var aldeles fremmed. En anden Sag var det, naar en

*) Den didhörende Literatur findes samlet i Anmärkningerne til udvalgte danske Viser fra Middelalderen 3 D. S. 402.

religiøs Idee blev iført en mythisk Dragt, men da dette ei kan være Tilfældet, ansee vi det for rimeligere, at Daad virkeligen er skeet, og at Dannerhertet har bevaret den.

Beviis saavel paa dens Ælde, som paa dens Navnkundighed findes allerede i *Thiodolfs* Ynglingatal. I dette i niende Aarhundrede forfattede Skialedigt kaldes Galgen *Signes* Mands Hest (K. 22) *Sigars* Hest, (K. 26) siden vedbleve de senere Skialde at anvende Billedet *).

Af de forskellige Vidnesbyrd om Stedet, hvor Sörgespillet opførtes, komme kun de tvende ældste i Betragtning: *Saxo* Krönike og Landnamabog. Sidstnævnte anfører S. 256 at *Konrad Sigar* havde boet paa Gaarden Steig paa Angulsey paa Halogaland i Norge, ved hvilken Gaard fandtes *Signes* Brönd og Hagbardsholm. Spörges nu enten Halogaland eller Siælland ved Fortællingens Hiem, blive Grundene overveiende for Siælland. Allerede dette kommer i Betragtning, at *Saxo* ikke blot kender Stedet, hvor *Signe* og *Habor* døde, men han bestemmer det med megen Nöiagtighed de Egne, hvorigiennem *Hako* drog for at hevne dem. I ingen anden Egn findes saa mange Stednavne samlede, der tyde hen til denne Begivenhed. I de eddiske Sang Helgaqvida Hundingsbane 1 Str. 8 nævnes *Sigar* vold eller *Sigarsted* i Forbindelse med *Hringsted* og flere Byer der bleve givne den danske Kong *Helge*. *Sigars* Navn for

---

*) *Sighvat Skald* nævner *Sigars* Hest *Oluf* den Hell. S. Kap. 57; *Grettis* *ter Starke* kalder Galgen den *Frendelön*, *Sigar* skienkte. *Grettis* Saga K. 53. Om *Hagbarths* Billedstötte i Island ifölge *Kormaks* saga, see Sagabibliothek 2 D. S. 391.

kommer flere Gange i Sangene om disse *Helger* *), og Gudruna sagdes under sit Ophold i Danmark at have bordyret blandt andre Bedrifter, hvordan *Sigar* og *Siggeir* sloges **). Hertil kommer endnu, at vi vel have Exempler paa, hvorledes danske Sagn om *Froder*, om *Hrolf Krage* have i den fjerne Oldtid udbredet sig høit op i Norge; men derimod savne vi Exempler paa, at Sagn fra Halogaland ere blevne localiserede i Danmark. Fra Siælland af kunde Sagnet derimod lettere udbredes over hele Skandinavien. Tiden, da Begivenheden tildrog sig, kan endnu vanskeligere bestemmes; et Bidrag dertil kunde vel *Snorros* Beretning være om Sökongerne *Hake* og *Hagbarth*, der i Samfund med *Stærkodder* angrebe den svenske Kong *Hugleik* (Ynglingasaga K. 25) ifølge hvilken *Sigar* blev en dansk Fylkekonge, samtidig med *Frode* og *Ingild* ***). Men hvad *Snorro* siden fortæller om *Hagbards* Broder *Hako*, kan ikke vel forenes med *Saxos* Beretning.

En Deel Vers anfører *Snorro* i sin Beretning om *Signe* og *Habor*, og neppe have disse Vers hørt til en eneste Sang; thi een saadan vilde uden Tvivl være bleven for lang, hvis den skulde have omfattet alle de didhörende Begivenheder. I det

*) Helgaqvida Haddingia Skata, St. 8, 25, 27, Helgaqvida Hundingsbane 2 St. 3.

***) Qvida Gudrunar 2 St. 15.

***) At *Fundin* Noreg S. II gjør *Sigar* til en Søn af *Sigmund* og Sönsön af *Halfdan* den Gamle, er fordi at *Sigars* Navn forekommer i de eddiske Sange, og Forfatteren nu eengang havde i Sinde at udlede alle de gamle Slægter fra *Halfdan* den Gamle.

mindste tvende Sange kunne vi adskille hos *Saxo*, hvoraf den Første skildrer *Bolvises* Forræderi, der bragte *Hagbarth* til at fælde sin Elskedes Brødre; den Anden angaaer *Hagbarths* Forklædning og Endeligt. Det er aldeles efter slige Sanges Analogie, hvilket saavel de eddiske som de færøiske Qvade kunne vise, at et Æmne fortsættes giennem flere Sange. Ligesom det og er naturligt at den mindeværdigste Sang bliver længst erindret, hvorfor den Kæmpevisen, vi have tilbage om *Signe* og *Habor*, er den som skildrer Catastrophen. Denne har i Visen erholdt en romantisk Udsmykkelse, i det *Habor* efter den kun lader sig binde af *Signes* Haar. Havde *Saxo* kiendt dette Træk, der var saa skikket til at udmales rhetorisk, han havde vist ikke gaaet det forbi. Denne Omstændighed at vi endnu have en af *Saxo* uafhængig gammel Ballade tilbage over dette Æmne, tiener til at bestyrke, hvad forhen blev bemærket om Beskaffenheden af de Kilder, hvoraf *Saxo* har öst denne Deel af hans Historie.

Om *Sigars* Søn *Syvold* veed *Saxo* heller intet, uden hvad der stod i Forbindelse med Sagnet om *Signe* og *Habor* han skal nemlig være faldet, i det han hævnede Faderens Død. Maaskee har just Slutningen af dette Sagn, der syntes at ende med Kongeslægtens Undergang, bevæget *Saxo* til at hensætte det foran det saakaldte Interregnum som dets nærmeste Anledning.

Hovedbegivenhederne i denne Periode, hvor *Saxo* ikke kan anløre nogen egentlig Leirekonge, dreie sig om Kongedatterens *Gurithes* Skiebne, ogsaa denne afgiver et passende Stof for en Elskovssang, og synes saaledes at have været de

fjerde Ballade, *Saxo* i en Rad benytter. Men den er indflettet i tvende andre Sagn om *Hildiger* og om hans Fader *Gunnar*. Paa denne *Gunnar*, en svensk Kriger anvender *Saxo* det gamle norske Sagn, *Snorro* omtaler (*Hagen Adelsteens Saga* K. 15) om en Hund, der blev sat til Konge over Thrönderne. Fortællingen om *Hildiger*, der kommer til at kæmpe med sin Halvbroder *Halfdan*, og fældes af ham, er i alle Smaaomstændigheder det samme Sagn, som en senere Islænder har behandlet i *Asmund Kappelbanes Saga* *); baade Islænderen og *Saxo*, have her havt Sange for sig, der have saa mange Smaatræk fælleds, at man ei kan tvivle om deres Identitet, men Steders og Personers Navne ere ganske forskellige.

Kun lidet fortælles om de Hövdinge, som i *Gyrithes* Barndom herskede i Danmark. Underligt er det, naar *Saxo* af det Nederlag *Fyens* Konge *Hane* leed, da han vilde angribe en fremmed *Viking*, vil udlede Ordsproget: *in proprio plus lare Hannonem valere*: Hiemme er Hanen rigest, eller Hanen er diærvest paa egen Mödding. Enhver, som seer ind i en Hönsegaard, kan overtyde sig om den saare simple Oprindelse til dette Ordsprog. Stort bedre er vel heller ikke *Saxos* Forklaring af *Rötheran* S. 153.

Gurithe var paa sin Viis stolt ligesom forhen *Alvilde*; hun vilde hellere ingen Mand have, end een der ikke var kongebaaren. Ung *Halfdan* var hende i Begyndelsen hverken fornem eller smuk nok; men siden var hun nær bleven nødt

*) Mere herom i Sagabibliotheket 2 D. S. 599.

til at ægte Saxerhövdingen *Sivar*; dog paa Bryllupsdagen blev den for död ansete *Halfdan* tilbage fra Rusland, dræbt af Saxeren, og ægtede Kongemöen.

Det er neppe Tilfældigt at *Saxo* har i det samme Tidsrum optaget Æmnet af fire Elskovssange næsten efter hinanden. Hverken i det Foregaaende eller Efterfølgende forekomme Afsættelser, der saa passende lade sig behandle i Balladeformen. Disse bleve uden Tvivl ligesom Visen om *Signe* og *Harald* siungne af Folket; de vare da ei som adskillige andre Viser, som *Saxo* anfører, saadanne, hvilke blot nogle Yndere af Alderdagen kendte; de havde et friskere Liv, og tillige, fordi de var yngre og friere vare blevne behandlede, en nyere Farve. Da *Saxo* vare Minder om gamle Tider, men selv ingen Tidsbestemmelser indeholdt, kunde *Saxo* ikke ganske uden Grund hensætte dem mod Enden af den mythiske Tid strax foran den første historiske Sang af en bestemt Tidsalder, og han gjorde dette meget deshellere, som han derved erholdte Bidrag til at udfylde et Tidsrum, hvorom han ellers intet vidste.

Det første historiske Minde, der fremtræder med nogen Bestemthed, er det om Bravallaslaget mellem *Harald Hyldetand* og *Sigurd Ring*, men *Harald Hyldetands* egen Historie er mythisk, og angaaende hans Herkomst findes de forskellige Efterretninger. *Saxo* modsiger sig i denne Henseende selv, ved først at lade *Alvildes* Ledsagerinde, *Gro*, være *Haralds* Moder S. 128, og siden fortælle, at *Alvildes* Moder var *Gurithe* det. Dog er dette neppe nogen Modsigelse af de Sagn, *Saxo* fulgte, men en Følge af en Skiödeslöshed hos ham selv, eller snarere en Skrivfeil paa det først anførte Sted.

hvor just de tvende Personer *Borcar* og *Gurithe* korteligen nævnes, om hvilke *Saxo* siden heel omstændeligen beretter, hvorledes den første var Farfader, den sidste Moder til *Harald Hyldetand*.

Ligesom *Saxo* knyttede *Haralds* Födsel til Qvadet om den stolte *Gyrithe*; har *Sögubrot* bragt den i Forbindelse med det tragiske Sagn om tvende Brödre *Helge* og *Hrærek*, af hvilke den sidste blev ved Svigerfaderens, *Ivar Vidfadmes*, Træskhed bragt til at dræbe den Förste, for hvilken Udaad han selv kort efter maatte böde. Denne Fortælling om de to siælandske Konger, der rigtignok stadfæstes ved det, den eddiske Sang, *Hyndluliod*, anfører St. 26 om *Harald Hyldetands* Nedstammelse fra *Ivar* giennem *Aude* og *Hrærek Slyngebaand*, har imidlertid umiskiendelig Lighed med hvad *Snorro* beretter om tvende skaanske Brödrekonger; (*Ynglingasaga* K. 45). Ligesom hine bleve opeggede mod hinanden af *Harald Hyldetands* Morfader, *Ivar Vidfadme*, skulle disse være blevne ophidsede af *Ivar Vidfadmes* Morfader, *Ingiald Ildrude*. Der er kun den Forskiel, at *Ingialds* Datter *Asa* forenede sin Stræben med Faderen *Ingialds*; *Ivars* Datter *Aude* søgte derimod, skiönt forgiæves, at arbeide mod sin Faders onde Hensigt *).

Men om man end vilde antage, at *Sögubrots* Beretning om Leirekonger gielder skaanske Fyrster, og deraf forklare,

---

*) *Hervararsaga* Kap. 19 S. 222 angiver *Harald Hyldetands* Herkomst endnu paa en tredie Maade, ved at lade *Ivars* Datter hedde *Alfhilde*, Manden *Valdar*, men denne *Sagas* Efterretninger, især i dens sidste Deel, ere upaalidelige.

hvorledes det, i sig selv saa interessante Sagn om de fi-
 lige Brødre, ei var kommen *Saxo* for Ören; eller af
 bleven anvendt; opstaaer endnu en større Vanskelighed
 Hensyn til *Ivar Vidfadme*, hvem *Snorro* fremstiller som
 Skaanes Konge, der blev saa mægtig, at han lagde hele S
 rig under sig, tilegnede sig hele Danmark, en stor De
 Saxland, Österrige og femte Parten af Engelland (*Yngli
 saga* K. 45), og blev Stamfader til Enekongerne i Dan
 og Sverrig. Om man end antager, at Udtrykkene her m
 have forstörret Bedrifterne, at de fierne Erobringer ikke b
 dede andet, end nogle heldige Sörövertog til Northumber
 og Östersöens Kyster, samt at nogle Egne i det Holste
 vare blevne skatskyldige, og at Herredömmet over hele I
 mark og Sverrig bestod i at adskillige Fylkekonger i begge
 ger erkjendte *Ivars* Overmagt, og betalte ham Skat; saa m
 dog *Ivars* Regiering have været saa mærkelig, at det er
 ligen at undre over, at intet Minde herom forplantede sig
 at hans Navn ei findes i nogen dansk Kongeliste. Paa
 anden Side ere Islændernes Vidnesbyrd i Særdeleshed *Snor
 Langfedgatal*s og *Sögubrots* *), af saa megen Vægt,
 man maae antage *Ivar* for at have været en mægtig D
 Skaane, især da ogsaa svenske Mindesmærker fra det fiorte
 Aarhundrede, og altsaa uafhængige af Islænderne, omtale

---

*) *Ivar Vidfadme* omtales ogsaa i et islandsk Fragment hos *Lan*
 vol. 2 p. 167 og i Begyndelsen af *Jomsvikingathat*r i *Oluf*
vesens Saga I D. S. 69.

som Sverrigs Konge *). Hvad der kan siges til at forklare denne Gaade er neppe mere, end at *Ivar Vidfadme*, selv efter de islandske Beretninger, kun kort Tid skal under Dattersønnens Mindreaarighed have besiddet Leirethronen, og at *Saxo* for saavidt er enig med Islænderne, at han lader *Harald Hyldetand* nedstamme fra Skaanske Fyrster. Tvende Bedrifter have især udmærket *Haralds* Regiering, det store Steen-Monument, han lod udhugge i Klipperne i Bleking, og det store Slag, han holdt paa Bravallasletten. Steenmindet staaer endnu, men næsten udslettet; ældgamle Sange om Slaget have vi tilbage, men kun i Oversættelse. Det Mythiske i *Haralds* Historie udgiör vist nok de ældste Efterretninger vi have om ham. Hans Födsel var knyttet til et Sonoffer i Upsals Tempel **). *Odin* havde giort ham skudfri, og lært ham at ordne baade sin Krigshær og sin Flaade. Derfor blev han og en vældig Krieger, som sendte Mange Faldne til Hærfader i Valhall. Denne vilde derfor ei lade sin alderstegne Yndling dö af Helsot, men lade ham ride til Valhal med hæderligt Fölge; han æggede ham derfor til Krig med sin Systersön, lærte ogsaa denne at ordne Hæren, og lod *Harald* falde i Slaget omringet af dræbte Fiender. Disse ere

*) Lagerbring Svea Rikas Historie I D. S. 135.

**) I det *Saxo* lader dette Offer fremføres i Anledning af et Brodermord, stemmer han for saavidt overeens med *Sögubrot*, der og lader et Brodermord gaae kort foran *Haralds* Födsel, men efter *Saxo* var det *Harald*, der dræbte *Hildiger*, efter *Sögubrot* *Hrærek*, der dræbte *Helge*.

uden Tvivl de ægte Træk af Sagnet om *Harald*, hvilke findes baade hos *Saxo* og i *Sögubrot*, men tildels udmalte med Hensyn til det senere christelige Begreb om *Odin* som ond Aand, der af Lyst til Ondt fik Kongerne til at stride. Hvad nemlig *Odin* uden Tvivl ifølge det oprindelige Sagn skulde have gjort til *Harald Hyldetands* Bedste, forestilles han ifølge det senere digere at gjøre til hans Fortræd. Hine ægte Træk lade sig ligesom gienkiende, de kunne ei være blevne opdigtede i en christelig Tidsalder. Mindre paalidelig er Ælden af det andet, *Saxo* fortæller om *Harald*, især de tvende Tog til Norge, det ene til Vigen det andet til Throndhjem, begge for at hielpe Konger mod Skioldmöer. Det Övrige der berettes staaer i nöiere Forbindelse med Bravallaslaget, og kan være bleven foranlediget ved dette. Den Magt *Harald* der anförte, beviste, at han havde udvidet sit Rige, og de mange fremmede Krigerer som fulgte hans Banner, ledte til den Forestilling, at han havde betvunget de Folkeslag, hvortil Krigerne hörte; saaledes gave Friseren *Ubbe*, Slaverne *Duc* og *Dal*, Engellænderen *Orm* Anledning til at tale om *Haralds* fierne Krigstog. Den fuldkomne Seirs Fölge var Fiendernes Skræk og en dybt Fred, hvis Varighed Sagnet med rundt Tal satte til 50 Aar. Man tænkte ikke paa, at *Haralds* Helte efter saa mange Aars Fred kun vilde have ydet ham liden Hielp i det blodige Bravallaslag.

Förend *Saxo* gaaer til at beskrive dette, indförer han et Stykke af *Oluf* den Fræknes Historie. Han maatte h

---

*) Om Forholdet mellem Fremstillingen i *Sögubrot* og hos *Saxo*, har den her i det Hele et ældre Præg, see Sagabibliothek 2 D. S. 49

III

optage det, da han antog at *Stærkodder* den Gamle, *Ole* den Fræknes Drabsmand, var med ved Bravalla, og at han altsaa kunde have en Grund til at antage en *Ole* for Leirekonge efter *Harald*. Der synes at have været en egen Saga om denne *Ole*, en norsk Konge, som *Saxo* gör til *Haralds* Systersön, ligesom *Sigurd Ring*. Hans Bedrifter have Lighed med *Fridleifs* og *Halfdan Biergrams*. Det eneste karakteristiske ved dem er, hvad der fortælles om hans skarpe Öiekast som ingen kunde modstaae, hvilket Træk uden Tvivl var foranlediget ved det *Stærkodders* Saga fortalte, at selv denne Krieger havde frygtet for at see paa ham, da han vilde dræbe ham. Da i övrigt Fortællingen om denne *Ole* ikke knytter sig til noget andet Sagn, da det Eneste, som findes om ham, er det ovenfor anførte Sted hos *Snorro* *) som henfører denne Konge til en langt ældre Tidsalder, er det uden Tvivl rigtigst ganske at afsondre ham fra *Haralds* Historie.

O t t e n d e B o g.

Beskrivelsen over Bravallaslaget grunder sig paa danske Sange, under *Stærkodders* Navn, hvilke i Hukommelsen vare blevne bevarede. *Saxo* siger dette selv, og havde han end

---

*) *Sögubrot* nævner rigtig nok S. 24 en Kong *Ole* den Fræke imellem *Rings* Krigere, men uden at anføre noget om ham.

ikke sagt det, kunde man have sluttet det af Beskrivelsen af den egen Beskaffenhed. Den begynder med en lang Liste af de mærkeligste Kæmpere, som deeltog i Slaget. Denne lange Navneliste er ordnet efter Rimbogstaverne, hvilket ei kunde have fundet Sted, dersom *Saxo* ikke havde fulgt danske Væddemål. Vi finde desuden, ved at sammenligne den med *Sögubrot*, at Listen af Navne er ordnet paa de samme Kæmpere, at *Saxo* nogle Steder har misforstaaet de danske Udtryk, hvilket er et unægteligt Beviis paa at han ei har digtet disse Navne, men nedskrevet dem efter den mundtlige Tradition *). Talerne, som begge Feldtherrerne holdte, ere maaskee *Saxos* egne; thi slige Taler hörte sig eengang til den classiske Stiil, men derimod have Skildringen over Skibenes Mængde, der dannede en Bro, som forenede Öresundets Kyster, over Slagets Begyndelse, der var som Væddemål den skulde forgaae **), og over dets Fortsættelse, hvor *Saxo*

---

*) *Suhm*, der i sin kritiske Historie meget nøiegtigen har sammenlignet Navnene i *Saxo* og *Sögubrot* 3 D, S. 356 — 363, S. 371 — bemærker saaledes med Föie, at i Listen over *Rings* Kæmpere *Einar protuberans* *Einar Egdski* hos *Sögubrot*, nemlig *Einar Agde*, men Stednavnet *Agde* har *Saxo* taget for det danske Egg. *Croc agrestis* er *Hrokr* af *Akri*, ogsaa et Stednavn, der er bleven et Tillægsord. En modsat Feil har derimod fundet sig ved *Gummi e Gislamarchia* hos *Sögubrot* *Glismakr Godi*; her er Mands Navn af *Saxo* gjort til et Steds Navn.

**) *Saxo* lib. 8 p. 146. *Crederes repente terris ingruere coelum, sylvas posque subsidere, misceri omnia, antiquum rediisse chaos, divina pavorum et humana tumultuosa tempestate confundi, cunctaque simul in cinem thraki.* Billedet af *Chaos*, hvortil alt i den gruelige

nes Damp udbredte Taage, og Pilenes Mængde borttog Dagens Lys, öiensynligen en digterisk Farve. At disse Vers vare en Deel ældre end *Saxos* Tid, følger af, at man tilskrev dem *Stærkodder* selv, hvilket ei kunde være skeet, naar man ei havde anseet dem for meget gamle. Deres Alder maae endog opstige til den hedenske Tid, thi ligesom det var *Odin*, der havde egget Kongerne til Kamp, spiller han og under Slaget en vigtig Rolle. Med en ægte homerisk Vending lader den gamle Digter *Odin* paatage sig *Brunos* Skikkelse, der kiörte *Haralds* Stridsvogn; og da *Odin* ei, skiönt Seirfader, kunde mod Nornernes Villie böie Slagets Gang, og derfor maatte være döv mod *Haralds* Bönner; viste han dog sin tro Dyrker den sidste Tieneste, ved selv at fælde den gamle Helt midt i en Dyng af utallige dræbte Fiender. Der föies til, at *Harald* blev med sin kongelige Rustning og i sin gyldne Stavn lagt paa Baalet, hvor *Sigurd Ring* selv talte over ham, önskende, at han fremmest i de faldne Skarer maatte drage til Val-

---

syntes at vende tilbage, kunde *Saxo* have laant af latinske Digtere, ikke saa det fölgende, *divina pariter et humana confundi*, hvilket öiensynligen sigter til *Ragnaröke*, og derfra er uden Tvivl alle Billederne laante. Saaledes synger *Vola*:

Öxetid, Sværdtid,
 Skiolde da klöves,
 Vindtid, Ulvtid,
 För end Verden falder,
 Ingen Mand da vil
 Den anden spare.

(*Magnussens Edda* I. D. S. 47.)

hal *) og skaffe baade Venner og Fiender Adgang til C
Sal, disse Træk hverken kunde eller vilde man digte i en
stelig Tidsalder; derimod fulgte de naturligen af den S
punkt, fra hvilken Asadyrkeren betragtede disse Begivenh
Afsondrer man det Mythiske, bliver Fremstillingen af S
tydelig og simpel. Det var her, som gemenligen i Oldt
Slag, enkelte Kæmpere, hvis Tapperhed gjorde Udslaget.
ralds Hövdinger havde allerede giennembrudt *Rings* Slagto
da de fældedes ved Thröndernes Pile, og derved gave
Seir.

Til disse indvortes Grunde for Troværdigheden af S
Beretning om dette Slag, og Ælden af de Efterretninger
fulgte; kommer endnu Sammenligningen med det islan
Brudstykke om danske Kongers Bedrifter, som kaldes S
brot **). Er end dette Stykke i sin nærværende Form ikke
dre end fiortende Aarhundrede, og altsaa en Deel yngre
Saxo, kan det dog ikke være bygget paa *Saxos* Værk,
Samqvemmet mellem Danmark og Island, var dertil i det

---

*) At dette er Meningen af *Saxos* Udtryk, som efter at have f
hvorledes *Ring* lod sin egen Hest sætte for *Haralds* Stridsvogn
med hans Lig lagdes paa Baalet, saaledes vedbliver: *inde*
nuncupas, adjicitque precem, uti Haraldus eo vectore usus, fat
sortes ad tartara antecederet, atque apud prastitem Orci Pluton
ciis hostibusque placidas expeteres sedes; dette følger af Sammenl
gen med det Drape Dronning *Gunhilde* lod forfatte over
Erik Blodöxe, hvor en lignende Tankegang findes. See S
bliothek 2 D. 374 — 375.

**) See Sagabibliothek 2 D., S. 485 — 492.

tende og tiende Aarhundrede alt for liden. Desuden indeholder *Sögubrot* meget om *Ivar Vidfadme*, og *Harald Hylde-tands* Herkomst, hvilket strider mod *Saxo*s Fortælling. Derimod stemmer den overeens med *Saxo* i Opregnelsen af Kæmperne og i det Væsentlige af Beskrivelsen over Slagets Gang; dog saaledes at den udelader alt det Mythiske, hvorfor den fortæller Anledningen til Slaget noget anderledes, forbigaaer de digteriske Skildringer, men fortæller de enkelte Kampscener vidtløftigere og med Overdrivelse, især *Stærkodders* Bedrifter. Den viser sig saaledes fiernere end *Saxo* fra den poetiske Kilde, og tiener derved til at bekræfte, hvad han anfører om sin Hiemmel, i det den tillige giver et öiensynligt Exempel paa, hvor længe gamle Sagn kunne mundtligen forplantes, inden de blive nedskrevne.

Men uagtet vi antage, at Qvadet om Bravallaslaget er fra den hedenske Tidsalder, mene vi derfor ikke, det er samtidigt med selve Slaget. Vi have forhen bemærket, at den gamle *Stærkodder* ikke kan have deeltaget i dette Slag, heller ikke beskrevet det. Qvadet, som bærer hans Navn, maae da være nogle Menneskealdre yngre end Begivenheden, og være en Omarbeidelse af et ældre Qvad, der var forfattet i det Versemaal, som havde Navn efter *Stærkodder* *) og derved gav saa meget større Anledning til at føre denne Helt ind med paa Skuepladsen. Var nu denne senere Omarbeidelse fra Begyndelsen af det tiende Aarhundrede, kunde man og deraf forklare sig, hvorledes Islændere kunde forekomme baade imellem *Ha-*

---

*) *Starkathar-lag* i *Snorros Edda*. *Rasks* Udg. S. 208.

ralds og *Rings* Kæmper. Det er imidlertid ikke sandsynlig, at *Saxo* har gjort sig skyldig i denne Anachronisme, som alle *Torfæus* *) har lagt ham til Last og *Suhm* vedgaaet. *Saxo* anfører i sin Fortale en Deel om Islands naturlige Skaffenhed, deriblandt noget fabelagtigt, men det meeste saar sig ikkun rhetorisk udsmykket. Han beraaber sig selv paa de kyndige Islænderes Beretninger, som han havde benyttet, og nævner siden Islænderen *Arnold*, der var i *Absalons* Tien og *Saxo* følgerigen maae have kiendt. Nu er det utænkeligt, at en Mand, der som *Saxo* var sysselsat med historiske undersøgelser, ofte raadførte sig med Islændere, og erkjendte sig om deres Øes Beskaffenhed, ei tillige skulde have erindret noget om dens Historie ***). Men i denne var Tiden og Mødet, hvorpaa Öen blev bebygget, et saa mærkeligt og bestemt Punkt; at det ikke er rimeligt, at *Saxo* skulde blive uvidende om samme. Men vidste *Saxo* dette, kunde han ei være tankeløs, at lade Islændere deeltage i Bravallaslaget; hvis han efter sin Tidsregning maatte sætte endnu nogle hundrede Aar længere tilbage i Tiden, end det virkeligen blev holdt. Hvis altsaa nogen anden Udvei tilbyder sig, bør man ei en Forfatter saa groveligen modsige sig selv. Nu beroer V

*) *Series regum Danie* p. 317 - 319. Endnu mere Vagt har Prof. *Dahlmann* lagt paa denne Omstændighed i hans *Forschungen dem Gebiete der Geschichte* 1 B. S. 207.

***) *Critiske Historie* 3 D. S. 378.

***) *Saxo lib.* 14 p. 316.

skeligheden paa *), at *Saxo*, som nogle Steder kalder Islænderne *Thylenses* **), blandt Deeltagerne i Bravallaslaget nævner adskillige, som kom fra *ultima Thyle*. Men denne Vanskelighed er dog ikke saa stor, naar man betænker, at *Saxo*, der saa gierne brugte classiske Vendinger, let kunde falde paa at kalde Halogaland saaledes, hvor de Folk levede, der efter eget Sigende boede nordligst af alle Nordmænd ***). Paa Halogalænderne passer just *Saxo*s Skildring, at de vare gode Skialde, Holmgangsmænd og færdige Bueskyttere. Derimod var Færdighed i at skyde med Bue neppe saa almindelig blandt Islænderne, hvis Land ikke tillod synderlig anden Jagt end efter Fugle, hvilke oftest bleve fangede paa andre Maader end ved Skud. Vel beraaber man sig paa, at *Saxo* selv nøiere har bestemt, hvad han forstaaer ved *Thule*, i det han taler om

---

*) De tvende paaankede Steder ere i Opregnelsen af *Haralds* Kæmpere følgende S. 243. *Cui adjiciuntur necessarii Haraldi, Blend ultima Thyles incola ac Brand, Mica cognomen habens. Hisdem sociantur Thorny cum Thorvingo, Tatar atque Hialto. Qui quidem navigio Lethram advecti instructis ad bella corporibus, ingenii quoque virtute pollebant, proceritatis habitum armorum exercitiis amulantes. Quippe spicula arcuum balistarumque tormentis excutere, ac plerumque virisim cum hoste decernere, poesos quoque patrio sermone contexere promptissime calluerunt. Adeo animum cum corpore impensa exercitatione coluerant.* S. 144 anföres mellem Rings Stridsmænd: *A Thyle autem venere Mar Rufus, eo videlicet pago, qui Mithfrithi dicitur ortus educatusque, Grombar annosus, Gram Brundelucus, Grim ex oppido Skierum apud Scaha Fyrchi quidem provinciam satas.*

**) P. 2, 160, 316.

***) See *Othars* Reise. *Rasks* Udg. Skand. Selsk. Skr. 1815 S. 25.

Midfiorden og Skagefiorden, hvor *Mar* hin Röde og *Grim* f Skier skulde være fødte. Men just Maaden, hvorpaa *Saxo* anför disse Navne, synes snarere at bevise det Modsatte; thi na Midfiord hedder hos *Saxo* Midfrithi, kan Skagefiord ikke hed *Scaha - Fyrchi*, hvilket snarere ligner Scahefylke, og da h maatte som Dansk vide, hvad en Fiord var, kunde han ei l falde paa, at kalde den ene Fiord *pagus*, den anden Fio *provincia*. Man kan derfor lige saa godt antage disse Ord være Navne paa Gaarde og Böigder i Halogaland*).

De esromske Annaler samt *Erik* af Pommerens Kröni omtale Bravallaslaget, og bemærke, at Skioldmöer udmærke sig deri. Herverarsaga anförer (S. 222) at dette Slag var af de blodigste og i gamle Fortællinger meest omtalt. *Snor*

---

*) Hr. Professor *Dahlmann* ytrer i sin oftere anförte Afhandling Ein tung in die Critik der Geschichte von Alt - Dänemark S. 210. *Saxo* har kaldet Island et Land af en meget gammel Befolkning. Der staaer hos *Saxo* i Fortalen S. 3: *Ab hujus (Norvagiæ) lat occidentali insula, quæ glacialis dicitur magno circumfusa reperi Oceano, obsoletæ admodum habitationis tellus; rerum veri fidem excedentium et insolitorum eventuum miraculis prædicant*. Nu følger en Beskrivelse over Landets Naturmærkværdighed. Da saaledes hele Sammenhængen viser, at *Saxo* her betragter L det, ikke fra den historiske men fra den physiske Side, er h *ratio* paa dette Sted neppe andet end *locus habitandi*, og *obso* det samme som det strax paafølgende *insolita*. De understreg Ord betyde altsaa ikke andet, end at denne Öe er et meget s derligt Opholdssted, ved hvilken Forklaring al Vanskelighed der bort.

Sturlesen anvendte i et Vers Sagnet om *Odin* (der eggede Kongerne *Ring* og *Hyldetand* imod hinanden *).

Tiden, da Bravallaslaget holdtes, skulde efter *Saxo*, som antager i det mindste otte Menneskealdre mellem det og *Karl* den Stores Samtidige *Godefrid*, indfalde i det siette Aarhundrede, men denne Tidsbestemmelse var en Følge af den vilkaarlige Forudsætning af *Frode* den Fredegodes Samtidighed med *Christus*. Rigtigere og sikkrere bestemmes Slagets Tidsalder efter Islændernes Beretninger til den første Halvdeel af det ottende Aarhundrede, eller omtrent 750. Denne Bestemmelse beroer dels paa at Landnamsmanden *Rafn Heimiske* regnedes at nedstamme i femte Led fra *Harald Hyldetand* **), dels paa at de antage *Ivar Vidfadme* at have været Morfader til *Harald Hyldetand*, og *Sigurd Ring* en Fader til *Regnar Lodbrog*; men *Ivars* Levnet indfalder ifølge *Ynglingatal* i Enden af det siette og den første Halvdeel af det syvende Aarhundrede, og *Harald Hyldetand* var alderstegen, den Gang han faldt. *Regnar Lodbrogs* Levetid bestemmes ved hans Slægtskab med *Harald Haarfager*, hvis Oldemoders Farfader han var ***). At disse forskiellige Genealogier lede til det samme Resultat, er et ikke ringe Beviis paa deres Paalidelighed.

*) *Hagen Hagensens* Saga K. 194.

**) *Landnamabog* 5 D. 1 Kap. S. 323.

***) *Heimskringla Halfdan Svartes* Saga K. 5. *Langfedgatal*. Om *Regnars* Levetid mere neden for.

Saxo, der nu eengang havde sat alle de Begivenheder han fortalte, for langt tilbage, maatte komme i Forlegenhed naar han vilde fortælle sammenhængende, og savnede Begivenheder til at udfylde et Tidsrum, som ved hans Hypothese betydeligen var bleven forlænget. Denne Forlegenhed maatte især indtræde henimod den Tidsalder, der frembød silberne chronologiske Data, og derved hindrede ham fra at rykke sig Følgende op efter det Foregaaende. Vi have allerede eengang bemærket noget saadant, i Tidsrummet mellem *Ingilds* Regering og Bravallaslaget; det samme indtreffer i Perioden mellem dette Slag og den med *Carl* den Store samtidige *Godefrid*. Men *Saxo* var heldigere i at udfylde det første Tidsrum mellem det sidste; til hint havde han de gamle Ballader, hvis Elskovsscener vare af en ubestemt Tid, og kunde derfor ligesom godt passe til den ene, som til en anden af Hedenoldens Tidsperioder. Nu havde han ingen Sang mere tilbage, han kunde benytte, thi han citerer ikke et Vers i det hele Tidsrum, undtagen det som angaaer *Stærkoddens* Død, om hvilken han alt have talt. Han kan heller ikke have benyttet nogen anden for sig bestaaende Saga; thi ingen af dette Tidsrums Konger havde udført saadanne Bedrifter, at disse af indvortes Grund kunde antages, at udgjøre et sammenhængende Heelt. Deri kan *Saxo* endnu have fundet nogle Kongenavne maaskee kendte til locale Sagn, han hidtil ei havde brugt; fremdeles nogle Fortællinger, bragte i Omløb ved de tyske Sange, som alt til *Saxos* Tid vare bekiendte; endeligen nogle æventyrlige Beretninger fra Christendommens Udbredelsestid; alt dette arbejdede han saa godt han kunde, til et sammenhængende

Heelt. Det er ikke tilfældigt, at vi ikke finde nogen af *Saxos* Konger fra denne Periode omtalte af Islænderne, og at naar enkelte Træk findes hos disse, svarende til hvad *Saxo* beretter, de dog i meget ere forskellige.

Det lidet, *Saxo* fortæller om Skioldmöen *Hetha*, er knyttet til *Oluf* den Fræknes Bedrifter, om hvilke vi allerede have talt i Anledning af *Stærkodder*. Hans Sön *Ömund* er ligesaa vel som de följende Konger Islænderne ubekiendte. *Ömunds* Bedrifter bestaae i hans Beilen til den norske Kong *Rings* Datter *Esa* og hans Kampe med Skioldmöen *Rusila*. Om det förste Træk er intet andet at sige, end at det kan være sandt; thi at en Fyrstesön beiler til en Kongedatter, faaer Nei af Faderen, bekriger ham, og efter at have slaaet ham ihjel, ægter Datteren; er en Begivenhed, som oftere fortælles baade i sande og opdigtede Sagaer. Striden med *Rusila* er derimod neppe andet, end en Gientagelse af et Sagn, *Saxo* allerede flere Gange havde benyttet. *Saxo* havde ladet *Fridlev*, *Dan* den tredies Sön, för Christi Födsel overvinde den norske Skioldmö *Rusila* (5 B. S. 66). *Frode* den Fredegode skulde have bragt den norske Skioldmö *Stikla* til at flygte fra Norge af Frygt for hans Vaaben S. 91. Længere hen hedder det om *Harald Hyldetand* S. 139, at han indlagde sig megen Ære ved at hjelpe Thröndernes Konge *Oluf* mod de norske Skioldmöer, *Stikla* og *Rusila*. Det var et alt for underligt Sammenstöd, at flere norske Skioldmöer, Aarhundreder efter hinanden, net op af samme Navn, skulde være blevne overvundne af danske Konger; og derfor er det rimeligere, at der har været et forvirret Sagn om en Kamp mellem den norske Skioldmö *Ru-*

silá, og en dansk Konge, der snart fik et Navn, snart andet, og at *Saxo* har af de forskjellige Biomstændigheder forskjellige Fortællinger. Overalt er det underligt, at man saa ofte nævner Skioldmøer, og at de ikke forekomme Islænderne undtagen i de eddiske Sange, og i *Sögubrots* Fortælling af Bravallaslaget.

Om *Ömunds* Söns *Syvards* Regiering fortælles først en almindelig Röverhistorie, der foranledigede, at han førte Krig med den svenske Kong *Göther*, hvori han mistede Skåne; i en paafølgende Krig med Slaverne mistede han Jylland; hans Börn kom i Fangenskab, og han selv faldt i et Slagsmaal. Om hans Eftermand, Broderen *Buthle*, berettes ikke mere, end at han regierede, indtil *Syvards* Sön *Jarmerik* havde friet sig fra Fangenskabet. Disse tvende Regenters Historier er da at betragte som Indledning til *Jarmeriks* Bedrifter. Det lidet, der fortælles om *Syvard*, er i sig selv lidet trods thi uagtet Leirekongerne vel oftere have havt Overherredømmet over Danmark og en Deel af de svenske Kystlande, kan det Herredømme för *Gorms* Tid ingenlunde ansees for umiddelbart saaledes som *Saxo* forestiller *Syvards* at have været, herom ikke er det i sig selv rimeligt, at Slaverne, en fremmed og fiendelig Folkestamme, skulde have erobret Jylland saa nære dens historiske Tidsalder, uden at denne Begivenhed havde efterladt tydeligere Spor.

Jarmeriks Historie er saare æventyrlig. Som Fange af Slaverne havde han det godt, Kongen yndede ham, Dronningen troede ham ei; han altaler sin Flugt med en vis *Gul*

danner sig en Fugleskræmsel af Siv, hvori han indeslutter en levende Hund, og ifører Billedet sine Klæder. En Dag Kongen var fraværende ved sin Broders Gravöl, plyndrer *Jarmerik* Skatkammeret; imens bringer *Gunno* Sivbilledet til Slottet. Da Dronningen spurgte, hvo der giöede, svarede *Gunno*: det var *Jarmerik*, som var bleven gal; Dronningen befaler *Gunno* at indspærre ham paa sit Kammer. *Gunno* bærer Billedet derhen, beruser Slottets Vægttere, dræber dem, og som Dronningen stak Hovedet ud af Dören, hugger han det af. Han og *Jarmerik* sætte derefter Ild paa Drikkesalen, hvor Kongen sad med sine Mænd, og flygte. En Flod, over hvilken Broen var afkastet, redder dem fra Forfølgerne; thi de faae, der svømmede over, sloge de ihjel, og gik derpaa til Strandbredden, hvor de bemægtigede sig et Skib, og forlode Landet, uagtet Folket samlede sig paa Kysten, og tilraabte dem at blive, sigende: det var en gammel Skik i Landet, at Kongens Morder skulde arve hans Rige.

Denne Fortælling seer aldeles ud til at være opdigtet; den er i det Hele saare usandsynlig, og bestaaer af lutter Træk, som have intet eiendommeligt, men synes at være laante fra forskellige Steder, og vilkaarligeu udpyntede. At en Forfulgt redder sig, ved at lade et Billede gælde for sin Person, er vel ofte skeet lige fra Davids Tid; men dette skulde her udpyntes, ved at sætte Hunden ind i Billedet. *Jarmeriks* Flugt med *Gunno* ligner *Valther* af Vaskasteins med *Hildegunna*. *Valther* var og en Kongesön, han opholdt sig som Gidsel ved *Attilas* Hof, indtil han fik Leilighed at flygte med *Hildegunna*, trods Dronningens Forsigtighed, efter at have

borttaget en Deel af Kongens Skat; han dræbte Forfølgerne og reddede sig over Rhinen. Denne Flugt har i Middelalderen ofte været besungen, man har et latinskt Digt derover fra det niende Aarhundrede, og gienfinder Sagnet i tydske, polske og islandske romantiske Digtninger *).

Ligesom *Jarmerik* ved sin Flugt viste sin Hevnelyst overfor Slaverne, hersker et heftigt Had til dette Folk i hans hele Sprog. Neppe er han kommen tilbage, og har, efterat Farbroderen strax aftraadte ham Riget, erobret Sverrig, før han begynder at fange Slaverne, og fanger 40, som han ophænger ved Siden af Ulve, ligesom de kunde være Fadermordere. Imens *Jarmerik* gjør Erobringer ved Östersöens Kyster, begynde Slaverne at gøre Krigen igien; de blive overvundne, og *Jarmerik* lader dem trækkes igiennem Bænene paa de Fornemme, og dem der er fattige paa bindes til Halerne af gale Tyre. Atter gjøre de Opstandelse og deres Fyrster blive sönderslidte af Heste. Saaledes viste *Jarmerik* i Almuesagnet Mængdens Forbittrelse paa dette Folk.

Denne *Jarmerik* maatte efter *Saxo* have været en af de mægtigste af Nordens Oldkonger, thi han besad ikke blot Danmark og Sverrig, men han havde overvundet Sember, Gotter og de fleste af Östersöens Folk, undertvunget Venedig og erobret en Deel af Tydskland. Desto mindre sandsynligt er det, at slig en Erobrer, saa nær den historiske Tidsalder, skulde ei hos Islænderne have efterladt et Minde, og her kan man ikke gaaer det an med *Suhm* (*Danske Hist.* 1 D. S. 270), dog at redde noget af Fortællingen, at antage *Jarmerik*.

---

*) Sagabibliothek 2 D., S. 189 — 199.

blot at have regieret i Halland, og været *Frode* den Femtes Underkonge.

Ligesaa æventyrlig som Begyndelsen af *Jarmeriks* Regjering er ogsaa dens Ende. *Bikke* en liflandsk Kongesön, hvis Brödre *Jarmerik* havde dræbt, søger af Hevnelyst at indynde sig hos ham, han faaer ham först til at giöre sig yderst forhadet ved de værste Misgierninger, og bevæger ham til at forfølge og dræbe sine Systerbörn i Tydskland; derpaa beskylder han *Jarmeriks* Brodersön for utilladelig Omgang med sin Stedmoder *Svavilde*. *Jarmerik* troer det, og befaler at Dronningen skulde trædes ihjel af Heste og Sönnen hænges. Dronningen var saa skiön, at de Umælende ei vilde træde paa hende; allerede begyndte Kongen at ansee dette som et Beviis paa hendes Uskyldighed, da *Bikke* forsikkrer hun var en Koglerske, og efter at man paa hans Raad havde vendt hendes Ansigt mod Jorden, blev hun söndertraadt. Med Sönnens Död gik det langsommere, da Kongen, for ei at synes sin Söns Morder, havde befalet, at hænge ham som paa Skrömt, i det et Par Karle skulde holde et Bret under hans Födder; men disse havde faaet Befaling efter nogen Tids Forlöp at lade Brettet falde, ligesom de vare blevne trette. Imens löber Sönnens Hund hylende til Kongen, og hans Falk begynder at afplukke sine Fiær: Faderen anseer det som et Varsel om sin Börnlöshed, og lader Sönnen befrie. *Bikke* flygter, og fortæller *Svavildes* Brödres Kongens Grusomhed mod deres Syster. Disse gribe til Vaaben, og beleire Kongen i hans Klippeborg, men da en Deel af deres Folk havde i en Tvist om Byttets Deling dræbt hverandre, mistvivlede de om at være stærke nok, til at be-

mægtige sig Borgen, og fik derfor Troldkvinden *Gudrune*, at slaae dens Forsvarere med Blindhed, imedens de opbrød Portene. I denne Nöd kom *Odin*, der stedse havde Færdighed i Hierte for de Danske, disse til Hielp, tog Blindheden fra dem, Öine, og lærte dem at slaae Modstanderne, hvem Vaabnene ei bede paa, ihie! med Stene. *Jarmerik* mistede Hænder og Födder, begge Hærene ödelagde hinanden.

At denne Fortælling er en forvirret Sammenblanding af gamle Sagn om andre Tider og Mennesker, kunne vi saae meget lettere godtgjøre, som vi kunne paavise Kilderne.

Volsungasaga, hvis Affattelse indfalder paa Saxos Levetid, fortæller (Pag. 49 — 51) hvorlunde den mægtige *König Jormunrek* sendte sin Sön *Randver* og Raadgiver *Bikke* til at beile for sig til *Gudrunes* Datter *Svanhilde*. Paa Hiemvejen raadte *Bikke* det unge Par, til at elske hinanden, men anstod det siden for Faderen, der tilkiendte dem samme Dödsmaal som Saxo fortæller; ogsaa de enkelte Træk ere lige. Hestene vilde ei træde paa Dronningen, naar hun kastede sit Blik paa dem, man indhyllede derfor hendes Hoved i en Sæk. Sönerne plukkede Fiærene af sin Falk og sendte den til Faderen, som derved rörtes, men det var allerede for silde. *Gudrune* sendte sine Söner *Sörle* og *Hamder* til at hevne deres Systers Döde drage bort men komme underveis i Strid med deres tro Broder *Erp*, hvem de dræbe; denne Strid mellem Brödre selv er hos *Saxo* bleven til en Strid mellem Brödrenes Hæder. De overrumple *Jormunrek*, og afhugge ham Hænder og Födder, men da *Erp* ei var tilstede, for at afhugge Hovedet

kom *Jormunreks* Folk ham til Hielp, *Odin* lærte disse at bruge Stene mod Brödrene og de bleve fældede.

Volsungasagas Beretning er hentet fra nogle af de eddiske Sange *), og *Jormunreks* Lemlæstelse stemmer overeens med hvad *Jornandes* **) fortæller om den mægtige östgothiske Konge *Ermanaric*, som havde ladet en roxolansk Kone ved Navn *Saniel* (efter en rigtigere Læsemaade *Sonilda*) sönderrive af Heste, hvorfor hendes Brödre *Sarus* og *Ammius* anfaldt Kongen, og saarede ham saaledes, at han siden blev svagelig. Da fire Navne her stemme overeens med det nordiske Sagn, og Hovedcatastrophen er den samme; har man Grund til at antage begge Beretninger at angaae den samme Tildragelse. Hertil kommer, at man har Vidnedsbyrd fra det tolvte Aarhundrede, om at der i Tydskland og Italien vare gamle Folkesange i Omlöb, om hvorlunde *Sarellus* og *Hamidiech* havde saaret *Ermanarich* ***).

Neppe har dog *Saxo* hentet sin Fortælling fra den islandske Saga, thi ellers kunde han ikke have afveget saa meget i Fremstillingen af Maaden, paa hvilken Brödrene anfaldte *Jarmerik*; heller ikke kunde han have været uvidende om Brödrenes Navne, Herkomst og Forhold til *Gudrune*. Han siger blot om dem, de vare af hellespontisk Æt, maaskee fordi Folkesagnet kaldte dem Grækere; hvorved man i det gamle Norden ofte forstod Folk fra Gardarige eller Landene derom-

---

*) Især *Gudrunarhvaut*, og *Hamdismal*. See Sagabib.. 2 D. S. 85.

**) *De rebus getuis* cap. 24.

***) Sagabibliothek 2 D. 90.

kring. Desuden udgiör *Saurles* og *Hamders* Daad efter Islændernes Beretninger det sidtse Led af den lange Kiede af Sager om Giukungernes og Volsungernes Heltestamme. Havde *Saxo* kiendt den, eller anseet sig beföiet til at benytte den, maatte han efter sin Plan have indrömmet samme en langt større Indflydelse paa sin Historie, end nu er skeet; hvortil kun den mindste Deel deraf beröres, og en af denne Sags kredses vigtigste Personer, *Gudrune*, omtales blot i Forbigaaende, og ligesom et ubekiendt Navn *). Dog kiendte *Saxo* *Gudrunes* Historie, ja den var almindelig bekiendt i Danmark; thi *Gudrune* er den samme som i de tyske Sange og de samme Æmner kaldes *Grimhilde*, og hendes Trolöshed siges at have været saare bekiendt paa Grund af en berömt Sange. Men Anledningen til at *Saxo* fortæller dette, viser tillige hvorledes dette maae forstaaes. En saxisk Sanger vilde advare Hertug *Knud* mod hans Frenedes Forræderie, og sang desuden sag for ham den bekiendte Sang, om hvorledes *Grimhilde* sværgte sine Brödre.

---

*) S. 157 *veneficam, cui Guthrunæ erat vocabulum, consulunt.*

***) Lib. 13 p. 239. *Tunc cantor, quod Canutus Saxonici et rituum nominis amantissimum scisset, cautela sensim instruere cupiens, jurisjurandi religio, quo minus id ageret, obstare videretur, liquido nefas ducebat, sub involucro rem prode re conabatur, integritatem suam inter fidum arcani, et pium innocentia servatorem pariter. Igitur speciosissimi carminis contextu, notissimam Grimildæ fratres perfidiam, de industria memorare adorsus, famosa fraude exemplo similitum ei metum ingenerare tentabat.*

Her tales altsaa ikke om danske; men om tydske Folkesange, som til *Saxos* Tid vare almindeligen bekiendte i Danmark, og det som deraf anföres, angaaer just den Hovedforskjellighed, som fandtes i Maaden, paa hvilken gamle tydske og gamle nordiske Digtere havde behandlet det samme Æmne; thi ikke blot at de tydske Digtere kaldte den *Grimhilde*, som de nordiske Digtere kaldte *Gudrune*, men de lode hende og spille en slettere Rolle; i det *Gudrune* er blot Anledningen til sine Bröders Fald, men *Grimhilde* af Hevnelyst selv fremskynder dette. Da nu den tydske Behandling af disse Heltesagn var til *Saxos* Tid saa bekiendt i Danmark, maae denne have fortrængt den oldnordiske, og deri laae uden Tvivl Grunden til, at *Saxo* ei vilde benytte disse Sagn, fordi han efter de Fremstillingsmaader deraf, som vare ham meest bekiendte, maatte ansee dem for at være fremmede og altsaa uvedkommende dansk Historie. Dette tiener til en Grund mod dem, som mene, at *Saxo* letsindigen greb ethvert fremmed Sagn, for dermed at udsmykke sin Krönike; havde han villet dette, kunde han ei have forbigaaet den store Sagnkreds, hvori *Gudrune* fremtræder.

Men om end den saxiske Sanger har foresiunget Hertug *Knud* i sit Modersmaal, kan man dog ikke antage, at naar *Saxo* kalder Sangen derom den meest bekiendte, han derved blot skulde mene en tydsk Sang; sandsynligviis mener han Oversættelser eller frie Bearbejdelser af tydske Sange, slige altsaa, som vi fra en noget sildigere Tidsalder i Kæmpeviserne have tilbage. Nu laae det i slige romantiske Digtningers hele Natur, at naar de i Middelalderen overførtes fra et Folk til et

andet, behandlede de frit, og knyttedes letteligen til de nationale dermed beslægtede Æmner.

Vi mene derfor, at Beretningen om *Jarmeriks Död*, i angaaer den danske Historie; at den heller ikke er hentet fra Jorndes, heller ikke fra de eddiske Sange; men at *Saxo* taget den af et romantisk Folkesagn, som havde dannet sig i det tolvte Aarhundrede ved en Blanding af tydske romantiske Digtninger og ældre danske Minder. Vel have vi ikke mere gamle tydske Sange om *Sarellus* og *Hamidiech*, som i det tolvte Aarhundrede vare gængse; men derimod kunne vi i det mindste i en islandsk fri Oversættelse paavise den tydske Fortælling, om *Bikkes* Forræderi mod *Jarmerik*. Langt vil det være løftigere nemlig, end hvad herom findes i *Volsungasaga* og *Snorros Edda* (S. 143 Rasks Udg.), er det *Vilkinasaga* beretter, K. 248 — 268, om *Sifkas* Forræderi mod den mægtige Kong *Ermanrek*: hvorlunde han fik ham til at begaae Grusomheder, til at dræbe sine Börn, og bekrige sine Frender. Dette stemmer overeens med hvad *Saxo* fortæller om *Bikkes* Forhold til *Jarmerik*, men *Vilkinasaga* er ifølge dens Fortælling bygget paa tydske Mænds Sange og Beretninger. At noget romantisk er bleven indblandet i den danske Bearbejdelse af den tydske Digtning, vise Navnene *Jarmerik*, *Bikke* og *Gudrun* for *Ermanrik*, *Sibchen* og *Grimhilde*, samt *Odins* Fremtræden ved Æventyrets Ende; men det Hele vedkommer sig til Norden. Vi have saaledes ingen Anledning til at søge i Kullen efter Levningerne af *Jarmeriks* faste Borg, men Grund til at forjage den grusomme Fyrste fra Danmarks Thron.

Kong *Snios* Regiering har lige saa liden historisk Grund som *Jarmeriks*. Islænderne kiende intet til denne Konge; de fleste af de ældre danske Kongelister anföre ham derimod. De esromske Annaler fortælle endog et vidtløftigt smaglöst Æventyr om en *Snio*, der af Kong *Atisle* i Sverrig var bleven sat til at regjere over Danmark, hans snilde Svar, hans store Ugu-delighed og Död af Lusesyge *). At dette var flere bekiendt, vise en dansk Krönike i Antiquitets Collegiet i Stokholm **), *Petri Olai* Excerpter og *Erik* af Pommerens Krönike, hvilke mere og mindre vidtløftigen fortælle det samme, og lade Kongen döe i Viborg. Et jydsk Sagn vil, at en Kong *Snio* eller *Snide* skal være bleven begravet i en Höi i Silkeborg Amt i Aalborg Stift ***). Mueligen kan selv Navnet *Snio* som ellers ikke forekommer ****) beslægtet med *Snid* eller *Snede*,

---

*) *Langebek script. rer. Dan vol. I S. 225 — 226.*

**) *Suhms* kritiske Historie 3 D. S. 498. *Langebek script. vol. I p. 79 — 80, p. 161.* Da Æventyret nævner Kæmpen *Læ* paa *Læssö* mente *Suhm*, dette sigtede til det mythiske Væsen, *Hler*, Havets Gud, som efter *Snorros* Edda boede paa *Læssö*. Da nu denne *Hler* antoges af *Suhm* for en historisk Person, nemlig en Fyrste samtidig med *Odin*, bragte dette ham til at antage en ældgammel dansk Konge af Navnet *Snio*, under hvilken Longobarderne virkeligen vare udvandrede.

***) *Suhms* kritiske Hist. 3 D. S. 500.

****) Vel hedder en mythisk Konge, Begyndelsen af *Fundin Noreg* omtaler, *Snæ*, men om man endog skriver dette *Snior*, er det dog et andet Navn end *Snio*, thi hiat maae udtales som et Enstavelsesord, dette

af *sneida*, *snida* o: skiære, have foranlediget at uhiemlede S om slemme Tider bleve henførte til hans Regiering. *Saxo* ikke benyttet den Fabel om *Snio*, de andre Kröniker fort har han kiendt den, er det et Beviis paa et Slags kritisk Sa at han ei har villet anföre den. Det han beretter om de *Snio* er först en Frierhistorie. Han underholdt en Kierligh forstaaelse med den gothiske Konges Datter; da Faderen ber hans Afsending, udjager han ham af sit Rige, men teren var allerede bleven gift med de Svenskes Konge. sender atter et Kierlighedsbud til hende, hvilken forklædt Betler tilhviskede hende i forbigaaende de tre Ord: *Snio* elsker, hun svarte ham næste Dag ligesaa sagte, den som elsker, jeg elsker igien; paa samme Maade blev et Stevne de aftalt, hvori Dronningen førtes bort. Denne Fortæller seer snarere ud til at være hentet fra Middelalderens Romaner end fra nordiske Oldsagn. I Romanen om Prinds *Tristram* og den skiønne *Isolde* nærmer ogsaa Elskeren sig forklædt Betler til sin Skiønne. Vanskeligheden i at faae Prindsess Tale röber desuden mere Ridderidens end Oldtidens Sæd efter hvilke selv Stavkarle kunde komme ind i Kongens Gaard ja endog i hans Halle.

Det følgende om *Snio* er knyttet til den Elendig Tørke og Misvæxt havde under hans Regiering bragt over Landet. Kongen havde, for at spare paa Kornet, forbudt

er et Tostavelsesord, og er hint uligt i Udtalen. Desuden det klart, at hiin Kong *Snio*, en Søn af Kong *Frost*, aldrig har gieret uden i Veirliget, og er bleven antaget hen i Veiret.

drikke Öl; en Dränkér vil undvige Forbudet, og söber först Öllet, siden dypper han Bröd deri, og indsuger det. Endeligen da disse Udflugter ei kunne hielpe, brygger han offentliggen, og da Kongen lod ham kalde for sig, siger han, det var af Ærefrygt, han gjorde det; nemlig til at höitideligholde Kongens Gravöl, da han formodede, den, der var saa bange for at komme til at sulte, snart maatte dö. Kongen tilgav ham, og ophævede Forbudet. Denne ganske i Almuens Smag fortalte Anecdote kunde gierne med liden Forandring passe paa hin onde *Snio*, om hvem de andre Kröniker fortælle, at han gjorde sine Undersaatter imod i alle Ting. Men imidlertid er dog det Væsentlige af Fortællingen ikke urimeligt: at man i Danmark havde engang i Hungersnöd, for at spare paa Kornet, forbudt at bruge det til Öl.

En anden Fölge af denne Hungersnöd var ifölge *Saxo* det Forslag, at dræbe Börn og Gamle, og kun lade de Vaabendygtige blive i Landet. *Ganbaruk*, en klog Qvinde, bebreidede sine Sønner denne grusomme Beslutning, de havde taget paa Thinge, og raader dem til hellere at drage ud af Landet i Spidsen for de unge Karle. Dette skete, de landede, fortæller han, först ved Bleking, siden, efter at have seilet Bornholm forbi, ved Gulland, hvor de ifölge *Pauli Diaconi* Beretning erholdt Navnet Longobarder, kom derpaa til Rygen, og omsider efter mange Vandringer til Italien. Ved deres Bortgang henlaae meget Agerland udyrket, og blev begroet med Skov. Derfor saae man i *Saxos* Tid Agerrene mellem Skovvext, Gravhöie bevoxne med Træer, og midt i Skovene Stenhobe, som om de vare samlede ved at rydde Marker.

Denne Udvandringshistorie synes ved første Öiekast have meget for sig. *Paulus Diaconus*, selv en Longobarder fortæller jo, at Folket, der først hedte Viniler blev af Hungersnöd tvungen til at forlade Öen Scandinavien under Anför af *Ibor* og *Ayo*, hvis Moder var den kloge *Gambara* (lib. cap. 5)*). Det Udförligere, *Saxo* fortæller om Udvandringens Anledning, stemmer godt med andre Efterretninger om Hungersnöd i nordiske Lande. I *Viga Skutus* Saga hedder det at en Gang Vinteren var haard i Island, forsamledes Reikdarlerne og de fra Thveraa sig for at raadslaae, hvilke Löfter de skulde giöre, for at erholde bedre Veirligt. Nogle foreslo da, at man skulde giöre Löfter om Penge til Gudehuset; andre at udsætte Börn og dræbe Oldinge, hvilket dog ei fandt Bifald. En anden Gang kort för Christendommens Indförelse paa Öen giordes i en Hungersnöd det Forslag paa et Herredsting at dræbe Fattige og Kröblinge, hvilket dog heller ikke udfüretes**). Imidlertid maae dog *Saxos* Beskrivelse være urigtig, da Longobarderne allerede i det förste christelige Aarhundrede nævnes mellem de germanske Folkeslag. Efter lange Vandring og mange Kongers Regiering stiftede *Alboin* det Longobardiske Kongerige i Italien i Midten af det siette Aarhundrede altsaa omtrent 200 Aar för end *Snio* kunde ifölge *Saxo* herregieret i Danmark. Hertil kommer endeligen, at Levningerne af Longobardernes Sprog vise, at de hörte til den tydske, og ikke til den nordiske Sprogstamme.

---

*) Sagabibliöthek I D. S. 264.

**) *Oluf Trygvesens* Saga isl. Udg. 2 D. S. 233.

Vel følger ingenlunde heraf, hvad de fleste tyske Skribentere paastaae som afgjort, at Longobarderne ei kunne engang være uddragne fra Scandinavien i den vidtløftigste Betydning eller fra det nordlige Jylland; thi ligesom Anglerne boede i den søndre Deel af Jylland, endnu i det femte Aarhundrede, kunne gierne andre Folk af den germaniske Stamme have boet i den nordre Deel i ældre Tider. Vi finde først Longobarderne ved Elbens Bredder, fordi det var det første Sted, hvor de kom i Berørelse med Romerne; ligesaavel som de derfra langsomt nærmede sig de sydligere Lande, kunne de være fra det nordligste Jylland dragne til Elben. Hvor nu ikke andre Grunde ere derimod, bör man ei forkaste en Beretning om et Folks Herkomst, som i sig selv er rimelig, som grunder sig baade paa Folkets egne ikke fabelagtige Sagn, paa Landenes physiske Beskaffenhed og ældgamle Navne*).

---

*) *Paulus Diaconus* kalder Longobarderne et germanisk Folk, men lader dem dog uddrage fra Scandinavien. Nöie kiendte han vist ikke dette Land, men adskilte det fra Tydskland, ved at kalde det en Öe, dog ingen egentlig Öe men et Land, hvis lave Bredder rundt omkring overskyledes af Havet, altsaa en Halvöe med Marskegne og Düner. Lib. I cap. 2. Det ligger i Nærheden af Skridfinnernes Land, hvor Renen findes og Solen til visse Tider ei gaaer ned; altsaa i Nærheden af Norge. Cap. 5. *Paulus* havde selv talt med Folk, som havde været i Scandinavien og han havde seet et Rensdyrskind. Man veed altsaa, hvad han mener, naar han fra dette Scandinavien lader sine Forfædre drage ifølge en meget rimelig Anledning, nemlig at Landet ei kunde föde den tiltagende Folkmængde. Dette kunde netop snarest indtræffe paa Jyllands nord-

Men om vi end antage, at Longobarder ere udvandrede fra Vendsyssel før Christi Födsel, følger ikke, at vi skulle antage, enten at en Kong *Snio* har regieret over dem, eller noget Minde om denne Begivenhed skulde fra hin Tid have vedligeholdt sig i Jylland indtil *Saxos* Dage. Den bortvandrede Stammes Bedrifter kunde ei have megen Vigtighed for Landets nye Beboere; Sange kunde ei letteligen have forplantet de gamle Minde, da de ei vare affattede i den danske Tunge; og Sagnet mangler desuden det mythiske Præg, uden hvilket intet fra den høie Oldtid pleier at forplantes.

Ikke mene vi derfor, at, uagtet intet Minde fra selve Longobardernes Udvandringstid var tilbage, *Saxo* skulde vore kaarligen have udsmykket *Pauli* Beretning. I dette Tilfælde vilde han ei have digtet en Kong *Snio*, for ved selve Udvandringen at lade ham spille en stum Rolle. Vel har *Saxo* måske læmpet Navnene paa de Steder, hvor *Paulus* lader Lo-

---

lige Spidse, hvor Havet indskrænkede dem til alle Sider. Naar *Saxo* siger Folkets ældre Navn var Viniler, kan han ei blande dette med Vandalen, thi dem kiendte han ret godt; heller ikke med Vendler, thi disse hørte til en anden Folkestamme, der havde et andet Spidse. Nu er det dog saare mærkeligt, at netop i de samme Egne, hvor Sagnet satte Folkets gamle Bopale, hvis Naturbeskaffenheden saa passende, findes et ældgammelt Navn, der har største Lighed med Vinilerne. Vendsyssels Navn er et af de ældste i Norden, og dette Navn har just i sin ældste Form meest Lighed med Vinilerne. *Harald Haarfagers* Skiald *Thiodolf* kalder det Vendli (Ynglinges K. 31) i det angelsaxiske Digt om Skioldungerne nævnes *Vendli* *leod* S. 28.

gobarderne først begive sig hen, *Scoringa*, *Mauringa* og *Golunda*, efter nordiske Stedsnavne; men da Ligheden mellem Gulland og Goland var saa stor, kunde han let falde paa, som mangen nyere Emendator, at berigtige den gamle Forfatter efter sin Hypothese. Det er desuden rimeligere, at ikke *Saxo*, men de som før ham forplantede dette Sagn til Danmark, have foretaget sig denne Forandring med Navnene; thi hvis *Saxo* blot havde havt den lombardiske Forfatter at følge, vilde han neppe have forandret Navnet paa Anförrernes Moder, *Gambara*, som hos *Paulus* lyder blödere og mere nordisk, til det tydskagtigere *Gambaruk*. Heller ikke vilde han da, naar han agtede at angive sin Kilde, blot have beraabt sig paa *Paulus* i Anledning af Sagnet om det longobardiske Navns Oprindelse; man anförte ham som Hiemmelmand for det Hele.

Det synes derfor rimeligere at antage, at tydske Sagn om Longobardernes Herkomst, som ved *Paulus Diaconus* vare foranledigede, ere i det ellefte eller tolytte Aarhundrede bragte til Danmark, og der localiserede. Da man nu havde allehaande Almuesagn om en Kong *Snio*, der lod Folket sulte, kunde man falde paa at henføre Udvandringen til hans Regiering. *Saxo* har sögt at bringe Holdning i Sagnet, at forene det med *Paulus Diaconus*, og at bestyrke det ved de Grunde, der syntes at tale for Landets större Befolkning i ældre Tider. At denne Sagnkreds indeholdt meget fabelagtigt, hvilket altid pleier at skee, naar Sagnet ei udvikler sig af sin egen Rod, men opstaaer ved en tilfældig Blanding af forskjellige Steders og Tiders Minder; er forhen bleven viist med Hensyn til hvad andre danske Kröniker fortælle. *Saxo* selv synes at antyde, at

han har foretaget sig en Rensning med det han forefandt
 det han slutter saaledes: *Et hæc quidem de Snione, quam
 rissime potui digesta, sufficient.*

Endnu kunde man spørge om, hvorledes Saxo kunde
 antage Longobarderne udvandrede fra Scandinavien flere M
 neskealdrer efter Bravallaslaget, altsaa ved Enden af det ott
 Aarhundrede, paa hvilken Tid deres Rige i Italien jo alle
 havde blomstret i flere hundrede Aar. Vi svare: at det m
 Paafaldende ved denne Misregning falder bort, naar man
 indrer sig, dels at Saxo sætter Bravallaslaget langt tidlig
 end det virkeligen er holdet, og kunde derfor efter sin T
 regning sætte Udvandringen omtrent til Begyndelsen af det
 vende Aarhundrede; dels at han følger *Paulus Diaconus*,
 har begaaet samme Feil som Saxo, ved at lade Longobard
 udvandre flere Aarhundrede senere end virkeligen kan være s
 Herved hæves vel ikke den chronologiske Urigtighed,
 dens paafaldende Urimelighed formindskes.

Kong *Gorms* Regjering er ikke mindre romantisk
Snios eller *Jarmeriks*. Alt hvad der siges om ham, best
 i en temmelig vidtløftig Fortælling om tvende Söreiser til
 dens Ende, sande Sidestykker til Araberen *Sindbads* Reis
 tusind og een Nat.

Islændere havde fortalt den videlystne Konge om *Ger*
 Bolig, dens Skatte og Beliggenhed paa hin Side Oceanet,
 for Solens og Stjernernes Vei, adskilt ved chaotisk Mörke
 Menneskenes Boliger. Kongen gör det Löfte at ville reise
 tre hundrede Mænd love at følge ham. En *Thorkill*,
 kiendte Reisen, blev deres Anfører, de indskibe sig paa t

de stærke med Oxehuder beklædte Skibe, rigeligen forsynede med Proviant. Paa hin Side Halogaland faae de Modvind; efter at de under langvarig Krydsen havde fortæret al deres Forraad, nærme de sig omsider Landet, hvor talrige Hiorde græssede. Førgjæves raader *Thorkill* blot at tage til Nödtörf. Skibsløket slagter for Fode, og fylder Skibene med Kiöd; men den fölgende Nat omringedes disse af Landvætterne i frygtelige Gestalter, og hvert Skib maatte offre en Mand, for at formilde deres Vrede. Med gunstig Vind komme de til det ferne af evig Snee bedækte Biarmien. Der droge de Skibene i Land, for at begive sig til *Geruth*, advarede af *Thorkill*, ikke at tale med nogen, ingen Mad at röre, og ei at lade sig friste paa nogen Maade. Den förste, de möde, er *Godmund*, *Geruths* Broder, der modtager dem vel. Han bliver fortrydelig over sine Giesters Taushed og Afholdenhed, men *Thorkill* undskylder alt paa bedste Maade. Fire, som havde ladet sig forlokke af *Godmunds* skiönne Döttre, bleve strax grebne af Vanvid. De övrige reiste videre, og kom snart til en Stad, der lignede en Taageskye. Omkring Indgangen stode Stager med Menneskehoveder paa, og den bevogtedes af bidske Hunde. *Thorkill* gjorde dem tamme ved at lade dem slikke paa et Horn, og man steeg op af Stiger ind i Staden. Der var alt mörkt, ildelugtende, og opfyldt med uformelige Spögelser. Et Jernhuus var *Geruths* Kongeborg. Ved dens rædsfulde Indgang gjentager *Thorkill* sine Advarsler. Indenfor var alt bedækket med Soed og Smuds, Loftet var sammenslaaet af Spyd, Gulvet belagt med Slinger, livlöse Uhyrer opfyldte Jernbænkene, adskilte ved Blygittere fra hinanden. Paa en Forhöining

sad en Olding med giennemboret Legeme, ligeoverfor saae sprængt Klippe. Det var *Geruth*, hvis Bryst *Thor* havde giennemstukket med en gloende Kobberstang. Ved ham stode tre andre skruetryggede, sammensiunkne Qvinder, hvilke *Lyn* havde ramt. I Nærheden stode syv Tönder med Guldbælg, om hvilke Sölvringe vare slyngede, samt mange andre Klæder. Disse fristede: den ene greb en sielden Dyretand belagt med Guld, en anden et Böffelhorn med kostelige Ædelstene, den tredje en vægtig Armring; men strax blev Tandens til et giennemborende Sværd, Hornet til en Drage, der qvælte sine Ræder, og Ringen til en giftig Slange. De övrige advaredes om deres Staldbröders Skiebne. Men da de kom til et andet Guldsted, hvor der hang herlige Vaaben og Klæder, kunde *Thorkill* ikke styre sig, greb efter en kongelig Kaabe, og derved Lösenet til Plyndring. Strax rystede hele Hallen, og halvdöde Uhyrer sprang op fra Bænkene, og gjorde Alting. Ikkun de, som ved Pileskud kunde holde dem fra Livet, kom til at slippe, Tyve i Tallet, af det hele Følge. Disse droge til *Godmund*, hvor endnu een lod sig forlokke af en af *Godmunds* Döttre; de övrige skyndte sig til deres Skib, og sejled bort. Længe plagedes de af Modvind, men da de gjorde sig til at sejle til *Udgaards Loke*, fik de Medbör, og naaede om kort Tid til Hiemmet.

Kong *Gorm* begav sig nu til Ro, og tog sig en Gæstgæst inde fra *Sverrig*. Da han i Fred var bleven gammel, og gæstede paa, hvorhen Sielene monne komme efter Döden, raadede hvad Lön Gudernes flittige Dyrker havde at vente; raadede han af *Thorkils* Avindsmænd Kongen, at sende denne til

gaards Loke. Til Giengield vælger *Thorkill*, disse Avindsmænd til at ledsage sig. Efter lang Seilads kom de til et Sted, hvor der hverken var Sol eller Stierne, men et evigt Mörke. Maa den maatte de af Mangel paa Ild spise raac. Omsider öinede de en Lue langt borte. De styrede derhen, og saae paa Kysten en snever Indgang til en Hule. *Thorkill* gaaer ene derind, og finder tvende Örne, som sadde ved et Baal; den ene af disse siger til *Thorkill*, thi det var tvende Kæmper som sadde der, at han vilde fortælle ham Veien til Udgaards Loke, naar *Thorkill* vilde sige ham tre Sandheder; denne siger dem strax, faaer at vide, at han havde fire Dageiser tilbage, og for andre tre Sandheder faaer han Lov at medtage Ild. Omsider lande de ved Udgaard. De finde her alt som hos *Geruth*, fuldt af Smuds, Slinger og Jernbænke. Udgaards Loke var lænket ved Haand og Fod med umaadelige Jernkiæder. *Thorkill* og hans Følge udrykke et af Lokes lange ildelugtende Haar. Neppe vare de komne ud af Huset, för de allevegne fra angribes af giftige Slinger, der forfulgte dem endog paa Skibet, indtil *Thorkill* paakaldte Alverdens Gud. Strax saae han Himlen igien, og en heldig Seilads bragte ham om föie Tid til Menneskenes Boliger. Endeligen landede de i Tydskland, hvor Christendommen alt var udbredt. Her mistede *Thorkill* de Övrige af sit Mandskab, kun med tvende Ledsagere kom han aldeles udtæret til Danmark, hvor hans Avindsmænd beredte ham nye Farer. Ved Snildhed undgik han disse, og berettede sin Reises Udfald til Kongen, som blev saa harmfuld ved at höre Skildringen af Udgaards Loke, at han strax opgav sin Aand.

At disse Reiser, hvilke her udförligere ere blevne frestilte, at Læserne des tydeligere kunde erkiende deres sand Beskaffenhed, vare fabelagtige, have vel Historieskriverne erkiendt; dog have de meent, at visse Træk deraf vare sande, og snart deri sögt et Spor til Christendommens förste Udbredelse i Danmark, snart et Beviis for, at man i Jylland endog i det niende Aarhundrede dyrkede jotiske Guddomme. *Suhm* undersöger endog, hvorvidt *Thorkill* kan være kommen i Nordost, om til Juhorsky eller Pezora **). Vi mene derimod at da ingen uden *Saxo* og de af ham afhængige Skribenter erkiende noget, enten til denne Kong *Gorm*, eller til hans Reiser; da disse i dem selv ere utrolige, have en öiensynlig og moralsk, dels religieus Tendens, og fremvise en forsættlig Blendring af ældre og nyere Begreber; ere vi ikke beföiede til, at ansee noget Træk som historisk, men maae betragte alt som Digtning, til hvis Forklaring hörer, dels Fremstilling af til Grund liggende Idee, deels Henvisning til de Grundtræk af hvilke Phantasien sammensatte denne Skildring.

I den oldnordiske Mythologie personificeres den skabende Kraft ved Aserne, som dannede Materien, og forjogede de regellöse Bevægelser eller Jetterne. Disse, de chaotiske Magter tyede hen enten til Jordens Afgrund eller til dens Ender, her paa hin Side Oceanet, *Loke* herskede i Udgaard. Ogsaa vilde Aserne trænge ind, men deres Magt havde Grændser. Naar Jetterne vilde spotte Asernes Kraft, bekom det dem ikke

*) See *Stephanii* Noter og *Suhms* danske Historie 7 D. S. 19.

***) *Suhms* kritiske Historie 3 D. S. 539.

naar Aserne vilde aldeles undertvinge Jetterne, spildte de deres Möie. Disse tvende Synspunkter fremstilles uden Tvivl i de tvende Myther om *Thors* Reiser til *Geirröd* og til *Udgaards Loke*. I den förste, som er bleven besjunget af flere Skialde, blandt andet af en norsk Digter ved Navn *Eilif Gudrunesen* i det tiende Aarhundrede, maatte *Thor* ride over en farlig Elv giennemskiöd derpaa Jetten *Geirröd* med en gloende Jernkile, der tillige splittede Væggen; *Thor* brak desuden Ryggen paa Jettens Döttre. Paa den anden Reise, som *Thor* foretog over Havet til *Udgaards Loke* i *Jotunheim*, aflagde han vel Pröver paa sin vældige Styrke, men de uhyre og formlöse Naturkræfter spottede hans Anstrængelser *). Saavel Navnene *Uthgartiloke* og *Geruth* **) eller *Geirröd*, samt at det udtrykkeligen nævnes hos *Saxo*, hvorlunde *Thor* havde fældet *Geruth*, og Tordenen ramt trende Jettepiger; vise tydeligen, at hine cosmogoniske Myther om *Thor* udgiorde Grundvolden for *Thor-kills* Reiser.

Udgaard eller *Jotunheim*, Jetternes Sæde, tænkte man sig vel i den ældgamle Tid ved Oceanet, adskilt fra *Midgaard*, Menneskenes Hiem; men siden, da *Erik Röde* havde fundet *Grönland*, og man saaledes lærte at kiende nye Lande i Norden af ubestemt Omfang, fik Indbildningskraften derved nyt

*) See *Snorros Edda*. *Rasks* Udg. S. 112 - 118, 50 - 61. Sk. *Thorlacii fragmenta Hosslangæ et Thorsdrapæ*. *Havniæ* 1801.

**) Med Föie bemærker Professor *Dahlmann* i hans *Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte*, at i *Petri Olai chronica* (hos *Langebek* vol. I p. 76) maae ved *sedes Berushi* i Nærheden af Nordpolen forstaaes *sedes Gerushi*.

Stof, og i flere islandske Romaner sættes den öde Deel Grönland i Forbindelse med Biarmeland, Helluland, Risaland og Jotunheim, og det fik saaledes sin Plads, ikke paa den ene Side af Oceanet, men paa dets nordostlige Side i samme Retning som Biarmeland. I Nærheden af dette Stof man nu Glæsisvold med dets Konge *Godmund*, en Idee, neppe er meget gammel da *Godmunds* Navn ikkun forekommer i sildigere Digtninger. Den synes oprundet ved en smykkelse af Ideer om Dværgeverdenen.

De gamle Nordboer tænkte sig nemlig de underjordiske Naturkræfter, personificerede som Dværge. Disse Dværge kede til Gavn baade for Aser og Mennesker, men maatte de dertil tvinges, vare lunefulde og skadefro, søgte ved fordærvelige Gaver at lokke Menneskene til sig. Vel sættes Dværgenes Hiem under Jorden og i Kællernes Indre; men da man antog dem at være af en Jetterne beslægtet Natur, og havde sat Jetternes Hiem paa den ene Side Biarmien, ved Verdens Ende; kunde man let falde paa at lade Dværgenes Konge bo i Nabolauget. Den Rolle *Godmund* spiller hos *Saxo*, ligner i det mindste meget en Dværgekonges eller Ellekonges i mange Almuesagn; han har mange Guld, er falsk, vil lokke Menneskene, for derved at sende dem i Ulykke. Aldeles paa samme Maade forestilles *Godmund* i den lille Fortælling om *Helge, Thorers Søn* *); som lidt senere skildres han i Sagaen om *Thorstein Bæarmagn*, men er aldeles afhængig af sin Nabo, Kong *Geirröd* i Risaland.

*) Sagabibliotheket 3 D. S. 238 - 251.

Disse tvende Æventyr ere, hvad *Godmund* angaaer, de bedste Sidestykker til *Thorkills* Reiser. I Skildringen af *Geirröd* og *Uthgartiloke* ere Trækkene hentede, dels fra gamle Begreber om Jetterne som uformelige Uhyrer, dels fra den oldnordiske Skildring af Hel, dels fra den christelige Middelalders Forestillinger om Helvede og onde Aander. *Udgaards Loke* er bleven blandet med *Asaloke* og forestilles som denne, bundet ved Hænder og Fødder; han har faaet sin Størrelse fra Jetterne; og sin onde Lugt fra Diævelen. *Thorkills* Adfærd er hentet fra Middelalderens Æventyr. I disse er det et sædvanligt Træk; at Helten maae sige tre Sandheder, for at udrede sig af en Fare. Saaledes maatte ifølge de esromske Annaler (*Langebek script.* vol. 1 p. 226) Hyrden *Snio* fremføre tre Sandheder for Kæmpen *Læ* paa *Læssöe*, og *Illuge Grydefostre* maatte giøre det samme, da han mödte en grim Jettekvinde i en Hule *). At Uhyrerne fik Liv, og begyndte at anfælde Menneskene, saasnart disse vilde rane noget af deres Skatte; er et Træk, der ogsaa forekommer i det *Vilhelm* af *Malmesbury* fortæller om *Gerberts* Koglerier **).

Begge *Thorkills* Reiser have desuden erholdt en practisk Tendens; den første viser, hvor skröbeligt Mennesket er, og hvor let det fristes af sine sandselige Begierligheder; den anden viser de hedenske Guddommes Afskyelighed. Uden Tvivl er *Thorkills* Reise til *Udgaards Loke*, hvis Plan er simplest, hvis Tendens er tydeligst, først bleven digtet, nogen

*) Sagabibliothek 2 D. S. 65.

***) *De gestis reg. Angl.* lib. 2 p. 36 i *Rerum angl. script. ad. Savill.*

Tid efter Christendommens Indførelse i Danmark, og he til *Gorm* den Gamles Tidsalder, som den sidste aldeles he ske Konge, hvem desuden Sagnet lod pludseligen döe i An ning af et Sörgebudskab. Siden er den anden bleven di som en Variation af det samme Thema. Begge Reiser senere blevne forbundne til et Heelt ved *Thorkills* egen storie, og af *Saxo* tillagte en ældre *Gorm*; dels maaskee, di han fandt dem alt for æventyrlige, til at kunne fortælles en Konge, der kunde siges at begynde den historiske Tidsal dels fordi det efter hans Hypothese maatte være ham velk ment, at finde en Konge, som han kunde hensætte Tidsrum, om hvilket han ellers intet vidste at sige. M det *Saxo* saaledes af een *Gorm* dannede to, oversaae han Anachronisme, hvori han gjorde sig skyldig, i det han lod ældste *Gorm* hente sin Kundskab om *Geirröds* Gaard fra sa Kilde, af hvilken *Saxo* öste, nemlig Islændernes Beretni Det er mærkeligt, at netop disse trende paa hina følgende Sagnkredse ere samtlige uhistoriske, og at i dem paa en saa paafaldende Maade ældre og yngre Sagn, Ty og Nordiskt, Hedenskt og Christeligt, er blandet mellem anden. Vi finde saaledes her Leilighed til at gientage en mærkning, vi oftere ere blevne foranledigede til at giöre *Saxo* ligesom ifølge en indvortes Sands anfører paa et flere Sagn, der ere forfattede i den samme Aand, og or end vedkomme forskiellige Tider, dog sely hidröre fra Alder.

Ved at giöre *Göthrek* eller *Godefrid* til en Sön af *G* kom *Saxo* til et fast chronologisk Punkt; thi om han ikke

kiendt de frankiske Annaler, der tale om *Godefrids* Krig med *Carl* den Store, saa har dog *Adam* af *Bremens*, uden Tvivl og *Eginhards* Efterretninger derom været ham bekiendte. Navnelighed foranledigede *Saxo* til at overføre paa denne Konge, hvem nogle *) gave Tilnavnet den Gavmilde, en Fortælling om en vis *Ref*. Da denne havde modtaget en Guldring af den norske Kong *Göte* og en af Hirdmændene ophöiede denne i Gavmildhed over alle, svarede *Ref*, at Kong *Göthrek* var end mere rundhændet. Det kom til Veddemaal. *Ref* reiste ned til *Göthrek*, hvilken han fandt, just som denne havde ladet sig bringe en Stol, for at uddele Gaver blandt sine Mænd. *Ref* sagde ham sit Navn, og da de Övrige loe deraf, sagde Kongen: Ræven pleier at tage sit med Munden; hvorpaa han stak ham en Guldarmring mellem Læberne. *Ref* tog den strax paa den ene Arm; men skiulte den anden, ligesom at den blev undseelig over intet at have beholdt; hvorpaa han fik samme Prydelse ogsaa til denne. Siden bragte han den norske Konges Datter i Kong *Göthreks* Vold, og blev tilsidst dræbt af de Svenske, som derfor maatte betale svære Böder. Dette i sig selv hidet sandsynlige Sagn har oprindeligen været fortalt om andre Tider og Mennesker, thi vi have endnu en vidtløftig Saga om *Gaveref*, baade særskilt og som Episode optaget i *Göthreks* og *Hrolfs* Saga, der formedelst sine mange Vers vel neppe kan være yngre end det trettende Aarhundrede. I denne be-

Tilføjet: den norske Konges Datter i Kong Göthreks Vold, og blev tilsidst dræbt af de Svenske, som derfor maatte betale svære Böder.

*) En kort Krönike hos *Langebek*, vol. I p. 16 fra *Valdemar* den Andens Tid, den saakaldte *Erik* af *Pommerens* Krönike (*ibid.* p. 156) nogle islandske Annaler (*Suhms* kritiske Hist. 3 D. S. 549.)

giver *Ref* sig efter den kloge Jarl *Neres* Raad til den Gothland Konge *Göthrek*, som denne sad paa en Höi for at afrette sine Fæder og famlede efter en Steen til at kaste efter dem; *Ref* lister sig til at stikke ham en liden Steen bag fra i Haanden. Kongen gik uden at see sig om, en Guldring til den, fra hvem Stenen kom. Denne Gave veed *Ref* siden at anvende saa vel, at han fik en Kongedatter til Ægte, og et Rige at styre. *Gaverefs* Historie ligner vel et Æventyr, men det er neppe yngre end Saxos Tidsalder; og i det den öiensynligen angaaer samme Personer og behandler samme Æmne, nemlig hvorledes Bondesönner ved at tilvende sig Foræringer, blev en stor Mand; har mere indvortes Enhed end *Saxos* Beretning, der synes sammensat af forskellige Minder. Maaden, hvorpaa *Ref* fik *Göthrek* til at give sig den anden Guldring, er den samme, som *Saxo* havde fortalt om *Viggo* og *Hrolf Krage*. Sammenligningen mellem Kongernes Gavmildhed findes og i det, der fortælles om *Audun* fra Vestfiorden *), som reiste mellem *Svend Estrit* og *Harald Haardraade*. At *Saxo* bemærker udtrykkelig at *Ref* fandt *Göthrek* siddende, staaer hos ham overflødig, derimod er denne Omstændighed væsentlig efter Sagaens Beretning, og er altsaa sandsynligviis hentet fra denne. Endelig er den Synderlighed at bemærke; at *Saxo* kalder *Ref* en Thylenser eller Islænder, uagtet Island ikke til den Tid endnu var opfundet. Man kunde vel sige, at da Sagaen lader *Ref* være fra Thelemarken, har *Saxo* gjort Theler til Thylenser; men *Saxo* andre Steder nævner *Thelemarchia*, er det rimeliger

*) Sagabibliothek I D. S. 345.

det Sagn han fulgte, har gjort *Ref* til en Islænder, fordi den Rolle han spillede, ved at drage omkring fra den ene Kongsgaard til den anden, lignede mangan Islænders. Ligger end nogen sand Begivenhed til Grund for Sagnet, har denne dog neppe tildraget sig i *Godefrids* Dage.

Krigen mellem *Godefrid* og Keiser *Karl* fortæller *Saxo* i det Væsentlige, som de frankiske Skribentere, ikkun at han kalder Keiserens Søn, som i Faderens Fraværelse blev sendt imod de Danske, *Pipin*, istedet for *Karl*. Uden Tvivl har *Saxo* hentet sine Efterretninger om *Godefrid* blot fra danske Sagn; thi havde han taget Hensyn til frankiske Skribentere, vilde han nok hverken have forbigaaet at omtale *Godefrids* Formand *Sigfrid*, eller at melde, hvorledes Saxerne tyede til Danmark, for der at erholde Sikkerhed for *Karl*. *Saxo* derimod forestiller Krigen med Saxerne, endnu fra den gamle nationale Standpunkt, uagtet det vel snarere var mod de i disse Egne indsatte frankiske Grever, at *Godefrid* krigede. Dennes seirrige Tog mod Friserne anføres baade af *Eginhard* og *Adam* af Bremen; disse og flere fremmede Skribentere omtale og, hvorlunde de Danske der finge Bytte, og inddreve Skat. Det var især det sidste Træk, som udmaltes i det danske Sagn; om Krigens øvrige Gang er kun lidet bleven bevaret. Imidlertid viste *Godefrids* store Planer, som *Eginhard* omtaler, at hans Fremskridt ikke have været ubetydelige, den Gang han ved et Mord blev ryddet af Veien.

N i e n d e B o g.

Sagnene om *Regnar Lodbrog* optage næsten hele denne Bog. Det der fortælles om de andre otte Konger, udgiør kun det tvende Blade. *Saxo* lader *Göthreks Sön Oluf*, der kun havde ført indvortes Krige, følge efter Faderen, og sætte *Hemming* først efter ham. Han afveeg derved fra de frankiske Skribentere, der giøre *Hemming* til *Godefrids* umiddelbare Eftermand. Muligen er *Saxo* bleven foranlediget her ved Sagn om Borgerkrige, som *Godefrids* Sønner førte; dette berette ogsaa frankiske Annaler *). Men da han endelig havde sat *Hemming* efter *Oluf*, foranledigedes han derved til en endnu større Feil; i det han lod *Hemming* slutte Fred med *Ludvig* den Fromme, istedetfor med Faderen *Karl*. *Saxo* klager her selv over Mangel paa Efterretninger.

Den følgende Konge er *Sigurd Ring*, *Regnar Lodbrogs* Fader. Hvad der fortælles om ham, er kun, at han maatte dele Riget med sit Sydskendebarn *Ring*, som angreb den lille Deel, imedens *Sigurd* værnede for Riget mod indvortes Fejder. Da hans tro Mænd vare for svage til at giøre Modstand, staaer den lille *Regnar* frem, og raader dem til at föie sig med *Tiderne*; de fölgte det kloge Raad, efter at have bragt *Ba* i Sikkerhed til Norge. Siden dræbte begge Kongerne hinanden. Denne Beretning, hvori den unge *Regnars* Klogskab

---

*) *Annales Eginhardi* hos *Duchesne* p. 259. See *Suhms* kritiske Historie 3 D. S. 586.

det meest Fremtrædende, kunde synes at være Indledningen til *Regnar Lodbrogs Saga*, men den skyldes dog nok meest *Saxo* selv, efterdi den for en stor Deel beroer paa den Plads, hvori han satte *Regnar* i Kongerækken. Da nemlig *Saxo* vidste, at *Regnar* var *Sigurd Rings* Søn, men han ei kunde giøre ham til Søn af den *Sigurd Ring*, som havde holdt Bravallaslaget, fordi han havde sat det saa langt tilbage i Tiden; antog han, at *Regnars* Fader havde været den *Sigurd*, som efter *Godefrids* Tid havde holdt et stort Slag med en *Ring*, hvori begge Konger vare omkomne, men *Sigurds* Parti havde sciret *).

Om *Regnar Lodbrog* veed *Saxo* meget at fortælle. Han havde trende Koner: først Skioldmöen *Lathgertha*, siden *Thora*, den svenske Kong *Heroths* Datter, derpaa en vis *Svanloga*, og desuden en Frille af ringe Herkomst, som han strax igien forlod. Han førte mange Krige med sine egne Under-saatter, især Jyder og Skaaninger, som havde hyldet *Harald*, der endog erholdt Hielp af *Karl* den Store, men blev oftere slaget, og tilsidst flygtede til Keiser *Ludvig* i Maints, hvor han antog Christendommen. Endnu flere udvortes Krige førte han haade med Saxer, Svenske, adskillige Östersöiske Folkeslag, Biarmer, Skotter og Engellænder; indtil han blev fanget af Kong *Ella*, og kastet i Ormetaarnet. Grusomt hevnedes Sønnerne hans Död.

---

*) Dette Slag omtales i flere frankiske Annaler samt i *Oluf Tryggvesens Saga* isl. Udg. I D. S. 67, See *Grams* Noter til *Meursius* S. 95.

Den første Vanskelighed, her møder, er, hvorlænge *Saxo* kan lade *Regnar*, som han gjør til en Datters Sønn af Kong *Godefrid*, före Krig med *Karl* den Store; thi *Godefrid* blev dræbt 810, og *Karl* døde 814. Men herved bemærkes, at denne Bestemmelse af *Godefrids* Dödsaar gælder sig paa Annaler, *Saxo* ikke kiendte. Denne kan da giøre sig have tænkt sig *Godefrids* Dödsaar, indtruffen tredive Aar tidligere under *Karls* lange Regiering, hvorved det meest faldende af Urimeligheden i *Saxos* Tidsregning bortfalder. Övrigt ville vi ikke endnu inlade os, i at bestemme *Regnars* *Lodbrogs* Tidsalder, men spørge först, af hvilke Kilder han har öst sin Beretning. Danske Sange har han neppe benyttet, thi der forekommer intet Vers i den hele Fremstilling af *Regnars* Levnet. Neppe heller kan han have fulgt blot een menhængende Saga, som mundtligen var forplantet; thi det er usandsagt, at et slegt som det danske, som i sig selv har et slegt, som plejer ei at ville opbevare en saadan Rad af Krigsdrifter. Dog da vi endnu have en med *Saxo* samtidig isländsk Saga om *Regnars* Bedrifter tilbage, maae vi först sammenligne *Saxos* Beretninger med denne.

Vi finde da först, at hvad der er knyttet til *Lodbrogs* Döde er fælleds for *Saxo* og Sagaen. Begge lader ham beile til *Herrauds* Datter *Thora*, som bevogtedes af tvende Liger; efter Sagaen begede han sine Klæder, efter *Saxo* lader dem fryse stive, for at holde Slangegiften ude; ifölge Sagaen døde *Thora* faae Aar efter Bryllupet. Ligesaa enige er de i at fortælle *Regnars* Död med sammes mindste Omstændigheder, at han blev fanget af den engelske Kong *Ella*, kastede

Slangerne, at han der havde sagt: Grisene vilde grynte, hvis de kiendte Galtens Skiebne, og derpaa i en Sang besjunget sine Bedrifter.

Indtrykket *Regnars* Död gjorde paa Sønnerne, beskrives saaledes i Sagaen: "Da *Ellas* Gesandtere kom ind i Hallen til *Regnars* Sønner fandt de *Sigurd Snogöie* og *Hvitsærk Hvasse* ved Bretspillet; *Biörn Jernside* skiæftede et Spydskaft, *Ivar* sad i Høisædet. Som Gesandterne begyndte at fortælle, lode *Sigurd* og *Hvitsærk* Brettet falde og hørte til, *Biörn* stod paa Gulvet og stötte sig paa Spydskaftet. *Ivar* spurgte omhyggeligen, hvorledes alt var gaaet. Da Gesandterne kom til *Regnars* sidste Ord, knugede *Biörn* Spydskaftet saa fast, at der blev Mærke af hans Haandtag. Da Beretningen endtes krystede *Biörn* Spydskaftet saa, at det brast i sönder; *Hvitsærk* trykkede Brettet saa, at Blodet sprang ud af hans Neglerödder; *Sigurd Snogöie* havde en Kniv i Haanden, for at skiære sine Negle, han vidste ikke deraf, för Kniven gik ind i Benet, og han ændsede det endnu ei. *Ivar* spurgte efter alt, men blev rød og bleg, og Forbittrelsen hævede hans Bryst, som det skulde sprænges. Da *Ella* hørte dette, sagde han, at han frygtede meest for *Ivar*".

Saxo fortæller saaledes: "*Ivar* modtog dette Budskab, just da han saae paa Folkeleeg. Han beholdt Ansigtet uforandret, og, uden at nedtrykkes paa nogen Maade, tilbageholdt han ikke blot, ved at skiule sin Smerte, Efterretningen om Faderens Död; men han leed ikke engang, der skulde blive nogen Stöi; og forböd Folket, som ved Rygtet var bleven bestyrtset, at forlade Skuepladsen, Saaledes hverken forandrede

han sit muntre Aasyn, at han ei ved at lade Legen ophøre, og at han skulde afbryde Skuespillet; heller ikke vendte han sit Blik til Folkets Klap til sin private Sorg; at han ei ved at falde overgiven Glæde til den dybeste Smerte, skulde synes snart at spille en bedrøvet Söns end en munter Hövdings Rolle.

Sivard fik samme Budskab, virkede Kierlighed til Faderen mere end Fölelse af egen Smerte; thi han blev saa bestyrret af at han jog et Spyd som han just havde i Haanden, dybt ind i sin Fod, i det Sorgens Bitterhed gjorde ham föleslös for alle legemlige Skade. For at han nemlig desto taalmodigere kunde udholde Sielens Saar, vilde han mishandle Legemet, hvorved han baade gav sin Kraft og sin Sorg tilkiende, og viste sig under det samme Træk som den dybt nedböiede, og som den stærke og uhaftige Sön. *Biörn* derimod, som sad ved Bretspillet da han fik Budskabet om Faderens Död, knugede Terningen med sin store dan Kraft, at Blodet sprang ud af Fingerenderne paa Borden, i det han lærte, at Lykkens Spil var endnu ustadigere, og at det, hvormed han syslede. Da *Hella* hörde dette, dödsblev han: at af disse trende havde den baaret Faderens Död med den meest Kraft, som ei ved Budskabet derom havde yttret sig med Kierlighed; og at han derfor meest frygtede *Ivars* Tapperhed.

Man seer, hvorledes Trækkene ere de samme, men den ene Scene i den gamle Kongehall, Sagaen saa kraftfuldt skildret, er hos *Saxo* bleven udstykket, udpyntet med Hensyn til senere Tidens Sæder, og af Forfatteren desuden forsynet med nye Sentenser. *Ivar* sidder ikke længere i Höistedet i sin Hall, men seer paa en af de Bander af Göglere, hvilke i ellefte og tolvte Aarhundrede streifede omkring i alle Lande. Ba

Biörns og *Sigurds* Handlinger tillægger *Saxo* en Hensigtsmæssighed, der ikke passede med deres Stemning, for at anbringe sine Betragtninger.

Ogsaa i Maaden hvorpaa Brødrene hævne deres Fader, stemmer *Saxo* med *Sagaen*, i det begge lade *Ivar* slutte Forbund med *Ella*, og kiøbe en Byggeplads af ham paa samme Vilkaar, som *Dido* fordm; og siden forene sig med Brødrene, for at tage en grusom Straf over *Ella*.

I meget andet afvige derimod Beretningerne fra hinanden, ikke blot at enhver af dem har noget særegt, men især stride de mod hinanden i Henseende til *Regnars* Hustruer, da *Sagaen* lader ham efter *Thoras* Död ægte *Aslaug*, og denne siden overleve ham; *Saxo* derimod nævner ikke *Aslaug*, men i hendes Sted *Lathgertha*, *Syanloga* og en Frille. Vel er *Aslaugs* Historie æventyrligen udsmykket, men den er i alle Islændernes Beretninger *) saa nøie knyttet til *Regnars*, at den maae antages for at have en historisk Grund, og man ei kan tvivle paa, at jo *Saxo*, som kiendte saa meget af det Islænderne til hans Tid fortalte om *Regnar*, ei kan have været uvidende om, hvo *Aslaug* sagdes at have været. Uden Tvivl har *Saxo* ikke villet nævne *Aslaug*, som udgaves for en Datter af *Sigurd Fofnersbane*, af samme Grund, paa hvilken han aldeles forbigaaer Faderen, og kun løseligen omtaler *Gudrune*; nemlig fordi han mente, at den hele Sagnkreds, som

---

*) See Sagabibliothek 2 D. S. 476 — 478. Til det Anførte kan endnu føies *Harald Haarfagers* Slægtregister, hvori forekommer en Sönnedatter af *Regnar Lodbrog* ved Navn *Aslaug*.

Saxo bedst kiendte af de tydske Digte, ikke angik Norden, ganske andre Steder og Tider. Og vist nok er det, at han vilde antage, at *Aslaug* ikke var en Descendent, som Sagnet vilde, en Datter af *Sigurd Fofnersbane*, kunde han ei sætte hende som Dronning paa *Carl* den Stores Tid. Vi finde altsaa her atter et Spor til historisk Kritik hos *Saxo* som fra hans Standpunkt var grundet:

At *Lathgertha* var föd i Norge, at hun en Gang Skioldmö hialp *Regnar* i Krig, passer ogsaa paa *Aslaug*. det Övrige der fortælles om *Regnars* Hustruer, vide vi ikke. Hiemmel, uden at Frillesönnen *Hubba* nævnes af de engelske Annalister, og i et islandsk Fragment just kaldes Frillesö

---

*) *Langebek scriptores* vol. 2 p. 282. Ifölge Texten i *Stephanii* hedder det S. 170 om den fangne *Ubbo*, som var bleven lagt i Ker. *At ille immensa vi extricatis resciscisque catenis, indito nexus disjicere ac lacerare adorsus nullis ramen obicum m effugere potuit.* Paa den fölgende Side lader *Saxo* alligevel *bo* blive taget igjen til Naade. Denne Modsigelse er saa aabenbar, at man ikke vel kan tillægge *Saxo* samme, men snarere maae det mode Skrivfeil eller Trykfeil at have foranlediget den. *Stephanii* bemærker i Noterne, at i et gammelt Exemplar af *Saxo* stod *vet* til i Margen denne Variant: *vix ullis obicum nodis constringit.* *Stephanii* finder imidlertid denne Emendation for godt, men han synes ikke at have lagt Mærke til, at i den Pariser Udgave af *Saxo* ikke findes Ordet *ramen*. Naar dette Ord falder bort, er det blot *effugere*, der giör hele Vanskeligheden, og nu er det dog rimeligere, at en Afskriver eller Sætter havde brugt *effugere* istedet for *constringi* eller *infringi*, end at *Saxo* skulde have skrevet saa tankelöst.

Derimod kunne vi angive, hvad der kan have foranlediget et saa udförligt Sagn om *Regnars* Krige, det er nemlig *Regnars* Döds-sang, som i det mindste er ældre end *Saxos* Tid. Vel indeholder denne, ligesaa lidt som de andre gamle Sange om Krigsbedrifter, nogen nöiagtig Beretning om Krigstogene, men ikkun Navne, og det vel endog tildels billedlige, paa enkelte Steder og Mennesker, samt mangfoldige Digterudtryk om hvor kiekt man hver Gang havde kæmpet. Dette kunde imidlertid foranledige Sagnet, til at udsmykke Bedrifterne end mere. Et Streiftog paa Kysten blev til Erobring af hele Landet, og til Östersöen samt Vesterhavet, hvor de danske Vikinger sædvanligen krydsede, föiede man endnu Ishavet, for at komme til Fabellandene, Finmarken og Biarmeland, og det indre Rusland (Hellesponternes Bolig).

Den Krig, den islandske Saga udförligst omtaler, er den *Regnars* Söner förte mod Kong *Eistein* i Sverrig, hvor först *Erik* og *Agnar* bleve dræbte, men siden *Eistein* fældet af *Biörn*, *Hvitsærk* og *Ivar*. Denne Krigs Begivenheder udstykses synderligen af *Saxo*. Först lader han *Regnar* overvinde den svenske Kong *Sörle* og indsætte *Biörn Jernside* til Regent i hans Sted; siden hedder det, at *Regnars* Sön *Hvitsærk*, der regierede i Sverrig, blev fangen af den russiske Kong *Daxon*, og da han ei vilde tage mod noget Forlig, brændt efter eget Forlangende, altsaa omtrent det samme Sagaen fortæller om *Eriks* Död Kap. 9. Derpaa lader *Saxo* *Regnar* hævne Sönnens Nederlag og indsætte en Anden af sine Söner, *Erik Veirhat* til Konge. Endeligen hedder det,

at denne *Erik* blev dræbt i Sverrig af en vis *Eistein*, og Broderen *Agnar* faldt, i det han vilde hevne ham.

Foruden disse udvortes Krige, *Saxo* lader *Regnar* hans Sønner føre, hvortil dog noget svarende findes i Islændernes Beretninger, har han endnu meget om store Borgkrige. Jyder og Skaaninger havde nemlig valgt en vis *Harald* til Konge; vel blev denne *Harald* overvundet ved Ulleraker hvor *Regnars* smaa Börn sægtede med, og forjaget; men ved *Regnars* Fraværelse kom han tilbage, og fik blandt andet derne et stort Parti. Anden Gang slog *Regnar* ham ved Gøboernes Hielp, og nødte ham til at flygte til Tydskland, hvorefter *Regnar* forfulgte ham og overrumplede endog Keiser *Karl* ved Hielp af sin Søn *Syvard*. Tredie Gang kom *Harald* igien, blev slagen, flygtede til Keiser *Ludvig* i Maints, og lod sig christne; han drog siden til Slesvig og byggede en Kirke. *Regnar* forjog ham atter og ödelagde Kirken, hvorved *Harald* igien blev Afgudsdyrker.

Allerede Chronologien forbyder os at antage, at disse Lande kan have tildraget sig, medens en Søn af den *Sigurd Ragnvald* regierede, der vandt Slaget ved Bravalla. Oprör i Skaane og Jylland imod Öernes Konge passer ei paa Danmarks Tilstand før *Gorm* den Gamle. Leirekongen kunde vel stundom hæver sig sit Overherredømme over Fylkekongerne i Skaane og Jylland, men disse Lande vare endnu ikke forenede med Öerne til Provindser af eet Rige. Heller ikke kunne vel disse Borgkrige bringes i Overenstemmelse med de store udvortes Krige som *Regnar* og hans Sønner førte; thi hine maatte have ledet disse.

Vi kunne desuden finde Anledningen til, at *Saxo* talte om Borgerkrige under *Regnars* Regiering; thi *Adam* af Bremen fortæller *) ”at efter det store Slag mellem *Sigfrid* og *Ring*, hvori begge faldt, havde *Rings* Parti indsat *Reginfred* og *Harald*, til at være Konger; men *Reginfred* var snart bleven forjaget af *Harald*, og havde begivet sig paa Vikings-tog. *Harald* havde sluttet Fred med Keiseren.” Ligesom *Sigfrid* er det nordiske Navn *Sivard* eller *Sigurd*, *Godefrid* det nordiske *Göthrek*, er *Reginfred* eller *Ragenfrid*, det nordiske *Regnar* eller *Ragnar*. Da nu *Saxo* havde eengang antaget, at Slaget, som en vis Kong *Ring* holdt med *Sigurd* efter *Godefrids* Död, angik *Regnar Lodbrogs* Fader *Sigurd Ring*; kunde han let bringes til at overføre de følgende Begivenheder paa *Regnar Lodbrog* selv, og söge at forene dem, saa godt han formaaede, med de andre Efterretninger om *Regnar*. I Henseende til det Udförligere om *Haralds* Historie henviser *Adam* af Bremen til de frankiske Annaler. Disse berette **), at *Reginfred* og *Harald* bleve bekrigede af *Godefrids* Sönnar, kom ved Keiserens Hielp tilbage, men forjoges atter igien og *Reginfred* blev dræbt. *Harald*, som döbtes i *Maints*, vedblev at forurolige Danmark, havde ogsaa en Tidlang et Stykke deraf i Besiddelse; men *Godefrids* Sönnar vare dog i det Hele mächtigere; engang lykkedes det endog disse at overrumple Frankernes Hær ved *Eyderen* Aar 828 ***). Senere

*) *Hist. eccles. ed Mad. lib. I p. 17.* Jevnför om det *Gram* i *Noterne* til *Meursius* 102, 110.

***) Stederne findes samlede hos *Langebek script. vol. I p. 505.*

***) *Langebek vol. I p. 513.*

omtales en *Harald*, der blev mistænkt for at være faldet Keiseren *). Til alt dette finde vi Spor hos *Saxo*, ikke med den Forskiel, at han maae efter sin Hypothese giøre *Reginfred* eller *Regnar* til een af *Godefrids* Descendenter og lade det være ham, som overrumplede Frankerne.

Saaledes have vi fundet, at *Saxo* har öst sine Efterretninger om *Regnar Lodbrog* af fire Kilder: a) ældgamle Sagn som vi endnu finde bevarede i den islandske Saga om den første Konge; b) danske Sagn af uvis Hiemmel om hans Hustru *Lathgertha*, *Svanloga* og *Frillen*; c) en Liste paa Feldtslaget hentet fra *Regnars* Dödssang og d) Minderne om den yngre *Reginfred* og sammes Strid med *Harald*. Alt dette har *Saxo* villet forbinde til et sammenhængende Heelt. At han deri har taget Feil, kan man saa meget mindre med Föie lægge ham Last, som det bliver saare vanskeligt, endog naar man afsonderer alt det, der angaaer *Reginfred*, at forene Efterretningerne om *Regnar Lodbrog*, hvilke findes baade hos Islænderne og fremmede Annalister, hvorfor ogsaa baade *Torfæus*, *Grænk*, *Lagerbring* og *Suhm* have antaget tvende *Regnarer* med Tilnavnet *Lodbrog*, den ene i det ottende, den anden i det niende Aarhundrede.

At *Regnar Lodbrog* maae have levet i det ottende Aarhundrede omtrent fra 720 til 795 lære de paalideligste islandske Genealogier **). *Harald Haarfagers* Fader *Halfdan*

*) Ibid. p. 536, 539.

***) *Heimskringla Halfdan Svartes Saga* Kap. 5. *Landnama Mantissa* 3. *Langfedgatal* hos *Langebek* vol. I p. 10. *Regnars Saga* Kap. 22. 61. *Oluf Tryggvesens Saga* isl. Udg. S. I.

Svarte var gift med *Ragnhild*, som var en Datter af *Sigurd Hiort*, Konge paa *Ringerige*, der igien var en Dattersön af *Sigurd Snogöie*, *Regnar Lodbrogs* Sön.

Vel kunne vi ikke tillægge de gamle Genealogier historisk Værd, naar de gaae mange Aarhundreder tilbage, men de nærmeste af *Harald Haarfagers* Ætmænd maatte dog under hans Regiering være i frisk Minde; især da man lagde saa megen Vind paa Slægtregistre, at *Thiodolf* af *Hvine* kunde i sin Sang om *Raugvald* den *Höies* Æt opregne 50 Led. Desuden var der heller ingen Konges Genealogi, som *Islænderne* havde mere Anledning til at mindes, og til ofte at gienkalde sig, end netop *Harald Haarfagers*. Vi mene derfor, at saa stor en Feiltagelse ikke kan have fundet Sted ved Opregningen af *Haralds* nærmeste Forfædre, at man skulde have ladet ham nedstamme i femte Led fra *Regnar Lodbrog*, hvis denne ikke havde levet i det mindste at Par Menneskealdre för *Haralds* Födsel. Hertil komme flere Slægtregistre fra *Islands* Bebyggere, som ere uafhængige af hinanden, og dog stemme i Hovedsagen overens. *Thord Hofde*, Landnamsmand, var en Sönnesöns Sönnesön af *Biörn Jernside*, *Regnars* Sön *). *Aude* den *Rige*, der paa sine ældre Dage bosatte sig i *Island*, havde været gift med *Oluf* den *Hvide*, en Dattersön af *Sigurd Snogöie* *Regnars* Sön **).

---

*) Landnama S. 218.

***) Eyrbyggiasaga S. 4. Tvende andre Genealogier synes vel at rykke *Regnars* Levetid længere ned, nemlig *Audun Skökulls* og *Sigurd Biodeskallds* i Landnama p. 184 og 384; efter disse nedstammede

Den angivne Bestemmelse af *Regnar Lodbrogs* Leve bekraeftes endvidere ved *Langfedgatal*s Kongerække og ved de Efterretninger, siden skulle anføres, hentede baade fra de lænderne og *Saxo* om flere Konger, der have regieret i Danmark mellem *Regnar* og den *Gorm* den Gamle, der var Konge i *Harald Haarfagers* Ungdom, ifølge hvilket der i det niende Aarhundrede blev Plads paa Leirethronen ogsaa for nogen *Regnar* *).

Imod disse Grunde staaer *Are Frodes* Vidnesbyrd, som siger, at *Ivar*, *Regnar Lodbrogs* Søn, dræbte den hellige *Edmund* Aar 870, og gör dette til en Tidspunkt, hvorfra han siden regnede. *Are* angiver os tillige sin Hiemmel; thi han tilføier **): at denne Tidsbestemmelse staaer skrevet i *Saga* om ham, og var det end tvivlsomt, enten *Are* mente en *Saga* om *Ivar* eller om *Edmund*; saa er det dog ifølge Sammenhængen vist, at han maa have meent en engelsk Legend, fordi der neppe gives nogen islandsk nedskreven *Saga*.

Oluf Tryggvesen fød omtrent 969, i siette Led og *Oluf* den Hellige, fød 1000, i syvende Led fra *Olufa Regnars* Datter. Men end ikke noget Led her var glemt, kunde denne *Olufa*, der var gift med en Jarl i Engelland, være bleven kaldt *Regnars* Datter af samme Betydning, som vi siden skulle see, at flere bleve i det niende Aarhundrede i Engelland og Frankrige kaldet *Regnars* Sønner.

*) Jevnför *Torfaus series regum Danie* p. 345. En Deel af hans Grund har jeg maattet forbigaae som ugyldige.

***) *Schedæ* cap. I, 3, 7, 10.

Ares Tid, og havde der været nogen saadan, vilde det været mod al Analogi, at den skulde have indeholdt nogen slig nøiagtig Tidsbestemmelse. Naar nogle islandske Annaler anføre det Samme, er det vist nok paa Grund af *Ares* Yttring, hvilken især i chronologisk Henseende stod i største Anseelse. *Are* lagde uden Tvivl saa megen Vægt paa dette Datum; fordi det var den ældste nordiske Begivenhed, han hos de engelske Forfattere fandt omtalt.

Gaae vi nu til *Ares* Kilder, finde vi, at de engelske Krøniker berette, at den northumbriske Kong *Ella* blev dræbt Aar 867 *) af *Ingvar* og *Ubba* tvende danske Hövdinger, eller som de og kaldes Konger **), udsendte af den danske Konge *Godrinus*. Disse tvende dræbte og Aar 870 Kong *Edmund*, der siden blev anseet for hellig ***). En Krønikeskriver ****) tilføier en lang Fortælling om, hvorledes de vare blevne bragte dertil, for at hevne deres Faders, *Lothebroks*, Död, som ene med sin Falk var af Stormen bleven forslaaet til de engelske Kyster, der som Jæger godt modtaget af Kong *Edmund*,

---

*) *Chronica Saxonum* ed: Gibson p. 79, at han dræbtes af *Ingvar* og *Hubba* fortæller *Chronica de Mailros* ed. Oxon p. 143, at disse vare udsendte af den danske Kong *Codrinus* eller *Godrinus* (*Gorm*) tilføier *Brompton* ed. *Twisden* p. 804.

***) *Ingulphi hist.* ed. Oxon p. 21.

****) *Chronica Saxon* p. 80. *Chronica de Mailros* p. 143.

*****) *Brompton* i hans Krønike, efter ham *Polydorus Vergilius*. Stederne hos den første citerer *Gram ad Meursium* p. 112. Stedet hos den sidstnævnte *Torfaus series* p. 380.

men siden myrdet formedelst Misundelse af dennes Falkener som, da Kongen havde til Straf ladet ham sætte ud i Haand paa en Baad uden alt Tilbehör, var dog bleven dreven til Danmark, hvor han forelöi *Lothebroks* Söner, at *Konrad Edmund* havde dræbt deres Fader. Denne hele Fortælling seer ud som en Fabel, og afsondre vi denne, berette de gamle franske Forfattere intet om *Regnar Lodbrog* selv. De franske Krönikeskrivere anföre, at *Biörn Jernside*, en Sön af den danske Kong *Regnar Lodbrog*, havde i Selskab med sin Lejrer *Hasting* plyndret i Frankerig i Midten af det niende Aarhundrede *). Desuden siger *Adam* af Bremen, i det han taler om samme Tidsalder, at det stod i Frankernes Kröniker, at den grusomste af alle var *Ingvar Lodparchi* Sön, som af sin vegne myrdede de Christne. Videre omtales *Regnar Lodbrog* af de fremmede Skribentere; thi naar de frankiske Annaler nævne en *Ragenarius* som normannisk Hærförer ved Aarene 845 og 846, er man slet ikke beföiet til at ansee ham for at være *Regnar Lodbrog*, med hvis Skiebne han kun har lidt tilfældes **).

Det er imidlertid paa Grund af disse fremmede Annalisters Beretninger, at man foruden en *Regnar Lodbrog* i

---

*) *Dudo de moribus Normannorum* hos *Duchesne* S. 62. *Guillelmus Comptonicensis* lib. 2 cap. 2 *ibid.* *Robert af Vace* i *Roman de Roumanille* hos *Bröndstedts* Bidrag til den danske Historie I H. S. 54 f. *Radulfus Diceto* hos *Twysden* p. 450. *Brompton* *ibid.* p. 804. *Jevn* hos *Langebek scriptores* vol. I p. 545.

***) *Langebek scriptores* vol. I p. 531.

ottende Aarhundrede har antaget en anden af samme Navn i det niende Aarhundrede, som havde været en vældig Viking, men kun Sökonge, eller i det høieste Fylkekonge, ikke Stolkonge i Danmark, og hvis Sønner havde hærjet de engelske og franske Kyster. Her møder dog den Vanskelighed, at tvende *Regnarer* skulde have havt det samme Tilnavn, endskiönt Tilnavn aldrig arvedes, og *Lodbrog* ei var et Tilnavn, der som den Frækne, Mykilati, den Mægtige, den Gamle, og flere lignende, lettigen kunde gives Flere, men var foranlediget ved en for denne *Regnar* særegen Begivenhed. Endnu synderligere var det, om denne yngre *Lodbrog* netop skulde have givet sine Börn samme Tilnavne, som den Ældre, og om disse skulde have blevet seierrige Vikinger ligesom hine. Derimod kunne gjerne *Lodbrogs* Börnebörn have anseet det for en Ære at kaldes hans Ætmænd, og de fremmede Skribentere desaarsag anseet disse *Lodbrogider* for at have været *Lodbrogs* Sønner.

Vi mene derfor, at der kun har levet een *Regnar Lodbrog*, der havde mange Sønner, deriblandt *Agner*, *Erik*, *Biörn* og *Hvitsærk*, og hvis Sønnesønner vare *Biörn Jernside*, *Ivar* og *Ubbo*; at denne *Regnar* er fældet i Engelland 795*), og at hans Börnebörn grusomt hevned hans Död. Sagnet rykkede *Regnars* Död og Hevnen derover nærmere sammen, og da det var en Kong *Ella*, Börnebörnene dræbte,

---

*) Til hans Död kan nemlig henføres, hvad der fortælles om en dansk Konges Nederlag i dette Aar i *Simeon Dunelmensis hist. de Dunelmensi ecclesia* lib. 2 cap. 5.

lod man det og være denne *Ella*, efter hvis Befaling *Regn* var bleven ombragt.

Med det niende Aarhundredes Begyndelse ophører for den egentlige Sagnhistorie i Danmark; vi behöve ikke længe blot at tage Hensyn til de danske Sagns indvortes Beskaffenhed eller at sammenligne dem med Islændernes Beretninger. Vi kunne nu hente Oplysninger fra de engelske og frankiske Aarhundreder, fra *Ansgars* Levnet og de Efterretninger om danske Konger, der ere knyttede til Beretningerne om Christendommens Udbredelse. I dette Aarhundrede forandredes ogsaa i Danmark det oldnordiske Liv; de normanniske Vikingstog som mod Enden af det ottende Aarhundrede vare blevne hyppigere, og især i det niende Aarhundrede fortsattes med Iver og virkede paa Danmark ligesom Korstogene siden paa hele Europa. Disse svækkede Vasallernes Magt, hine Fylkekongerne og disse banede Vei for en ny Udvikling af Begreberne, hvi aabnede Christendommen Adgang. I det de kraftfuldeste Mænd drog ud paa Vikingstoge, var der hiemme mindre Aaledning til Bedrifter, som Mindet kunde forplante. Dette er uden Tvivl Grunden til, at hvad Folkesagnet har bevaret fra det niende Aarhundrede, egentligen kun er et Par Træk om *Gode den Gamle*. *Regnar Lodbrogs* Bedrifter høre nemlig, efter hvad forhen er bemærket, til det ottende Aarhundrede, og hvad *Saxo* anfører om de følgende sex Konger, er saa lidet og saa umærkeligt, at ikke nogen særskilt Saga om disse Konger kan være bleven mundtlig forplantet. Ikkun et Par disse Minder, det om en Bønde ved Navn *Ennignup*, som Formynder for en Kong *Knud*, har været meget udbredt.

da det endskiönt med adskillige Forandringer findes baade hos *Saxo*, *Svend Aagesen* og Islænderne *). De Kilder hvoraf *Saxo* har öst i dette Tidsrum vare uden Tvivl nogle korte Optegnelser i Begyndelsen af nogle danske Annaler **), eller maaskee blot nogle Kongelister. Men hans Kongerække maatte nödvendigen blive forvirret, da han engang havde ladet *Regnar Lodbrog* blive en Dattersöns Sön af *Godefrid*, og nu indskiöd *Regnar* og *Sigurd Snogöie* imellem *Godefrid* og dennes Söner, hvortil endnu kom, at han gjorde Underkonger i Jylland til Overkonger i Danmark, og satte dem siden imellem *Regnar Lodbrogs* Descendentere. Særskilt at gennemgaae dette, vilde være vidtlöftigt, og saa meget mere unödvendigt, som allerede den i Middelalderens Annaler saa vel bevandrede *Gram* har i Noterne til *Meursius* omstændeligen dröftet dette.

Vi ville derfor endnu kun tilföie nogle Bemærkninger, angaaende hvad Sagnet vidste at fortælle, om *Gorm* den Gamle. *Saxo* beretter om ham, at han var en Fiende af de Christne, men ikke krigerisk; at han ægtede den kloge *Thyra*, en engelsk Kongedatter, som Bryllupsnatten havde en varslende Dröm om sine Söners *Haralds* og *Knuds* Skiæbne, og at *Gorm* döde i en höi Alder, ved at höre om *Knuds* Död, hvilken *Thyra* billedligen gav ham tilkiende. *Svend Aagesen*

---

*) *Svend Aagesen* Kap. 5. *Oluf Tryggvesens* Saga isl. Udg. Kap. 70 S 71.

**). Derom giver *Saxo* selv et Vink naar han siger p. 178 *unde et ei (Ennignupo) quidam parum annalium perisi medium in fassio locum tribuunt.*

kalder *Gorm* den Löie eller Lade; beklager at den vise skionne *Thyra Dannebod* (*Danica Decus*) ikke var christen og fortæller vidtløftigen en Fabel om, hvorlunde hun narrede Keiser *Otto* og opbyggede Dannevirke. *Adam* af Bremen skildrer *Gorm*, som den grusomste Forfølger af de Christne og siger, at han ved Slesvig blev overvundet af Keiser *Henrik* (I Jomsvikingasaga ***) kaldes *Gorm* formedelst den gamle Alder, han naaede, den Gamle. Der fortælles en Deel om ham, hvilket dog meest dreier sig om den vise *Thyras* Drømmetydning og *Gorms* Søns Död, som havde Faderens til Følge. Men i Sagaen er alt vidtløftigere og mere fabelagtigen udmalt end hos *Saxo*. *Thyra* tolker ikke blot sin Mands, men ogsaa sin Faders, den holstenske Jarls, *Harald Klaks* Drømme om nogle af disse varslede om flere Aars Misvext, andre om Ufred mellem Kongesønnerne, og atter andre om Christendommens Indførelse. Sønnernes Skiebne fortæller Sagaen tilværdigere end *Saxo*, som efter sin Forudsætning, at *Thyra* var en engelsk Prindsesse, lader *Knud* og *Harald* plyndre paa deres Morfaders, den engelske Konges Kyster, der glæde sig over slig ungdommelig Vildskab, og indsætte dem til Arvinger ****). *Gorms* Död fortæller Sagaen i det Væsentlige lige som *Saxo*.

*) Cap. 3 hos *Langebek* vol. I p. 48 - 50.

**) *Hist. eccles.* lib. I p. 38.

***) Som udgiör en Deel af *Oluf Tryggvesens* Saga isl. Udg.

****) Om de forskjellige Sagn angaaende Maaden, hvorpaa *Knud* Døde. See *Sagabibliothek* 3 D S. 41.

Vigtigere for Historien end Anecdoterne om *Gorms* Giftermaal og Död er, hvad *Gunlaug Munk* og *Snorro* leilighedsviis antyde: at *Gorm* forjog Nessekongerne i Danmark, og forenede Riget *). Det fulgte af Sagens Natur, at dette ikke kunde udføres uden Sværds slag, og noget herom berette og de islandske Forfattere **). Dog synes Smaakongernes Undertvingelse at have faldet langt lettere for *Gorm* end for *Harald*, efterdi danske Sagn ikke fortælle noget om, hvorledes det blev udført. Det fulgte af Landenes naturlige Beskaffenhed, at Sletternes Smaakonger lettere kunde betvinges end Klippernes; og naar de meest krigerske forlode deres Odel, for at plyndre Frankers og Angelsaxers Skatte, havde de hjemmeblevne intet naturligt Værn at modsætte Overmagten. Desuden havde fra den ældre Tid større Riger været samlede i Danmark end i Norge, og Borgerkrigene under *Godefrids* Sønner havde uden Tvivl ogsaa bidraget til at formindske og svække de gamle Kongeslægter. Da det saaledes mere var Begivenhedernes Gang end *Gorms* Klygt eller Tapperhed, som forskaffede ham Eneherrredømmet i Danmark; kunne vi ei undre os over, at Folkesagnet, der ikkun fastholder, hvad der umiddelbar gjør Indtryk, har bevaret saa lidet om en Begivenhed, hvis Vigtighed

---

*) *Oluf Trygg.* Saga isl. Udg. I D. 2 K. 2 S. *Heimskringla Harald Haarfagers* Saga K. 3. *Oluf den Helliges* Saga K. 140.

**) Et Haandskrift af *Oluf Tryggvæsens* Saga *Torfæus* citerer i *series regum Danie* S. 86 og 444, et islandsk Fragment hos *Langebek* vol. 2 p. 281.

först Tiden aabenbarede. Derimod levede *Thyra Dannebod* Folkets Erindring, hendes Klogskab tilskrev man, hvad der skete under *Gorms* Regiering, og dette har maaske været den nærmeste Anledning, til at hendes Mand fik af skellige Tilnavnet den Lade *).

*) Mere om *Thyra Dannebod* i Sagabiblioteket 3 D. S. 45 f.

Anden Bog S. 24 - 27.

I n d h o l d.

Forerindring S. 3 - 4.

Almindelige Bemærkninger om *Saxos* Kilder S. 5 - 15.

Saxos Sands for Digtekunsten, hans Hovedkilde Folkesagnet, hvorfor han ei udtrykkeligen beraaber sig paa dette. De Kilder han anfører: Oldtidssange, Runestene, Islandernes Skrifter. Desuden har han benyttet mundtlige Efterretninger af Islænderen Arnold og skrevne danske Kongelisser, fremmede Skribentere kun saare lidt. Hvorfor han ei kunde lægge megen Vægt paa Middelalderens Krøniker. Aarsagen til at Sagn fra Oldtiden forplantes, udvortes og indvortes Aarsager til at de undergaae Forandringer. Naar et Oldsagn er ægte, naar paalideligt.

Saxos første Bog S. 15 - 24.

Dan, Augul, Humble, Lothe, etymologiske Hypotheser. Skiolds Bedrifter, Gienklang af gamle Minder. Gram, et Appellativ, som ved en romantisk Saga fra det ellefte Aarhundrede blev til Konge. Hadtings Historie, en ælgammel Saga, som formedelst det meger, den indeholder om Fortuner, her fik sin Plads.

Anden Bog S. 24 - 37.

Frode den Første smelter sammen med de senere Froder. Helge, der med avlede Hrolf Krage, dennes Tog til Adils, Död og Hevn ud de Indholdet af en aldgammel Saga. Tvende Vexelsange om H Död, sammenblandede af Saxo, Biarkemaalers Ælde. Sa Plads, bestemt ifølge den Mening, at Helge havde dræbt Horhb Høthers Fader.

Tredie og fjerde Bog S. 36 - 55.

Gamle physiske Myrher om Balders Död, Odins midlertidige Fordrivelse hans Giftermaal med Rinda, fortolkede som historiske og knyttede til Localsagn. Fortællingen om Amleth, en Saga forfattet af Arnold Saxos Samtidige. Sagnet om Vermund og Uffo aldgammelt dets Sammenligning med angelsaxiske Sagn. Hvor lidt man om Kongerne af Navnet Dan. Langfedgatal's Værd. Om al lige Froder og Fridleifer.

Femte Bog S. 56 - 72.

Frode den Tredies Historie, sammensat af Arnold. Fortællingens Henfald til Christi Tid og Følgen heraf for Saxos hele Kongerække. Bestanddele: 1) nogle faae gamle Minder knyttede til N Frode den Fredgode og forsætliggen udsmykkede; 2) Erik den Vældendes Saga en Almuefabel; 3) senere Bearbejdelser af de alden Sagn om Hedin og Hogne, om Asmund og Asvit, om Arn og hans Sønner.

Siette Bog S. 72 - 95.

Sagnen om Hiarne forklaret, dens Grundtræk rimelige. Om Fridleif en gammel mythisk Saga. Sagnet om Frode Ingilds Fader hørende til Stärkoddens Historie, dennes Omfang og episke Holdning. Kilden til samme ingen enkelt Saga, men norske, danske, svenske, maaskee og rydske Sagn og gamle danske Sange. Om Modsigelserne i Stärkoddens Historie; at der kun har levet een af disse Navn.

Syvende Bog S. 95 - 111.

Vanskeligheden for Saxo at udfylde Tidsrummet mellem Ingild og Harald Hyldeand. Halfdan Bierggrams Historie vilkaarligen dannet af Sagn om forskellige Halfdaner. Fire gamle Elskovssange 1) om Orhar og Syrithe; 2) Alger og Alvilde; 3) Signe og Habor; 4) Gurithe og Halfdan. Den sidste er bleven forbundet med Sagnet om Hildiger eller Asmund Kappebane. Om Harald Hyldeands Herkomst og Ivar Vidfadme. De mythiske Grundtræk i Harald Hyldeands Historie.

Ottende Bog S. 111 - 149.

Bravallaslaget. Ælden af Sangene derom. Om Islandere nævnes som Deeltagere. Vanskeligheden for Saxo at udfylde Tidsrummet mellem Bravallaslaget, som han satte et Par Aarhundrede for langt tilbage, og Godefrids Regiering. Oluf den Frækne hører til en ældre Tidsalder. Ömunds Kampe med Rusla en Gientagelse af forhen benyttede Sagn. Jarmeriks Historie uvedkommende Danmark, taget af et romantisk Folkesagn, der havde dannet sig ved en Blanding af

tydske romantiske Digtninger og danske Minder. Hvorfor Saxo benyttede Sagnene om Volsungerne. Uhiemlede Folkesagn om S Longobarderne, en germansk Stamme, ere oprindeligen udvandede fra Vendsyssel. Saxos Fortælling derom hentet fra tydske S localiserede i Danmark i det ellefte Aarhundrede. Gorms og Thikils Reiser til Verdens Ende moralsk religieuse Digtninger. cosmogoniske Ideer, som tildeels ligge til Grund; Kong Godm Fabelen om Gaveref blandet med Godefriids Historie. Dennes K med Keiser Karl.

Niende Bog S. 150.

Regnar Lodbrogs Historie sammensat 1) af nogle gamle Sagn, hvilke findes i den islandske Saga om denne Konge; 2) uvisse danske S om Kongens Hustruer; 3) en Liste paa Feldtslag hentet fra L nars Dødssang; 4) Mindet om en langt yngre Regnar eller ginfred, der stred med en Harald i Regnar Lodbrogs Leve Vanskelighederne ved at bestemme denne. At der kun har levet af dette Navn. At Sagahistorien i den egentligste Betydning hørte i Danmark med Begyndelsen af det niende Aarhundr Nogle Bemærkninger om Gorm den Gamle og Thyre Dannebod,

UNDERSÖGELSE
OM
K I L D E R N E
TIL
SNORROS HEIMSKRINGLA
OG
DISSES TROVÆRDIGHED.

UNDERSÖCELSE

ON

K I L D E R N E

TIL

NORROS HEIMSKRINGLA

OG

DISSER TROVÆRDIGHED

F o r e r i n d r i n g.

At undersøge de Kilder, af hvilke *Snorro* havde hentet sine Efterretninger om de norske Kongers Bedrifter, og prøve disses Troværdighed, stod i saa nøie Forbindelse med Sagabibliothekets Indhold; at jeg havde bestemt denne hele Undersøgelse til sammes tredje Deel. Men da jeg begyndte derpaa, erfarede jeg snart, at skulde Undersøgelsen give noget tilfredsstillende Resultat, maatte den gaae i det Enkelte, og skete dette, fulgte deraf en Vidtløftighed, der ikke vilde passe til Sagabibliothekets Plan. Jeg indskrænkede mig desaarsag der til at meddele Resultaterne, og udarbejdede Æmnet til en egen Afhandling, som jeg i 1819 forelagde det kongelige danske Videnskabernes Selskab. Imidlertid begyndte Trykningen af den siette Deel af Folioudgaven af de norske Kongers Historie. De Herrer Udgivere ønskede at optage min Afhandling deri, og Hr. Etatsraad *Thorlacius* tilbød sig at ledsage den ifølge Værkets Plan med en latinsk Oversættelse. Da jeg ikke kunde andet end føle mig hædret ved dette Tilbud, og det i sig selv var passende, at en kritisk Undersøgelse over *Snorros* Værk fandtes i sammes fortrinligste Udgave, indvilligede jeg deri. Afhand-

lingen blev trykt 1820 og nogle faae særskilte Aftryk, som sendte til Udlandet, ere blevne omtalte i litteraire Blade, men i Boghandlen er Afhandlingen ikke kommen. Mod Enden indeværende Aar kan Værket, hvori den er optaget, være færdigt. Efter at min Undersøgelse om *Saxo* var bleven forelagt det kongelige danske Videnskabernes Selskab besluttede samme, at det ældre Sidestykke dertil om *Snorro* ogsaa skulde optages i dets Samlinger; da dette oprindeligen havde været disse bestemt, og det store Værk, hvori det var indlemmet, efter sin Beskaffenhed ei kunde eies af Mange. Afhandling meddeles her uforandret, som den er aftrykt i Folioudgaven af de norske Kongers Historie, ikkun at jeg her har tilføjet en Indledning.

Kjöbenhavn den 1 April 1823.

I n d l e d n i n g.

Ligesom *Saxo* er Kilden for Danmarks Sagnhistorie er *Snorro* det for Norges. Vel er det ikke meget, *Snorro* har om Tiderne för *Halfdan Svarte*, men synderligt mere kunne vi heller ikke hente andensteds fra. Thi undtages Sagaerne om *Half* og *Frithiof*, der angaae tvende gamle Fylkekongers Bedrifter, er alt det Övrige, vi vide om hine Tider i Norge, kun saare lidet. Det hele System om *Nor* og *Gor*, disses Descendentere, deres Krige og politiske Forhold, hvilket Schiönning har i sin *Histories* förste Deel udviklet med saa megen Kunst og saa beundringsværdig Flid, maae forsvinde af Historien, naar Grundvolden, paa hvilken det er bygget, nöiere undersöges *).

Fra *Halfdan Svarte* gaaer *Snorros* udförlige Fremstilling af de norske Kongers Bedrifter indtil *Sverres* Fremtræden, og omfatter saaledes et Tidsrum af omtrent halvfjerde hundrede Aar eller fra 824 til 1176. Da dette Værk, som af Fortalens förste Ord erholdte Navn af *Heimskringla*, udgjorde den eneste trykte Kilde, hvoraf man kunde öse Kundskab om det

---

*) Dette har jeg stræbt at gjöre i Sagabibliothekets 2den Decl.

gamle Norges Skiebne, da de andre haandskriftlige Bearbej-
 ser af de norske Kongers Bedrifter bleve af de faae Histori-
 granskere, som kiendte dem, oftest ikkun betragtede som Va-
 rianter til Heimskringla, maatte den Tanke rodfæste sig,
Snorro havde behandlet Norges Historie ligesaa selvstændig
 som *Saxo* Danmarks, i det han efter gamle Sange, Oldti-
 sagn og gamle Mænds Beretninger havde udarbejdet sit Va-
 derhos benyttende sig af *Are Frodes* og *Sæmund Frodes* k-
 tere Optegnelser.

Det vil imidlertid af det Følgende bevises, hvad jeg al-
 rede i Sagabibliothekets 5die D. S. 399 f. har anført: at *Snor-*
 ikke blot har benyttet *Are Frodes* og *Sæmund Frodes* Arb-
 der og enkelte Islænderes Levnetsbeskrivelser, men en h-
 Række af skrevne Sagaer om de norske Kongers Bedrifter navn-
 ligen følgende:

- Ynglingasaga,
- *Halfdan Svartes* Saga,
- Saga om *Sigurd Hiort*,
- *Uphaf rikis Haraldz Harfagra*,
- *Harald Haarfagers* Saga,
- *Hakon Adelsteens* Saga,
- Jomsvikingasaga,
- *Oluf Tryggvæsens* Saga af *Gunlaug Munk*,
- Samme af *Oddur Munk*,
- Adskillige Bearbejdelser af *Oluf den Helliges* Saga,
- Saga om Jarlerne paa Örkenöerne,
- Færeyingasaga,
- *Hakon Iversens* Saga,

Hertil komme endnu de historiske Skrifter, der omfattede flere Kongers Bedrifter, og som vi kiende af Henvisninger: Konungabogen, maaskee den samme der og kaldes *æft. No-regs Konunga*,

Are Frodes Skrifter om de norske Konger,

Sæmund Frodes Shrift af samme Indhold,

Erik Oddsens Hryggjarstykke,

Endeligen de Kongesagaer som endnu henligge uudgivne:

Fagurskinna fra *Halfdan Svarte* til Kong *Sverre*,

Morkinskinna fra *Magnus* den Godes Regjering til *Sigurd*

Haraldsens Död,

Hrockinskinna fra *Magnus* den Godes Regjering til *Sverre*.

Hvorledes *Snorro* har benyttet disse Sagaer, lærer os Sammenligningen mellem hans Værk og Jomsvikingasaga, *Gunlaugs* og *Oddurs* Værker, Orkneyingasaga, samt de i Haandskrift henliggende Kongesagaer. Vi finde herved, at *Snorro* stedse har viist Skiönsomhed i at forbigaae det alt for Vidtløftige, Smaalige, mindre Anstændige, eller det som var alt for Utroligt; og at han til de Digterstropher, han forefandt, selv har föiet et og andet af en bekiendt Sang, som han erindrede sig; men at han paa den anden Side ikke tog i Betænkning at optage ordret alt, hvad han ikke fandt Anledning til at rette; at saaledes Foredraget ingenlunde er hans, men de unavngivne Sagaskriveres, eller Tidsalderens i Almindelighed. Det eneste længere sammenhængende Stykke i det hele Værk, som man har særegne Grunde til at antage, at *Snorro* selv har udarbejdet, er de tretten første Kapitler. Derfor begynder *Snorro* ogsaa sin Fortale med, at han havde ladet skrive i denne

Bog Fortællinger om Hövdinge. Han taler ikke om, at selv havde hentet Efterretninger fra erfarne Mænd, men fører blot til Fortællingens Hiemmel i Almindelighed, baade de gamle Skialdesange maatte ansees for paalidelige, og at Frodes Efterretninger vare hentede fra sikke Kilder *).

Vilde man indvende herimod, at Stilens Ensformig ikke tillader at antage Heimskringla for sammensat af flere gaskriveres Beretninger, glemte man Forskiellen mellem begyndende og en uddannet Litteratur. De forskiellige Skaringer, som en bogskrivende Tidsalder frembringer i samtids Forfatteres Eiendommelighed, kunde ei yttre sig mellem gamle Islændere. Det skriftlige Foredrag var ikke hos dem Resultat af nogen dybere Reflexion, efter en særegen Aandretning men et tro Afpræg af det mundtlige, der var bleddannet ved de fælleds Forholde, hvori de vare opvoxne og befandt sig. I de mange Skrifter, vi fra Öens Frihedstid hente tilbage, kunne vi adskille trede Slags Stil, den juridiske der dreiede sig om de gamle Lovformularer, den theologiske eller didaktiske, der bærer Præg af at være tildeels dannet efter det latinske, udmærkende sig ved længere Perioder og mange Tillægsord, og den historiske eller Sagasproget. I de første er der vist nok ogsaa Forskiellighed, men denne beroer

---

*) En lignende Yttring forekommer hos Snorro i *Oluf Tryggvesens* Kap. 87 "Hvad jeg nu først vil lade nedskrive, er noget om landske Mænd". Snorro synes, ved at giennemlæse de Materialer han havde for sig, at have indstregtet det, han vilde, hans Afhandlinger skulde deraf indføre i Heimskringla.

Tidsalderen, ei paa Forfatteren. Man kan oftest adskille Sagaerne skrevne i 12te Aarhundrede fra dem fra det trettende, og disse fra det fiortende og femtende Aarhundredes Frembringelser. Derimod have Sagaerne fra den samme Tidsalder, saa temmeligen ens Tone.

Uagtet saaledes *Snorro* ikke selv har taget Hensyn til Sagnet, men ikkun benyttet skriftlige Mindesmærker; kunne vi dog kalde den største Deel af hans Værk Sagnhistorie, forsaavidt han ikke bearbejdede, hvad han forefandt, efter nogen ham særegen Synspunkt, men optog det som det var, ikkun afskiærende visse overflödige eller vansirende Dele. Kongesagaernes Forfattere, hvilke *Snorro* benyttede, have nedskrevet de mundtlige Fortællinger som vare i Omløb, og fulgt Sagnet. Men den vigtige Forskiel indtræder mellem den Sagnhistorie, som findes i *Saxos* ni første Böger, hvilke i den foregaaende Afhandling ere blevne giennemgaaede, og den i *Heimskringla*, at hin omfatter Oldtidssagn, hvilke giennem mange Menneskealdrer ere blevne forplantede; disse, naar *Ynglingasaga* undtages, faae Aarhundreders Minder. Vi vide ei, hvo der gav Oldtidssagnene deres Indklædning, derimod kunne vi i Anledning af *Heimskringlas* Elfterretninger ikke sielden paavise de Öienvidner, paa hvis Beretninger Fortællingen var bygget. Undersøgelsen over *Heimskringlas* Kilder og disses Troværdighed vil saaledes kunne afgive sikkrere Resultater, end den over *Saxos* ni første Böger, da vi ved *Heimskringla* kunne sammenligne saa mange skriftlige Mindesmærker, og i disse saa ofte finde Sagnenes Hiemsmænd.

Y n g l i n g a s a g a .

Indledningen til de norske Kongers Historie indeholder ikke blot Fortælling om Ynglingeslægten's Skiæbne; men og tillige om Asernes Indvandring og Modtagelse i Norden. Uagtet Flodius för *Snorro* havde beskrevet de norske Kongers Bedrifter, dog Ingen af disse gaaet saa langt tilbage. Baade *Are Frode* og *Sæmund Frode* begyndte deres historiske Arbejder med *Harald Haarfager*. Ingen af de haandskriftlige Bearbejdelser af den norske Kongekrönike vi have tilovers, tillöier mere end nogle Efterretninger om *Haralds* Fader, *Halfdan Svarte*.

Imidlertid maae dog allerede för *Snorro* en Saga om Ynglingeslægten være bleven, ikke blot fortalt, men og skrevet fört i Pennen; thi det hedder i Fortalen til Heimskringla "Ynglingasaga er först bleven skrevet efter *Thiodolfs* Sagn siden foröget efter lærde Mænds Fortællinger." Det var naturligt meligt at antage, at *Snorro* skulde have villet beskrive Maad hvorpaa han selv havde arbejdet, hvorledes han först havde skrevet en kortere, siden en vidtlöftigere Fremstilling af den Slægts Historie; thi hvorfor vel denne Omstændelighed ble Henseende til en enkelt Deel af det hele Værk? Han taler desuden slet ikke i Fortalen om hvorledes han selv havde samlet sine Efterretninger, men om hvad Hiemmel der kunde gives for deres Paalidelighed. Da nu af det Fölgende vil ses at det af Fortalen Anförte nöiagtigen angiver Beskaffenheden af de Efterretninger om Ynglingerne, som Sagaen indeholder, mene vi, at *Snorro* blot har ladet denne Saga afskrive, og

maaskee blot tilföiet eet og andet, især *Thiodolfs* egne Vers, der vel i Sagaen vare benyttede, men maaskee derfor ikke alle vegne citerede.

Thiodolfs Ynglingatal kunde imidlertid efter sin Plan ikke omfatte Sagnene om Asernes Indvandring; i de tretten første Kapitler anföres ikke et eneste af Skialdens Vers. Vi blive altsaa foranledigede til at betragte disse, som *Snorros* eget Arbeide og som en Indledning til det Fölgende. Hvad her siges om Aserne kunne vi henföre til tre Klasser:

1) Efterretninger, der tillige findes i Eddaerne, nemlig:

Kap. 2 ievnför Dæmisaga 7, 12, 18.

— 5 . . . . . 5.

— 4 . . . . . 21, 22 tildeels 14, 60.

— 5 . . . . . 1.

— 9 . . . . . 21.

— 15 . . . . . 50.

2) Efterretninger, der forbigaaes i Eddaerne:

Kap. 5 Om *Odins* Reise, hvortil findes et Sidestykke i *Saxos* 1 Bog S. 13 Steph. Udg.

— 4 Om *Mimers* Hoved.

— 9 Om *Odins* Giftermaal med *Skade*, hvorom anföres et Vers af *Eyvind*.

3) Bemærkninger, hvorved disse Efterretninger ere blevne bundne til Tid og Sted, og derved knyttede til Historien; hertil höre især:

Kap. 2 At *Odin* först boede östen for *Tanais*.

— 5 At *Odin* drog til Norden af Frygt for Romerne.

Hvad den første Klasse af disse Efterretninger angaa kunne vi ei være uvisse enten om deres Kilder eller historiske Betydning; thi hvad vi her læse som Historie, finde vi i Eddaerne som Digtermythe. Da nu de Oldtidsdigtere, hvis Verser vi her have tilbage, for største Delen levede før *Snorro*; da den nordiske Indklædning af disse Tildragelser bærer umiskienkelig Præg af højere Ælde end den historiske, og det er upaatvælseligt, at Aserne bleve dyrkede som Guder i det gamle Nordland; maae vi antage Eddaernes Anskuelsesmaade af Aserne som Væsen for den oprindelige, *Snorros* for den afledede. Vi kunne her ikke indlade os paa at undersøge den nordiske Mythologi, men bemærke blot, at det er ved de grundigste Undersøgelser tilstrækkeligen beviist: at Aserne, ligesom de fleste andre Fabelvesensslags Guder, maae betragtes oprindeligen at have været ikke som historiske Personer, men personificerede Natur - Guder, hvor de fleste Bedrifter blot have symbolsk Betydning. Denne Synemaade, en Følge af senere Tidens Granskninger, kunde ikke være *Snorros*. Han maatte betragte de gamle Guder enten som Dævle eller som Mennesker. For onde Aander kunde han ikke ville ansee dem, da han som islandsk Digter saa ofte indførte dem i sine Vers, og fra disse Stamfædre hidledte baade de nordiske Kongers og sit eget Slægtregister. Betragtede han dem derimod som Mennesker, erholdt hans Historie om de nordiske Konger den ønskeligste Fuldstændighed; den kunde begynde med de ældste Stamfædre, om hvilke man havde hørt, og med Stiftelsen af de nordiske Staters Forfatning og Religion. Men af denne Mythers historiske Udtydning blev det igien en Følge, at *Snorro* ikke her kunde anføre Hiemmel fra Skaldene, og

ingenlunde paa den Maade havde omtalt deres Guder, hvorfor just i de 15 første Kapitler, der omfatte lutter Digtermyther, ikkun findes to Vers; det ene af *Brage* den Gamle om Siæl-lands Öprindelse, fordi *Snorro* uden Tvivl af sin poetiske Sands var bleven bragt til den Inconseqvens, mellem det Övrige, der skulde være historisk, at anföre Digtermythen i sin oprindelige Form; det andet Vers Kap. 9 er af *Eyvind* om *Søeming*, som Sön af *Odin*, hvori Skalden taler om *Odin*, der ved *Shade* avlede mange Börn, da han med denne Jettinde levede i Menneskenes Hiem; hvilken almindelige Benævnelse paa den beboede Jord, *Snorro* efter sin Hypothese forklarer om *Sverrig*. Vi kunne af disse Exempler slutte, at *Snorro* vilde have anfört flere Skialdevers, hvis han i dem havde fundet udtrykkelig Bekræftelse paa sine Meninger om Asernes Nedsættelse i de Nordiske Riger. Da altsaa disse Efterretninger om Nordens ældste Konger ikkun ere urigtige Forklaringer af eddaiske Myther; kunne de ei blive Kilder for den nordiske Oldhistorie, men allene Bidrag til den nordiske Mythologies Behandling.

Gielder dette om de Efterretninger angaaende Aserne, hvis Kilder vi kiende, saa have vi Grund til at antage det samme om de faae andre Efterretninger om dem, der have et lignende mythisk Præg, men hvis Kilder vi ikke nu kunne angive, fordi de ikke hörte til de Myther, der i det senere Digtersprog bleve anvendte, og derfor ikke optoges i Dæmisagernes Kreds.

Men endnu ere Efterretningerne tilbage om Egnen, hvorfra *Odin* med sit Følge indvandrede til Norden, og Tiden da

dette skete; disse bære intet mythisk Præg, og ere af Hieskriberne blevene ansete for aldeles paalidelige Træk af Skandinaviens ældste Historie. Imidlertid kan *Snorros* Vidnesbyrd om hvad der havde tildraget sig omtrent 1500 Aar før hans egen Levetid, ikke i og for sig selv have nogen Vægt.

Han kan heller ikke have fundet nogen bestemt Ytelse desangaaende hos nogen gammel Skiald; thi den Mand der det Følgende viser sig saa omhyggelig for at belægge alt, hvad der kunde være tvivlsomt, med Skialdenes Vidnesbyrd, vilde ei have forsømt dette ved Oldhistoriens vigtigste Stykker. Vi ere endog beföiede til at antage, at, efter hvad vi kiende Oldsagns Beskaffenhed i Almindelighed og de nordiske Oldsagns i Særdeleshed, kunde ei engang de Skialdesange, der til *Snorros* Tid endnu vare i Folkets Minde, indeholde slige bestemte historiske Efterretninger. Alle Sagns Historie lærer os nemlig at, naar Mindet om Krigstog eller en Vandring skal forplantes sig igiennem en lang Række af Slægter, maa det ikke være i Form af en kort historisk Efterretning, men det maa knyttes til Begivenheder, der efterlade et varigt Indtryk. Skialdenes der altsaa til *Snorros* Tid have været gamle Minder om Asnes Reise fra Tanais og sammes Anledning, maatte der og her have været Myther om deres Krige med Romerne og Reisens Æventyr. Vi kunne med Sikkerhed paastaae, at ei til *Snorros* Tid ja ei siden Christendommens Indförelse, slige Sagn vare i Omløb; thi vi have alt for mange Brudstykker tilbage af Skialdesange fra det 9, 10 og 11 Aarhundrede, for ikke at tale om Eddaerne, til at vi ei i disse skulde have fundet et Spor af saa mærkelige Myther. De Grunde, ifölge hvilke adskillige

nyere Forfattere med Föie paastaa Skandinavernes orientalske Herkomst, ere hentede fra en Sammenligning mellem Sprog og religiöse Meninger, som *Snorro* ikke var i Stand til at anstille. Der synes da intet andet for os tilbage at antage, end at *Snorro* er ved den Synspunkt, fra hvilken han betragter de gamle Sagn, bleven bragt paa disse Yttringer; og at det var ikke noget han af andre havde hört, men som han selv ved sin Granskning troede at have udfundet. Vi kunne endog med Sandsynlighed angive, hvad der kan have ledet *Snorro* i sin Forskning.

Baade *Jornandes* og *Paulus Diaconus* have rimeligvis været *Snorro* bekiendte. Begge disse Forfattere forudskikke geographiske Bemærkninger, og begynde derpaa det Folks Historie, de ville beskrive, ved at fortælle dets ældste Vandringer. Saaledes gör ogsaa *Snorro*. Men hine Forfattere, der levede i de af nordlige Folkeslag stiftede Riger, kunde lade det beroe ved at lade Stamfædrene komme fra Norden. *Snorro*, der levede i Norden selv, maatte söge et andet Fædreneland for dette Stamfolk. Vel kunde den Lyst hos Middelalderens Skribenter, at forherlige Folkenes Herkomst, ved at hidlede den fra Trojaner eller andre af Oldtidens berönte Nationer, som ogsaa udbredte sig til Islænderne, neppe være efter den sindige Historieskrivers Smag; men allerede Navnene, Aser og Asgaard, maatte lede ham til at tænke paa Asien som Fædreneland. Nu skriver *Jornandes* Kap. 5, at Tanais, der nedfalder fra de Riphæiske Bierge (den bekiendte Verdens Ende) er den berönte Grendse mellem Europa og Asien; i det förste Kapitel af *Heimskringla* bemærker *Snorro* ikke alleneste, at Tanais sdskiller den ene Trediedeel af Verden fra den anden,

men desuden at Floden kom fra Bierge, der ligge uden for beboede Lande. Han tillöier end videre, at det var m Rette, at Floden hedte Tanais; dette maatte sigte til en I skaffenhed ved Floden, som retfærdiggjorde Navnet. Hvilke Beskaffenhed dette var, kan ikke være os tvivlsomt, thi föies til, den kaldtes fordem Tanaqvisl eller Vanaqvisl; m det eene af disse Navne forekommer ligesaa lidet som det a det hos nogen gammel Skribent. Det Hele bærer derim Præg af etymologisk Conjectur. Tanais kunde let blive til T naqvisl, men Tanaqvisl syntes at være omtrent det sam som Vanaqvisl; og da dette Ord kunde betegne Vaner Flod, var dermed tillige baade Flodens Navn forklaret og S det bestemt, hvor Vanerne boede, og fra hvis Nabolag asiatiske Mænd vare uddragne, som *Odin* anførte.

Den anden Yttring, at *Odin* blev ved Romernes I obring foranlediget til at udvandre, grunder sig uden Tv deels paa en theologisk Mening, deels paa en genealogisk Co bination. Man forudsatte, at der, da *Christus* blev fö havde været Fred over den hele Jord; og da nu Sagnet ta om en Kong *Frode* den Fredegode, hensatte man hans F giering til den christelige Tidsregnings Begyndelse. Da der *Frode* var en af de ældste Skioldunger om hvilke Sagnet vid at melde, og man ikkun kiendte et Par af hans Forfæd ansaae man ham for en Sönnesöns Sön af *Odin*. *Fjöl* Konge i Upsal, *Frodes* Samtidige, blev anseet for en Sön söns Sön af *Njord*, der skulde være indvandret med *Oa* Herved blev altsaa Tiden af Asernes Indvandring omtrentlig bestemt til et hundrede Aar för *Christi* Födsel, og deraf ful

atter, at Romernes Erobringer i Asien dertil havde været den rimeligste Anledning *). Disse Myther om Aserne bleve ved Sagnene om Ynglingaslægten forbundne med den norske Kongehistorie. For *Snorro*, der ikke vilde fortælle alle Sagn fra Oldtiden, men give sin Historie Sammenhæng og Runding, og ikke berette uden det, der syntes paalideligst, maatte Ynglingasaga være et saare velkomment Bidrag. Det var grundet paa det Erindringsvers, *Thiodolf* den Hvinverske, *Harald Haarfagers* berømte Skald, havde digtet til Ære for Jarl *Rognvald* den Höie, Kong *Haralds* Sydskendebarn, hvori han i tredive Vers havde besunget tredive af dennes Forfædres Död. Intet Aktstykke fra *Harald Haarfagers* Tid kunde være paalideligere end Ynglingatal, saavel fra Forfatterens, som fra Formens Side. *Thiodolf* levede mange Aar i Anseelse ved *Haralds* Hof, var Kongens Fortrolige og den Første af hans Skialde. Som saadan var han foranlediget til at samle de gamle Minder, for at kunne anvende dem i sine Draper. Leilighed dertil kunde ikke mangle i Kongsgaarden, hvor saa mange af de ældste Slægter vare forsamlede. Hvad han sang i Kongens Hal blev strax vidt bekiendt, og da han ikke blot var

---

*) De angelsaxiske Skribenter bestemme *Odins* Tidsalder efter andre Grundsætninger. Det faste Punkt hvorfra de gik ud, var *Hengists* og *Horses* Ankomst til England. Disses Stamfader skulde *Odin* være, men da man ikkun vidste at opregne faae Ætled, blev *Odins* formentlige Tidsalder rykket længere ned, og foranledigede mange Historieskrivere til at antage en saxisk *Odin* som yngre end den nordiske.

yndet af Samtiden, men blev anseet for et af de senere Skildres Mönstre, havde disse en dobbelt Grund til at mindes dem i de af hans Sange, der angik de Kongers Ætmænd, og i Bedrifter de vilde besynge. Sangformen, hvori disse Mindebleve forplantede, hindrede dem fra letteligen ved vilkaarlige Tilsætninger at forvandskes. Deres egen Beskaffenhed er, som man kunde vente den hos en Gienklang af ældgamle Sagn; og meddele ved hvert Navn et eller to mærkelige Træk af en Art, som senest pleier at forsvinde af Menneskenes Hukommelse.

Ville vi nøiere undersøge Beskaffenheden af den egenlige Ynglingasaga, der gaaer fra Kap. 14 til Sagaens Ende, maae vi adskille det, der grunder sig paa *Thiodolfs* Vers, saavel fra det, der er hentet fra andre navngivne Kilder, som fra det Övrige, der skyldes hine för omtalte lærde Mænd.

Tillæg.

Af *Thiodolf* anföres eet Vers om *Rognvald* den Hövling, syv og tyve om hans Forfædre, hvilke udgiöre en sammenhængende Slægtrække iadtil *Fiolner*, Sön af *Yngvefreir*, Sönnesön af *Njord*. Vi vide altsaa bestemt, hvad det er *Thiodolf* har fortalt om disse Fyrster. De to Vers om Slægtens förste Led forbigaaes; den rimeligste Grund dertil synes at være, at disse Vers, der betragtede dem som Guder, ikke stemmer overeens med hvad der i det Foregaaende er bleven sagt om Menneskerne. Da vi slet ikke vide noget om de Kilder, af hvilke *Thiodolf* öste, kunne vi allene ifölge Analogi og efter indvortes Grunde slutte os til deres Paalidelighed. Indvortes Grunde vidne for, at det er historiske Sagn, der fra *Fiolners* Död

besynges; men Analogien lærer, at der uden skriftlige Documenter neppe gives gyldige Slægtrækker, der gaae henved et tusinde Aar tilbage. Muligt er det nok, at *Thiodolf* har havt en endnu ældre Skialds Erindringsvers at følge; men ligesaa muligt at han selv eller en anden ikke meget ældre Skiald har samlet Genealogien. Af en Genealogist fra en saadan Tidsalder kan man ikke vente kritisk Skarpsind, eller Overskuelse af den gamle Historie, men derimod Ærlighed og sund Dømmekraft. Maaskee ere samtidige Fyrster satte som hinandens Eftermænd; men naar *Thiodolf* kunde synge om Kong *Harald Haarfagers* 30 Stamsfædre; maatte dog til den Tid flere hundrede Aars Minder være tilbage, thi ellers vilde Slægtrækkerne ei engang med Sandsynlighed kunne være bleven ordnede. De Konger ere blevne satte først, hvilke Samtiden ansaae for de ældste, altsaa rimeligviis saadanne, om hvis Bedrifter kun et svagt Gienlyd var tilbage. Jo nærmere Slægtleddene rykke Skialdens egen Tidsalder, jo troværdigere maae Efterretningerne blive.

Tvende andre Kilder blive navnlig angivne, *Eivind* Skialdespilders Hælygiatal og *Skioldungasaga*. Det første var en Efterligning af *Thiodolfs* Qvad, besang Hladejarlernes Slægt, og nævnte enhver Död og Gravsted; kun eet Vers er deraf bleven anført Kap. 26. Den anden var *Skioldungasaga*, eller en Fortælling om Leirekongerne, der i det mindste i *Rolfs* Historie har været meget vidtløftig: ogsaa denne Kilde anföres kun een gang Kap. 55. Rimeligviis ere ogsaa Sagnene om *Hake*

Kap. 25 - 27 *), Egil Kap. 30, og *Ivar Vidfadme* Kap. 43 derfra hentede.

Til de Tillæg, hvormed lærde Mænd efter *Snorros* tring havde foröget *Ynglingasaga*, höre, foruden de andre Citationer og udförligere Efterretninger om de senere Upsal Konger, især Synchronismen mellem Leirekongerne og Upsal kongerne Kap. 29, og en almindelig Bemærkning om Upsal kongernes Magt og Thronfölge K. 40, endeligen uden Tveksels ogsaa nogle Efterretninger om Kong *Svegder*, ved hvilke maa opholde os noget længere; da de kunne anföres som Indledning til den næste Afsnit, og som i sig selv har en stor betydning, mod hvad forhen angaaende Asernes Indvandring i Norden bleven bemærket. I *Thiodolfs Vers* staaer om denne *Svegder* ikke andet, end at han blev overlistet af en Dverg; Kongen forfulgte Dvergen; men Klippen aabnede sig for Kongen. Derimod hedder det i den prosaiske Deel af *Sagaen* saaledes: "Svegder gjorde det Löfte at opsöge *Godheim* og *Odin* i de Gamle; selvtolvt reiste han langt bort til Tyrkland og det stred til Sverrick, fandt mange Frender, blev borte i fem Aar, og kom hjem med en Kone, der hedte *Vane* fra *Vanaheim*. Si vilde han atter ud at lede efter *Godheim*. Östen paa Sverrick kom *Svegder* til en stor Gaard, der kaldtes *Steen*, hvor Kongen og var en *Steen* som et stort Huus. Da *Svegder* om Aftenen gik fra Drikkebordet til Sovestuen, saae han en Dverg sidde ved *Stenens Dör*; denne bad *Svegder* at gaae ind, hvis

*) Hvor berömt denne Konge var kan sees af *Volsungasaga* Kap. 33.

***) *Thiodolfs Vers* er urigtigen oversat i *Heimskringla* I D. S. 19. Ogsaa Navn forekommer ei deri. See Versets Forklaring sammesteds 6te D. S.

vilde finde *Odin*. *Svegder* og hans Folk vare drukne og løbe ind i Stenen, som strax lukkede sig og de kom aldrig tilbage". Betragtet som Historie er det ligesaa urimeligt, at *Svegder* skulde være reist til Asien for at besøge sin Oldefaders Samtidige, som at han tilsidst løb ind i Kampesteen for at finde ham. Det röber desuden den kristelige Tidsalders Forestillinger, at *Odin* skulde have sin Bolig i Klippen, ligesom Trolde eller andre Underjordiske. *Thiodolfs* Vers antyder vel ikke andet, end at *Svegder* blev borte mellem Klipperne, men dette kunde og forklares saaledes, at han havde nedstyrtet sig fra Klipperne for at opsøge *Odin* i Valhalla, til hvilken ældgamle Skik man finder Spor*). Da det nu tillige fortaltes at *Svegders* Dronning hedte *Vana*, og fölgelig maatte være fra *Vanaheim*; kunde man let deraf danne Fortællingen om hvorledes *Svegder* var reist til Godheim, som efter de islanske Lærdes Mening laae i det store Sverrig eller Scythien, for der at gieste *Odin*. For at intet skulde gaae forloren, knyttedes denne Beretning til den anden om Dvergen i Klippen. Ogsaa den har man uden Tvivl villet bringe Sandsynlighed nærmere ved at giöre Stenen til Navnet paa et Huus, uagtet Fortællingen slet ikke derved har vundet. Vi maa ikke undre over, om de gamle Islændere have indskudt deres egne Meninger mellem de gamle Sagn og udgivet denne Blanding for Historie; thi de fleste senere Lærde, der have behandlet den nordiske Oldhistorie, have gjort sig skyldige i selvsamme Feil.

---

*) *Göthreks* og *Hrolfs* Saga i Begyndelsen.

Halfdan Svartes Saga.

Denne Konges Levnet gör Overgangen fra den mørke Tidalder i Norges Aarbøger til den historiske. Efterretningerne om *Halfdan* selv bære alle indvortes Præg paa Troværdighed. Deels ved Arv, deels ved Giftermaal, deels ved lykkelige Kærlige, forenede han flere Smaariger i det sydlige Norge under sit Herredømme, og vandt Undersaaternes Kierlighed ved at give gode Love, og hævde dem med Retfærdighed. Det eneste Romantiske i hans Levnet er, hvad der staaer i Forbindelse med *Harald Haarfagers* Födsel og Ungdom Kap. 6, 7, 8. Hans Död paa en alt for svag Iis er en i Norge ikke færdig den Tildragelse nöiagtigen fortalt. Ingen Vers findes brugte i denne Konges Levnet, uagtet ideligen baade i det Foregaaende og Efterfølgende Digtere citeres som Hiemmel. Maaskee *Harald Haarfagers* Skialde ikke ret blevne begeistrede af denne Konges Bedrifter, eller og *Snorro* har anseet det overflödigt at anföre en eller anden Opregning af *Halfdans* Seiervindinger, der i Vers var bleven udtrykt. *Halfdans* forstærkede Regimente, hvorved Sönnens Storhed blev forberedet, var alt for mærkeligt for hele Norge; til at ei dets Hovedpunkter skulde erindres. Uden Tvivl har *Halfdans* Saga stedse udgjort Indledningen til *Harald Haarfagers*; thi baade var det efter Sagaskrivernes Skik at begynde Heltens Levnet med at meddele om Faderens Bedrifter; desuden kunde alle disse her betragtes som Forberedelse for Sönnens Storhed. Neppe har der været *Snorro* været den Første, der sammenskrev en *Halfdans* Saga.

han vilde ellers oftere have anført enkelte Skialdesange eller andre Kilder. *Sigurd Hiorts* nu tabte Saga er den eneste Kilde, der omtales Kap. 5. Da der lægges til, at Sagaen om denne Konge var lang, er det rimeligt, at den maae have været nedskreven. Den anföres desuden tilligemed Efterretningen om *Sigurds* Död og Hevnen derover, i et islandsk Fragment hos *Langebek* 2 D. S. 285, og da man her finder en næsten ordret Overeenstemmelse med *Snorro*, men tillige et Tillæg vm *Sigurds* Ankomst til Norge, er det rimeligt, at Aarsagen til denne Overeenstemmelse maa söges i at begge have öst af den samme skriftlige Kilde. Vi have flere Bearbejdelser af *Halfdans* Saga endnu tilbage. Korteligen tales derom i Begyndelsen af den *Oluf Tryggvesens* Saga, der findes i Flatöbogen. Lidt mere findes om denne Konge i *Fagurskinna*, hvilket er ganske uafhængigt af *Snorro*, da det sin Korthed uagtet har adskilligt Særeeget. Et andet med denne Codex beslægtet Haandskrift er især afvigende, ved at kalde *Halfdans* anden Kone ikke *Ragnhild* men *Helga* hiin *Haarfagre*. En fuldstændig Fremstilling af *Halfdans* Levnet findes under den særskilte Titel *Thattr Halfdanar Svarta* i Flatöbogen Col. 295-96. Denne Fremstilling er undertiden kortere end *Snorros*, stemmer flere Steder ordret, har dog adskilligt Særeeget, som *Schönning* har altsammen anmærket i sin norske Historie 1 D. S. 116, f; disse udvortes Grunde bestyrke, hvad de indvortes lode formode, at *Snorro* har i denne Konges Levnet havt ældre skrevne Sagaer for sig; thi vare de andre Efterretninger om *Halfdans* Levnet Bearbejdelser af *Snor-*

ros Værk, kan man ei forklare sig Afvigelserne, vare de skrevne senere blot efter mundtlig Overlevering, kan man forklare Overeenstemmelsen med *Snorros* Arbeide.

Harald Haarfagers Saga.

Hovedbegivenhederne i denne Konges Levnet ere baade i selv saa troværdige, i deres Følger saa mærkelige, og end den bekræftede ved saa mange forskiellige Vidnesbyrd; at ikke kan være Tvivl paa deres Paalidelighed. Nogle *Pur* af *Haralds* Privatliv have derimod et æventyrligt Ansigt. Vi ville ei engang opholde os ved de Drømme, der var hans Storhed (*Halfdans* Saga 6-7), thi den herskesyg og lykkelige *Halfdan* havde tillige med sin Dronning Anledning til at drømme om deres Slægts stigende Magt, og havde end intet drömt, maatte dog Sagnet letteligen tillægge hvad Udfaldet bekræftede. Mere Præg paa Opdigtelse og Omstændighederne ved *Haralds* Opdragelse. *Snorro* fortæller (*Halfdans* Saga Kap. 8), at da Maden en Juleaften var forsvundet fra Kongens Bord, havde denne villet pine en troldkvinde til at sige, hvo der havde gjort det, men Finnen løb med den unge *Harald*; begge modtoges af en Hövding, som beholdt dem hos sig indtil Vaaren, da fortalte han *Harald* hans Fader var död, og at han skulde vorde Enekonge over Norge. *Snorro* har villet formindske det Fabelagtige i Sa-

men i sig selv derved gjort det mindre forstaaeligt. I Flatöboken forbindes denne Fortælling med en anden: at *Harald* i sit femte Aar befriede Jotunen *Dovre*, der var bleven fanget som han vilde bestie Kongens Skatkammer, og var til Gien-gield bleven opdraget af denne fra sit femte Aar til sit tiende. Jotunens Navn peger hen til Fortællingens Oprindelse. Det var et Almuesagn, at *Harald* var bleven opfostret af Biergkongen *Dovre* inde i Dovrefield; thi man troede, at de Væsner, der boede i Biergenes Indre, fattede undertiden Yndest for Börn, havde dem en Tid lang hos sig, og siden beskyttede dem. Sagnets Ælde kan ikke bestemt angives. Kialnesingasaga viser, at det i det fiortende Aarhundrede er bleven anset for gammelt. *Haralds* heldige Tog over Dovrefield var et Beviis paa, at den Mægtige i Bierget ikke var ham imod, og dette kan have frembragt Sagnet; om desuden en vis Begivenhed i *Haralds* Ungdom har været sammes nærmeste Anledning, er aldeles uvist.

En Kongedatters stolte Svar, der ingen vilde ægte uden Eneherskeren i Norge, skal have bevæget den unge *Harald* til at giøre et Løfte ved den Gud, der havde skabt ham og styrer Alt; at han ei vilde klippe eller kæmme sit Haar, før han havde underlagt sig hele Norge. Denne Fortælling synes i sig selv mistænkelig. Hertil kommer endnu at *Fagurskinna* fortæller det samme om *Ragna*, Adilsdatter, som *Snorro* og *Flatöbogen* henføre til *Gyde* en Datter af *Erik* *). Imidlertid

---

*) At de forskiellige Navne skulde, som *Schönning* mener (norske Hist. 2 D. S. 22), antyde tvende forskiellige Tildragelser, er meget

var det dog i den nordiske Oltids Aand, at Ungvæn paal sin Beiler, at forsøge sig, eller at udføre en mærkelig Bedrøvelsen Tanken om en Enehersker i Norge kunde ei være fremmedt det Söndenfieldske, efter at *Gorm* og *Erik* havde i Naboerne gerne viist Exemplet, og *Harald* allerede i sin tidlige Ungdom var bleven mægtigere end alle hans Naboer.

Da *Oluf Tryggvesen* prækede Kristendommen for Thyrerne, anførte han blandt andet: at selv *Harald Haarfy* havde sat sin Fortröstning til den Gud, som havde skabt Verden skönt han ikke ret vidste, hvo denne Gud var*). Dette berøver uden Tvivl til *Haralds* nysanföerte Löfte. Vel kunde man sige, at Sagaskriveren maaskee har digtet *Olufs* hele Tale men den synes dog dertil for karakteristisk; da desuden man i Islandere hörte paa denne, og Kristendommen ved samme Tid forkyndtes i Island, var det rimeligt, at man mindedes Tale Indhold. Af *Olufs* Tale fölger desuden ingenlunde, at *Harald Haarfager* skulde have været en halv Kristen, eller at han skulde have undladt at offere i Gudehusene, hvilket vilde stridde mod det Thrönderne sagde om ham til *Hagen Adelsteens* Thing (Sn. i *Hag. Ad. Sag.* 17). Havde dette været Tilfældet, vilde *Oluf* ei have forsömt at bemærke det, og *Harald Adelsteens* senere Forhold vilde da ei have været Almueens Forfaldende. Naar *Harald* vilde undertvinge alle Norges Fyrst

---

usandsynligt. Det er langt rimeligere, at Sagnet har havt mange Varianter, end at tvende Møer havde givet det samme Svare til *Harald* to Gange aflagt det samme Löfte.

*) *Oluf Tryggves*, *Saga isl.* Udg. 2 D. Kap. 35 S. 105.

maatte hver Egn's Skytsguder (Landvættene) være ham imod, og han maatte altsaa sætte sin Lid til Himlens Konge. Denne naturlige Tankegang blev siden udtrykt med kristelige Vendinger, og udvides i Fagurskinna til en heel Præken om, at den Gud ikke kan hielpe, hvis Rige kun udstrækker sig til en Klippe eller en Skov, at den ene er sand Gud, der haver skabt alle Ting, og at han aldrig vilde offre til dem, som Menneskene den Gang ærede, men allene til ham, der skabte Himlen og Jorden. *Torfæus* har (*hist. norv, P. 2. pt 5.*) anført noget af denne Tale; men bemærker tillige, at *Haralds* følgende Levnet slet ikke stemmede dermed overeens. Den betænksomme *Snorro* anfører blot Löftet til Gud; men mange senere Forfattere have gientaget *Fagurskinnas* Ord.

Den sikkerste Deel af Fortællingen er den, der forekommer os synderligst; om at *Harald* i mange Aar hverken lod sit Haar rede eller klippe, thi i Sangen over Slaget ved Hafursfiord kaldes han udtrykkeligen *Lufa* d: den stridhaarede eller den med de stygge børstede Haar, men siden stedse den Haarfagre.

En tredje Tildragelse i *Haralds* Levnet, som er bleven æventyrligen udsmykket, er hans Ægteskab med *Snæfrid* (Kap. 25). En Fin ved Navn *Spase* havde en Juul faaet Kongen hien til sin Gamme, hvor hans Datter *Snæfrid* saaledes havde indtaget Kongen, at denne gjorde hende til sin retmæssige Hustru, avlede fire Börn med hende, og af Kierlighed til hende, forglemte sit Rige og sin kongelige Værdighed. Da hun derpaa döde, var Kongen i tre Aar som tryllet til hendes Liig, der beholdt sin forrige Skönhed; indtil *Thorleif* den Vise

raadte Kongen til at lade det iföre prægtige Klæder; saas man rørte derved, forandredes det til et fælt Aadsel; dette brændt og Kongens Fortryllelse hævet.

Det meest Paafaldende ved denne Fortælling, at *Harald* var hentryllet til den Elskedes Liig, er et Billede til at trykke den heftigste Sorg. Allerede *Schönning* har bemærket (N. Hist. 2 D. 52), at man har lignende Sagn fra forskjellige Tider og Steder. Ægteskabet med *Snæfrid* var Folket indlydende fordi hun var af en fremmed Stamme. Flatøbogen kalder hende en Jotun. Baade Jotuner og Finner vare Navne paa ældre fra Norges fleste Egne fordrevne Stammer, og anvendte tillige til at betegne troldkyndige Folk; det ene Navn kunde i Sagnet forvexles med det andet. Det hedte nu letteligen, *Harald* forsömte Regieringen over sin Elskov, især hvis fældigviis et Par fredelige Aar fulgte paa Ægteskabet. Folket Had blev ikke forsonet ved *Snæfrids* tidlige Död, det kunde ikke taale *Haralds* Sorg, tilskrev samme Finnekunster, og tilbragte længede den til det runde Tal af tre Aar. *Snæfrids* Beviis hvis Skiebne er indflettet i de fölgende Begivenheder, ere strækkeligt Beviis for, at Hovedtrækkene i Sagnet ere historiske.

Uagtet det Anförte viser, at udsmykkede Folkesagn udgjöre en Deel af *Harald Haarfagers* Historie; er denne Deel langt fra ikke öst blot af disse usikre Kilder. *Snorro* anför som Hiemmel Kap. 9, 10, 11, 16, 17, 19, 21, 22. Strophen *Thorbiörn Hornkloves* Digt om *Haralds* Bedrifter kaldet *Glundrup* drape, desuden et Vers af *Eyvind* Skaldespilder Kap. 15, af *Jorund* Skaldmö Kap. 59, og adskillige af *Einar* Jarl K. 52. Alle disse vare Öienvidner til Begivenhederne. Ma

flere historiske Vers af *Harald Haarfagers* Skialde vare endnu til *Snorros* Tid bekiendte. Flatöbogen anfører Vers af *Thiodolf* den Hvinverske om *Haralds* Agtelse for vise Oldinge, hans Gavmildhed mod sine Stridsmænd og sine Skialde; og föier til, at disse lønnede Kongen med saadanne Hæderssange, der ei ville glemmes, saalænge det Danske Tungemaal varer *). Ligeledes anføres der et Vers af *Audun Ilskald* om *Haralds* Bersærker, og af *Hornkloves* Sang om Slaget ved Hafursfiord et Vers mere end der staaer hos *Snorro*. Ogsaa *Fagurskinna* har en Deel for dette Haandskrift særegne Vers af *Hornklove*, om *Haralds* Sæder og Gavmildhed, om Bersærkerne og Spillemandene ved hans Hof, foruden Skildringen af Slaget ved Hafursfiord, som her tillægges *Thiodolf* af Hvine. — Ved de fleste af disse Vers vil man kunne indsee Grunden til at *Snorro*, om han end kiendte dem, var gaaet dem forbi. Enten indeholde de ingen vigtige Gierningsager eller de afhandle det Enkelte med en Vidtløftighed, der ikke svarede til den övrige Fortælling. Uagtet altsaa *Snorro* just ikke anfører en Digterstrophe for enhver Begivenhed af *Haralds* Liv, kunne vi dog af det anförte slutte, at han har havt de samtidige Digteres Hiemmel for det meste, af hvad han fortæller om Norges første Enehersker.

Heller ikke kan *Snorro* have manglet skrevne Efterretninger om mærkelige Mænd fra *Haralds* Tidsalder. Deriblandt nævne vi först en Saga om den örkenöiske Jarl *Torf* — *Einar*. Landnamabogen beraaber sig S. 303 paa en Saga om

*) Medan dansk sungu gengr. Col 298.

denne *Einar*; og af den islandske Udgave af *Oluf Trygvassens* Saga i D. Kap. 178-179 sees, at der gaves flere Beretninger om denne Jarl, end hvad der i *Heimskringla* er ført. Da nu *Snorro* i *Oluf* den Helliges Leynet citerer de kenöiske Jarlers Historie Kap. 109, ja endog har udskrift mange Sider deraf, er det höist rimeligt, at hvad der i *Harald Haarfagers* Leynet findes om samtidige Begivenheder i Örkenöerne K. 22, 27, 31, 52, er hentet fra en *Einars* Beretning. Det er usikkert, om Smaafortællingerne angaaende *Harald Haarfagers* Skialde og *Hauk Habrok* ere ældre end *Snorros* Fortællingernes egen Upaalidelighed kan have været Grund til, at *Snorro* gik dem forbi.

Sagaerne om Islands Nybyggere omtale gemeenligen *Harald Haarfager*, nogle blot i Forbigaaende; som *Hrafn Godes*, *Torskfindingernes* og *Svarfdölnernes* Sagaer; andre føre tillige et og andet om *Haralds* Regiering, nemlig *Laxdæla*, *Eyrbyggiasaga*, *Laxdælasaga*, *Sturlungasaga*, *Landnamabog*, *Gretterssaga* og *Floamannasaga*. Ifölge de i Saga-bibliothekets förste Bind anstillede Undersögelser, maae de fleste af disse Sagaer have været nedskrevne för *Snorros* Tid. De fleste Beretninger stemme godt overeens med *Snorros*, men han har ikke benyttet det Særegne, som nogle af dem, især *Eigla* og *Laxdæla*, indeholde; uden Tvivl af den gode Grund, at disse Efterretninger for meget vare indskrænkede til enkelte Personers Skiebne, til at kunne optages i Landets almindelige Historie, og desuden allerede vare hans Landsmænd tilstrækkeligt bekiendte. Han nævner derfor ogsaa kun Islands Bebyggelse med et eeneste Ord Kap. 20, og omtaler slet ikke de af

Frodes Schodæ og Landnamabog bekiendte Forhold, hvori *Harald* stod til disse Nybyggere.

Vi have hidtil betragtet vor Forfatter som den, der først havde samlet de om *Harald Haarfager* adspredte Efterretninger. Men dette kan ikke have været Tilfældet. Allerede Landnamabog nævner omtrent paa samme Tid Heimskringla blev forfattet, en skreven Saga, om *Harald Haarfager* S. 21.

Fagurskinna indeholder S. 9 - 33 en Udsigt over *Haralds* Regjering, der ikke kan være noget Udtog af *Snorro*, da den, endskiöndt meget kortere end Heimskringla, dog har adskilligt afvigende og en Deel Tillæg. Den bærer i sig selv Præg af at være et tidligere Forsög, thi der hersker den største Ulighed i Gienstandenes Behandling, undertiden beröres vigtige Begivenheder med faae Ord, og mindre vigtige fortælles udförligen. I Fremstillingen af *Hauks* Sendelse til den engelske Konge stemmer Fagurskinna næsten ordret med *Snorro*, og kunde derved vække Formodning om, at et Stykke af *Hauks* Thattr. laae til Grund for Beretningen om denne Reise Kap. 41 - 42.

I Flatöbogen findes efter *Halfdan Svartes* Thattr en Fortælling om *Harald Haarfagers* Bedrifter, der gemeenligen citeres under Titel *uphaf rikis Har. Haarf.*, og som ender med *Hauk Habroks* Thattr og nogle almindelige Bemærkninger om *Harald*, Col. 298 - 306. Denne Fortælling er vidlöftigere end Fagurskinnas, den stemmer næsten ordret med *Snorro* Kap. 1, 3, 5 - 7, 8; den fölger en anden Orden, og afviger i Smaating 10, 11, 19, 25. Vigtigere ere Afvigelserne og Tillæggene i Anledning af Jarl *Atles* Fald Kap. 13 og *Haralds* Beilen til *Ragnhilde* Kap. 21, samt Indledningen, der har nogle

Vers af *Thiodolf* den Hvinverske, og Slutningen, hvori staaer
 Vers af *Harald* selv over hans elskte *Snœfrid*. Den der s
 dette Stykke ind i Flatöbogen bemærker, at han udelod Efter
 ningerne, om hvad Riger *Harald* efterlod sine Börn, *H*
 Reise til *Adelsteen*, samt hvad der angik *ErikBlodöxe* og
ralds andre Sønner, fordi dette stod i den Saga om *Oluf T*
gvesen, der var allerede indført i Haandskriftet *). De vigt
 Udeladelser i denne Beretning om *Haralds* Levnet angaae
 saa *Haralds* Forhold til den Svenske Kong *Erik* K. 14
 nogle af hans Krige mellem Slagene ved Solskel og Hafurs
 K. 10 - 17, hvor *Snorro* just hyppigen anfører Vers som H
 mel; desuden om *Gange Rolf* Kap. 24 og Stykket af Jarl
nars Saga 27, 30 - 31. Ifølge det anførte er det rimeligt
 ogsaa denne Beretning om *Haralds* Regiering er ældre
Snorros.

Hakon den Godes Saga.

Hakon Adelsteens Historie er nøie knyttet til Efterretning
 om *Erik Blodöxe* og hans Sønner; der have maaskee e
 været flere Sange om disses Bedrifter end om hins.
 Kierligheden til den gode Konge bevirkede, at man omhy
 ligen forplantede hans Minde, imedens man ikkun leiligh

*) Som er aftrykt i den islandske Udgave af denne Konges Levne

viis omtalte Hæderssangene over de forhadte Regenter. Allerstærkest var Hadet til *Eriks* Dronning *Gunhilde*; dette yttrede sig i Fortællingen om hendes Opdragelse og første Möde med *Erik*. Da hun var ond og klog, heed det, hun kunde hexe; da det var paa et Tog til Biarmeland, *Erik* havde fundet hende, sagde man hendes Fader havde ladet hende opdrage hos troldkyndige Finner; og nu udsmykkedes Maaden, hvorpaa hun slap fra disse Opdragere. Det hele beroede paa de faae Skibsfolks Fortælling, der bragte *Gunhilde* fra Hytten til *Eriks* Skib. *Snorro* fortæller dette udförligen (*H. Haarf.* S. Kap. 34); derimod omtaler han ikkun med faae Ord *Eriks* Bedrifter paa Biarmelands Toget, uagtet man seer af *Egilssaga* S. 178, at flere Sange derom vare bevarede. Efterat *Hakon* var fra Engelland kommet til Norge, maatte *Erik*, forladt af Folket, flygte bort med sine Tilhængere. *Snorro* fortæller i tvende Kapitler hans fölgende Skiebne (*H. G. S. K.* 3-4), men udelader det skiönne Drape til hans Minde, der blev Mönsteret for *Eyvind* Skaldespilders *Hakonarmal*, og hvoraf *Fagurskinna* har bevaret os et Stykke*). Et andet Digt til *Eriks* Ære, som vi endnu have tilbage, er det *Egil Skalagrimsen* forfattede i Northumberland for at redde Livet. *Snorro*, der i sin Edda har anvendt flere Stropher af dette Digt, forbigaaer det her, tillige med *Egils* övrige Forhold til de norske Konger, venteligen fordi dette, der nærmest vedkom Sagaen om *Egil*, var af denne tilstrækkeligen bekiendt. *Eriks* Sönners, eller som de oftest kaldes, *Gunhilds* Sönners, Bedrifter ere især blevne besiungne af *Glum*

---

*) Sagabibliothek 2 D. S. 374-75.

Geiresen i Graafeldsdrapet, hvoraf *Snorro* i denne *Saga* fører et Par Stropher Kap. 5, 10.

Hakon Adelsteen var en fredsæl Konge. Han førte kun tvende Angrebskrige. Den ene, foranlediget ved de Dn- skes Anfald paa Vigen, var et Tog til Danmark, hvis Begiv- heder *Snorro* fortæller efter et Drape af *Guttorm Sindre* K. 6-9; den anden var et Streiftog til Vestergothland, besungne flere Qvad (*Egilssaga* S. 589). *Snorro* forbigaaer det ganske ventelig fordi han har anseet det for ubetydeligt.

Hakons øvrige Krige vare til Forsvar mod *Eriks* Sønner. Ofte var disses Anfald kun Streiftog; men trende Ga- landede de, understøttede af Kong *Harald Gormssen* i Dan- mark, med anseelig Magt. Slaget ved Augvaldsnes beskriver *Snorro* efter *Guttorm Sindres* Qvad Kap. 20; om Slaget ved Frædebjerg anfører han blot et Vers om *Hakons* Tapperhed af bemeldte Skiald K. 26, og beskriver det for Resten med Nöiagtighed, der maae være grundet paa Öienvidners Beret- ninger. I Anledning af det sidste Slag, hvor *Hakon* havde *Eyvind* først improviseret nogle Stropher, siden disses sit *Hakonarmal* Kap. 28, 50-53.

Den gode Konges øvrige Regiering frembød til Lykke for Folket intet Stof for Skialdeqvad; det Mærkelige i saa- dan kan henføres til offentlige Foranstaltninger, nogle Naboege- heldige Besiddelsestagelse, og Forsög paa at indføre Krist- dommen. *Hakons* Love bleve længe ved at gielde; Læn- Inddeling i Skibsreder, og Baunernes Oprettelse, ere ligeledes varige Indretninger, hvis Minde ikke kunde udslettes, K.

Af samme Beskaffenhed var Jæmternes og Helsingernes frivillige Forening med Norge. Vi kunne lade det fabelagtige Sagn om Kong *Eisteins* Hund, som den første Anledning til disse Egenes Beboelse Kap. 15, staae ved sit Værd; deres følgende Historie (Kap. 14) kan ikke være Tvivl underkastet.

Hvad endeligen angaaer *Hakons* Bestræbelser for Christendommen, som 40 Aar derefter blev herskende i Riget; vare disse alt for mærkelige til at kunne glemmes af de nyeligen Omvendte, og i dem selv alt for simple og uvirksomme, til at kunne have modtaget Udpyntning af senere Sagn. I *Hakon Adelsteens* Historie have vi saaledes de første sikke Prøver paa omstændeligere Efterretninger, der uden Genealogier og Skialdesange, ere ved Sagnet troligen bevarede.

For at forklare, hvorledes disse Efterretninger kunde komme til Island, behøver man ei engang at tage Hensyn til, at mod Enden af *Hakons* Regiering gik *Thorbiörn Sur* fra Norge til Island med 60 Mand *); eller at *Egil Skalagrimsen* under samme Konge opholdt sig en Tid i Norge og talte sin Sag paa Gulethinget **); eller at *Höskuld*, der hørte til en af de berömteste islandske Slægter, var *Hakons* Hirdmand ***), eller at Islænderne, *Thorgeir Högvinkin* ****), *Thorstein Bards*

*) *Gisle Surssöns* Saga Kap. I-3.

***) *Egils* Saga Ksp. 71.

****) Sagabibliolheke I D. S. 199. I *Viga-Glums* Saga Kap. 2 fortælles at *Eyolf* kom til Norge i *Hakon Adelsteens* Tid, hvilket og *Schönning* antager 2 D. S. 415; men da *Eyolf* allerede maae være kommet til Norge 918, var dette længe før *Hakon* blev Konge.

*****) *Landnama* P. I. Kap. 17 P. 37.

Sön *), og *Thoralf Skolmsen* **) vare selv tilstede i Slaget, hvor *Hakon* faldt.

Den aarlige Samfærelse mellem Norge og Island var hyppig, sidstnævnte Lands Indbyggere vare saa begierlige at høre Nyt fra Norge, Reisende af dets anseeligste Slægt fandt saa jevnlig Adgang ved det norske Kongehof, at mærkelige Tildragelser i Norge kunde i Island ei blive ubekjendte.

Vi have endnu tvende Fremstillinger af *Hakons* Levn i Fagurskinna og i Begyndelsen af *Oluf Tryggvesens* Levn, som det findes i Flatøbogen, med hvilke vi kunne sammenligne *Snorros* Beretninger om denne Konge. Fagurskinna har skilligt Særegt f. Ex. at *Hakons* Flaade paa Reisen fra England til Norge adspalttedes ved Storm, og Rygtet om hans Død kom til *Eriks* Hof, men at *Gunhilde* quod et Vers, der kiendegav hendes Tyvil derom; — Drapet over *Eriks* Fader — at han blev kaldet *Blodöxe* formedelst sine Vikingstog i Vesterlandet — af *Olaf* den Hellige benyttede *Hakons* Levn — at det var Næseskatten *Harald Haarfager* havde paalagt som *Hakon* for Kystbeboerne forandrede til Udrustning af visse Skibe, og at hver fri Mand desuden skulde have Skiold, Spjæld og Huggevaaben, endeligen *Hakons* sidste Tale til sine Vener og Brey til *Eriks* Sønner. — Adskilligt fortæller de

*) Landnanna P. 3 Kap. 18 P. 158.

**) *Thoralfs* Æt anföres i *Orm Storölsens* Thattr S. 5. Fagurskinna beretter S. 36, at han var den eneste, der i Styrke kunde modstå sig med *Hakon Adelsreen*. *Snorro* nævner ham i Slaget; og anföret et Vers af *Thord Siarekson* til hans Ære.

Haandskrift i en anden Orden, det meste noget kortere og med andre Ord. Det forbigaaer aldeles *Hakons* Tog til Danmark, Slaget ved Augvaldsnæs, samt Jæmtlands og Helsingelands Forening med Norge. *Hakons* Forsøg paa at indføre Christendommen omtales med faae Ord, og af *Hakonarmal* blive færre Stropher anførte; enkelte Steder ere smaae Afvigelser fra *Snorro* f. Ex. naar *Eyvind* siges her at have qvædet tvende Vers over *Eyvind Skreia*, istedet for at *Snorro* henfører det ene af disse til *Skreias* Fald, det andet til *Alf Askmands*. Andre Steder er Overeensstemmelsen ordret. Vi forklare os dette Forhold ved at antage, at Fagurskinnas Författer i denne Konges Levnet enten har været en af *Snorros* Kilder eller har havt Adgang til disse.

Flatöbogens Beretninger om *Hakon* stemme ordret med *Snorros*, ikkun at et Vers af *Guttorm Sindre* (see K. 20) i Flatöbogen henføres til *Glum Geiresens* Graafeldsdræbe. Derimod udelader Flatöbogen Jæmtlands og Helsingelands Besiddelsestagelse, Skildringen af de hedenske Offeringer samt Jarl *Sigurds* Iver derfor, *Kormaks* Vers i denne Anledning see K. 16, og hele *Eyvind* Skialdespilders *Hakonarmal*. Slaget ved Frædebjerg hos Sn. 22 - 27 fortælles her korteligen Kap. 24. Det synes altsaa som denne Fremstilling blot er et Udtog enten af *Snorros* eget Værk, eller og af det Skrift *Snorro* benyttede. At der, før *Snorro* skrev, har været en Saga om *Hakon Adelsteen*, følger allerede af *Egils* Saga, der ved at tale om det Tog til Vestergothland, *Snorro* har forbigaaet, just beraaber sig baade paa Sagaen om *Hakon*, og paa de Qvæder der om ham vare digtede. En Unöiagtighed findes hos *Snorro*

K. 11, hvor der staaer, at det var bleven anført i det F
gaaende, at *Halfdan Svarte* havde givet Heidsævis Lo
thi vel anføres i Sagaen om denne Konge, at han gav L
men disses Navn blev ei bemærket.

Saga om Harald Graafeld og Hakon Jarl.

Neppe har der været nogen Saga under *Harald Graaf*
Navn, heller ikke under *Hakon Jarls*, omendskiøndt der
ves Draper til deres Ære; men de der forfattede de no
Kongers Historie, der blev samlet af Biographier, benævnt
Tidsrummet mellem *Hakon Adelsteen* og *Olaf Tryggve*
med *Haralds* og *Hakons* Navne, uagtet kun en liden De
deres Historie, især af Sidstnævntes, herunder indbefatte
nemlig alene det, der skete fra *Hakon Adelsteens* Dø
Olaf Tryggvesens Fødsel.

Ikke faae mærkelige Tildragelser forefaldt i disse sex
fulde af indvortes Uroligheder. Det Forhold, hvori *Gunh*
Sønner stode til den dræbte Konges Venner, og Dyrtiden
der deres Regiering, er bleven skildret i adskillige Stro
om Tidernes Tegn af *Eyvind Skialdespilder* Kap. 1, 18.
res Stridigheder med Hladejarlerne, af hvilke *Sigurd*
dræbt og *Hakon* forjaget, vare omtalte i tvende berømte D
Eyvind Skialdespilders Haleigjatal 6, og *Einar Skaalegt*
Velleklo 6, 15. Af *Glum Geiresens* Drape til *Haralds*

anfører *Snorro* tvende Stropher: om Kongesönnernes Færdigheder Kap. 2, og om *Haralds* Tog til Biarmeland 14, den eneste udenlandske Feide i dette Tidsrum. Foruden disse til Skialdesange knyttede Efterretninger finder man endnu her Anledningen til Navnet *Graafeld* 7, og hvorledes Smaakongerne *Tryggve*, *Gudröd*, *Sigurd Slef*a og *Erling* kom af Dage, men *Harald Grænse* undkom 9, 10, 11. Disse korte Beretninger om Kongernes voldsomme Endeligt, maatte let ogsaa uden Skialdesange erindres.

Flere Islændere, hvis omstændelige Levnetsbeskrivelser vi have tilbage, besøgte Norge under *Harald Graafelds* Regering. Deres Sagaer tjene til at oplyse og bestyrke *Snorros* Efterretninger om dette Tidsrum. *Kormaks* Saga omtaler Tøget til Biarmeland; *Thord Hredes* Saga *Sigurd Slefes* Drab. *Hördes* Saga og *Floamannasaga* give Exempler paa *Gunhildes* Voldsomhed, *Nials* Saga og *Laxdælasaga* paa hendes Vellyst.

Oluf Tryggvesens Saga.

Under denne Overskrift fortælles ikke blot, hvad der hendtes *Oluf Tryggvesen*, men ogsaa hvad der fra hans Födsel af tildrog sig i Norge, ogsaa tillige hvorledes *Hakon* Jarl banede sig Vei til Regimentet og förte dette. Vi ville derfor först betragte *Hakons* og siden *Olufs* egen Historie.

Harald Graafelds Död og hans Brödrers frugtesløse greb paa *Hakon* Jarl har i *Glum Geiresen* besatninget i Graafeldsdrapet 13, 17. Den fiernere Aarsag til *Haralds* Fald rer til *Hakon* Jarls Historie. Om *Gunhildes* senere Skie havde et Sagn, der neppe kunde være *Snorro* ubekiend han forbigaaer det, enten fordi det forekom ham mistænkelig eller og fordi han fandt ei noget bekvemt Sted til at omtale. Om *Hakon* Jarls Bedrifter havde man et berömt D Velleklo kaldet, af *Einar Skaaleglam*, hvoraf *Snorro* anför Stropher K. 16, 18, 26, 28, 50. Banddræbe af *Eyolf* Da skiald til *Erik* Jarls Ære, som *Snorro* benytter K. 20, 40, 43, griber ogsaa ind i *Hakons* Historie. Men foruden de historiske Sange af samtidige Digtere, hvilke anføres deels Hiemmel for *Hakons* Krigsbedrifter, især i Udlandet, dels Udmaling af enkelte Træk i Slaget mod Jömsyikerne, v der flere mærkelige Punkter af *Hakons* Liv, som det mærkelige Sagn, uden Hensyn til Skialdesangene omhyggeligen har bevaret, og hvilke allerede för *Snorros* Tid maae have været optegnede. Den underfundige Maade, hvorpaa han ved *Haralds Graafelds* og *Guldharalds* Död banede sig Veien Norges Rige, havde saa paafaldende Følger, at det ei er mindre undre over, at den blev bevaret i Hukommelsen. Beretning herom har uden Tvivl tidligen været optaget i den skriftlige Bearbejdelse af den norske Kongehistorie; thi i Fagurskin der ellers fortæller meget af *Olaf Tryggvesens* Levnet.

*) *Theodoricus Monachus* cap. 6. *Olaf Tryggvesens* Saga isl. Udg. I D

korteligen, findes den fuldstændig S. 75-86, ja endog noget udførligere end hos *Snorro*. I *Jomsvikingasaga* (Indledning Kap. 9 Svenske Udg.) anføres det, at *Hakons* svigefulde Planer ere fortalte i *Konningabogen*; og i *Knytlingasaga* henvises i samme Anledning til hvad der er skrevet i *æfti Noregs konunga*.

Hakons Færd ved Dannevirke, Kap. 24-29, der besynges i Digtet *Velleklo*, stod baade i Forbindelse med Kristendommens Udbredelse i Danmark og med Jomsvikingernes Tog til Norge. Den Thattr om Keiser *Otto*, hvoraf en Recension fra det fiortende Aarhundrede findes i den islandske Udgave af *Oluf Tryggvesens Saga* (1 D. S. 82-91), har tidligen udgiort en Deel af *Jomsvikingasaga* *), og bærer Præg af at være ældre end *Snorros* Værk. Men vi finde Beviser paa hans Skiönsomhed i Maaden, hvorpaa han har benyttet den. Vel har ogsaa *Snorro* sammenblandet, med mange andre Forfattere, *Otto* den Førstes og *Otto* den Andens Krigstoge mod Danmark, og har ladet sig forlede ved et Vers af *Halfred* Vanraadskiald, til at lade *Oluf Tryggvesen* følge Keiserens Hær; men derimod undgaaer han de övrige Usandsynligheder, som findes i den anden Fremstilling, og fortæller det Hele sammentrængt som hans Plan, fordrede.

Hakons Affald fremkaldte *Harald Gormsens* Tog til Norge, ved hvilken Leilighed ogsaa Island blev truet, fordi Islændernes Nidviser havde forbittret Kongen. I Maaden hvorpaa *Snorro* fortæller, hvorfor *Harald* ikke udførte sin Plan mod Island, synes man at savne denne Historieskrivers sunde An-

---

*) See Sagabibliothek 3 D. S. 100-115.

skuelsermaade, da han lader Kong *Harald* adspørge en Troldmand, denne reise til Island, og blive afskrækket fra Landet ved Landvættene, der paa alle Sider i Skikkelse af Ulvekomer kom ham imøde. Imidlertid kan denne Fortælling være bestandigt staveligen sand, at nemlig *Harald* har adspurgt en troldkyndig Mand, Finn, denne har paa Finnernes sædvanlige Viis villet sig give et Orakelsvar ved at lægge sig til at sove og lade sin Siæl røre sig. Da han opvaagnede af sin Bedövelse har han fortalt de samme Syner, som skrækkede ham fra Landet. *Snorro* gientog den hele Fortælling saa meget deshellere, som han selv var Islandder, og vidste at Landets Beliggenhed var dets sikkerste Varsel. Uden Tvivl er dette Tog bleven omtalt i de ældre Bearbejdede Udgaver af den norske Historie; i den islandske Udgave af *Olaf Tryggvesens Saga* 1 D. S. 156, henvises til de norske Kongeskrivninger Bogen angaaende Aarsagen til *Haralds* Forbittrelse; men i den det sammesteds hedder, at det var Kongens Raadgivere, som ved at forestille ham Togets Farlighed, standsede hans Hærslyst; kan man ikke deraf slutte, at den ældre Krönike skulde have fremstillet dette Træk anderledes end *Snorro*; men Mærken *Gunlaug* kan have anseet det upassende at anføre det, der syntes at röbe hedensk Overtro. *Knytlingasaga* antyder ogsaa uden ogsaa Sagnet om Troldmanden, som *Harald* lod reise til Island (Kap. 5).

Slaget med Jomsvikingerne er bleven besunget af *Eiolf Skialdaspilder* i *Haleygiatal* (Sn. Kap. 45), *Finn Halkar* (sammesteds og *Jomvikingasaga* Kap. 56, 57), af *Eiolf Dagskiald* (Kap. 40, 41, 45), *Thord Kolbeinsen* (*Jomsvikingasaga* Kap. 35), *Einar Skaaleglam* (*Olaf Tryggves.* S. 1 D. S.

180, 187), *Thorleif Skuma* (sammet. S. 180), *Vigfus Vigaglums Sön* (sammet. 180), hvilke alle vare tilstede i Slaget, alle paa *Eyvind* nær Islændere, og alle med Undtagelse af *Thorleif Skuma* vendte siden tilbage til Island; af alle disse Vers ere Brudstykker tilovers. Dog er det ikke ved Skialdesange, at Mindet om dette Slag er bleven bevaret, heller ikke af dem, at Beretningen derom er bleven uddraget; Begivenheden var mærkelig nok til ved sig selv at kunne indpræge sig Hukommelsen, og indtraf faa faae Aar för Kristendommens Indförrelse, at den lettelligen kunde med alle sine Omstændigheder blive erindret. Fagurskinna bemærker udtrykkeligen, at man paa Island kiendte Begivenhederne dels af de anförte Mænds Qvæder, dels af deres Beretninger (Frasagn). Vi vide desuden, hvorledes Fortællingen herom blev til. *Einar Skaaleglam* og *Thor Aurvaund*, der og havde været med i Slaget, vare de, der meddeelte Islænderne de nöiagtigste Efterretninger (*Ol. Tryg.* S. 1 D. S. 196). Disse ere blevne förögede med Tillæg, og bragte i et sammenhængende Foredrag *) af Skialden *Halbiörn Hale* den Gamle og *Steingrim Thorarinsen*, af hvilke den förstnævnte kun var lidet yngre end Begivenheden (*Ol. Tryg.* S. 1 D. K. 175). *Are Frode* havde optegnet adskilligt herom (*Ol. Tryg.* S. 1 D. K. 155); Præsten *Styrmer* ligeledes (*Jomsvikingasaga* K. 22), men vi kiende ikke Beskaffenheden af disses Arbeider.

---

*) Dette synes Forfatteren af *Oluf Tryggvesens Saga* isl. Udgave at mene, naar han 1ste D. K. 153 anförer som Hiemmel for en Efterretning om *Bues Död*: *shat er sögn Halbiarnar Hala hins fyrra ok Steingrims Thorarinsunar.*

Derimod have vi foruden *Snorros* Værk tvende Beretninger tilbage om Jomsvikingetoget, i *Fagurskinna* og *Jomsvilgasaga*. Førstnævnte Haandskrifts Forfatter har forbigaaet *Snorros* Offer og et Par af de Vers, *Snorro* anfører, tilføier derimod Vers af *Thord Kolbeinsen*, *Vigfus* og *Thorleif Skuldelev* foruden mange Smaaomstændigheder. Hele Fortællingen er i andre Ord, med enkelte Afvigelser; og vidtløftigere end *Snorros*.

Endnu omstændeligere er *Jomsvikingasaga*, hvoraf vi kun har tvende lidet fra hinanden forskellige Recensioner, i den svenske og den islandske Udgaave *). I Smaating afviger den baade fra *Fagurskiuna* og fra *Snorro*, den følger *Are Frodo* i Tidsbestemmelse, der er noget forskjellig fra *Snorros*, og angiver Hiemsmænd for hvad der berettes; den indeholder en Deel Vers, især angaaende Slaget selv; og dens hele Fortælling bærer alle indvortes Præg paa Troværdighed.

Vi kunne ingenlunde forklare, hvorledes disse Beretninger blot skulde være senere Udpyntninger af *Snorros* Fortælling; derimod tale alle indvortes Grunde for, at, hvad her findes hos *Snorro*, blot er et Udtog af hine vidtløftigere Beretninger. Dette gielder og om det Brudstykke af den danske Historie, *Snorro* anfører K. 38, som den fiernere Aarsag til Troldeget. Han nævner blot *Palnatoke* og *Haralds* Död, fordi han hastede til det, der egentligen vedkom Norges Historie.

Beretningen om *Hakons* Död er nøie knyttet til Fortællingen om *Olafs* Thronbestigelse; dens Kilder ville alle

---

*) Sagabibliothek 3 D. S. 81-97.

nedenfor llive omtalte. Her ville vi kun bemærke, at, uagtet *Hakon Jarl* var Hedenskabets sidste Støtte, bærer dog Beretningen om hans Fald slet ingen Spor af kristelig Overtro, men har Præg af at være grundet paa Samtidiges paalidelige Vidnesbyrd.

Adskillige Sagaer indeholde ikke uvigtige Bidrag til *Hakon Jarls* Karakteristik, hvilke alle *Snorro* forbigik, som mere henhørende til disse enkelte Mænds Levnet. *Nials* Saga K. 85-90 og *Færeingasaga* give livelige Skildringer af *Hakons* Ærefrygt for sine Guder. *Eyrbyggiasaga* S. 110 og *Floamannasaga* Kap. 14—16 fremstille ham i mindre mærkelige Forhold til nogle Islændere. Hvad *Finboges* Saga og *Thorleif Jarlaskalds* Saga fortælle, er udsmykket i det Fabelagtige. Af de der anførte Mænd er *Sigmund Brestesen* fra Færøerne den mærkeligste. Da dennes Andeel i Jomsvikingslaget ikke alene var omtalt i den forhen anførte vidtløftige Beskrivelse af dette Slag, men ogsaa af *Are Frode* (*Oluf Tryggves*. S. 1 D. S. 153 isl. Udg.), maae vel Aarsagen til *Snorros* Taushed om denne Mand söges i, at han forsættligen gik ham forbi, fordi det var bleven for vidtløftigt at fortælle en Mands Levnet, om hvilken der vare saa mange Efterretninger tilbage.

Oluf Tryggvesens Historie have foruden *Snorro* ogsaa en *Gunlaug Munk* og *Oddur Munk* udförligen bearbejdet. Da disse i Regelen stemme overeens med *Snorro*, er det ikkun deres vigtigere Forskielligheder her komme i Betragtning.— For-

fatteren af Fagurskinna er meget kort i denne Konges Levnet, men viser ogsaa her sin Uafhængighed af *Snorro*, ved at føie nogle smaae Tillæg, samt trede Stropher af *Haldors Halfreds* Skialdesange, som ei findes hos *Snorro*. Den første Deel af *Olufs* Levnet indbefatter hans Skiebne indtil han steg den norske Trone. Denne kan atter deles i hans Barndom og hans Ungdoms Historie. Hyad der hendtes ham i Barndom i fremmede Lande, kunde man i Norge allene erfare af hans Moders, Kongens egne og hans Stalbroders nogle Aar ældre *Thorgilses* Efterretninger. Ingen Vers blevne bevarede om denne Deel af *Olufs* Liv, og neppe er heller nogensinde bleven besungen; thi det hielpeløse Tilstand ansaaes vel ikke som nogen værdig Gienstand for et Drape. Disse Efterretningers Troværdighed maae altsaa dømmes af indvortes Grunde, og disse synes at vidne for dem. Vel er det romantisk, at en Dronning flygter med et nyfødt Barn for sine Fienders Efterstræbelser, skiuler sig i Sverige, fanges af Røvere, bliver adskildt fra sin Søn og solgt i et fremmed Land af en Frende, og kommer til Ære og Værdighed ved et fremmed Fyrstehof; at ogsaa Moderen bliver fundet, og bringes tilbage til Sønns Rige. Imidlertid er alt dette saa nøiagtigen fortalt, saa oensestemmende med hine Tidens Sæder og hele Tilstand, i det mindste som det læses hos *Snorro*, saa frit for alt faar man agtigt, at Læseren ikke falder paa at tvivle. Hos *Gunlaugs Oddur*, der fortælle alt dette vidtløftigere, findes vel noget af den russiske Dronnings Spaadom angaaende den unge Fyrst, der var kommen til Landet, som røber den kristelige Tid.

ders Lyst til at udsmykke Troens Helt; men selv disse Træk ere kun meget sparsomt anbragte; de gribe ikke virksomt ind i Historiens Begivenheder, og tiene kun til at vise *Snorros* Skiönsomhed i hvad han gik forbi. Desuden var *Olufs* Moder *Astrid* nær beslægtet med flere anseelige islandske Familier; hendes Ægteskab efter *Olufs* Tronbestigelse med *Lodin* var en Følge af, at denne löskiöbte hende paa et Slavetory i Esthland, (Kap. 58) og tiener saaledes til at bestyrke, hvad der er bleven fortalt om Sönnens förste Skiebne. Med *Olufs* förste Krigsbedrifter begynde tillige Hæderssangene om ham af de samtidige Digtere, *Hallar Stein* og *Halfred Vanraadskiald* samt af *Markus Skieggesen*, der i Enden af det ellefte Aarhundrede var Lavmand i Island, og hvis Drape, *Rekstefio* kaldet, til *Olufs* Ære, især var berömt. Efter disse sikkre Kilder fortæller *Snorro*: at *Oluf* forlod Garderige (K. 21), feidede ved Bornholm (K. 22), i Skaane, med Jæmter og Vender (K. 23), ved Hedeby (K. 24), at han siden hærjede paa Saxernes, Friernes, Flammingerne (K. 30), Engellands og Skotlands Kyster (31). Da disse Bedrifter skete i Udlandet, og derfor i Norge bleve mindre bekiendte, var det passende at anföre Hiemmel for Beretningen. Men i alle de angivne Digterstropher omtales blot *Olufs* Krigsbedrifter, hverken hans Giftermaal med *Geira**), eller hans Daab paa Syllingerne, eller det andet Gif-

---

*) Vel anförer *Snorro* K. 22 et Vers af *Halfred*, som Vidnesbyrd om Ægteskabet med *Geira*, men dette maae være en Feil af kans Haandskriver; thi i Verset tales blot om en Strid ved Bornholm, og i den Anledning anföres det og af *Gunlaug* I D. S. 63.

termaal med *Gyde*. At *Oluf* var gift med *Geira*, *Burisleifs* Syster, bliver rimeligt af det Venskab, den anden Syster *Asa* havde for ham. Usikkerere er Ægteskabet med *Gyde*; hun svinder strax igien af Historien, og Maaden, hvorpaa hun vælger *Oluf*, er æventyrlig*).

Overalt er Islændernes Kundskab om *Olufs* Ophold i England meget ufuldstændig; thi det er rimeligt**) at den norske Konge *Anlaf*, de engelske Skribenter omtale ved den Tid, er vor *Oluf*; at han ogsaa først har været paa *Svends* Land, og siden ladet sig kiøbe til at gaae over til Kong *Ethelred*. At *Oluf* blev döbt under sit Ophold i England eller i dets Kyster, og at det var i Irland *Hakon Jarls* Udsending fandt ham, er det sikkerste af denne Deel af hans Historie. *Olufs* Daab maatte efter Tidens Mening have noget underligt ved sig; han troede det vel endog selv, og har vist nok i sine Prækener for Hedningerne i Norge ikke glemt at udsmykke Historien om sin Omyndelse. Vi maae imidlertid prise *Saxos* Skiönsomhed, at han kun fortæller saa lidet heraf, og blot en Eremit's Spaadom, der kort efter gik i Opfyldelse, var Anledningen til *Olufs* Daab (Kap. 52). Langt mere vide Oa

---

*) Maaden hvorpaa *Gyde* vælger den hende ubekjendte *Oluf* til sin Gæstemaal, ved paa Thinget at gaae omkring og see enhver i Öinene, berettes i *Saxos* Beretning Lib. 7 pag. 141. Dronning *Allogia* saae ligeledes i *Oluf Tryggvesens* Öine, at han var bestemt til noget Stort. *Tryggves*. S. Reenh. Udg. S. 22.

**) Schönning 3 D. S. 300-301.

og især *Gunlaug Munk* at berette herom. *Gunlaug* siger, at *Oluf* fik allerede i Venden et med Kors betegnet Skiold af *Thangbrand*, og erfarede den underfulde Virkning af Korsets Tegn paa et Streiftog i Danmark. Derpaa reiste han til Gardarige, hvor han i Drömme saae baade Paradis og Skiersild, hvilket bevægede ham til at seile til Grækenland, og der lade sig primsigne. Efter at være kommen tilbage, fik han Kong *Wladimir* til at lade sig kristne med sit hele Rige. Han forlod atter Gardarige, for at hærje paa de engelske, skotske og franske Kyster, indtil han paa Syllingerne eller Scilly-Öerne lod sig döbe. *Oddur* fortæller det samme i en lidet forskiellig Orden, lader *Oluf* efter sit treaarige Ophold i Venden reise til Gardarige, derfra til Grækenland og igjen tilbage, siden være i Vikingstog og först efter Daaben paa Syllingerne staae Keiser *Otto* bi imod *Harald*, derpaa hærje paa de engelske og skotske Kyster, gifte sig med *Gyde*, atter reise til Gardarige og der endeligen findes af *Thorer Klake*.

Alt dette bærer kiendeligen Præg af at være opdigtet, for at udsmykke *Olufs* Omvendelse. Hans Söreise fra Rusland til Grækenland, for at lære Kristendommen, uden dog selv at lade sig döbe, er en Urimelighed; men dette udfordredes, hvis man vilde lade ham præke Kristendommen i Gardarige, og det var allene i den Hensigt, at man tillagde ham denne anden Reise til sin russiske Fosterfader. *Gunlaug Munk* eller Conci-pisten til *Olufssaga* i *Flatöbogen* (1 D. S. 97) har selv fölt det Usandsynlige i Fortællingen, og tilföier, at den dog ei er utrolig, da Historiebøger om Keisernes Levnet (tydske Kröniker) fortælle, at Russerne kristnedes i Keiser *Ottos* Dage. Man

seer her Anledningen til det hele Sagn om hans senere Rejse til Rusland, hvilken *Theodorik Munk* heller ikke ommelder et nyt Bevis paa *Snorros* Skiönsomhed i Valget af det han vilde fortælle.

Hakons List havde til hans eget Fordærv lokket Folket til Norge; hans Voldsomheder havde egget Bönderne til Oprør, og næsten uden Sværds slag kom Thronen atter til *Harald Hårfagers* Æt. Gangen i disse Begivenheder var saa rask og simpel at den maatte forstaaes af enhver. Med Glæde fortalte man hinanden om den onde Jarls Fald og hvor herlig en Fyrste, man havde kaaret sig til Konge. En Tildragelse, saaledes maatte komme i Folkemunde, der skete saa umiddelbar för Kristendommens endelige Indførelse, maatte let kunne forplantes i Erindringen, var det endog i to hundrede Aar men allerede för den Tid er den rimeligen bleven nedskrevet. Om *Olufs* Thronbestigelse behövedes derfor ingen Skialdes. Kap. 51-55; kun forsaavidt vedkom *Erik Jarl*, *Hakons* og blive et Par Stropher anförte af *Bandadrapa* K. 57.

Olufs Regieringshistorie kan lige indtil det Venetianske Tog betragtes som Fortælling om Kristendommens Udbredelse i Norge, og denne Begivenhed fremstilles med en Nöiagtighed og Omstændelighed, hvortil neppe findes Mage i noget andet Lands Historie. Det var en Fölge af dette bjergige Lands naturlige Beskaffenhed, af Kongens indskrænkede Magt, og af Indvaanernes Stivsind, baade at flere Folkeforsamlinger i de forskjellige Egne vare fornödne til at vedtage den nye Troes Indførelse, og at disse Lovbud siden med Vaaben maatte hæves. Vi kunne af *Snorros* Beretning tydeligen kiende *Olufs* hele F

gangsmåade. I Vigen eller paa Norges sydlige Kyst, hvor Kristendommen forhen under de Danskes Overherredømme havde været udbredt, boede mange af *Olufs* Frender, som han først ved rige Gaver lokkede til at samtykke i sin Plan. Ved deres Anseelse blev Kristendommen vedtaget paa Thinget i Vigen, og da *Oluf* strax drog omkring i hele Egnen, og dræbte, lem-læstede eller forjog enhver, der ej lod sig döbe, blev hele Vigen kristnet inden et Aars Forløb Kap. 59. Den vestre Deel af Landet havde gjort *Oluf* mere Modstand, hvis han ei havde giftet sin Søster *Astrid* med *Erling Skialgs* Søn, og derved vundet den mægtigste Familie i de Egne Kap. 61-64. Nordligere paa bleve Bönderne langs med Kysterne tvungne til at lade sig döbe, fordi de ei vare stærke nok til at slaes med Kongens Hær K. 65. Endnu vare Thrönderne tilbage og Halogalands Beboere. Thrönderne nødte to Gange *Oluf* til at vende om med uforrettet Sag; men siden lykkedes det ham først at overrumple de mægtigste Bönder, og tvinge dem til at sende sig Gidsler, derpaa ved Offergildet paa Möre ved sin Aandsnærværelse at forskrække Bönderne, i det han lod deres Anförrer dræbe i samme Öieblik deres Guder bleve sönderslagne Kap. 73-75. Kongen var ogsaa her redebon til ved Giftermaal at forlige sig med Hövdingerne (78). Halogaland, den Gang forholdsvis meget befolket, var styret af faae Hövdinger, som Fiernheden gjorde temmelig uafhængige af Norges Konge. I denne Landets Udkant var Hedenskabet meest rodfæstet, men *Oluf* bemægtigede sig ved List de to mægtigste Hövdinger, og da han siden seilede med sin Flaade langs med Kysterne, turde ikkun enkelte, stolende paa deres Beliggenhed,

pröve paa en Modstand, som dog stedse maatte falde ud. Især paa dette Tog ved Landets Udkanter, hvor St. Uveir ofte hiemsögte Kongen, var der Anledning til Æ. *Snorro* fortæller kun om eet Tilfælde, hvor Kongen, ved de Biskoppen læse Messe, fik Uveiret til at lægge sig, med retter tillige Kap. 87, at man havde mange Fortællinger hvorlunde de onde Aander der havde fristet Kongen og Mænd, at han dog heller vilde skrive om hvorledes Kristendommen ved hans Forsorg blev udbredt. Adskillige Fortællinger findes i *Gunlaugs* Bearbejdelse af *Olufs* K. 44-58 og hos *Oddur* Kap. 53-55. Dog ikke blot paa Tog, men under hele *Olufs* Kamp med Hedenskabet, meget tildrage sig, som allerede Samtiden ansaae for overligt, og hvori Tilhængerne baade af den nye Tro og gamle meente at finde Jertegn. Sammenligningen med rige Bearbejdelser af *Olufs* Historie lærer os imidlertid, sparsom *Snorro* er i at fortælle sligt, og paa de faa hvor han gör det, søger han at holde sig til Gierning selv. Saaledes beretter han, at paa Thinget i Rogaland fremstode at tale imod *Oluf*, den ene efter den anden, men de ikke mägtede at före Ordene frem K. 61; han taler om (hvad *Gunlaug* forsikkrer Kap. 18), at den hellige *Martin* af Tours Natten tilforn havde i Drömme aabnet sig for Kongen, og lovet ham Bistand. At *Eivind Kilde* med en Hob Troldmænd vilde overrumple Kongen paa Kormt, blev slagen med Blindhed, saa de alle forfeilede indtil de om Morgenen bleve opdagede af Kongens Folk,

70, kunde gaae heel naturligen til; ligesom og en *Eyvind Kenderfe* 85, der skal have sagt, at han var en Aand indmanet ved Finnekunst i et menneskeligt Legeme, gierne selv kan have troet dette; naar hans Forældre, hvis Ægteskab længe havde været ufrugtbart, tilskreve Finnernes Galder, at de fik et Barn, og de samme Finner maaskee siden virkede paa hans egen Dannelse. Det Besög, *Odin* aflagde hos Kong *Oluf*, grunder sig paa et gammelt Sagn, der paa mange Maader er bleven behandlet *). *Snorro* fremstiller det i den simpleste Indklædning, nemlig at en gammel Mand, der havde foræret noget fedt Kiöd til Kongens Kiökken, havde en Aften forlystet ham med hedenske Sagn, og derpaa, da Biskop *Sigurd* mindede om at det var Sengetid, var gaaet bort. Kongen selv havde meent det var *Odin*. Neppé havde *Snorro* anført denne i sig selv lidet mærkelige Fortælling, dersom den ei allerede havde været bekiendt, og just ved Udviklingen af hvad den gamle Mand havde fortalt, givet Anledning til en Deel Udsmykkelser. Der gives endnu mange andre Fortællinger, der staae i Forbindelse med *Olufs* Kristendom, i det de berette hvorledes hans Høfsinder bekiempede Hedenskabet; f. Ex. Sagnene om *Halfred Vanraadskald*, *Thorstein Oxnefod*, *Thorstein Bæarmagn*, *Helge Thorers Sön*, *Gunnar Helming*, *Svend og Find*, *Thorvald Tasald*, ligeledes hvorlunde Kongen paa særegne Maader bragte *Rangnvald* og *Raud* samt *Endrid Illbred* til at lade sig döbe **). Man vil ved alle disse finde tilstrække-

*) See *Nornagests Saga*. Sagabibliothek 2 D.S. 115 f.

***) Om alle disse see Sagabibliotheket 3 Deel.

lig Grund til at de bleve forbigaaede af *Snorro*, da de enten v fabelagtige eller stode i en alt for fiern Forbindelse med Kongens og Landets Historie. Selv *Olufs* Forsög paa at kristne land bleve ikkun korteligen omtalte Kap. 80, 91, som passer var i den norske Historie. Noget omstændeligere melder *Snorro* om *Olufs* kloge Adfærd imod Islænderne i Throndhjem Kap. 88-89, i det Hele overeensstemmende med de andre Sagaer men kortere end adskillige af disse. Af denne *Snorros* sædvanlige Korthed i hvad der ikke egentligen angaaer Norge, kan man allerede slutte, at den vidtløftige Episode om Islænder Reiser til Vinland, som læses Kap. 105 - 113 neppe kunde ham selv der være indskudt. Dette bliver desuden klart af de Haandskrifternes Sammenligning, der er bleven anstillet til den köbenhavnske Udgave af hans Værk**). Man optog allene heri dette Stykke, fordi det allerede stod i Peringskiolds Udgave, hvor dette Stykke ordret var bleven udskrevet af den landske Udgave af *Oluf Tryggvesens* Saga 2 D. Kap. 61.

*) I Henseende til *Kiartans* förste Stemning imod Kristendommen *Oluf*, nærme *Odður Munk* (*Reenhielms* *Ol. Trygg.* S. K. 36) *Kristnisaga* S. 74 sig meest til *Snorro*. Derimod fortælle *Gunnar Munk* (*Ole Tryggv.* S. isl. Udg. 2 S. 89-98) og *Laxdælasaga* (Göteborgs Bibliothek I D. S. 208) at *Kiartan* havde först gjort Forslag at indebrænde Kongen for ikke af ham at blive tvungen. Maa man har Familiesagnet tilladt sig denne Udsmykkelse af *Kiartans* Korthed. Forslaget var ham dog ikke uligt.

***) I D. S. 304, Not.

Det övriga af *Olufs* Historie bestaar i Beskrivelsen over Toget til Venden, og hvad der forberedede dette. Hertil hörte: nogle store Skibes Bygning 79, 95. *Erik* Jarls Vikingstog og Ægteskab med Kong *Svends* Datter 96-97. *Svends* Giftermaal med den af *Oluf* forhaanede *Sigrid Storraade* 68, 98, og *Olufs* egen Forbindelse med *Thyra Svends* anden Syster 98-100, *Erik* Jarls Bedrifter ere tagne af Bandadrapa; de övriga Tildragelser vare saadanne, at de strax maatte rygtes over hele Norge, og inden Aaret var til Ende blive fortalte i Island. *Adam* af Bremen kiender *Olufs* Giftermaal med *Thyra*, *Svends* med *Sigrid* (*Lib 2 cap. 78-79*). *Saxo* lader *Oluf* beile til *Thyra* men faae Afslag. Anecdoten om *Sigrid Storraades* Forhaanelse af *Oluf* fortæller han paa en anden Maa- de, men bemærker derhos, hvorledes hendes voldsomme Had til *Oluf* derved var bleven vakt, og havde fremskyndet hendes Forbindelse med den danske Konge. Baade Partiskheden og Ufuldstændigheden af det, disse Forfattere berette om *Oluf Tryggvesen*, er alt for kiendelig, til at det skulde behöves videre her at opholde sig ved deres Afvigelser fra *Snorros* og de andre Islænderes nöiagtige Beretninger.

Oluf seilede med en stor Flaade til Venden for at kræve sin Kones Medgift af hendes förste Mand Kong *Burisleif* og begge Kongerne bleve snart enige. I den nyere Historie vilde man vidtlöftigen have optegnet disse Underhandlinger, samt Belöbet af de Penge, *Oluf* erholdt udbetalte. *Snorro* af- færdiger dette i een Linie, thi neppe havde nogen fortalt mere derom; derimod anvender han et heelt Kapitel paa at berette de forbundne Kongers Samtale, da de saae de norske Skibe

seile frem, og endnu vidtløftigere findes denne Samtale hos *Gunlaug* 85 og *Oddur* 65. Om Samtalen virkeligen er saaledes holdt, kan ingen sige; men Nordmændene maatte gierne ville erindre den, som et Minde om deres herlige Flaade. Det er en homerisk Vending, hvorved man faaer et langt klarere Begreb om *Olufs* Stridskræfter, end ved en summarisk Liste over Skibene og deres Besætning.

Langt kortere er Sidestykket hertil, de faae Ord, som *Oluf* lader falde om sine Modstandere för Striden begynder. Hvad han den Gang sagde, kunde allene de faa berette, der undkom fra Slaget, og disse havde god Grund til at være forbittrede paa Fienderne. Kongens Udtryk bleve fortalte med adskillige Forandringer, *Snorro* har just valgt det, som var haardest mod de Danske *). Alle Islænderne ere enige med *Snorro* i at Slaget holdtes ved Svolder **). Naar *Adam* af Bremen henlægger det til det smalle Sund ved Helsingborg, er det

---

*) Hos *Snorro* Kap. 122 siger *Oluf*: ikke frygte vi for det bløde Folk, der er intet Mod i de Danske. Hos *Gunlaug* 2 D. Kap. 87 hedder Ordene: "aldrig overgik de Danske Nordmændene, og ei skulde de beseire os i Dag." Hos *Oddur* K. 65. "Ei skulle Skovgederne overvinde os, thi de Danske have Gedemod, for dem skulle vi ikke ræddes; aldrig have de Danske havt Seier, naar de sloges til Søes. I Fagurskinna, "aldrig seirede de Danske, naar de sloges med Nordmændene til Søes." Mod de Svenske tilføies hos *Gunlaug* og *Oddur* og i Fagurskinna Haansordet Hesteædere.

***) Knytlingasaga Kap. 5 foruden alle Bearbejdelserne af *Olufs* Historie.

vel, ifølge hvad han selv tilføjer, blot fordi Öresund var et sædvanligt Tilflugtssted for Vikinger, og Konger havde forhen der kæmpet nemlig i Bravallaslaget.

Söslaget selv beskriver *Snorro* klart og liveligt, med endnu større Udförlighed end det med Jomsvikingerne, uden dog at tillade sig den Vidtlöftighed, der findes hos *Gunlaug* og *Oddur*. Da hele Striden snart dreiede sig allene om *Olufs* eget store Skib, var dens Gang simpel og kunde let iagttages. Sex bekjendte Mænd bleve reddede af Besætningen paa Ormen Lange; disse kunde vidne om, hvad der foregik indenborde, ligesom *Erik* Jarl med sine Folk, som derefter bleve saa mægtige i Norge, om Slagets hele Gang. *Snorro* anfører som Hiemmel for enkelte Træk Stropher af *Halfred Vanraadskalds*, *Skule Thorstensens* og *Haldor* den Ukristnes samtidige Qvæder. End flere af disse Vers samt nogle af Digtet *Rekstefio* læses hos *Gunlaug Munk*.

Adskillige Islændere vare faldne paa *Olufs* Skib*), nogle af Öens anseeligste Mænd havde været i hans Tieneste**), flere havde kjendt ham, og hver Mand paa Öen længtes efter at høre om den vældige Konge og hans Færd***). Det var natur-

*) *Haastein*, *Landnama* S. 179; *Orm Skogarnef*, *Landn.* S. 337; *Ivar Liomi*, *Gunlaug* 2. D. 298; *Thorstein Skelk* (sammesteds S. 210).

**) *Kiarzan* og *Bolle* (see *Laxdælasaga*), *Halfred Vandraadskald*, (*Sagabibliothek* 3 D.) *Hjalte Skeggesen* og *Gissur Hvite*, (*Kristnisaga* S. 80).

***) *Sagabibliothek* I D. S. 213.

ligt, at de omstændeligste Beretninger om dette store og i s
Følger saa mærkelige Slag maatte blive fortalte og erindre

Snorros Sindighed i at veie historiske Beretningers V
viser sig især i Maaden, hvorpaa han fremstiller *Olufs* Skieb
Kap. 150 Han kiender de mange Sagn om hvorledes Kong
var undkommen af Slaget, hvilke *Oddur* og især *Gunlaug Mu*
have opbevaret os; men anfører blot nogle Stropher af *Halft*
Vanraadskald, som vise, at Rygtet herom strax udbredte s
at dog selv denne *Olufs* ivrigste Tilhænger intet vidste der
med Vished. Passende ender *Snorro* denne Saga med Nor
Deling mellem de Seirende.

De skriftlige Kilder til denne Konges Historie, som *Snor*
har benyttet, have efter al Rimelighed været, foruden *Are Fr*
des og *Sæmund Frodes* kortere Optegnelser, een eller fle
sammenhængende Fortællinger om de norske Konger (*æfi N*
regs konunga) omtrent som *Fagurskinna**), og endeligen *Gu*
laugs og *Oddurs* Værker**). Det nøiere Forhold mellem *Snor*
og de tvende sidstnævnte Forfattere vil sees af den ved End
af nærværende Undersøgelse tilføiede tabellariske Oversigt, hv
ved *Gunlaugs* Saga som den vidtløftigste er lagt til Grun
Denne er nærmest bleven sammenlignet med *Snorro*, og *Oddu*

---

*) *Gunlaug* anfører i *Oluf Tryggvesens* Levnet I D. K. 122, at no
lærde Mænd have fortalt om Maaden, hvorpaa *Hakon* Jarl fik *G*
hild ombragt, hvilket hverken findes hos *Snorro* eller i no
Haandskrift vi have tilbage.

***) Mere om disse see Sagabibliothek 3 D. 197-211.

Skrift igien med *Gunlaugs*; for Kortheds Skyld ere i den første Rubrik de mathematiske Sammenligningstegn blevne benyttede.

Oluf Haraldsens eller den Helliges Saga.

Allerede i *Oluf Tryggvesens* Historie havde *Snorro* fortalt, at *Oluf Haraldsen*, at sine Samtidige kaldet den Tykke (*Digrbein*), var bleven født og holdt over Daaben af sin Navne (*Ole Trygg. Saga* 67). Han forbigaaer Sagnet om at Gudfaderen skulde have spaaet hans tilkommende Magt, ligeledes de fabelagtige Omstændigheder ved hans Födsel, at Moderen nemlig först var bleven forlöst, i det man lagde et Belte paa hende, hentet fra *Oluf Geirstadaalfs* Höi, hvilket *Hrane Vidförle* var ved en Dröm bleven opfordret til at söge i den gamle Konges Grav *).

Oluf Haraldsens Saga begynder med at han blev opfostret hos sin Stivfader. Flatöbogen har opbevaret adskillige Smaatræk, der allerede i Barnet viiste den ærgierrige Krieger, kun eet af disse har *Snorro* anført Kap. 2. Efter andre nordiske Hövdingers Exempel drog *Oluf* allerede i sit 12te Aar paa Vikingstog, ledsaget af sin Fosterfader *Hrane*, og tilbragte

---

*) See *Oluf Geirstada-Alfs* Thattr i Sagabibliothek 3 D.

syv Aar med at krige i fremmede Lande. Man vilde kun
 ve havt saare forvirrede Efterretninger om disse Krigsbedri
 dersom ei *Sighvat Skald*, hvis Fader *Thor* havde fulgt
 paa en Deel af hans Streiftog, i et Drape havde besunget
 saaledes, at han nævner i hvad Orden hvert Slag blev ho
 Rigtig nok indeholde disse Vers ikkun lidet mere, end en
 givelse af de Egne, hvor den unge Konge slog og vandt;
 derved har man dog en Traad i Begivenhederne, som *Sn*
 nöiagtigen har benyttet. Han afviger blot fra *Skialden*, ve
 sætte *Olufs* Tog til Mælaren, hvor den unge Konge nær
 bleven fangen, men reddede sig ved at gjennemskiære en La
 tunge, mellem den förste og anden af de Fegtninger *Sigh*
 omtaler. Heraf fölger imidlertid, at *Sighvat* maa i sit saa
 stændelige Hædersdigt ganske have forbigaaet denne Bed
 den kan neppe heller være bleven udfört til den Tid, *Sn*
 antager; da *Oluf* neppe med den liden Magt, han havde kor
 ter sin Bortreise fra Norge, kunde have vovet sig ind i Sve
 Fortællingen selv om den giennemskaarne Landtunge er vel
 umuelig, men dog ikke ret sandsynlig. Navnet Stockholm,
 som *Torfæus* bemærker (Vol. 3 p. 55), kan betyde et St
 af en *Holm* eller en udstykket afskaaren Holm (af *stöc*
stockit), kunde have foranlediget Sagnet, der, som det fi
 udsmykket i Flatöbogen, bliver til en Legende. Imidlertid maa
Oluf virkeligen have gjort et Streiftog til Sverrig; thi *Sn*
 anförer, baade at de Svenske endnu viste de Stene, *Oluf*
 de brugt til sine Skibsbroer, og et Vers af *Ottar Svarte*,
 hvorledes *Oluf* brandskattede Gothland. Han lader og
 svenske Konge nogle Aar efter i en Tale stikle paa den Kr

hvori *Oluf Haraldsen* den Gang havde været stedt paa Mælarsöen (Kap. 71). Man kan altsaa antage, at *Olufs* Tog til Sverrig har i det Hele været uheldigt, at han med Nöd er undsluppet, og at *Sighvat* af den Aarsag ei udtrykkeligen har omtalt det i sit Drape. *Snorro* anförer *Sighvats* Vers om femten af *Olufs* Fegtninger i Ulandet. *Torfæus* siger Vol. 3 p. 34. at *Sighvat* omtaler endog 20 ordentlige Fegtninger Kongen skal have holdet, men denne Yttring af *Sighvat* (O. H. S. K. 260) angaaer *Olufs* hele Liv, ikke blot hans Ungdoms Bedrifter. De andre Bearbejdelser af *Olufs* Historie nævne derimod et sextende, syttende, attende og nittende Slag paa *Olufs* Vikingstog, hvoriblandt det i Sverrig, dog uden at anföre Hiemmel af nogen Skaldesang; men disse fire Slag indeholde alle noget fabelagtigt, ligesom og Beretningen om, at *Oluf* skal i nogen Tid i Samfund med *Thorkel* den Höie have fegtet for Kong *Knud* i England. Maaskee har *Sighvat* blot löseligen nævnet de sidste Slag, og dette foranlediget Udpyntningerne; hvilket bestyrkes ved, at *Snorro* i at omtale de sidste tvende Aar af *Olufs* Vikingstog 19, 24–26, ikke mere gör Brug af *Sighvats* Vers, hvilke han hidtil saa nöiagtigen havde fulgt.

Passende indledes *Olufs* Færd til Norge, ved at fortælle noget om de Hövdinger, der hidtil havde regieret, *Erling Skialgsen*, *Einar Tambeskielver*, og især *Erik Jarl* K. 21–25, uden hvis tidlige Död *Oluf* neppe havde vovet at tragte efter Norges Krone. Han indskibede sig paa tvende Kiöbmandsskibe med 220 udvalgte og velbevæbnede Mænd. Det er ikke troligt, at han kunde have udfört sine vidtlöftige Vikingstog med saa ringe en Magt; men saa længe han opholdt sig i de Far-

vande, hvor Vikingerne sværmede om, kunde han faae en rovbegierlige Krigere til at følge sit Banner, som ei skiö om at vende tömhændede tilbage til en uvis og maaske hære Kamp. Lykken var *Oluf* gunstig: den ene af de tv regierende Jarler, den unge og vennesele *Hakon*, fangede og det lykkedes hans Moder *Asta*, at overtale hans bet somme Stivfader *Sigurd Syr* at antage sig hans Sag. Ma hvorpaa Forældrene modtog *Oluf*, males med saa lev Farver, at man ei kan tvivle paa, at det er nogle af de ge Öienvidner, der have udkastet Skildringen K. 30-32. S talen mellem *Oluf* og hans Forældre hörte ingen paa *Olufs* Fosterfader *Hrane*; kom end ikke Beretningen derom hans Mund, er den dog saare passende til de talende Perso Karakterer. Man ved ikke hvorfor *Snorro* har anført, at *Sigurd* lod *Olufs* Folk beværte den ene Dag med Fisk og Melk, den anden Dag med Kiömad og Öl. Men et Ha skräft tilföier*), at *Olufs* Folk murrede over, at de kun h anden Dag fik Kiöd, og at *Oluf* sögte at stille dem tilfreds den Anmärkning, at Melk var saarede Folk tienligst. A var denne Afvexling i Kosten et Træk af *Sigurd Syrs* H holderskhed. Thinget paa Oplandet, hvor de med *Oluf* slægtede Konger lovede ham deres Bistand, hans Reis Thronhiem, Jarlernes Foranstaltninger og Slaget ved Nesie 34-49, vare slige offentlige Begivenheder, der ikke let g

---

*) *Saga Olafs Helga*, MS. *Arnæ membr.* N. 61. i Fol. i den Sul Afskrift S. 48.

Minde. Desuden var samme Aar, *Oluf* kom til Thronhiem, *Sighvat* seilet did fra Island, og bleven *Olufs* Skiald, uagtet denne ei bekymrede sig synderligen om Digtekonsten. *Sighvat* var med i Slaget mod Jarlerne, og digtede derom strax de saakaldte Nesie-Viser, som *Snorro* omhyggeligen har benyttet. Ved *Svend Jarls* Död og *Erling Skialgs* Forlig med *Oluf* blev dennes Magt befæstet. Vel var endnu den svenske *Oluf* harmfuld over at have mistet sin Andeel af Norge, men han viiste kun sit fiendtlige Sindelag mod enkelte af den norske *Olufs* Mænd; denne gjorde Giengield, og begge Kongers Undersaatter lede ved afbrudt Handel og ved enkelte Streiferier. *Biörn Stallar* gjorde desaarsag det Forslag at slutte Fred, og erholdt selv det farlige Hverv at forsöge derpaa hos den svenske Konge. Den omstændelige Beretning 68-71, 76-81 om den Fiinhed, hvormed Underhandlingerne bleve drevne indtil *Thor-gnyr Lavmands* Kraftord gjorde Udslaget, er saare underholdende. Paalideligheden kan saa meget mindre omtvivles, da *Biörn* ledsagedes baade af *Skialden Sighvat*, hvis Vers skildre en Deel af Reizens Hændelser, og af *Hialte Skeggesen*, Kristendommens ivrige Udbreder i Island. Kong *Oluf* havde kaldet ham til Norge; som en Ven af *Biörn*, desuden en veltalende og snild Mand, blev den hemmeligste Deel af Forretningerne ham overdraget, og efter vel udfört Ærinde reiste han tilbage til Island Kap. 87. *Hialte* var gift med en Fæster til den *Teit Isleifsen*, af hvem *Are Frode* fik saa mange af sine Efterretninger. *Hialtes* egen Fortælling er derfor neppe gaaet giennem meer end een Mund för den blev nedskrevet. Hos *Snorro* har denne Deel af *Olufs* Historie sin egen Over-

skrift Kap. 67. *Upphaf fridgerdar sögu*; og at just *Hid* Beretning ligger til Grund, bestyrkes ved at *Sighvats Vers* hvad dermed staaer i Forbindelse, öiensynligen viser sig en senere Tilsætning, hvilken dog i Flatöbogen er bleven flettet paa det rette Sted i Fortællingen.

Imedens disse Underhandlinger varede, søgte *Oluf* Grusomhed at indføre Kristendommen i Norges Opland. fem Smaakonger, der vilde modsætte sig ham, bleve overræbte, paa den farligste af dem, *Rærek*, bleve Öinene udsolgte, og de Forsög denne siden gjorde paa at hævne sig forgiaeves. *Ræreks* Hændelser maatte blive Islænderne nöiere bekiendte, da han tilsidst blev fört over til Öen, og tilbragte sine tre sidste Leveaar K. 72-74, 82-86; et Vers *Ottar Svarte* omtaler de fem Kongers Fangenskab Kap. 74.

Uagtet Thinget i Upsala havde besluttet Ægteskabet mellem Prindsesse *Ingegerde* og *Oluf*, blev det dog forhindret af den svenske Konges Had 88-91. For at fremskynde Sagen foretog *Sighvat* en Reise til den Gothlandske *Jarl Rognvald*, hvis Minde han i et Qvad har forplantet til Efterkommene Kap. 92.

Fölgen af denne Reise blev, at, da den svenske Konge havde lovet Prindsesse *Ingegerde* til Kong *Jarisleif* i Holmgaard, samtykkede Kong *Oluf Haraldsen* paa *Sighvats* Anbefaling at ægte den skiönne *Astrid*, den svenske Konges uægte Datter, som var kommen at besøge Jarlen. Denne förte Prindsessen til ham, og *Ingegerde* unddrog Jarlen for sinders Hevn, ved at tage ham med sig til Holmgaard.

Frygt for den svenske Konges Vrede bragte en anden gothlandsk Hövding, *Lavmand Emund*, til at vække et Oprör, der endtes med, at den svenske Konge maatte dele Riget med sin Sön og slutte Forlig med den norske Konge, Kap. 95-96. Alt hvad der i disse Begivenheder angaaer *Astrids* Ægteskab med Kong *Oluf*, staaer i saa nøje Forbindelse med *Sighvats* Virksomhed, og med hvad hver Mand i Norge maatte vide, at man ei kan tvivle om dets Paalidelighed. *Lavmand Emunds* Historie derimod fremstiller en Statsomveltning, hvoraf ikkun det endelige Resultat havde Indflydelse paa de Norske. Den er underholdende at læse, men om end ikke i og for sig selv utrolig, dog neppe fri for Udpyntninger, thi det var dog et underligt Tilfælde, at af den svenske Konges trede vigtigste Raadgivere den ene ei kunde ret see, den anden ikke tale, og den tredie ikke höre. I övrigt kunde de tvende islandske *Skialde Gitzor Svarte* og *Ottar Svarte*, der opholdt sig hos den svenske Konge (Kap. 69), og af hvilke den sidste siden gik i *Olufs* Tieneste (Kap. 120), have bragt deres Landsmænd disse Elterretninger.

Fortællingens Gang afbrydes nu ved nogle Efterretninger om Örkenöernes Bebyggelse af Nordmænd og en udförlig Fremstilling af Stridighederne mellem de örkenöske Jarler, hvis Fölge blev, at Kong *Oluf* fik Overherredömmet over Öerne, Noget heraf var allerede i det Foregaaende*) bleven fortalt,

---

*) *Harald Haarf.* S. Kap. 22. *Hakon den Godes* S. Kap. 4, 5. *Oluf Hell.* S. Kap. 87.

adskilligt gientages i det Fölgende*). Da nu desuden dette Stykke er udeladt baade af den Pergamentscodex af *Snorras* Værk, som *Torfæus* har kaldet *Jofraskinna****) og af *Flatorgen*, og det stemmer ordret overeens med Begyndelsen af *Orkneyingasaga****), hvor det nøie hænger sammen med det Fölgende; kunde man bringes til at antage denne Jarle Saga som et Tilfælde af et i *Snorras* Værk senere indskudt Stykke. Men paa den anden Side findes dette i de fleste Haandskrifter af *Heimskringla*, ligeledes i de *Codices*, der indeholder *Oluf den Helliges Saga*.

Dette Tillæg röber mere Omhyggelighed, end Afskrivningerne pleiede at anvende, paa hvad de tilföiede deres Haandskrifter; thi baade maatte her den korte Fremstilling være bleven udeladt af Jarlernes Forhold til Kong *Oluf*, som findes i *Jokraskinna*, desuden og de gjensidige Henviisninger blevne tilföiede, hvorved Stykket forbindes med det Foregaaende og det Fölgende. (Kap. 103, 110, 112, 117). Hertil kommer, at den hele Fortælling er meget troværdig, vigtig nok til at optages, og angik just klogeligen udförte Underhandlinger, ved hvilke *Snorro* gierne pleier at dvæle. Det er altsaa rimeligt, at det er *Snorro* selv, der har indlemmet dette Stykke af Jarle Sagaerne i de norske Kongers Historie.

*) *Oluf Hell.* S. Kap. 112, 117.

**) Den Kiöbenhavnske Udgave af *Snorras Værk* 2 D. S. 161 No.

***) *Sagabibliothek* I D. S. 230.

De nærmest følgende Begivenheder indeholde deels *Olufs* Bestræbelser for overalt at indføre Kristendommen, deels hans Stridigheder med enkelte Hövdinge. Hvad det første angaaer, medfører Fortællingen herom selv tilstrækkelige Grunde for sin Paalidelighed; thi hvad der læses Kap. 113-115, 117-120, 129 er baade frit for alt Legendeagtigt, hvilket i senere Beretninger vilde have indblandet sig, og indeholder saa mange indtil det enkelte malende Træk, der ikke let lade sig digte. De tvende Magnaters *Erling Skialgsens* (122, 125-127) og *Einar Tambeskielvers* (121, 130) Adfærd mod Kongen, samt dennes Forhold til de trodsige Hövdinge i Nordlandet (112, 123, 124, 128, 143, 144, 150) er fortalt med Klarhed og Omstændelighed. Islænderne maatte faae desnöiagtigere Efterretninger om disse Begivenheder; da adskillige Mænd af Öens anseeligste Slægter en Tidlang opholdte sig ved det norske Kongehof. *Oluf* havde nemlig, for at udvide Kristendommen og sit Rige, omhyggeligen sögt Forbindelser med Islænderne. Naar anseelige Folk kom med Kiöbmandsskibene til Throndhien, bleve de paa det Bedste modtagne i Kongens Gaard; til andre af Landets Hövdinger sendte Kongen selv Gaver; og disse Mænd, der vel vare nidkiære over deres Uafhængighed, men dog fandt stor Behag i at kunne paa Althinget fremvise de kongelige Gaver, og fortælle hvor hæderligen de i Udlandet vare blevne modtagne, gik gierne for deres Person i Kongens Tieneste. *Snorro* nævner blandt dem, der besøgte Kongen, *Thorkel Eiolfson*, *Tkorleik Bollesen**), *Thord Kolbeins*

---

*) Om disse to see *Laxdælasaga*.

sen*), *Thord Barkersen***), *Thorgeir Havardsen* og *Tmod Kolbruneskald****) (Kap. 133). Da *Oluf* troede at vundet de Mægtigste i Landet, sendte han *Thorarin Neffju* derhen, som paa Althinget først foreslog at overlade Kong *Oluf* Öe, der hedde Grimsöe og laae uden for Öfiorden. Da dette slag var faldet igiennem, efter at den forsigtige *Einar*, *Ömund* den Mægtiges Broder, havde bemærket, at denne Ö stor nok til at kunne ernære en heel Krigshær; indbød *Thorarin* Landets Hövdinge til at besøge Kongen i Trondh. Disse fandt det betænkeligt at forlade Landet paa eengang give sig i den herskesyge Konges Vold, men de besluttede at sende nogle i deres Sted, Kap. 134-135. I denne Anledning var det, at *Stein Skafte Lavmands* Søn, *Thorrod Soro Godes* Søn, *Geller Thorkel Etolfsens* Søn, og *Egill Shalls* Søn kom til *Olufs* Hof i hans tiende Regieringsaar (146) da Kong *Knud* havde begyndt sine Underhandlinger med misfornöiede Norske. *Geller* blev næste Aar sendt hjem med det Forslag til Islænderne, at antage de norske Love og betale Kong *Oluf* Skat. De tre andre bleve til deres Fortrydelse holdte tilbage som Gidsler (146). *Stein* kunde bare sig for at udgyde sin Harme, baade i bunden og ubunden Stuil, og da han mærkede, Kongen havde faaet Nys derom, han bort fra Kongegaarden, slog en af Kongens Fogeder

*) Om ham findes meget i Sagaen om *Biörn Hirdalakappe*.

**) Hans Genealogie i Landnama S. 29.

***) Disse tvendes Bedrifter fortæller *Fostbrödesaga*.

der vilde anholde ham, og tyede til *Erling Skialgsens* Datter *Ragnhild*, hvem han havde viist en Tjeneste. Hun bevægede sine Frænder til saa kraftigen at tale *Steins* Sag, at denne fik Lov at forlade Norge; han drog til Kong *Knud*, hos hvem han længe opholdt sig (148). *Thorrod* var saa kied af at være mod sin Villie tvungen til at blive i Kong *Olufs* Følge, at han tilbød sig at giøre en meget farlig Reise for at indkræve Skat i Jæmteland, hvilken udförligen beskrives (151). *Egil Sidehalls* Sön ledsagede *Oluf* paa Toget til Danmark, hvor han paadrog sig Kongens Forbittrelse ved at give nogle Fanger Frihed. I Flatöbogen findes en udförlig Fortælling herom col. 582-585, hvoraf *Snorro* har givet et Udtog Kap. 165. Disse trede Gidsler af Islands anseeligste Familier, der saaledes toge virksom Deel i Begivenhederne i *Olufs* sidste Regieringsaar, maatte bringe nöiagtige Beretninger herom tilbage. Man finder derfor i denne Konges Historie en synchronistisk Orden temmelig nöie fulgt i Fortællingen; hvilket, efter *Snorros* eget Vidnesbyrd, især maa tilskrives *Are Frodes* Undersögelser Kap. 189. De samtidige Tildragelser paa Færøerne 156, 145, 152-153, ere fortalte efter *Færeyingasaga* eller rettere udskrevne af denne*) En anden skriftlig Kilde, som *Snorro* har benyttet (174) og vi endnu have tilbage, er *Raudulfs* Thattr. Da Tildragelsen ei havde vigtige Følger, havde vel neppe *Snorro* omtalt den, hvis han ei just havde taget Hensyn til den udförlige Fortælling derom, som desuden ifölge indvortes Grunde maa være ældre end *Snorro*.**)

*) Sagabibliothek, I Deel, S. 185.

***) See Sagabibliothek 3 D. S. 299.

Ogsaa hos *Knud* den Mægtige opholdte adskillige Islendere sig. Vi have allerede nævnet den islandske Lavmæster *Sön Stein*. *Sighvat Skiald* besøgte hans Hof, og qvade Saal til hans Ære, hvoraf *Snorro* anfører adskillige Vers *); vilde *Sighvat* af Forkierlighed for *Oluf* ei gaae i *Knuds* Tjeneste **). Desuden nævnes som hans Skialde *Berse Torf* ***), *Ottar Svarte*****), *Halvard Hareksblese******) og for alle *Thorarin Loftunge******).

Midten af *Olufs* Regiering synes ei at have givet Skaldene noget Æmne. *Snorro* anfører blot nogle Linier af et senere Digt af *Arnor Jarlaskiald* om *Olufs* strenge Fremfærd i Oplandet (Kap. 129). Toget til Danmark foranledigede nogle Vers af *Sighvat******), men neppe noget særeget Hædersord. Derimod fremkaldte de sidste Begivenheder i Kongens Liv endnu opbevarede Mindevers. *Sighvat* bevidner, at det Kongens strænge Retfærdighed der havde opvakt Folks Misfornøielse med ham*****). Da *Oluf* kort før sin F

*) Kap. 140, 155, 156, 157, 159 jevnfør *Knytlingasaga*. Kap. 17, 19. *Laugebek scriptores rer. Dan. vol. 2 p. 279. The lin fragments of English and Irish history p. 24.*

**) *Snorro* Kap. 170.

***) *Snorro* Ol. H. S. K. 140. *Knytlingasaga* 19.

****) *Sn.* O. H. S. K. *Knytlingasaga* K. 8. 10. 12. 13.

*****) *Knytlingasaga* Kap. 8.

*****) *Snorro* O. H. S. Kap. 182. *Knytlingasaga* Kap. 19.

*****) *Snorro* Ol. Hell. S. Kap. 154, 159.

*****) Kap. 192.

fra Norge overrumplede den tappre og mægtige Høvding *Erling Skialgsen*, qvad nysnævnte Digter, der forhen oftere havde sunget om denne sin Velynder *), et Qvæde til hans Erindring **), En anden af Kongens mægtigste Modstandere, *Kalf Arnesen*, er bleven besunget af *Biarne Guldbraa-Skiald* ***). Med den unge *Hakon*, der blev Kong *Knuds* Jarl i Norge, fulgte blandt andre Islændere en ved Navn *Jökul*, der stammede fra en anseelig Slægt i Vatnsdalen; han blev sat til at styre Skibet *Visund*, som Rong *Oluf* forhen havde havt, men blev siden overrumplet af *Olufs* Folk og dræbt efter Kongens Befaling; af hans Vers ere et Par blevne optegnede ****).

Flere troe Mænd ledsagede den landflygtige Konge til Rusland; der blev hans Søn opfostret, som siden kom paa Thronen. Man kunde da ei om denne Reise savne paalidelige Efterretninger. *Olufs* Tilbagetog, Indfald i Norge, og Slaget ved Stiklestad, vare slige Hovedbegivenheder, der strax maatte spørges, og saavel for deres egen Skyld som for Følgerne længe blive erindrede. Slagets Gang er fortalt med Omstændelighed og Klarhed. *Oluf* havde trende islandske Skialde med sig: *Thormod Kolbruneskiald*, *Gissur Guldbraa-Skiald* og *Thorfind Munn*; han böd dem staae inden for den Skioldborg

---

*) Kap. 21.

**) Kap. 186.

***) Kap. 187, 194, 240; i *Magnus den Godes Saga* Kap. 6, 15, 37, *Flatöbogen Col* 505.

****) Kap. 193.

af tappre Mænd, der skulde forsvare ham, for at de selv kunde see, hvad der tildrog sig under Kongen, saa at de ikke havde nödig at höre det af andres Mund, de siden skulde fortælle og besyngte *).

Hver af Skialdene fremsagde strax en Strophe, som Forberedelse til deres Qvad til Kongen, og *Snorro*, der anförde disse Vers, lægger til, at Hæren strax lærte dem udenad, hvilket er et uafvisteligt Beviis paa: hvor sædvanligt det var at improvisere selv under Vaabenbrag, hvor udbredt Sandsen var for Digtekunsten, og endelig, at den Maneer, hvori disse Vers vare digtede, maa til den Tid have været yndet som Folkespoesie. Ligesaa mærkeligt er det, at *Thormod Kolbruneskiald* den Morgen Slaget skulde gaae for sig, vakte Kongens Hæder til Kampen, ved at istemme det gamle Biarkemaal, den Sang hvormed *Hialte* skal have vakt *Hrolf Krages* sovende Kæmpere. Da Sangen var ude, takkede Folket ham for den, og fandt at den passede til Tid og Sted. *Olufs* Krigere kiendte altsaa den gamle danske Sang, om hvad der for 400 Aar siden havde tildraget sig med en Leire-Konge; og uagtet den i sig selv var et ondt Varsel, bleve de tilfredse med den; fordi de mindede om, hvorledes en elsket Konges Mænd havde stred for ham indtil Döden. — Slagets Gang er bleven besunget det mindste i tvende Liigsange over *Oluf*; af *Thord Siarek* *sen* **) og *Sighvat*; af den Sidstes Vers anförer *Snorro* a

*) Kap. 218.

**) Kap. 160.

skillige i Skildringen af Slaget *). Han bemærker derhos imod Sædvane, i hvilken Smag *Sighvat* havde digtet denne Sang **), og sigter uden Tvivl derved til følgende Legende ***): Da Tiden nærmede sig, paa hvilken Gud vilde tage *Sighvat* til sig, begyndte denne at digte et Drape om *Oluf* den Hellige, han var just den Gang landet ved Öen Selia. Da hendte det sig, at en Bonde oppe i Landet blev noget syg; hans Kone sad bedrøvet hos ham, men da Bondens Kræfter svandt mere og mere hen, aabenbaredes Kong *Oluf* for Konen og sagde: vi skulle skifte Arbejde, du skal gaae til min Skiald *Sighvat*, og jeg vil sidde ved den Syge. Siig til *Sighvat*, at jeg vil ikke, at han indretter det Drape, han digter om mig efter *Sigurds Saga*, hellere maae han indrette det efter Opstandelses-Sagaen. Konen drog til *Sighvat* og fortalte ham dette, imidlertid blev Manden helbredet af *Hellig Oluf*.

Efter Beskrivelsen over Slaget ved Stiklestad findes i de trykte Udgaver et Kapitel om *Harald Sigurdsens* Undvigelse, hvortil tillige dennes Saga anføres. Denne Citation maatte hentyde paa en af *Snorro* uafhængig Fremstilling af *Harald Haardraades* Historie, hvis ei de til den kiöbenhavnske Udgave föiede Varianter lærte, at dette Kapitel findes kun i en Papiirco-

---

*) Kap. 224, 225, 236, 237, 239, 240, 248.

***) 224: ok stælti eptir uppreistar sögo.

***) Den findes i Flatöbögen col. 515, og i en anden Bearbejdelse af *Olufs* Levnet cod. Arnæ 77. i Fol., Ms. Suhm. 727 i fol. S. 834; paa første Sted nævnes blot *Sigurds Saga*, paa sidste *Sigurd Fofnesbanes*.

dex og er forfattet af en Afskriver, der har tilföiet sin Hiemmel. Et andet Tillæg til Beskrivelsen over Slaget, som skyldes *Snorro*, er den udförlige Beretning om *Thormod Kolbrunes* Skialds Endeligt, Kap. 246-247. Hans fuldstændige Levnetsbeskrivelse findes i *Fostbrödresaga* *), hvoraf der gives forskellige Recensioner. At *Snorro* har hentet sine Efterretninger fra denne Saga, bliver saa meget rimeligere, da han siger efter at have fortalt Skialdens Död; ”og saaledes endes hvad der er at fortælle om *Thormod*;” hvilket pleier at antyde, at en vidtlöftig Fortælling er bragt til Ende.

Den dræbte Konges Venner vare tilböielige til at betragte ham som Martyr og Helgen; og da Kong *Svends* haarde Lov havde vakt almindelig Misfornöielse, begyndte man, inden et Aar var omme, i Throndhjem at mumle om Jertegn, der skete i hans Navn. *Einar Tambeskielver*, der var forbitret over at *Knud* ei havde gjort ham til Norges Jarl, var den først blandt Hövdingerne til at erkiende *Olufs* Hellighed. Selv da der havde fegtet med Kongen i Slaget, da de mærkede, hvorledes den ny Tingenes Orden mishagede Folket, vare villige til at hædre den döde *Oluf*; ja endog hans Banemænd *Thore Hund* fortalte, at Draaber af Kongens Blod havde lindret hans Saar (Kap. 242). *Olufs* Hofbiskop *Grimkell* blev hentet til Throndhjem; han lod Kisten med Höitidelighed optage, fandt Liget friskt og vellugtende, og paastod, at Kongens Haar og Skiæg imidlertid havde voxet. Selv Kong *Svend* og hans Hof

*) Sagabibliothek, I D, S. 159.

sinder saae derpaa, og, trods nogle Indsigelser af *Svends* forhadte Moder *Alfifa*, antog alle dette som afgjort. *Sighvat* omtaler det i et Vers; selv Kong *Svends* Hofdigter *Thorarin Loftunge* nævner dette og flere af *Olufs* Jertegn i et Qvæde, som han kort efter digtede til *Svends* Ære, Kap. 259. Neppe fortælles der noget Jertegn fra Middelalderen, for hvis Virkelighed der gives flere historiske Grunde end for de første, som tilskrives Kong *Oluf*; ligesom paa den anden Side Grundene til at slige Sagn bleve udbredte og troede, ingensteds tydeligere lade sig efterspore. Var den unge *Hakon Jarl* bleven i Live, og *Svend* ei kommen til Norge, havde *Oluf* ei faaet den Ære at være Norges Skytspatron. Af de mange Jertegn man siden tillagde *Oluf*, anfører *Snorro* blot de første, dem, som af Samtidige bleve fortalte og troede, for hvis Gyldighed der var historisk Hiemmel. Han adskiller hvad der grundede sig paa en enkelt Mands bestemte Vidnesbyrd, fra hvad der var almindeligt Sagn. Han foregriber ikke Læseren i sin Dom, og den Nöiagtighed, hvormed han anfører de forskellige Vidners Udsagn, leder noksom til at skiönne paa disses Beskaffenhed.

Snorro ender *Olufs* egen Historie (Kap. 260) med den Bemærkning, at han nu havde fortalt en Deel af Kong *Olufs* Saga, nemlig hvad der skete under hans Regiering og ved hans Död; han vilde heller ikke forsömme at tale om hans Jertegn, men dette kunde først skee længere hen i Skriftet. Dette lader formode, at *Snorro* har kiendt slige Sagaer om *Oluf Haraldsen*, der bestode af tvende Dele, den ene om hans jordiske, den anden om hans himmelske Virksomhed. Det övrige *Snorro* endnu fortæller i *Oluf* den Helliges Saga.

angaaer *Svends* Regiering; thi da dette var for lidet til at ugiøre et for sig bestaaende Stykke, maatte det enten föies Sagaen om *Oluf*, eller til den om *Magnus*. Den eneste mærkelige Bedrift der forefaldt, var *Svends* Seier over Kong *Trygg* hvis Minde ved tvende Viser blev forplantet (Kap. 263). I rigt var der god Fred i Landet, men Folket var kied af Fremmedes Herredömme; og flere Hövdinger sammenrottede for at hente *Olufs* Sön fra Gardarige. Ved denne Slutning knytter Sagaen sig til den fölgende Fortælling. Men förend kunne gaae over til denne, maae vi först söge at besvare Spörghmaal, hvoryidt denne *Olufs* Saga er forfattet af *Snorri* om han selv har forbundet de enkelte Efterretninger til Heelt, eller om han har havt en eller flere Levnetsbeskrivelser over *Oluf Haraldsen*, som han maaskce har forkortet, eller foröget, eller berigtiget, eller blot udskrevet.

Selv citerer *Snorri Are Frodes* Krönike *); især han benyttet den ved Tidsbestemmelsen; og da *Are Frode* synes at have været udförligst, i at fortælle *Oluf* den Helliges Historie, der uden Tvivl udgiorde Enden af hans Skrift, terdi *Are* ei anföres til Hiemmel for nogen Begivenhed eller denne Konges Död**), er det vel ham at tilskrive, at *Snorri* netop i *Olufs* Historie saa nöiagtigen anmærker, hvad der drog sig i ethvert af Kongens Regieringsaar. *Are Frodes* tabte Krönike har neppe været affattet i anden Maneer,

*) *Heimskringla* Vol. 2. p. 313. *Ol. H. Saga* Kap. 189. 260.

**) *Werlauff de Aris Multiscio Havnica* 1808. *Secr.* 4.

hans Skrift om Island, og har blot indeholdt en tör chronologisk Sammenligning af allehaande historiske Optegnelser. Derfor har man, med al Agtelse for *Are Frode*, ikke fundet det værdt ofte at afskrive hans Bog i dens oprindelige Form. Saasnart flere mundtligen fortalte Sagaer bleve nedskrevne, maatte de, der yndede den udförlige Historie, optage en Deel deraf i *Ares* synchronistiske Ramme; og de, der blot vilde have en chronologisk Ledetraad, lettede sig end mere Oversigten af *Ares* Tidsbestemmelser ved at skrive ordentlige Annaler.

Noget udförligere end *Ares* Krönike maa *Sæmunds* have været. Denne var en grundlærd Mand, *Ares* Fortrolige, som efter at have læst *Ares* Skrift, i det mindste en Deel deraf, selv begyndte at forfatte sin Krönike. Han kan ikke have villet udskrive sin Samtidiges Bog; i Henseende til Tidsbestemmelsen var hans Anseelse mindre end *Ares*, han citeres langt sieldnere *). Hans Fortieneste har vel altsaa bestaaet i at have optegnet nogle flere Begivenheder end *Are*, og, ligesom denne, med nöie Hensyn til Tidsfølgen. Ogsaa denne Krönike maatte fortrænges af de fölgende udförligere Bearbejdelser. Vi kiende dens Omfang af det Lykönskingsvers en Ubenævnt har tilskrevet *Sæmunds* Sönneson, *Jon Loptson*, hvor han i 40 Stropher omtaler 40 norske Kongers Levnet fra *Halfdan Svarte* til *Magnus den Gode*, og föier til, at han fulgte deri *Sæmunds*

---

*) See det af *Arne Magnæus* forfattede *Vita Sæmundi* foran den Kiöbenhavnske Udgave af *Sæmunds Edda* p. III-VI.

Fortælling *). Uagtet *Snorro* ikke citerer *Sæmund* noget er det upaatvivleligt, at han, opdraget i *John Loptsens*, maa have kiendt dennes Færfaders Skrifter, men dette k ligesaa lidet som *Ares* give ham mere end en blot Ledetræ. Haandskriftet *Fagurskiinna* stemmer nogle enkelte S f. Ex. Kap. 28, 168 næsten ordret med *Snorro*, men er Hele langt kortere. Imidlertid har denne Codex adskillige læg, f. Ex. et prosaisk Udtog af *Eilif Dadaskalds Bando pa*, nogle Vers af *Sighvat* og *Thorarin Loftunge*, og udførligere Bemærkninger om *Svends Alfisæ* Söns Regie hvor det hedder, at *Svend* havde et smukt Udvortes, var ildesindet, men at Moderens Indflydelse fordærvede ham get: den fortæller og adskilligt om Kong *Knuds* Romer. Nogle Steder afviger den fra *Snorros* Beretning i Smaaom digheder, f. Ex. Kap. 56, 170. Den sætter *Hardeknuds* raabelse til Konge i Danmark og *Ulf Jarls* paafølgende langt senere end *Snorro*, nemlig efter *Oluf* den Helliges Heraf følger; at Haandskriftets Forfatter ei heller i denne ges Levnet kan have epitomeret *Snorro*, men derimod at *Snorro* rimeligviis har benyttet enten dette Haandskrift eller sam Kilde.

Mærkeligst er den Bearbejdelse af *Oluf* den Hel Levnet, der findes i *Flatöbogen*. Den er meget vidløfti end *Snorros* Fortælling, baade fordi den har optaget l

---

*) *John Loptsons* Enkomiast udgivet ved *I. Erichsen*. Kiøb. i 4to.

Episoder, f. Ex. Fostbröðresaga, Styrbiörns Thattr, Ey-
munds Thattr o. s. v., der kun staae i en fiern Forbindelse
med *Olufs* Leynet, og desuden tilföiet mange Smaatræk og ad-
skillige Begivenheder, der hos *Snorro* ere forbigaaede. Men
hermed er endnu ikke det genetiske Forhold bestemt mellem
Flatöbogen og Heimskringla; thi paa den ene Side kan man
ved ethvert Tillæg i Flatöbogen tænke sig en god Grund til at
Snorro, om han end havde kiendt Beretningen, var gaaet den
forbi, enten fordi den var for omstændelig, eller ikke paalide-
lig, eller indeholdt noget, der streed mod den Anstændighed
der stedse iagttages i hans Værk. Paa den anden Side kan
man tænke sig, at *Snorros* simplere Foredrag er bleven ud-
smykket med allehaande senere Tilsætninger. Ikkun tvende
Steder kunde man synes at finde Spor til at Flatøbogens Frem-
stilling er senere end *Snorros*. Det ene, at *Sighvats* Vers om
hans Tog til Sverrig i Selskab med *Biörn Staller* ere af *Snorro*
anföerte, efter at have meldet *Biörns* lykkelige Ankomst til den
svenske Konge (Kap. 70); i Flatöbogen derimod indvæves de
mere passende i Reisen selv, hvilket seer ud som en Rettelse.
Det andet, at det Stykke af Orkneyingasaga, som *Snorro* har
optaget i *Oluf* den Helliges Leynet, vel ogsaa findes i Flatö-
bogen, men med Undtagelse af Begyndelsen, Kap. 99-202, der
angaaer Öernes ældre Historie. Dog ere disse tvende Omstæn-
digheder ikke afgjorende; thi man kan gierne antage, at *Snorro*
ikke vilde anföre *Sighvats* Vers om Reisen, för han havde an-
föert Anledningen til at denne deeltog deri, hvilket Flatöbogen
forbigaaer; og da han vistnok kiendte Jarlasagaerne selv, kan han
have fundet det passende at anföre noget af det hvad der for-

hen var skeet paa Örkenöerne, og som han ei havde havt Le-
 lighed til för at omtale. Paa den anden Side bliver det rim-
 ligt af hele Flatöbogens Beskaffenhed, at heller ikke i den D
 af samme, der angaaer *Oluf* den Hellige, *Snorros* Værk
 bleven lagt til Grund. Det er upaatvivleligt, at Præsten J
Thordsen, der mod Enden af det fiortende Aarhundrede f
 færdigede den ofte nævnte Codex, har behandlet *Oluf* d
 Helliges Historie paa samme Maade som *Oluf Tryggvese*
 ved at forene samme med en Mængde større og mindre F
 tællinger, der bleve indskudte, hvor der syntes at være Anl
 ning; men disse Stykker, der undertiden have deres egne sm
 Indledninger, adskille sig kiendeligen nok fra de mange Till
 der ere indvævede i Fortællingens egen Gang; og ligesom
Oluf Tryggvesens Historie adskilte de senere indskudte Epi
 der, fra *Oddurs* og *Gunlaugs* sammenhængende Fortælling,
 var udförligere end *Snorros*, synes vi og foranledigede til sa
 me Fremgangsmaade i *Oluf* den Helliges Historie. Den ii
 Omhu forhen nævnte Præst viiste i at forbinde Episoderne r
 den övrige Historie, godtgör, at det i det mindste ikke
 ham, der saaledes havde udmalet Skildringerne og forlær
 Samtalerne. Desuden findes her ikke blot Tillæg til *Snor*
 Beretninger, men ogsaa Afvigelser fra disse. *Olufs* tiende
 gieringsaar (*Snorro* K. 129) er her bleven det ellefte col. 4
 det trettende Regieringsaar K. 146 er her det tiende col. 4
 Flatöbogen lader (col. 498) *Thormod Kolbruneskiöld* i Sk
 ved Stiklestad efter *Olufs* Fald begive sig til *Dag Hrings*
Snorro modsiger dette udtrykkeligen Kap. 246.

At *Oluf* den Helliges Levnet i *Flatöbogen* er uafhængigt af *Snorro*, bestyrkes end videre ved det Forhold, hvori samme staaer til *Styrmers* Bearbejdelse af denne Konges Levnet. *Styrmer Snorros* Samtidige var Laymand Aar 1210 og 1232 han døde 24 Aar efter *Snorro* (265) *). Han havde Tilnavnet den Lærde, og anføres som en af *Landnamabogens* Forfattere **). *Hördes* Saga tillægger ham en historisk Notits om den fredløse *Hörd*, *Sturlungasaga* den Efterretning, at *Snorro* erholdt Jarlsnavn af Hertug *Skule* ***). I *Flatöbogens* Bearbejdelse af *Oluf* den Helliges Levnet citeres *Styrmers* Bog om denne Konge trende Gange ****); dette skulde nu vise, at dens Forfatter hav-

*) *Finni Johannei hist. eccles. Isl. vol. I p. 213*, der taler og om hans Skrifter, kun ikke om hans Bearbejdelse af *Oluf* den Helliges Levnet.

***) *Landnamabok* p. 378.

***)) *Sturlunga*, 7 Th. 23 Kap.

****)) *Col. 341 Suhms Afskrift S. 323. Sva segir Styrmir hinn Frode, at Olafur konungur Haraldzsun hafde tekit riki af XI. konungum a Upplöndum fyrir Olafe Svía kononge, enn hann segir at því ætti Olafur Sanske Uppland, at Æiríkr Hakonarsun hefði því haitit honum til lídveizlu ser, tha er hann barduzt med honum more Olafi konongi Tryggvasyne. Strax efter S. 324: Tha er Olafur konungur hafde undir sik tagit that riki, er their fim konungar hafdu haft ádr, ok ádrer VI their, er Styrmir reiknar i sinne bok. — Til yderligere Beviis anføres et Vers af *Sighvat*, hvori der nævnes elleve Konger. Det er samme Yttring af *Styrmer*, der igjen citeres i *Eymunds Saga col. 368.**

de kiendt *Styrmer*, og var altsaa senere end *Snorro*; men lægere henne i samme Codex, efter at *Sverres Saga* og *Hag Hagensens Saga* vare afskrevne; findes et Tillæg til *Oluf Helliges Saga* med følgende Overskrift *): ”disse Smaastykker som her ere samlede, staae i selve Sagaen om den hellige *Kong Oluf Haraldsen*, den som Præsten *Styrmer* den Lærde sammensat, endog de ei forhen ere udførligen omtalte i den Bog. Ingen maa undres over, at meget ikke er bleven optaget, som i denne Konges Dage har tildraget sig, saa meget som denne herlige Straale færdedes i de nordiske Lande o. s. v. Derpaa følge adskillige, for det meste ikke ret troværdige Anekdoter om Kong *Oluf*, men hvilke dog ere i den selv samme Smag, som meget af det der læstes i den foregaaende Bearbejdelse af denne Konges Levnet. Dersom Forfatteren af dette havde læst *Styrmers* Skrift, er det uforklarligt, hvorfor han ikke, havde optaget disse Smaatræk; følgerigen kunne Citatterne af *Styrmers* Skrift i *Olufs* Levnet i Flatöbogen ikke komme fra Levnetsbeskrivelsens Forfatter, men maae være indskudte af Haandskriftets Samler. Men har den Mand, der sa

---

*) Col. 750. *Suhms* Afskrift S. 2524. *Thessir små artikuli, sem eru samanlesnir, standa í sialfri lífs saugu hins heilaga Olafs konungs Haraldssonar zheirri somu, er Styrmir prestur hinn Frodi hefi samsett, thott zheir se eigi sva fulliga skrifadir her fyrr í bokenni. thar engi madr undraz, thott marz liggi nidri uskrifaz, thar er hefr borit um hans daga, sva hem zhessi hinn göfuligi geisli kom fram a norðrlöndum, o. s. v.*

lede allehaande Efterretninger om *Oluf*, slet ikke kiendt den höit agtede *Styrmers* Skrift, saa har han rimeligviis levet för ham; fölgelig og været ældre end hans Samtidige, *Snorro Sturlesen*. Forholder dette sig saaledes, følger atter deraf, at, efterdi *Oluf* den Helliges Levnet, som det læses i Heimskringla, findes næsten ordret i Flatöbogens vidtlöftigere Bearbeidelse, har *Snorros* Arbeide hermed ikke bestaaet i at nedskrive, men i at udstryge, eller i at indcirkle det, som hans Skrivere skulde indføre i hans Samling.

Endnu gives en Klasse af Haandskrifter, der indeholder Texten af *Oluf* den Helliges Saga hos *Snorro*, med langt færre Tillæg end dens Bearbeidelse i Flatöbogen. Nogle have optaget *Oluf Geirstadualfs Thattr**), de fleste andre Fortællingen om *Raud*, men alle behandle den hellige *Olufs* Historie som et særeget Heelt, hvortil er föiet som Indledning et Udtog af den norske Historie, fra *Harald Haardfager*, for det meste ordret overensstemmende med *Snorro*, med nogle ubetydelige Afvigelser og smaae Tillæg **). Efter *Olufs* Fald følger en

---

*) *Codd. membr. Arnæ No. 61. 68. i Fol.*

***) *Codd. Arnæ 77 A. 75 in fol. Ms. Suhm. 536 p. 252 fölg. p. 533 fölg.* En ganske særegen Bearbeidelse af *Olufs* Saga vilde den være der citeres i de fleste Haandskrifter af *Sturlunga* (see I B. S. 202), og skulde have indeholdt en Fortælling om *Gissur Hvide*, og hvorledes han med *Hjalte Skeggesen* forkyndte Kristendommen i Island; men da disse Tildragelser höre til *Oluf Tryggvesens* Regiering, maa Læsemaaden *hins helga* være en Afskriverfeil, der og i den trykte Udgave er bleven rettet.

snart kortere, snart længere Opregning af *Olufs* Jertegn u
 de følgende Konger, hvilket altsaa svarer til en Behandling
Olufs Historie, hvortil *Snorro* selv synes at sigte*). I
 disse Haandskrifter (*Arnæ* 68 i Fol.), der hører til de u
 ligste, men som kun i Fragment er tilbage, har i Indledning
 optaget en Deel af *Snorros* Fortælle, men föier til: ”De
 som staae i en Vise blive uforandrede, saalænge Visen
 dres, men naar en Saga mundtlig forplantes, er der Far
 at noget bliver forandret eller glemt, og Sagaen derved u
 lidelig. Det var mere end 200 Aar efter Islands Bebygg
 at Folk her til Lands begyndte at skrive Sagaer, og i
 lange Tidsrum vilde meget være forglemt, hvis man ei h
 kvædet baade gamle og unge Sange.” Da den historiske
 ledning til alle disse Haandskrifter saa nøie stemmer med
 ro, er det rimeligst at ansee alle disse Haandskrifter for s
 re end Heimskringla.

Magnus den Godes Saga.

Knyttlingasagas Forfatter citerer Kap. 22 baade en Saga
Magnus den Gode og en om *Harald Sigurdson*. Man
 ellers have tvivlet, om Fortællingen angaaende *Magni*

*) Kap. 260.

Regiering havde udgiort noget særskilt Heelt, og ikke snarere havde været enten et Tillæg til *Oluf* den Helliges Saga, eller en Begyndelse til *Harald Haardruades*. Den findes ikke for sig i noget Haandskrift. Hos *Snorro* indbefatter den anførte Overskrift ikkun *Magni* Eenerегiering; hvor *Harald Haardraade* fremtræder, begynder Sagaen, der bærer hans Navn, og den gaaer tilbage i Fortællingen, ved at berette om *Haralds* tidligere Bedrifter i Udlandet. Hovedbegivenhederne i denne Konges Regiering, nemlig *Magni* Ankomst til Norge, *Kalf Arnesens* Flugt, hvad der skaffede Kongen Tilnavnet den Gode, hvorledes han tog Danmark i Besiddelse efter *Haarde-Knuds* Död, Slaget med Venderne paa Lyrskovs Hede og Krigen med *Svend Ulfen*, ere alle hiemlede ved Samtidiges Skialdesange, hvoraf der især om denne Konge gives mange, nemlig af *Arnor Jarlaskiald* *), *Sighvat* **), *Thiodolf* ***), *Odd Kikina-Skiald* ****) og *Biarne Guldbraa-Skiald* *****). Tvende Islændere ledsagede *Magnus* paa Toget mod Venderne *****), hvis

*) *Magnus - Drape* Kap. I, 2, 19, 20, 25, 29, 30, 34, 35; flere Vers af Digtet i *Flatöbogen* og *Hrockinskinna*.

**) Kap. 1, 9, 10, 11, *Fritalenhedsvisen* Kap. 17; af den nogle flere Vers i *Flatöbogen* col. 763.

***) *Magnus - Floke* K. I, 6, 20, 31, 32, 33, 34; jevnför *Flatöbogen* col. 770.

****) Kap. 36.

*****) Kap. 6, 23.

*****) Kap. 29. *Thorkild Geirason* fra Lynges og *Asle*, *Bard Svartes* Fader fra Selaadalen. Den sidste nævnes just i *Rafn Svendbiörnsens* Saga. *Sagabibliothek* I D. S. 237.

Efterkommere især vare anseete som gode Læger. En tr Islænder i Kongens Følge ved Navn *Odd Gellitson* næ Flatöbogen som den, der havde fortalt en Deel om dette til sine Landsmænd*). Tredde skriftlige Kilder blive ci hver sit Sted, en nu tabt Saga om *Knud* den Gamle**), og merbogen eller *Adam* af Bremens Historie***), og en om Örkenöernes Jarler****). Vi behöve altsaa ei, da desuden Fortællingen selv ba Troværdigheds Præg, at opholde os længere ved dens Paal lighed; men ville blot tilföie, i hvad Forhold Sagaen om *M nus* den Gode hos *Snorro* staaer til de övrige Efterret ger om denne Konges Eheregiering, hvilke endnu ere tilb Fagurskinna er ogsaa i *Magni* Historie meget kortere *Snorro*, har kun et Par ubetydelige Tillæg, og et vidtlöfti Udtog af Kong *Edwards* Svar til *Magnus* (hos *Sn. K.* samt dennes Giensvar. I Flatöbogen findes *Magnus* den des Saga col. 755 f. strax efter nogle Smaafortællinger *Oluf* den Hellige af Præsten *Styrmer*, men adskilte fra egentlige Saga om denne Konge ved Sagaerne om *Sverre Hagen Hagensen*. Den er tilligemed *Harald Haardraa Levnet*, der gaaer til col. 847, skrevet med en anden og skee nyere Haand end den övrige Deel af Haandskriftet,

*) Flatöbogen col. 768. *Suhms* Afskrift S. 2629.

***) *Snorro Magn. Gode* S. Kap. 23.

****) Sammesteds 29.

****) Sammesteds 37.

aldeles i den Stil og Smag som *Oluf* den Helliges Levnet i samme Codex. Dens Forfatter kan efter al Sandsynlighed ikke have benyttet *Snorro*. Ikke allene fortæller han heelt igien- nem langt vidtløftigere med mange Tilsætninger, men forbi- gaaer adskilligt, f. Ex. Kap. 8, 13, 50-55; udelader enkelte af de Vers, *Snorro* havde indført, tilløier andre især i *Sighvats* saakaldte Fritalenhedsvise, og imodsiger *Snorro*, ved at lade *Magnus* besøge *Haardeknud* i Jylland, og denne under det festlige Maaltid døe af den Gift, *Alfsa* havde tilberedet for *Magnus*.

I tvende maaskee endog trende Membraner findes sær- skilte Bearbejdelser af de norske Kongers Historie, der be- gynde med *Magnus* den Gode. Den Codex, *Torfæus* har kaldet *Morkinskinna* *) steummer nøie med *Flatöbogen* i hvad den har om *Magni* Regiering; men 6 Blade ere just paa dette Sted udrevne af Haandskriftet.

Det Haandskrift *Torfæus* kalder *Hrockinskinna* har jeg ikke fundet, men vel et samme nærbeslægtet, der uden Tvivl blot ved et Par Varianter afviger derfra **). Det er i sig selv mærkeligt, da det er en gammel Membran, efter *Arne Mag- nusens* foran satte Vidnesbyrd skrevet i det fiortende Aarhun- drede, og det efter et andet endnu ældre, da der nogle Steder

*) I den Arnemagnæanske Samling N. 315 i 4to, i *Suhms* N. 93 i Fol; baade *Arne Magnæus* og *Suhm* have bemærket, at det er *Torfæi Morkinskinna*.

**) I den Arnemagnæanske Samling 66 i Folio, i *Suhms* 69 i Fol.

ere smaae Lacuner, hvor Afskriveren ei har kunnet læse Original. Nogle Blade i Begyndelsen ere borte, uden at kun lidt mere end det, som findes i Morkinskinna; et Blad ved en Forseelse heftet i Enden af Membranen, der hører Begyndelsen, og indeholder et her allene forekommende Stykke af en Fortælling om *Kalf Arnesens* Opførsel mod nogle Islændere, der havde yttret deres Harme over *Oluf* den Hellige Drabsmænd. For det Övrige stemmer denne Codex her næsten ordret med Flatöbogen, undtagen, at den fortæller noget i anden Orden, og omtaler de første Træfninger, *Magnus* havde med *Svend*, hvilke Flatöbogen forbigaaer, overensstemmende med *Snorro* Kap. 31-35, dog saaledes, at et Par Vers föiede til. Det bliver derfor uvist, om Forfatteren af den Haandskrift har villet forene Flatöbogens og *Snorros* Efterretninger, eller han har benyttet *Snorros* Kilde. *Snorro* kan derimod gjerne have kiendt alle disse Haandskrifter, thi hans Fremstilling af *Magni* Historie viser sig som et med Skiönsomhed fattet, og med nogle Tillæg foröget Udtog af deres Beretning. Af de Fortællinger han forbigaaer, ere blot tvende, den om *Karl Vesæl* i Flatöbogen *), og den om Islænderne hos *Kalf Arnesen* i ovenanföerte Haandskrift, sandsynlige; de övrige Fabler; og hine tvende kan *Snorro* have udeladt, enten fordi han ikke fandt dem vigtige nok til at fortælle, eller ansaa deres Hiemmel mindre sikker.

*) Sagabibliotek 3 D. S. 308-16.

Harald Haardraades Saga.

Denne Saga begynder med *Haralds* Deeltagelse i Slaget ved Stiklestad, og opregner dernæst hans Bedrifter i Udlandet, indtil han omsider vendte tilbage til Norden at gjøre Fordring paa Norges Rige. Ved denne Tidspunkt var den foregaaende Saga bleven afbrudt. I de første 17 Kapitler af denne gaaer altsaa Fortællingen tilbage, men gör derved tillige *Haralds* Levnet til et fuldstændigt Heelt. Ikkun et Par Smaatæk af hans Barn-dom vare alt i *Oluf* den Helliges Levnet blevene fortalte *).

Hvad den femtenaarige Yngling havde siunget om sig selv, da han efter Slaget ved Stiklestad maatte i Flugten söge sin Sikkerhed, at han nok engang skulde vorde berömt i Verden, gik fuldeltigen i Opfyldelse. I Garderige blev han vel modtaget af Kong *Jarisleif*, hos hvem han var Landværnsmand i nogle Aar, derpaa gik han til Constantinopel; hvor han blev Væringernes Överste. I den græske Keisers Tieneste feidede han i mange Aar paa Middelhavets Kyster, deels i Samfund med den bekiendte Hærförer *Georg Maniaces*, deels allene. Han indtog 80 Stæder i Afrika, fire i Sicilien, og alle Stæder i det hellige Land bleve givne i hans Vold. Han beilede til Keiserinde *Zoes* Broder-Datter, den skionne *Maria*, men Keiserinden gav ham Afslag, og lod ham, da han vilde forlade

*) Kapitel 75.

Keiserstaden, kaste i Fængsel. Derfra befriedes han en Mal ved en fornem Kone, for hvem hellig *Oluf* aabenbares. *Harald* lod strax sine Væringes væbne sig, de overfaldt Keiser *Constantinus Monomachus*, og stak hans Öine ud, bortførte Prindsesse *Maria*, seilede over Jernlænken der spærrede Havnene, og efter at have sat Prindsessen igien i Land, vendte han tilbage til Kong *Jarisleif*, hos hvem allerede hans store Røddomme vare bragte i Sikkerhed.

For disse Bedrifter Hayes Hiemmel i samtidige Skialds Sange. *Thiodolf* qvad et Digt til *Haralds* Ære kaldet *Sexte* deri synger han om Slaget ved Stiklestad (Kap. 1), om Opholdet hos *Jarisleif* (2), de 80 i Afrika indtagne Stæder (5), at *Trefninger* *Harald* havde holdet i Udlandet, (11); og at han udstak den græske Keisers Öine (14). Sidst nævnte Bedrift omtaler og *Thorarin Skeggesen* i sit Drape (sammesteds); *Bolvold Skiald* nævner i sit *Haralds* Drape Opholdet hos *Jarisleif* og Reisen til Myklegaard (K. 2); *Illuga Bryndæla Skiald* *Haralds* Seir i de sydlige Lande under Keiser *Mikuels* Regiering (10) og *Stuf Skiald*, der selv havde hört Kongen fortælle om hans Reise *), priser *Harald*: fordi han fik en Deel af det hellige Land under sin Magt, og straffede Voldsmænd ved Jordens Bredder (12). Desuden vare flere Islændere Öienvidner til *Haralds* Færd blandt Grækerne. *Flatöbogen* beretter **),

*) Dette siges udtrykkelig i *Hrockinskinna*, *Suhms* Afsk. N. 6 Fol. S. 173; jevnför *Stufs* *Thattr* i *Athene* 1814. 2 B. S. 96.

***) Col. 773. *Suhms* Atskrift S. 2659.

da *Harald* kom ud til Myklegaard, var Islænderen *Mar*, *Hundrauds* Søn, Fader til den *Halflide*, der i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede var i stor Anseelse paa Island, en af Væringernes Överster. *Snorro* fortæller (Kap. 9), at to Islændere sagdes at have været fængslede med *Harald* i Constantinopel. *Haldor* en Søn af *Snorro Gode*, altsaa Broder til den i den norske Historie saa bevandrede *Thordise*, og *Ulf*, en Søn af *Ospak*, Sønnesøn af *Osvif* den Vise. Det var især *Haldor Snorresen*, der fortalte sine Landsmænd Kong *Haralds* Bedrifter. At denne Fortælling ei har været kort, viser *Thorstein Frodes* Exempel *). Denne, en uformuende Islænder, kom til *Harald Haardraade*, og havde Tilhold i Kongsgaarden, fordi han kunde fortælle Sagaer; men mod Juletiden blev han sørgmodig, thi da forlangto Folk just at mores, og han havde allerede fortalt næsten alt, hvad han vidste. Kongen mærkede hans Forlegenhed, og *Thorstein* tilstod, at han endnu kun havde Fortællingen om Kongens Reiser tilbage; men *Harald* beroligede ham ved Forsikringen om, at det nok skulde mages saa at hans Historie kunde vare Fasten ud. *Thorstein* begyndte nu at fortælle første Juledag, og da han havde talt en Stund, sagde Kongen, det var nok for den Gang. Saaledes gik det tretten Dage efter hinanden. Da Historien var forbi, sagde Kongen, at den var godt fortalt; og spurgde hvorfra han havde faaet alt dette at vide. *Thorstein* svarede, at han hav-

---

*) Sagabibliothek I D. S. 347-48. Fortællingen findes i Hrockinskinna eller Arnæ 66 i Fol., *Suhms* Afskrift N. 69. S. 468-472.

de for Skik hver Sommer at besøge Althinget; der havde hørt det af *Haldor Snorresen*. Saa er det intet Under, sa Kongen, at du veed saa god Beskeed.

Flatöbogen, Morkinskinna og Hrockinskinna fortælle *Haralds* Bedrifter i Udlandet vidtløftigere, end *Snorro*. Flatö nævnte siger, at det staaer i Qvæderne; at *Harald* drog en Hær langs med Vindland, Saxland, Frakland, Lombardien, Rom og Pul (Apulien) til Miklegaard; og anfører til Beviid han giæstede Frakland, et Vers af *Illuge Bryndælaskial* Hrockinskinna tilføier et Par Linier af *Thiodolf* om hans hold i Lombardiet **); begge Haandskrifter citere en digt Skildring af *Bolværk*; om hvorlunde *Haralds* Skibe vare dede ved Opseilingen til Constantinopel. Flatöbogen bemærker at *Harald* lod sig blandt Væringerne kalde *Nordbrigt* Hrockinskinna forklarer Aarsagen tydeligere, at det var der gaves en Lov imod at optage blandt Væringerne fremmed Kongesønner ***). Krigsbedrifterne fortælle disse Haandskrifter med flere Ord end *Snorro*, men med faa Tillæg, deriblandt at naar *Harald* og Grækerhövdingen *Gyrge* droge paa kongstog, skulde de betale Myklegaardskongen 100 Mark for hvert Skib, men beholdt selv det övrige Bytte ****). Om

---

*) Col. 773 *Suhms* Afsk. S. 2658.

**) *Suhms* Afskrift. S. 133.

***) Col. 773. S. 2659.

****) S. 134. *Suhms* Afskrift.

*****) Hrockinskinna S. 153. Flatöbogen col 775. S. 2671.

holdet i Constantinopel meddele de adskillige fabelagtige Anekdoter: nemlig om et grovt Svar, *Harald* gav Keiserinde *Zoe*, da hun bad ham om en Lok af hans Haar, og om en Kone han reddede fra en ond Aands Vold *). *Hrockinskinna* tilføier, at Krigshövdingen *Gyrge* en Gang röbede for Keiseren, at *Harald* var hos Prindsesse *Maria*, men denne fik Nys derom, og lod ham undslippe gennem en Falddör; en anden Gang hedte det, at *Harald* ei var vaagen paansin Vagt, men han erfoer man vilde overrumple ham, og dræbte de Udsendte **). Baade *Morkinskinna* og *Flatöbogen* lade *Harald* ikke blot kastes i et Fængsel, men i et Ormetaarn, hvor *Haldor Snorresen* hialp ham at dræbe en Slange. Keiseren, hvis Öine bleve udstukne, kalder *Flatöbogen* *Michael* ***). *Snorro* synes at tage Hensyn til Nogle, der droge den Elterretning i Tvivl, og anmærker at denne Bedrift omtales i alle Qvæderne om *Harald*; og at, havde det været en Greve eller Hertug, hvem dette var vederfaret, havde de ikke henført det til Keiseren selv ****). Til alle disse Vidnesbyrd om *Haralds* Bedrifter i Grækenland kommer endnu *Saxos* Beretning; at *Harald* var for et Mords Skyld bleven dömt til i Byzants at kastes for en Drage. Ved Hielp af en tro Træl var det lykkelig ham, at dræ-

*) *Hrockinskinna* S. 143-147. *Flatöbogen* col. 773, S. 2659-2662
Suhms Afskrift.

***) S. 175-176.

****) Col. 779. S. 2692.

*****) Kap. 14.

be Dragen, og til Belønning for sin Tapperhed at blive færdig af Keiseren. Kniven, hvormed Slangen var bleven dræbt, var kommen i Kong *Valdemar den Førstes* Eie, der først viiste den som en Sieldenhed. Om end denne Beretning i sig selv skilligt afviger fra Islændernes, kan dog ikke Kong *Valdemar* have gienet paa en saadan Kniv, med mindre det i Midten af det tolvte Aarhundrede, knap hundrede Aar efter *Haralds* Död havde været et almindeligt Sagn, at han havde bestaaet en saadan Kamp.

Men uagtet alle disse Grunde for Paalideligheden af Beretningerne om *Haralds* Heltedåd i Udlandet, bære dog kun alt for mange Præg af at være forsættigen udsmykkede. Vel er det rigtigt, at *Haralds* Ophold i Constantinopel indtraf paa den Tid, den vellystige *Zoe* gav Riget Keiseren den krigerske *Jaroslav* var Russernes Behersker; de bysantinske Historieskrivere omtale ogsaa Seiervindinger, der 1035 blev erhholdte over Saracenske Sörövere**), og lykkelige Feldttog, Grækerne gjorde i Sicilien under *Georg Maniaces* i Aarene 1038-1040). Men uagtet der ikke fortælles saa lidet om disse Feldttog, melde Byzantinerne Intet om Væringernes Meget om de fra dem heel forskjellige Normanners Deeltagelse deri. Væringerne begynde just i denne Periode at blive talte, som et Korps af tappe Nordboer i Keiserens Tienest.

*) *Le Beau histoire du Bas-empire*, Tom. 16 p. 437.

**) *Ibid.* p. 447-451.

men de vare neppe talrige nok *), til allene at foretage Krydstogte mod Saracenerne, og erobre 80 Borge i Africa; heller, ikke er det rimeligt, at man i Constantinopel havde tilstaaet Væringernes Överste at anföre nogen betydelig Deel af den græske Hær. Blandt Normannernes Skarer vare *Tancreds* Söner de berömteste Hövdinge; disse tilligemed alle deres Landsmænd forlode Grækerne efter et Par Feldttog (Aar 1040), og bleve siden deres arrigste Fiender.

For at indtage de sicilianske Stæder, skal *Harald* have betient sig af adskillige Krigspuds, men som alle ogsaa af andre Feldtherrer skulle være blevne udövede. Nogle af disse vare af den Beskaffenhed, at de lettere kunde opfindes, og vist nok oftere ere blevne anvendte, som at han ved en underjordisk Gang aabnede sig Vei midt ind i Byen, ligesom *Camillus* fordum i Veii **). Andre Paafund vare derimod sieldnere: at han nemlig opbrændte en Bye ved at lade mange Smaafugle fange, der havde Rede i Byen, og binde brændbare Sager paa deres Rygge; og at han indtog en anden Stad, ved at udgive sig for Död, og lade sig bringe derind som Liig, ledsaget af en stor Sörgeskare ***). Imidlertid fortæller *Nestor* Paafun-

*) Ifölge *Oluf* den Helliges Saga i Flatöbogen col. 507 udgiorde Væringerne kun 500 Mand.

***) *Snorro* H. H. S. Kap. 7, Livius 5, 20. Hvad derimod *Saxo* fortæller om de Grave, som Kong *Frode* lod giöre, 2 B. S. 20, er et Krigspuds af en ganske anden Art.

****) *Snorro* H. H. S. Kap. 5.

det med Fuglene om Fyrstinde *Olga*, der paa denne Maade skal have opbrændt Dreviernes Hovedstad Aar 946 *); Saxo beretter det samme om tvende gamle danske Konger *Hadda* og *Fridlev* **); det andet henfører han til Kong *Frøde* (*Förste*), og de Frankiske Skribenter til *Vikingen Hasting* *). Nu er det vel mueligt at tvende Hærførere kunne have betrukket sig af den samme List; men især er Paafundet med at gøre Fugle til Mordbrændere saa æventyrligt, og dets Udførelse saa mislykket, at det neppe er rimeligt, at det er lykket nogen af dem, end sige fire Gange. Heller ikke kan man antage, at *Saxo* kan have villet paadigte gamle danske Konger en Krigslist, som en saa nær hans Tid levende Fyrste havde udtænkt end mindre, at han havde fundet saa megen Behag i den Usandhed, at han havde gientaget den. Derimod er det saa vanligt, at Sagnet tillægger forskiellige Personer den samme Bedrift. Hvad den anden Krigslist med den forstilte Begravelse angaaer, kan man dog ikke mene, at en Dudo af St. Qvintin der endnu levede nærmere ved *Haralds* Tid end *Saxo*, skulle have forvexlet *Harald* og *Hasting* med hinanden. De anførte Træk ere ikke de eneste, som synes at være blevne anvendte til Udsmykning af *Haralds* Bedrifter. *Hrockinskinna* la

*) *Schlözers Nestor* 5 Thl. S. 46.

***) *Saxo* I B. S. 12. 4 B. S. 67.

***) *Saxo* 2 B. S. 21. Dudo af St. Qvintin *De moribus Normannorum* Duchesne S. 62. f. *Guillelmus Gemmeticensis lib. 2. cap. 2.* *Robertus Riimkrönike* i *Bröndsteds Bidrag til den danske Historie*, I H. S.

ham i en Sammenkomst med Prindsesse *Maria*, nær ved at overrumples, undslippe giennem en Falddör. Det selv samme skal ifölge *Gretters Saga* være hændet Islænderen *Dromund* i Constantinopel just til samme Tid; men en Deel af, hvad der fortælles om disse *Dromunds* Kierlighedshandeler, er öiensynligen laant af Romanen om Prinds *Tristram* *). At *Harald* skulde være bleven kastet ned i et Slangetaarn, ligesom fordem Kong *Gunnar* og Kong *Regnar Lodbrog*, maa *Snorro* selv have draget i Tvivl, siden han fortier det, men tilskriver derimod hans Befrielse en fornemme Matrone, for hvem *Hellig Oluf* aabenbarede sig. Om man end vilde oversee alt dette, frembyder Sammenligning med de byzantinske Historieskriveres Beretninger om Keiserhoffet endnu vanskeligere Knuder. Ikke blot, at den Prindsesse *Maria*, *Harald* elskede, kaldes Keiserinde *Zoes* Broderdatter **), thi dette kunde være en Feiltagelse af *Snorro*, da *Flatöbogen* gör hende til en Systerdatter af Keiseren, hvis Slægt vi ikke kiende saa nöie; eller at Keiser *Michael Kalaphates* kaldes af Islænderne *Katalactus*; thi da det ene af disse to hinanden lignende Tilnavne er et Ögenavn ***), det andet et Hædersnavn ****), kunde de være givne den samme af forskellige Partier. Men at *Harald* i Spidsen for Væringerne bevirkede en Statsrevolution i Constantino-

---

*) Sagabibliothek, I D. S. 259-160.

***) *Constantin* den Ottende efterlod sig kun tvende Döttre *Zoe* og *Theodora*.

***) *Le Beau histoire du Bas Empire. Tom. 16. p. 476.*

****) *καταλλάκτης.*

pel og udstak Keiserens Öine, er aldeles stridende mod Byzantinernes Beretninger. Keiser *Constantinus Monomachus*, hvorefter *Snorros* Beretning denne Skiebne skulde have ramt, døde paa Sotteseng 10 Aar efter at *Harald* havde forladt Keiserens Land. Flatöbogen kalder Keiseren *Michaël* *); tvende af disse Navn fulgte paa hinanden, af hvilke *Michael Kalaphates Monomachs* Formand rigtig nok fik Öinene udstukne; men disse skeete paa *Zoes* Systers, *Theodoras* Befaling, efter at den nævnte Keiser var flygtet hen til et Kloster, og var en Følge af et Folkeoprör, hvor Hovedstadens Almue havde overvældet Keiservagten **). Det er mueligt, at *Harald* har havt Deel i Opröret, men ingenlunde kan han deri have spilt nogen Bøvedrulle.

Af alt dette følger, at man i den hele Beretning om *Haralds* holdet i Grækenland sporer en Stræben efter, paa Sandhedens Bekostning at ophöie *Harald*. Denne Stræben kunde saamegleren dessnarere lykkes; da alt hvad man i Norden vidste derom beroede paa *Haralds* egne og hans faa Ledsageres Beretninger. Ledsagerne vilde gierne ophöie deres Hövdings Tapperhed, og glemte sig heller ikke selv, thi det var netop de to Islændere der bleve kastede ned i Ormetaarnet med Kongen, og der *Harald* beligen hialp ham. *Harald* selv bröd sig mere om Roes end om Sandhed, og har vistnok haft sin Moro af at höre de skyldige Skialde i lange Draper besyngne sine græske Æventyr.

---

*) Col. 799. S. 2692 i *Suhms* Afskrift.

**) *Le Beau*, Vol. 17. S. 15-18.

Hvormeget af alt dette der er sandt, formaae vi nu, da selve Kilderne ere saa urene, ikke mere at bestemme. *Snorro* viser ogsaa her sin sædvanlige Besindighed, ved stedse at anføre *Haralds* egne Skialdes Sange, der kunne betragtes som adskillige af Nutidens officielle Bulletins; ham maa det ikke tilregnes, at Kongen selv satte en Ære i at giøre en Deel af sin Historie til Fabel. Med *Haralds* Gienkomst til Norden ophører det Æventyrlige i hans Historie; men Maaden, hvorpaa han i Begyndelsen opførte sig mod sin Frende, Kong *Magnus*, fortælles med Afvigelser, hvilke saa meget lettere kunde finde Sted, da en Deel af disse Forholde beroede paa hemmelige Underhandlinger. Ifølge *Snorro* var *Harald* paa Reisen over Sverrig bleven bekiendt med *Svend Estrithsen*, der opholdt sig hos sin Morbroder, den svenske Kong *Oluf*; *Harald* og *Svend* havde udrustet en Flaade, hvormed de angrebe Danmark, og foranledigede Kong *Magnus* til at ville vinde *Harald* ved hemmeligen at tilbyde ham det halve Norge; denne havde derpaa, under Skin af at blive efterstræbt af *Svend* forladt hans Hær og begivet sig til Norge, hvor hans Frende *Magnus* modtog ham paa det Bedste, skienkede ham det halve Rige, og erholdt igien *Haralds* halve Skat. Med denne Beretning stemmer Hroekinskinna overeens. Derimod fortælle Flatöbogen, Morkinskinna og Fagurskinna *), at, som i sig selv er rimeligst, *Harald* var

---

*) *Theodorik Munk* lader ogsaa *Harald* först möde *Magnus*, og derpaa, efter at han ei kunde enes med ham, tye til *Svend*. Cap. 25 *Knytlingasaga* derimod følger, Cap. 22, mere *Snorro*, og lader en vis *Halkel* forlige *Harald* med *Magnus*.

ved det russiske Hof, hvor *Magnus* havde været opbleven formanet til at søge sin Frenedes Venskab; han og først forespurgt sig hos *Magnus*, om denne vilde delaget med ham; men da denne havde andraget Sagen for første Mænd, havde disse, især *Einar Tambeskielver*, for det Delingen; derpaa havde *Harald* indgaaet Forbund med *Svend*, og herget paa Danmark, indtil *Magnus* hemmelige gyndte nye Underhandlinger. For at give sit Brud med et Skin af Ret, magede *Harald* det saa, at et Par Pile afskudte mod hans Leie, imedens han selv bavde lagt sig paa et andet Sted; næste Dag fortalte han sine Folk dette Beviidende om de Danskes Trolöshed. *Svend*, som erfarede dette, erklærede sig vel, at det hele var *Haralds* Opspind, men *Harald* forlod den danske Flaade, og seilede til Norge, hvor han imidlertid ikke først sögte *Magnus*, men vilde strax lade sig hylde af Bönderne; i Viggen lykkedes det ham ei, men i Guldbrandfjorden gav en ung Hövding ved Navn *Thorer Steig* Exemple og beholdt derfor prægtige Gaver til Belønning. *Magnus* samlede en Hær imod ham, men flere anseelige Mænd lagde sig mellem Frænderne, og forligte dem. — Det kunde synes, at det ikke var tilstrækkelig Grund for *Harald*, som ifølge Underhandlinger med *Magnus* havde forladt *Svend*, at ville lide sig til at tiltvinge sig, hvad man godvilligen havde tilbuddet. Men paa den anden Side havde maaskee ei *Magnus*s Löfte været gaaet bestemt, og det laae i *Haralds* heftige og mistænkelige Karakter, helst at ville tiltvinge sig, hvad han attraaede. I saa den sidste Deel af *Flatöbogens* Beretning om disse Forhold til *Magnus*, synes derfor at være rimeliger

Snorros; hvortil endnu kommer, at begge omtale de prægtige Gaver, *Steigathorer* erholdt af *Harald*; men der var ingen Grund til, at denne slet ikke gavmilde Konge skulde have gjort disse Opofrelser, naar han allerede i Forveien havde af *Magnus* selv erholdt Kongenavn; hvis derimod *Steigathorer* havde været den første, der paa eget Ansvar havde hyldet Kronpræ-tendenten, havde han Fordring paa dennes Taknemmelighed. — I Anledning af *Steigathorer*s Belønning beraaber *Snorro* sig paa *), at *Thorgils Snorrosen*, en forstandig Mand, havde seet det Altarklæde, der var bleven forfærdiget af en Kappe, *Harald* havde skienket *Steigathorer*, og den samme havde tillige berettet, at denne *Steigathorer*s Sönnedatter havde fortalt ham, at hun havde seet en Masurbolle med Sölvhank, en anden af *Harald*s Gaver, i Faderens Værge. Man skulde heraf tro, at denne *Thorgils* maatte have været *Snorros* Samtidige, men dette gaaer dog neppe an efter Tidsregningen; thi om end *Steigathorer* var ung da han hyldede *Harald* Aar 1046; kan en Samtidig med hans Sönnedatter dog neppe have levet senere end i Midten af det tolvte Aarhundrede. Hertil kommer, at *Flatöbogen*, *Fagurskinna* og *Morkinskinna* just anföre næsten med samme Ord denne *Thorgils Snorresen*, som Hiemmel for deres hele om *Steigathorer* fra *Snorro* afvigende Beretning. Heraf fölger, at *Snorro* paa dette Sted ikke citerer nogen Kilde, hvoraf han selv havde öst, men blot afskriver ordret en ældre Forfatters Hiemmel.

---

*) Kap. 24 *Thorgils Snorrason vitz madr segir sva.*

Mellem de tvende Konger opstode letteligen Tvistigheder. *Snorro* anföerer blot eet Exempel (Kap. 29), i det han beretter, at flere saadanne Historier vare i Omlöb. Adskillige af disse findes i Flatöbogen *), *Morkinskinna* og *Hrockinskinna*. De tvende sidste have tillige opbevaret den hidhörende ret troede Fortælling om *Hreidar Tosse* **). Foruden den nysnævnte *Hreidar* nævnes endnu *Thorstein Sidehals* Sön og *Arnor laskald* blandt de Islændere, som i dette Tidsrum besøgte norske Kongehof. I alle disse Haandskrifter bemærkes tydeligt, at *Harald* var haard mod Eönderne, og at han plejede at sende Kong *Magnuses* Lænsmand, hvor han kunde, hvorover *Laskald* *Tambeskielver* endog klagede paa Thinge.

Den fælleds Regiering var snart til Ende. Ifölge *Snorro* (25-28) skulde man troe, at *Magnus* var död Aaret efter sin Fædres Död; men *Flatöbogen* og *Morkinskinna* bevidne, at Kongerne havde regieret to Vintre, fören de drog sig giorde Toget til Danmark, paa hvilket *Magnus* döde mod Ende af det næstfølgende Aar, hvilket stemmer med engelske Krönikeskriveres Beretning (sagn ***). *Snorro* melder, at den döende *Magnus* sendte sin Halvbroder *Thorer* til Kong *Svend*, for hos ham at finde

---

*) Col. 784-788 *Suhms* Afskrift S. 2717.

***) *Sagabibliothek* 3 D.

***) See *Schiönning* om *Harald Haardraade* i *Forsög til Forbedring af den gamle danske og norske Historie af Suhm og Schiönning* 1757 S. 294-297. *Flatöbogen* og *Morkinskinna* kunne heller ikke forenes med *Schiönnings* Mening, der vil at Toget til Danmark de have varet i 2 Aar.

skyttelse. I Haandskrifterne fortælles Omstændighederne ved *Thorers* Flugt, og hvorledes han blev efterstræbt af *Harald*. Der berettes og, at selv *Alfhilde*, *Magni* Moder, efter dennes Död flygtede til de Danske, hvis Gunst hun forhen, ved at bewirke nogle fangne Hövdingers Frihed, havde forsikkret sig *). Det synes, som *Snorro* forsættigen har forbigaaet disse og flere for *Haralds* Rygte ufordeelagtige Efterretninger.

Det Mærkeligste af *Haralds* Eneregiering kan henføres til trede Punkter: Krigen med *Svend Estrithsen*, Bestræbelserne for at holde Rigets mægtige Hövdinger i Ave, og Toget til Engelland. De tvende første Gienstande sysselsatte Kongen i atten Aar, og efter at han 1064 havde sluttet Fred med Danmark, i det følgende Aar fuldendt sin Seier over Oprørerne, begyndte han 1066 Toget til Engelland, hvor han endte sin krigerske Bane.

Haralds Krigstoge mod *Svend Estrithsen* ere blevne besjunge af flere islandske Skialde. *Snorro* anfører Vers navnlig af *Thiodolf***), *Bolverk****), *Grane*****), *Stuf******),

---

*) *Torfaus* drager Sandheden af denne Efterretning i Tvivl, men uden at fremsætte Grunde. Han anfører vol. 3 p. 285 blot Morkinskinna som dens Hiemmel, men den findes og i Flatøbogen S. 2763-64. *Suhms* Afskr. I Hrockinskinna er just paa dette Sted en Lacun.

**) *Harald Haardraandes* Saga Kap. 31, 62, 65.

***) *Ibid.* 31.

****) *Ibid.* 32.

*****) *Ibidem* 33. 34.

Thorleik Fagre *), *Stein Herdisen* **), *Arnor Jarlaskiald* ***) og i Anledning af Fredslutningen *Hall Stride* ****); de fleste disse vare Öienvidner. Ifölge denne Hiemmel fortæller *Snorri* adskillige af denne Krigs Tildragelser ret udförligen, hvorledes nemlig *Harald* et Par Gange blev anfaldet af de Danske med Overmagt, og undslap ved List, og især hvorledes han seirede i Slaget ved Nissaa. Imidlertid ere dog Efterretningerne ikke saa fuldstændige, at man deraf kan danne sig et tydeligt Begreb om Krigens Gang. Man mærker snart, at det kun er de ene Parties Beretninger, som her læses, og selv deraf kun Brudstykker. *Harald* skal have villet erobre Danmark, ofte været seierrig paa sine Toge, og dog ikke i Stand til at erobre et Stykke af Landet. Han skal have anlagt Byen Opsal tildeels for at forsvare Norge mod de Danskes Anfald, og det fortælles slet intet videre om disse. Den danske Flaade var ofte samlet, forfulgte *Haralds* flere Gange, det kom dog ikke til noget Slag under hele Krigen förend ved Nissaa: og den store Seir, *Harald* der erholdt, havde ingen Fölger ****). Freden

---

*) *Ibid.* c. 34-35.

***) *C.* 63. 64. 65.

****) *Ibid.* c. 65.

*****) *C.* 73.

*****) *Schiönning* i Forsög til Forbedringer i den gamle danske og norske Historie S. 327 mener, at *Harald* er bleven nödt til at dele sin Magt ved at holde en Flaade i Söen mod den engelske Kong *Edward*, der ei maatte finde det raadeligt, at en enkelt af de nordiske Konger blev for mächtig. Men dette er blot en Formodning, hentet fra nyere Tidens politiske Anskuelser. Fordi engelske Skribenter

blev sluttet saaledes at enhver beholdt sit. *Saxo* beskriver et Feldtslag ved Diursaa i Jylland, der faldt uheldigt ud for *Svend* *), hvorom *Snorro* intet beretter. De övrige Bearbejdelser af *Haralds* Historie omtale enkelte af Krigsbegivenhederne lidt vidtlöftigere. De mærkeligere Tillæg ere fölgende: Hrockinskinna bemærker, at *Harald* det förste Aar han som Konge feidede paa Danmark, efter at have brændt *Thorkel Geissas* Gaard, ikke var i Land hele Sommeren, men holdt ifölge et Vers af Skialden *Grane* et Söeslag ved Thiolarnes **). Flatöbogen föier til Fortællingen om de norske Fanger *Svend* gjorde paa Læssö (*Snorro* Kap. 35), at mange opfordrede Kongen til at dræbe dem; for at giöre Giengield men at *Svend* end ikke vilde fordre Lösepenge af dem ***). Begge de anförte Haandskrifter fortælle ****), at Natten efter Slaget ved Nissaa havde *Harald* befalet sine Folk at holde sig rolige, men *Haralds* Sön *Magnus* gik med sin Fosterfader *Thorolf Mostrarskieg* i Land med to Skibe for at röve, de bleve over-

---

ter ved dette Tidsrum omtale en nordisk Flaade, der gav en oprörske Jarl Eistand, fölger ingeniunde, at denne skulde vare afsendt af *Harald*. Rimeligere have enkelte Vikinger for god Betaling ladet sig bevæge til at hielpe Jarlen. De selvraadige norske Lænsmand havde ikke ladet sig paabyde et Tog mod Engelland, naar Kongen selv ikke var med; heller ikke er det rimeligt, at *Snorro* kunde have forbignæet med Taushed flere Aars Krig med Engelland.

*) *Saxo Lib. XI. p. 206.*

**) *Suhms Afskrift S. 314.*

***) *Col. 796 Suhms Afskrift S. 279I.*

****) *Hrockinskinna S. 42I. Flatöbogen col. 806 S. 2847.*

mandede, deres Folk ihjelslague, og *Thorolf* maatte tage Kongesönnen paa sin Ryg og flygte med ham over afsides Veie Norge. Denne Omstændighed tiener til at forklare, hvorfor *Harald* ikke strax forfulgte sin Scir; han var ikke mandstærk nok til at giöre Landgang. *Snorro* anförer blot at *Svend* kort efter Slaget samlede en stor Hær i Siælland (Kap. 67).

Blandt Norges Hövdinger vare först *Einar Tambeskiöld* siden *Hakon Iversen* de farligste for *Harald*. Uagtet *Einar* og hans Sön *Endrids* Navne ofte forekomme i Sagaerne, finder man dog intet Spor til nogen særskildt Fortælling om hans Levnet, maaskee fordi hans Bedrifter vare saa nøie forbundne med Kongehistorien, at de stedse optoges i denne. Men Forholdene mellem *Einar* og Kongen fortælle Flatöbogen, *Haukskinna* og *Morkinskinna* adskillige Træk, der ei findes i *Snorro* *), og fremstille samtlige *Griotgards* en af Kongens Frænders Drab som den nærmeste Anledning til at *Harald* og *Einar* myrde. Fra denne Synspunkt lod *Einars* Mord sig selv rest forsvare ifølge Tidsbegrebene, da der var aabenbar Fejdekæde mellem *Einar* og Kongen, saalænge hiin ei havde betalt sine Bøder for det begangne Drab. *Snorro* har altsaa imod Saadane vane her fulgt en saadan Fremstilling af *Haralds* Handling, der var mindre fordeelagtig for denne Konge. Dog vare der ogsaa og nogle Omstændigheder ved Anledningen til *Griotgards* Fiendskab mod *Einar*, som muligen kunde forekomme *Snorro* upassende at fortælle **).

*) See *Torfaeus hist. Norv.* T. 3 p. 295.

***) Om *Einars* Död, see *Snorro Harald H. Saga* Kap. 45.

Udförligere er *Snorro* i at berette *Haralds* Forhold til *Hakon Ivarsen*. Denne Mand, der nedstammede fra Thröndejarlerne, var ved sin Herkomst kaldet til at hevne *Einars* Död. Kongen fik ham forsonet ved at love ham Prindsesse *Ragnhild* til Ægte; men denne, maaskee efter Aftale med *Harald*, nægtede at ville ægte en Mand, der ei havde noget Hædersnavn; Kongen sagde, der kunde ikkun være een Jarl i Riget, og *Orm* havde denne Værdighed. *Hakon* drog, derover misfornöiet, til Danmark, hvor han fik Forleeninger. En Tid efter raadte Kong *Svend* ham selv til at forlade Landet; og da *Orm Jarl* imidlertid var död, fik *Hakon* Jarlsnavn samt *Ragnhild* til Ægte. I Slaget ved Nissaa streed han mandeligen for *Harald*, men da Kong *Svend* efter Slaget betroede sig til ham, skaffede han ham hemmeligen i Sikkerhed. Dette rygtedes siden, og *Harald* hvis Misundelse mod *Hakon* var vakt ved den store Berömmelse han havde erhvervet sig i Slaget, blev herover saa forbitret, at han sögte at dræbe ham. *Hakon* undkom, blev Jarl i Gothland hos den svenske Kong *Steinkel*, og havde desuden et stort Anhang blandt Oplændingere. *Harald* gjorde et Tog mod ham op ad Vænersöen, overvandt ham i et Slag, og straffede siden de Oplændinger haardt, der havde været paa *Hakons* Side. Saaledes knytter *Hakons* Historie sig baade til *Einars* Död og til Oplændingernes Oprör. Hrockinskinna følger *Snorres* Fremstilling, men Flatöbogen og Morkinskinna lade *Einars* Drab være aldeles uden Fölger, og Oplændingernes Oprör foranlediges af at de mistede nogle Forrettigheder *Oluf den Hellige* havde tilstaaet dem. Ifölge disse Haandskrifter kom *Hakon Iversen* först til Kong *Harald* ved Nissaa-Sla-

get, erholdt til Belønning for sin der udviiste Tapperhed *Rahild* med Løfte om Jarlsnavn; men da Løftet ei blev opfyldt, drog han til Kong *Svend*, hos hvem han forblev, indtil efter at have fældet Kongens Frænde maatte forlade Danmark, men blev dog dansk Jarl i Halland, og som saadan blev Kong *Steinkel* imod *Harald*. Denne Fremstilling af Begivenhederne er i sig selv mindre rimelig. Man begriber ikke, hvordan kongen ledes alt kunde gaae saa roligt af, efter den vennesælle *Eirik*'s Drab; heller ikke hvorfor Oplændingerne først mod Ende *Haralds* Regiering bleve urolige. *Hakon* kan ei, som de gamle Haandskrifter ville, have kort for Nissaaslaget været paa Exil i England; derimod var den for gamle kongestog med *Fin Arnesen*; dertil var denne for gammel og svag; disse Sötoge høre til en tidligere Periode. Heller ikke er det rimeligt, at alle de anførte Begivenheder i *Hakons* Historie kunne have tildraget sig i det korte Tidsrum, der forløb mellem Nissaa-Slaget til *Haralds* Feide med *Hakon*. Endeligen seer man ingen Grund, hvorfor enten *Harald* skulde feide med den svenske Konge, eller hvorfor *Svend* skulde efter at have sluttet Fred med *Harald* sende sin Jarl imod ham.

Vi have endnu Adgang til de Kilder, hvoraf *Snorres* Historie meligviis har hentet sine Efterretninger om *Hakon Ivarsson*. Der findes en særskilt Saga om denne Mand i et Membreum i den Arnamagnæanske Samling*), men som i Slutningen er meget fekt; det ender med hvad *Snorro* har Kap. 71. Denne Sagnetælling er overensstemmende med *Snorres*, men en

*) N. 570 i 4to lit. A. B. C.

vidtløftigere; vi ere altsaa beföiede at ansee det, *Snorro* har om *Ivar*, for at være et Udtog af denne, hvilket ogsaa bestyrkes ved Maaden, hvorpaa *Snorro* første Gang omtaler *Hakon Kap. 40*, hvor han gör ligesom et Slags Indledning til hans Historie, hvilket pleier at være Tilfældet, hvor han optager en særskilt Saga i sit Værk. Hvad *Snorro* har föiet til *Ivars* Saga, er ikkun nogle Vers af *Thiodolf*. Dette Forhold, som i *Hakon Iversens* Historie finder Sted imellem *Heimskringla*, *Flatöbogen* og *Morkinskinna*, tiener til at bestyrke; at de tvende sidste Haandskrifter ere uafhængige af den Første, og indeholde tildeels Kilderne til dette; thi vi kunne vel indsee, hvorfor *Snorro*, som havde den paalideligere Kilde, forlod hines Efterretninger, men ei hvorfor disse ikke her skulde have benyttet *Snorro*, hvis de havde lagt dennes Værk til Grund for deres Arbeide.

Det sidste Optrin i *Haralds* Liv var det uheldige Tog til Engelland. Begivenheden var i sig selv alt for mærkelig og havde alt for mange Vidner, til at den ikke skulde være bleven omstændeligen fortalt, og nöiagtigen erindret. Alle Haandskrifterne stemme i det Væsentlige overeens. *Flatöbogen* har et Par Vers mere end *Snorro* og nogle smaae Tillæg, dette gielder og om *Hrockinskinna*, og *Fagurskinna*. De norske Beretninger om Slaget stemme godt overeens med de engelske Fortælleres *), ikkun at hine forbigaae tvende Punkter: *Haralds* Grusomheder og de haarde Vilkaar, paa hvilke *Haralds*

---

*) Sammenligningen er bleven anstillet af *Schiönning* i Forbedringerne til den gamle danske og norske Historie S. 350 f.

Søn *Oluf* maatte tilkiöbe sig fri Afreise, begge Dele ere skee overdrevne af de engelske Forfattere. Underligt er at de norske Beretninger aldeles tie om en Nordmands Perhed i at forsvare en Bro, som i höi Grad vakte Engeldernes Beundring. Ogsaa det, *Snorro* i Anledning af T anfører om *Harald Godvinsen* og Hertug *Vilhelm*, lade godt forene med fremmede Skribenteres Vidnesbyrd; Unöiagtigheder ere blot indlöbne i Slægtregistret*) og en tig Beretning om *Vilhelms* Grusomhed mod sin Gemalin (bleven optaget **). Foruden disse Efterretninger om Kong *Harald Sigurdsens* offentlige Liv vare endnu en Deel Fortæller i Omløb, der indeholdt enkelte Træk af *Haralds* Kæmpe (***), *Snorro* sigter dertil Kap. 36, og anfører tillige han forbigik dem, fordi han ikke vilde fortælle noget tilforladelig Hiemmel, og meente, det var bedre at fandt, der var noget at lægge til hvad han havde vet, end at tage fra. Dog er denne Bemærkning neppe opdeligen *Snorros* egen, da den findes næsten med de samme Ord i Flatöbogen ****). Den har venteligen staaet i de a Bearbejdelser af *Harald Sigurdsens* Historie; men i de Afskrifter deraf, hvilke ere de, som ere komne til os, ere

*) Kap. 77. I Noterne ere disse Feil blevne anmærkede.

**) Kap. 99.

***) F. Ex. Hvorledes *Harald* helbredte en ung Piges Sygdom, Möde med en forklædt Fisker (*Torfaus* 3 S. 337 f.) hans Op mod *Ulf den Rige* (*ibid.*) og mod *Heming* (*Sagabiblioth.* 3 D. S. 3).

****) Flatöbogen col. 796 S. 2792.

skillige af disse Anecdoter indskudte, hvoraf de fleste ere usandsynlige. Större Paalidelighed have Fortællingerne om enkelte Islænderes Skiæbne, der en Tid opholdte sig ved *Haralds Hof*, og af hans Luner prøvede Godt og Ondt *). *Snorro* havde Grund nok til at forbigaae alt dette, der ikke stod i nogen Forbindelse med de vigtigere Begivenheder; han nævner kun de tvende mærkeligste Islændere ved *Haralds Hof*, *Haldor Snorresen* og *Ulf Stallar* Kapitel 57, 58. Til Slutning bemærke vi, at de tvende Kong *Olufs* Jertegn, der fortælles Kap. 58-59, ikke findes i Haandskrifterne af *Heimskringla*, men ere af *Peringskiolds* Udgave optagne i den köbenhavnske.

Oluf Kyrre.

Under denne fredelige Konges Regiering vare Tiderne saa lykkelige, at de kun frembode Sagaskriverne lidet Stof. Hans sex og tyve Aars Regieringshistorie indeholder kun Fortællinger om Forandringer i Sæder og Skikke, Forbundet med Kong *Knud* i Danmark, og et par Jertegn af *Hellig Oluf*; hvortil endnu blev föiet en Anecdote om Kongens Möde med en klog

*) Thattr om *Audun Vestfyrdka*, om *Thorstein Frode* (See Sagabiblioth. I D.), om *Sneglu - Hall*, *Brand den Gavmilde*, *Stuf Skald*, *Odd Ofeigs Sön*, og om *Haldor Snorresen* (Sagabibliothek 3 D.)

Bonde, og nogle Vers til hans Ære af Skialden *Stuf*. B. Jertegnene, Mødet med Bonden og *Stufs* Vers forbig i Fagurskinna. Ogsaa i Morkinskinna ere Jertegnene udelte, de findes derimod i Hrockinskinna. Men da Haandskriften af Heimskringla selv afvige fra hinanden i Henseende til den, hvori disse Jertegn fortælles, og de fleste Haandskrifter sætte dem ved Enden af denne Konges Saga, er det rimeligt at de, ligesom alle de følgende Jertegn, først senere ere tilskudte. *Stufs* Vers tilskrive Morkinskinna og Hrockinskinna Skialden *Stein Herdisen*. Alle de nævnte Haandskrifter have noget vidtløftigere end *Snorro* Kap. 2 i at beskrive, hvorledes Rangordenen var ved de gamle Kongers Bord, og hvor Dronningen og Hovedskialden havde sit Sæde; ved hvilken Leilighed Morkinskinna og Hrockinskinna anføre en Strophe af *Arlaskald*. Begge de sidstnævnte Haandskrifter have og bevaret det mærkelige Udsagn af *Oluf Kyrre*, at han glædede sig over at være omringet af kiække og vel tilfredse Mænd, der ikke skiulte deres Guld og Klenodier, som de af Fæderne havde gjort under hans Faders Regiering. Det er vel rimeligt, at dette Træk, der kaster saa stærk en Skygge paa *Snorrald Haardraades* Regiering, er bleven forsættligen forbigaaet af *Snorro*, fordi han vilde skaane en Konges Minde, der havde de viist sig som hans Landsmænds Velynder. Det Svar som giver Bønderne, som undrede sig over at han holdt flere Hæder folk end hans Forfædre, er, som det staaer hos *Snorro* Kap. 4, upassende, da han ikkun forsikkrer dem, at han derfor havde styrede Riget bedre eller var mere frygtet. Efter de nævnte Haandskrifter bliver det træffende, thi i dem svarer *Oluf*

fordi han var mindre frygtet end hans Forfædre, behövede han flere Folk til ved deres Hielp at styre Riget. Det synes altsaa, at *Snorros* Skriver paa dette Sted har begaaet en Feil.

Magnus Barfod, Sigurd Jorsalafar, Eistein og
Oluf.

Vi ere nu komne mod Enden af det ellefte Aarhundrede, en Periode, hvori Islændernes første Historieskriver selv begyndte at virke. Vi behöve da ikke længere at efterspore Fortællingernes Kilder; nogle faa Bemærkninger ville om det Følgende være tilstrækkelige.

I *Magnus Barfods* Saga anföres Stropher af tvende Draper til hans Ære af Islænderne *Biörn Krephænde* *) og *Thor-kell Hammerskiald***), samt nogle Vers af unavngivne Forfattere i Anledning af *Steiga Thorers* Oprör ***). I *Sigurd Jorsalafars* Historie anföres Vers ikkun i Anledning af Reisen til det hellige Land ****), og den islandske Skialds *Thorarin Stuttfeldts* første Möde med Kongen *****). Skialden *Ivar Inge-*

---

*) Kap. 3, 6, 7, 9, 10, 11.

**) Kap.

***) Kap. 5, 6.

****) Af *Thorarin Stuttfeldt* Kap. 3, 6, *Einar Skulesen* 3, 4, 10, 11
Haldor Skvaldre 4, 5, 6, 7, 11.

*****) Kap. 28.

mundsen var yndet af Kong *Eistein* *). De Jertegn af *Helge Oluf*, der i de trykte Udgaver omtales under disse Konges Regiering **) ere alle senere Tilsætninger paa eet nær ***), hvis Hiemmel et Vers af *Einar Skulesen* bliver meddeelt.

Det Væsentlige, som fortælleres om *Sigurd Jorsalafars* Pillegrimsreise, er meget troværdigt, og bestyrkes ved fremmødt Skribenteres Vidnesbyrd ****). Imidlertid synes det, som om man har søgt ligesaavel at udsmykke denne Konges Færd i Udlandet, som *Harald Haardraades*, ved at overføre paa *Sigurd* hvad der om andre Konger blev fortalt. Saaledes skal *Sigurd* have ophøiet Grev *Roger* af Sicilien til Kongeværdigheden, ligesom han ge förend Paven tilkiendte ham denne *****); hvilket er i sig selv lidet rimeligt, og andre fortælle at samme Ære en Deel senere vederfores *Roger* af den franske Kong *Ludvig* den 8de (*****). *Sigurd* lod ved sit Indtog i Konstantinopel sine Heste beslaae med Guldscoe; hvoraf den ene var saa lös, at den maatte tabes; det samme skal have tildraget sig ved *Toscanske Markgreve Bonifacii* Indtog A. 1058 *****).

---

*) Et skiönt Træk af *Eistein*, der viiste hans Godhed mod sin Hustru, see Kap. 17.

**) *Magnus Barfods* Saga Kap. 23 - 24; *Sigurd Jorsalafars* Saga Kap. 38.

***) *Sigurd Jorsalafars* Saga Kap. 37.

****) *Torfæus hist. norv. p. 3 lib. 8 Cap. I-3.*

*****) Kap. 8.

*****) *Suhms Historie af Danmark* 5 D. S. 178.

*****) *Muratori Rerum Italicar. Script. T. V. p. 353.*

Valhödder bleve brugte til Brænde af Mangel paa Ved, berette de engelske Forfattere om Normannernes Hertug *Robert den Anden* *).

Allerede *Torfæus* har bemærket**), at det Niende Kapitel i *Sigurds Saga* ei, som det nu læses, kan være skrevet af *Snorro*; da der siges om Keiser *Frederik* den Anden, som døde ni Aar efter *Snorro*, at han for kort siden var Keiser ***). En saadan kort Bemærkning kunde let som en oplysende Glosse tilføies af en Afskriver; desuden findes Læsemaaden *sidan* ikke blot i de Haandskrifter Peringskiöld brugte, men ogsaa i *Hrockinskinna*, og dette kunde *Snorro* selv have sagt.

I Henseende til *Heimskringlas* Forhold til de andre Haandskrifter, viser *Fagurskinna* sig ogsaa i disse Kongers Historie uafhængig. Den fortæller i det Hele kortere; dog paa enkelte Steder med flere Ord; har Afvigelser og Tillæg. Saaledes beretter den S. 347 om den *Hakon*, Thrönderne havde valgt til deres Konge, at han havde gjort et seierrigt Tog til Biarmeland, havde hærget i Fyen og Siælland, brændt *Viscardal* og gjort stort Bytte. Den lader S. 170 Kong *Magnus* gifte sin niaarige Søn *Sigurd* med en femaarig Datter af Skotternes Konge *Melkolf*, en Søster til den *David*, der siden blev Konge over Skotland; istedet for at *Snorro* vil, at *Sigurds* Brud var en Datter af en irsk Konge. Fra Beskrivelsen om

*) See *Torfæus* anf. Sted.

**) *Hist. Norveg.* 3 D. S. 452.

***) *Er fyrir shömann var Kelsari.*

Sigurds Ophold i Constantinopel indtil *Harald Gilles* Sa
Kap. 4 er der et Hul i Haandskriftet.

Morkinskinna stemmer paa flere Steder omtrent overeens med Heimskringla, men lader dog *Magni Sön* lovlovet med Skottekongens Datter, og beretter Feiden med svenske Konge noget anderledes; den forbigaaer i *Magnus Barfods Saga Skoftes Historie* Kap. 19-22, samt adskillige af *Yngvignes* sene, tilføier derimod et Tog af Kong *Magnus* paa Danmark hvorved Halland blev hærgnet, desuden mange Vers af Skia *Gisle Illhugesen*, hvilken *Snorro* slet ikke citerer, forta *Sigurd Jorsalafars* Reise udførligen, oplyser *Ivar Ingemundsens Historie*, hvis Forhold til Kong *Eistein Snorro* blot i de omtalt, foredrager *Sigurd Hranesens* Proces langs omstændeligere, saa man kan see en egen Saga har lagt til Grund, hv *Snorro* har gjort Udflugt, og beretter Kong *Sigurds* Ilsindighed mod en god Svømmer med andre Omstændigheder *). Desuden findes her og en Thattr om *Guldastas Thord* **) foruden mindre Tillæg, og enkelte Vers af *Thorkei Hammerskiöld* og andre.

Hrockinskinna staaer mellem *Morkinskinna* og *Heimskringla*, den stemmer paa flere Steder ordret overeens med *Heimskringla*, og lader, som den, *Magni Sön* blive lovlovet med Irerkongens Datter. Derimod anfører den lige

---

*) *Torfaeus* anmærker noget herom vol. 3 p. 486, ligesom og et lende Sagn af *Sigurd* om *Harald Gille* og *Magnus* S. 482.

**) S. 595 jevnfør *Snorra Magnus Barfods Saga* K. 16.

Morkinskinna en Deel Vers af *Gisle Illhugesen*, og meddeler endog hans hele Historie. Et Sted *) kan man tydelig see, at et Vers af *Gisle* om *Magni* Tapperhed er senere bleven indskudt i den Beretning, der ogsaa findes hos *Snorro*; thi det afbryder kiendeligen Sammenhængen. Fortællingerne om *Asas Thord* og om *Sigurd Hranesen* læses her som i Morkinskinna. Derimod har ogsaa dette Haandskrift adskilligt særegent. Saaledes læse vi her, at det var *Hakon*, en Sønnesøn af *Thorfind Jarl*, som, da han ei ved egen Magt kunde komme i Besiddelse af Örkenöerne, gav Kong *Magnus* Lyst til Toget paa Vesterhavet. Paa dette Tog fulgte Skialden *Gisle Illhugesen* med Kongen. Da Kongen overvintrede paa Syderöerne, bleve hans Folk saa kiede af Toget, at der maatte sættes Vagt, for at hindre dem fra at snige sig bort. Angaaende Freden med Sverrig (*Snorro* K. 17) hedder det, at *Magnus* fik i Medgift med Prindsessen de Egne i Sverrig, hvorom man hidtil havde stredet. Ved *Magni* sidste Kamp mod Ierne skal *Eyvind* have raadet ham at redde sig selv til Skibene, men *Magnus* svarede, at han ei vilde forlade sit Folk; og qvad derom et Vers. *Finn Skoftesens* Historie og Jertegnene (*Snorro* Kap. 19 - 24) springes over ligesom i Morkinskinna. Ved Beretningen om *Sigurd Jorsalafars* Tog til det hellige Land havde Morkinskinna bemærket, at alle de som fulgte med, vare frivillige; her föies til, at man fra alle Lande flokkedes til ham; til Beviis et Vers af *Thorarin Stutfeldt* **). Fortællingen om 'To-

---

*) *Suhms* Afskrift S. 696. *Snorro Magnus Barfods* Saga K. 16.

***) S. 726.

get selv er paa noget lidet nær som *Snorros*, altsaa langt mindre omstændelig end *Morkinskinna*, undtagen angaaende *Sigurds* Modtagelse i Jerusalem, ved hvilket Sted det an Haandskrift just har en Lacun. Her fortælles vidtløftigen, hvordan det gik til, at *Sigurd* erholdt et Stykke af det hellige K til Foræring. I den følgende Deel af *Sigurds* Historie K 12-32 stemmer Haandskriftet paa lidet nær med *Snorro*, d imod fortælles *Sigurds* Iilsindighed mod en Svømmer (*Snor* Kap. 35-56) ganske afvigende fra *Snorro*, og aldeles overeenstemmende med *Morkinskinna*.

Harald Gille og hans Sønner Sigurd, Inge, Eiste

Enkelte islandske Skialde qvad om disse Konger Drap hvilke *Snorro* leilighedsviis har anført, nemlig *Haldor Skve* dre om *Harald Gille* *), *Einar Skulesen* baade om *Harald Gille* **) og hans Sønner ***); *Ivar Ingemundsen* besang *Sigurd Slemmedegn* ****), og *Kolle Prude* Kong *Inge* ***** ogsaa en Strophe af *Torbiörn Skakkeskalds* Erlingsdrape

*) Saga om *Magnus Blinde* og *Harald Gille* Kap. 2, 3, 4.

**) Sammesteds 3, 7, 12.

***) Saga om *Sigurd* og *Inge* Kap. 13, 19, 22, 32.

****) Saga om *Magnus Blinde* Kap. 13, 16. Saga om *Sigurd* og 5, 6.

*****) Saga om *Sigurd* og *Inge* K. I.

her bleven anvendt *). *Snorros* Fosterfader *Jon Loptsen* blev opdraget i Norge under *Harald Gilles* Regiering **). I Slaget ved Graa mellem *Magnus Blinde* og *Harald Gilles* Sønner nævnes fem Islændere blandt dem, der fulgte *Magnus*, en Broder til en af dem kæmpede paa Fiendens Side. Af disse beholdte de tre Livet, og fortalte deres Landsmænd, hvordan det var gaaet til ***). Især beraaber *Snorro* sig paa *Erik Oddsen* ****), en klog og kyndig Mand der skrev en Bog, kaldet *Hryggjarstykke*, om *Harald Gille* og hans Sønner, *Magnus Blinde*, og *Sigurd Slemmedegn*, og fortalte især udførlig om deres Död. Denne *Erik* havde selv opholdt sig en Tid i Norge. En Deel nedskrev han efter hvad *Hakon Mage*, en Leenshövding hos Haraldssønnerne havde fortalt. Denne Mand havde tilligemed sine Sønner taget virksom Deel i alle disse Tildragelser, og var just tilstede, da Beretningen herom blev fört i Pennen. *Erik* havde endnu andre paalidelige Hiemelsmænd. *Einar Povelsen* havde fortalt ham, hvorledes *Sigurd Slemmedegn* havde plyndret hans Gaard, Erkebiskop *Jons* Syster havde givet ham Efterretningerne om Slaget ved Graa, og Provst

---

*) Saga om *Sigurd* og *Inge* K. 17.

**) Saga om *Magnus Blinde* og *Harald* Kap. 9.

***) Saga om *Sigurd* og *Inge* K. 10.

****) Sammesteds K. 4, 7, 10, 11, 12. Tvende af disse Citationer Kap. 4 og 11 stemme tildeels ordret, hvorved det bliver rimeligt, at Stedet i 4 Kap., som det mindst nöiagtige og det förste, er bleven tilföiet af en Afskriver. *Hrockinskinna* udelader det, hvorimod *Morkinskinna* forbigaer Citationen K. 11.

Kield til Mariekirken i Aalborg havde underrettet ham om bemeldte *Sigurd* der laae begravet.

Erik Oddsens Skrift omtales af *Torfæus* *), *Suhm* *Halfdan Einarsen* **), og *Sculo Thorlacius* ****), en Maade, der lod formode, at det endnu maatte findes et særskilt Skrift. Dog findes ikke dette Haandskrift hver i den arnamagnæanske eller den kongelige eller nogen pr Samling i Kiöbenhavn. Der haves vel i Privatsamlingen saakaldet Ryggjarstykke, hvoraf der ogsaa giemmes en lat Oversættelse paa det kongelige Bibliothek; men dette gaaer *Magnus den Godes* Regiering, stemmer for det meste over med *Flatöbogen*, og i det Fölgende med *Hrockinskinna*, og altsaa noget ganske andet end *Erik Oddsens* Arbeide. S menligne vi nöiere hine anförte Forfatteres Yttringer *Snorres*, bliver det endog rimeligt, at heller ikke disse kiendt mere til *Erik Oddsens* Bog, end hvad *Snorre* har rettet. At slutte af de Steder i *Heimskringla*, hvor *Erik Oddsen* citeres, har hans Skrift egentligen kun været en Fremling af *Sigurd Slemmedegns* Bedrifter. Disse bleve desudförligen besiungne af *Ivar Ingemundsen*, hvis Vers ere af *Erik Oddsen* optagne i Fortællingen eller af *Sn*

*) *Hist. Norveg. vol. I. Prolegomenn.*

**) *Kritisk Historie 4 D. Fortale S. VIII.* Det Manuscript af den magnæanske Samling No. 325 i 4, hvilket *Suhm* holder for være et Brudstykke af *Ryggjarstykke*. kan ikke være det, der engaaer en langt ældre Deel af den norske Historie end den, om *Erik Oddsen* har skrevet.

***) *Sciographia historiae literariae islandicae* S. 116.

****) *Heimskringla* vol. 3 p. 332.

blevne knyttede til samme. At allerede *Erik Oddsen* havde gjort Brug af Digtet, kan sluttes af *Morkinskinna*, der ofte ordret stemmer overeens med *Snorro*, men dog har en Deel flere Vers, og anfører de fleste af de Steder hos *Snorro*, hvor *Erik Oddsen* citeres*), paa en Maade, der synes at vise, at de ere umiddelbar hentede fra *Erik Oddsens* eget Skrift. Heraf følger tillige, at ogsaa *Snorro* maae have indlemmet *Erik Oddsens* Skrift næsten uforandret i sin Historie. *Morkinskinna* ender afbrudt midt i det 28 Capitel af Sagaen om Kongerne *Sigurd*, *Eistein* og *Inge*.

Saga om Hakon Herdebred og Magnus Erlingsen.

Under disse Kongers Regiering udmærkede sig især tvende Høvdinger, *Gregorius Dagsson*, Kong *Inges* Ven, og *Erling Skakke*, Fader til Kong *Magnus*. *Gregorius* var en stor Ven

*) Citationen hos *Snorro* Kap. 4 er den eneste, der i *Morkinskinna* læses uforandret, kun med et lidet Tillæg. Derimod udelades *Erik Oddsens* Navn Kap. 7, 10, 11, og Kap. 12 hedder det i Anledning af *Sigurds* Afreise: "Ikke derfor har jeg meldet saa lidet om hvad *Sigurd* talde (under sine Piinsler), at jeg jo haver hørt meget er bleven lagt ham i Munden, men *Halle*, der var tilstede, bevidner, at han talte lidet" Her indføres *Erik Oddsen* talende i egen Person. Ligeledes hedder det strax efter: "Provst *Ketil* siger, at *Sigurd* er begravet i *Marickirken*;" hos *Snorre* staaer; Provst *Kegill* fortalte til *Erik* o. s. v. I Enden af Sagaen om *Sigurd Eistein* og *Inge* tilføier *Morkinskinna* adskilligt om Digteren *Einar Skulesen*, der er bleven benyttet i hans Levnet.

af Islænderne *), han havde adskillige af dem selv i sit Følge *). *Erling Skakke* blev besjungen af Islænderen *Thorbiörn*, som deraf erholdt Tilnavnet *Skakkeskiöld* ***). Vi kunne da slutte af Islændere have været Öienvidner til Begivenhederne under disse Kongers Regiering; og det anføres udtrykkelig, at *I* en Søn af den *Hakon Mage*, der var *Erik Oddsens* Hjemme mand, havde i et Söeslag mellem *Hakon Herdebred* og *I* anført et Skib af den Førstes Flaade ****). Paa det vigtige Møde i Tönsberg, hvor Erkebiskop *Eistein* kronede *Magnus Erlingsen* til Konge, vare tilstede Biskop *Brand* fra Island *Jon Loptsen*, der som en Dattersön af Kong *Magnus Bar* nød der megen Ære *****). I Sagaen om *Hakon Herdebred* ere nogle af hellig *Olufs* Jertegn senere blevene föiede til *Snorros* Fortælling *****). Alt det övrige bærer kiendeligt Præg at være fortalt og nedskrevet af Samtidige *****). *Snorros* Beretning om Krigen mellem Kong *Waldemar* og *Magnus Erlingsen* er kortere end *Saxos*, men det Væsentlige dermed overensstemmende. *Hrockinskinna* stemmer i disse Kongers Løbnet paa det nöieste overeens med *Snorro*.

*) Saga om *Hakon Herdebred* Kap. 14. Anledningen til at *Gregor* drog til Norge og slog sig til *Inge*, fortælles i *Morkinskinna* S. 687-699, hvoraf *Torfaus* har meddeelt Udtog vol. 3 p. 533.

***) *Ibidem* Kap. 2, 10, 11.

****) Saga om *Magnus Erlingsen* Kap. 3, 20.

*****) Saga om *Hakon Herdebred* Kap. 10.

*****) Saga om *Magnus Erlingsen* Kap. 21.

*****) Kap. 20, 21.

*****) At Fortælleren var nöie kiendt i Norge, kan sees af *Magnus Erlingsens* Saga Kap. 38, hvor det hedder om en vis *Nicolaus*: at han havde Gæstgæst i *Nidaros* neden for *Johans Kirke*, "som *Thorgeir* skriver nylig

TABELLARISK SAMMENLIGNING

MELLEM

DE FORSKIellige BEARBEIDELSER

AF

OLUF TRYGVESENS HISTORIE.

Kapitel.	Side.	
1.	1.	<i>Harald Haarfagers Æt, kort.</i>
2.	2.	<i>Giftermaal med Gyda = ...</i>
3.	3-4.	<i>Hans Börn > < . . . . .</i>
	5.	<i>Deres Endeligt = ...</i>
4.	5-6.	<i>Erik Blodöxes Giftermaal næsten = ...</i>
6-13.	6-12.	<i>= . . . . .</i>
14-19.	12-18.	<i>Hakon Adelstens Regierings Begyndelse = ...</i>
20-28.	19-28.	<i>Hans övrige Regiering = ...</i> <i>her forbigaaes Hakon Jarls Födsel, Fem-</i> <i>lands Behyggelse Sn. 12-14, Offringern</i> <i>Beskrivelse Sn. 16, et Vers af Guttorm S</i> <i>20, Hakons Love Sn. 21, den omstændelige</i> <i>Beskrivelse af Slaget ved Fræddö Sn. 22-27</i> <i>adskillige Vers Sn. 30-31, og Hakonarmaal 31.</i>
29-30.	28.	<i>Harald Graafeld Konge . . . . .</i> <i>alle Vers udelades.</i>
31.	29.	<i>Her föies til, det var ei Gunhilds Sönners Alvo</i> <i>at kristne Landet.</i>
32-35.	30-32.	<i>Her föies til S. 31, at det var efter Are Præs</i> <i>Sigende at Sigurd Jarl dræbtes 2 Aar efter</i> <i>Hakons Död — de fleste af Versene hos S</i> <i>forbigaaes.</i>
36.	32.	<i>Dronning Astrids Slægt.</i>
37.	33-34.	<i>Kong Tryggves Drab > . . . . .</i>
38-44.	34-38.	<i>Om Gudröd, Harald Grænke og Hakon Jarl =</i> <i>her forbigaaes Harald Graafelds Tog til Bjar</i> <i>meland, nogle Vers og Eyvirds Understøttelse</i> <i>af Isländerne.</i>
45-53.	38-51.	<i>Oluf Tryggvesens Födsel og Barndom > . . . . .</i>

S n o r r o s .	Side.	O d d u r s .
<i>Harald Haarfagers Saga.</i>		
—		
<i>Inden.</i>		
<i>Hakon Adelstens Saga I - II Sn. føier til Kap. II sem fyr er ritit.</i>		
<i>Harald Graafelds Saga.</i>		
<i>Huf Tryggvesens Saga.</i>	I-21.	<i>Har smaa Afvigelser fra Gunl.; især at</i>

Kapitel.	Side.	
54-63.	51-60.	<i>En Episode om Hakon Jarls Regierings Tiltrædelse = ...</i> <i>Et Par af Versene udelades. I Citationen af Are Frodes Tidsregning S. 56 hos Sn. K. 13 er lidt Forandring i Tallene. Tilsidst tilføies, at det ikke var Hakon Jarl, der forfulgte den nyfødte Oluf, og at Jarlens Datter Aude var gift med Kong Erik, uden Tvivl med Hensyn til Oddur.</i>
64-67.	60-65.	<i>Olufs første Tog, Giftermaal med Geyra > .</i> <i>Et Vers udelades af Rekestefio, et Par lægges til, et Vers af Halfred sættes paa et rigtigere Sted S. 63 end hos Sn.</i>
68.	66-67.	<i>At Oluf hialp Keiser Otto den Unge til at kristne Danmark, en Indledning til følg. Kap., der stemmer ordret med frag. island. hos Langebek scrip. rer. Dan. Vol. 2. p. 26-29.</i>
69.	67-69.	
70-79.	69-81.	<i>Fomsvikingsaga. Indledning om Gorm den Gamle og Harald Blaatand.</i>
80.	81-82.	<i>Fortsættelse af Kap. 69, see Langebeks Fragment p. 30. Der tilføies lidt om den Rigdom Hakon havde faaet efter Guldharald.</i>
81-87.	82-91.	<i>Thattr om Keiser Ortho > . . . . .</i>
88-93.	91-100.	<i>Oluf gaer paa Vikingstog, faer et Skiold af Thangbrand, mister Geyra, forlader Venden, Korsens Tegn beskytter Oluf, han seiler til Grækenland, hvor han blev primsigned, krist-</i>

S n o r r o s .

O d d u r s .

		den Hakon, som paa Gunhildes Befaling søgte efter Astrid og den nyfødte Oluf, skulde have været Hakon Jarl, og at hans Datter Aude havde ægtet den svenske Kong Erik; Klerkons Drab her lidt anderledes.
.....	22-38.	Smaaforforskjelligheder og et vidtløftigere Foredrag især i de vendiske Krige; at det var Fomsborg, Oluf erobrede.
	49-61.	De Jarler, der sendtes til Norge havde 12 Skibe, Oluf lod sig kalde Ale i Keiserens Leir. De tiarefyldte Bøtters Tal var 800. Keiseren hedte Otto den Røde.
Mister Geira, drager i Vikingstog, døbes paa Syllingerne.	38-39.	Oluf mister Geyra, forlader Venden, reddes to Gange fra sine Fiender ved Korsets Tegn, har en Drøm i Rusland, seiler til Grækenland, hvor han

Kapitel.	Side.	
		<i>ner Rusland (der føies til venteligen af Flato</i>
		<i>bögens Samler, at dette ikke er utroeligt, da</i>
		<i>Krönikerne fortælle at Rusland kristnedes</i>
		<i>Olufs Tid) han kommer til Syllingerne, hvor</i>
		<i>han først taler med en Eremit (næsten ordret</i>
		<i>med Sn. 32) siden døbes af en Abbed (ligesom</i>
		<i>Forfatteren havde villet forene Sn. og O.)</i>
94-117.	100-134.	<i>Færeyingasaga Sagabibl. 1 D. p. 176. f.</i>
118.	134-135.	<i>Oluf ægter Gyde = ...</i>
		<i>et Par Ord tillagt.</i>
119.	135.	<i>Hvorledes Thangbrand atter fandt Oluf.</i>
120.	135-136.	<i>Oluf faaer Hunden Vige > . . . . .</i>
121.	136.	<i>Harald Gormsens Tog til Norge med 1200 Skibe.</i>
		<i>Norges Kongers Bog citeres som Hiemmel for</i>
		<i>at Islandsfarene fik ham fra at drage til</i>
		<i>Island ved Forestillinger om Landets og Fol-</i>
		<i>kets Beskaffenhed.</i>
122.	136-138.	<i>Gunhildes Drab, dernæst en Indledning til det</i>
		<i>Følgende.</i>
123-163.	138-196.	<i>Fomsvikingasaga > . . . . .</i>
164-165.	196-199.	<i>Om Svend Tveskiøgs og Knuds Tog til Engelland,</i>
		<i>uvisst hvorfra taget.</i>
166.	199-220.	<i>Oluf harmes over det Hedenskab i Norge, der</i>
		<i>bragte Hakon til at ofre sin Søn og vil</i>
		<i>kristne det.</i>
167.	200-201.	<i>Lodin ægter Olufs Moder — hendes Æt som Sn.</i>
168-173.	201-210.	<i>Thorleif Farlaskalds Thattr Sagabibl. 3 D. S.</i>
		<i>211 med en Indledning af Flato</i>
	210-214.	<i>Hakon Farl udsender Thorer Klake til at opsøge</i>
		<i>Oluf = ...</i>

S n o r r o s .

O d d u r s .

	Side.	
		<p><i>primsignes, kristner Rusland, døbes selv paa Skillingerne af en Abbed. Nu først drager han til Keiser Otto.</i></p>
<p>• • • • •</p>	<p>64-67.</p>	<p><i>Vidløftigere — Gyda siges Syster til Oluf, Skotternes Konge. Hendes og Olufs Søn Tryggve.</i></p>
<p>• • • • •</p> <p><i>Arald Gormsens Tog til Norge med en Hær. Lavetterne bortskrakke ham fra Island.</i></p>	<p>61-63.</p>	<p><i>Vidløftigere.</i></p>
<p>• • • • •</p>	<p>68-70.</p>	<p><i>Allerkortest.</i></p>
<p>• • • • •</p> <p><i>landt Astrids Børn med Tryggve forbigaaes Thurid.</i></p>	<p>• • • • •</p>	<p>• • • • •</p>
<p>• • • • •</p>	<p>70-73.</p>	<p><i>forsæller med andre Ord, lader Thorer</i></p>

Kapitel.	Side.	
		At Harald Grænske blev brændt, hos Snorre Kap. 48, nævnes her korteligen med Citation af æfi Noregs Kunga.
175-177.	214-216.	Fundin Noreg Sagabiblioth. 2 D.
177-181.	217-226.	En Deel af de örkenöeske Farlers Historie indtænkt Olufs Tid, dette Stykke synes at have udgjort et med Fundin Noreg, og er bleven optaget Anledning af Olufs Besög paa Örkenörerne hvor han i en Tale deducerer sin Ret til Öerne historisk — Snorre omtaler dette Besög meget kort . . . . .
183.	226-230.	Oluf lander, raadfører sig med en Finn, Thord rers Drab > . . . . .
184-186.	230-238.	Hakon Farls Fald > . . . . . Slutningsbemærkninger om Hakons Karakter.
Anden Deel.		
Kapitel.	Side.	
1.	1-4.	Olufs Tale til Folket Et Vers af Thord Kolbeinsen =
2.	4-9.	Thattr om Sunneve og Alban, Sagabiblioth. 3 D. S. 217 . . . . .
3.	10.	Oluf bemægtiger sig hele Norge > . . . . .
4-12.	10-20.	Episode om Island, dens Bebyggelse, noget af Landnamsmændene. Udtog af Landnama Laxdæla Saga og et Sagn om en vis Asolf.

S n o r r o s .

O d d u r s .

S n o r r o s .	Side.	O d d u r s .
		<i>först söge Oluf i Dublin, siden i Garderige.</i>
. . . . .	100-102.	<i>kortere.</i>
. . . . .	73-78.	<i>> Smanforskielligheder.</i>
. . . . .	78-91.	<i>Faae Afvigelser. Ogsaa her synes en Afdeling at ende, da der tilføies nogle almindelige Bemærkninger om Norges Inndeling.</i>
	91-92.	
. . . . .	105-110.	<i>kortere.</i>
. . . . .	93-95.	<i>kort, Betragt. tilføiede.</i>

Kapitel.	Side.	
13.	20-36.	Thattr om Thorstein Öxnefod. Sagabiblioth. 3 D. S. 232.
14.	36-41.	Thattr om Thorvald Tasald <i>ibid.</i> S. 257.
15.	42-47.	Thattr om Thorvald Vidförle Sagabibl. I D. S. 319.
16.	47-49.	Oluf forkynder Kristendommen for sine Frender = ...
17.	49-58.	Saurla Thattr Sagabibl. 2 D. S. 618. f.
18.	58.	Oluf prædiker paa Moster > . . . . .
19.	61-63.	Stefners Thorgilsens Sendelse til Island.
19.	64.	Oluf prædiker Kristendommen i Hordeland . .
20.	65-77.	Thattr om Rognvald og Rand, Sagabibl. 3 D. S. 252.
21.	77-87.	Thattr om Halfred Vaanraadskald, Sagabibl. 3 D. S. 269.
22.	87-98.	Thattr om Kiartan Olufsen. See Laxdælasaga Sagabibliothek I D. S. 207 f. > . . . .
	98.	Halfreds Daab > . . . . .
23-26.	98-108.	Olaf kristner Trönderne > . . . . .

Snorros.

Oddurs.

	Side.	
• • • • •	5-96.	Det fortælles blot i Almindelighed at Oluf forkyndte Kristendommen, derpaa <i>chronologiske Undersøgelser med Hensyn til Are Frode og Sæmund Frode om Olufs Alder 97-99, siden gaaer Fortællingen tilbage. Olufs Ophold paa Örken-øerne 100-102.</i>
• • • • •	102-104.	<i>kortere. Efter Episoden om Alban og Snuneve 105-110 fortælles noget om Sigrid Storraade, Olufs Frierie til hende (hos Sn. 66, 68) Syvald Jarls Forhold til Kong Svend, hos Sn. Kap. 38, hos G. S. 164 i Jomsvikingasa. Her anføres det senere for at forklare de danske og svenske Kongers Fiendskab med Oluf 111-118.</i>
• • • • •	129-134.	<i>Om Kiartan kortere.</i>
Begivenhedernes Orden anderledes, men da Gunl, udtrykkelig bemærker, at Kiartan og flere døbte	119-120.	<i>i almindelige Udtryk, hvor kraftigen Oluf kunde præke, Fortællingen om Jernskægges Drab sættes her senere med nogle</i>

Kapitel.	Side.	
27.	108-109.	Skibet <i>Tranen</i> bygges = ...
28.	109-115.	Fortsættelse af <i>Halfred Vanraadskalds Thattr.</i>
29.	115-124.	<i>Thattr om Augmund Ditt og Gunnar Helming,</i> Sagabibl. 3 D. S. 261.
30.	125.	Fortsættelse af <i>Kiartans Thattr.</i>
31.	126-132.	Fortsættelse af <i>Halfred Vanraadskalds Thattr.</i>
32.	132-146.	<i>Norna Gest's Thattr</i> Sagabibl. 2 D. S. 108.
33.	146-150.	Fortsættelse af <i>Fareyngasaga.</i>
34.	150-158.	<i>Oluf frier til Sigrid Storraade,</i>
35.	158-159.	<i>Holder Oluf den Hellige over Daaben, taler</i> <i>med Sigride</i> > . . . . .
36.	161-163.	<i>Oluf ægter Thyra</i> > < . . . . .
36.	163.	<i>Oluf brænder Trolldæmnd</i> > . . . . .
37.	165.	<i>Om Dievelens Fræstelser, en Indledning til det</i> <i>Følgende.</i>
38.	165-166.	<i>Odin besøger Oluf</i> > . . . . .
39.	167-168.	<i>Eyvind Keldes Drab</i> > . . . . . <i>her sat i Forbindelse med Odins Besøg.</i>
40-41.	169-172.	<i>Om Hærek af Thiorrö og Eyvind Kindrifa</i> =
42.	172-174.	<i>Oluf lader en sønderrives af Hunde.</i>

S n o r r o s .

O d d u r s .

	Side.	
<p>Islændere vare med Kongen, da han dræbte Fernskægge, maane denne Begivenhed sættes efter Islændernes Daab. . . . . .</p>	128.	<p>Forandringer S. 176-181, især at Gudrune havde i flere Aar været Olufs Frille, og at han lod hende fare efter Faderens Drab. kort.</p>
<p>. . . . .</p>	127.	<p>kort.</p>
<p>. . . . .</p>	128.	<p>kort med Tillæg, at Ake Danske først havde gjort Oluf opmærksom paa Thyra, og at denne først havde været gift med Biörn. Vidtløftigere gientages Historien 155-160, som om Thyra ei før var omtalt. Præsten Ruphus onføres som Hiemmel for at Burisleif lod godvillig Thyra drage bort.</p>
<p>. . . . .</p>	141-145.	<p>andre Ord.</p>
<p>. . . . .</p>	145-148.	
<p>. . . . .</p>	140-148.	
<p>. . . . .</p>	151-183.	

<i>Kupitel.</i>	<i>Side.</i>	
43.	174-180.	<i>Thattr om Svend og Finn, Sagabibl. 3 D. S. 222.</i>
44.	181.	<i>Halogaland kristnes > . . . . .</i>
45.	181-184.	<i>Om Raud og Thorer Hiort > . . . . .</i>
46.	184-185.	<i>En gammel Halogalænders Död.</i>
47.	185-187.	<i>Thors Aabenbarelse.</i>
48.	187-190.	<i>Troldesvig.</i>
49-53.	190-200.	<i>Oluf ödelægger Tröndernes Guder.</i>
54.	201-206.	<i>Thattr om Hromund Halte, Sagabiblior. 3 D. S. 462.</i>
55.	206.	<i>Rognvald Jarl beiler til Olufs Söster = ...</i>
56.	208-210.	<i>Thattr om Thorstein Skelk.</i>
57.	211-214.	<i>Varsler for Kristendommens Indførelse i Island.</i>
58-60.	215-223.	<i>Thangbrands Reise og dens Følge > . . . . .</i>
61.	223-225.	<i>Erik Rödes Thattr, Sagabibliorh. I D. S. 291.</i>
	225-227.	<i>Biarne Heriulfens Seilads til Grönland = ...</i>
62.	227.	<i>Kong Gudrauds Fald = ...</i>
63.	228.	<i>Ormen Lange bygges = ...</i> <i>Her tilföies noget om Odins Svig.</i>
64-67.	231-249.	<i>Fortællinger henhørende til Kristendommens Indførelse paa Island.</i>
68.	245-246.	<i>Thyra egger Oluf til det vendiske Tog = ...</i>
69.	247-250.	<i>Fortsættelse af Halfred Vanraadskalds Thattr.</i>
70.	250.	<i>Oluf dræber Hroald.</i>
	250-252.	<i>Mandtallet paa Ormen Lange > . . . . .</i>
72-73.	252-255.	<i>Kiartans Död, Sagabibl. I D. S. 215 f. . . . .</i>
74-79.	256-271.	<i>Olufs Færdigheder . . . . .</i>
80.	271-272.	<i>Rognvald Jarls Bryllup med Ingeborg.</i>
81.	272-273.	<i>Spaadom om Olufs Tog. . . . .</i>
82-83.	274-276.	<i>Sigrid egger Kongerne mod Olnf > . . . . .</i>
84.	276-280.	<i>Olufs Reise til og fra Venden > . . . . .</i>

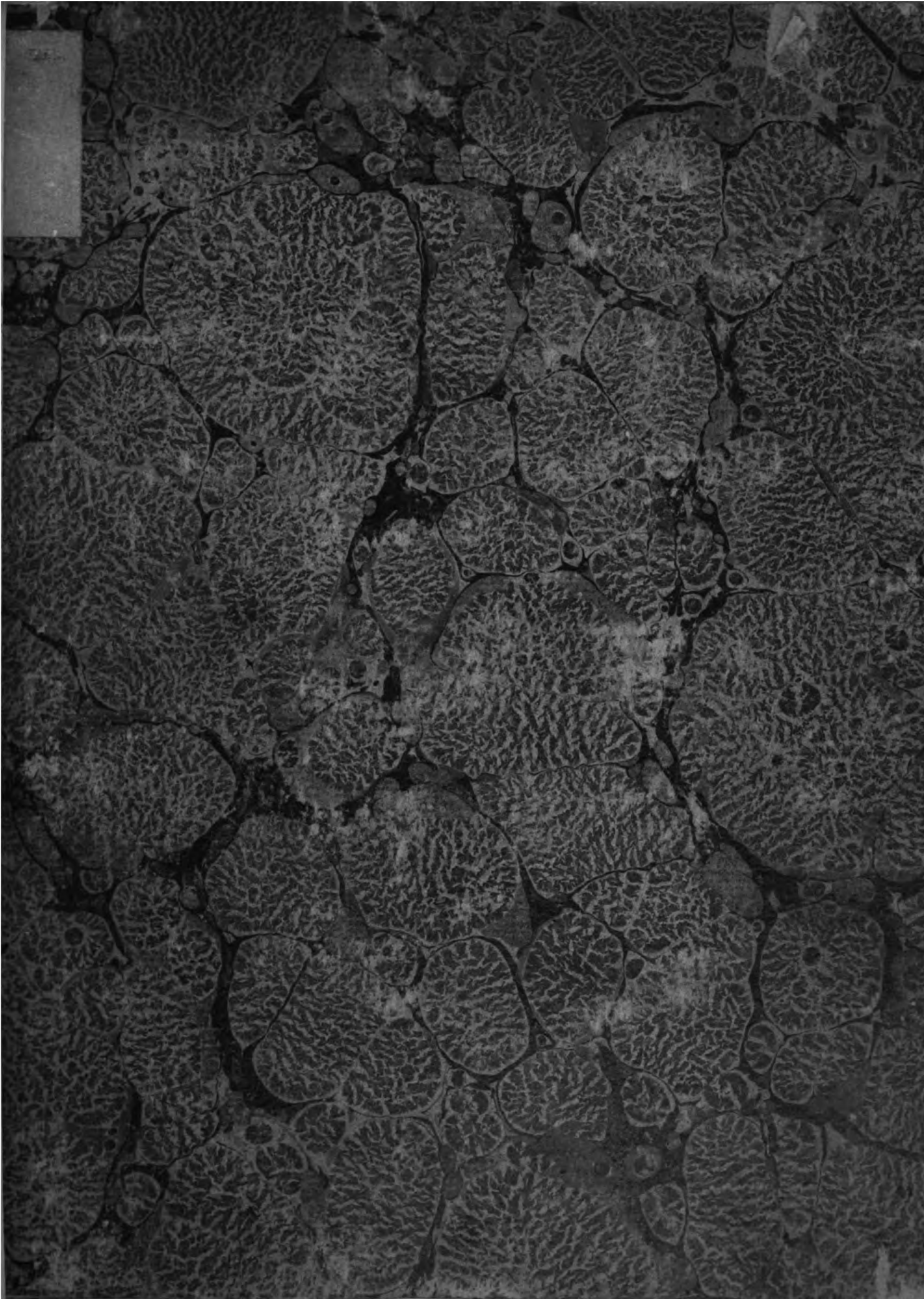
S n o r r o s.	Side.	O d d u r s.
	187.	
.....	248-255.	<i>Thorers Hiorts Död, men fabelagtig.</i>
	189-191. 191-195.	<i>lidt forskiellig.</i>
<i>r Erik Röde.</i>	134-140.	
	187-189. 172-176.	<i>forskiellig. omstændeligere, udclader det om Odin.</i>
<i>aae Ord.</i>	202-203.	<i>andre Ord.</i>
	180-182.	
.....	162-172.	<i>Adskilligt udeladt, noget rilsat.</i>
	204-208. 196-202.	<i>noget afvigende.</i>
.....	208-216.	.....

Kapitel.	Side.	
85.	280-282.	Skildring af Normændenes Flaade > . . . .
86-93.	283-298.	Slaget ved Svolder beskrives udførligt med mange Vers og Hensyn til forskellige Beretninger.
94-96.	298-303.	Snorres Beretning om Olufs Skiebne i Slaget, Kolbeins, Halfreds, Einar Tambeskiælvers.
97.	303-304.	Thyras Död . . . . .
98-99.	304-307.	Fortsættelse af Halfred Vanraadskalds Thattr
100.	307-308.	Stefner Thorgilsens Död . . . . .
101-107.	308-329.	Forskiellige Sagn, der skulle bevise at Oluf var undkommet af Slaget. Gunlaug citeres S. 321, 322. Oddur S. 327, 328.
108.	329-330.	Sagaens Himmel.

S n o r r o s.		O d d u r s.
	<i>Side.</i>	
. . . . . Fremstilling af Slagets vigtigste Begivenheder, synes noget partisk mod de Danske og Svenske, da der slet ikke meldes om den Skade de tilføiede Oluf ved deres Angreb.	216-222. 222-250.	. . . . . Har færre Vers men fortæller omstændeligt Slagets Gang, dets Hvilepunkter, at Oluf sender Tranen hjem med de Saarede, hvad Besætning der var tilsidst paa Ormen Lange, om Erik Jarls Stavnboer, Kongernes Løfter til Jarlen, og hvorledes det sidste Anfald paa Olufs Skib lykkedes.
t.	250-254.	Halfreds, Skule Thorstensens Einar Tambskielvers, Kolbeins Vidnesbyrd om Olufs Skiebne.
. . . . .	254-256.	vidtløftigere. Hunden Viges Død 257-258.
rrro nævner blot Meningen og anfører Vers af Halfred.	259-261.	kort Beretning om at Oluf undkom og gik i Kloster og at Oddur er Bogens Forfatter.
	262.	Tillæg. Saga om Olufs Liv efter Slaget, to af disse Fortællinger ere med nogle Tilsætninger de samme som hos Gunlaug, et Sagn om Harald Godvinsen tilføies. Tilsidst Oddurs Hiimmel.

I n d h o l d.

<i>F</i> orerindring	I
Indledning	I
Om <i>Ynglingasaga</i>	I
— <i>Halfdan Svartes Saga</i>	I
— <i>Harald Haarfagers Saga</i>	I
— <i>Hakon den Godes Saga</i>	2
— <i>Harald Graafelds og Hakon Farls Saga</i>	2
— <i>Oluf Tryggvesens Saga</i>	2
— <i>Oluf den Helliges Saga</i>	2
— <i>Magnus den Godes Saga</i>	2
— <i>Harald Haardraades Saga</i>	2
— <i>Oluf Kyrres Saga</i>	2
— <i>Magnus Barfods, Sigurd Forsalafars, Eisteins og Olufs Sagaer</i>	2
— <i>Harald Gilles og hans Sønners Sagaer</i>	2
— <i>Hakon Herdebreds og Magnus Erlingsens Sagaer</i>	2
Tabellarisk Sammenligning mellem Bearbejdelserne af <i>Oluf Tryggvesens Historie</i>	

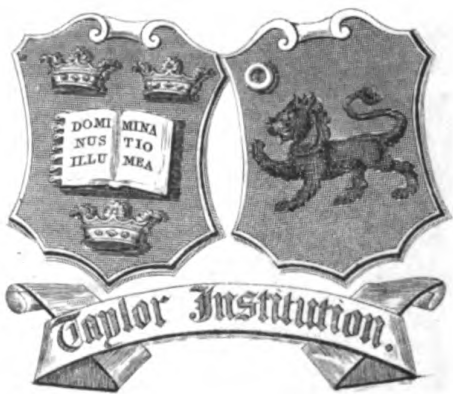

12

121

4
15.21

✓ ~~55 f. 1~~
~~Daniel B. 21~~

Vet. Scand. III B. 46
1875.

20

